

PAUL BRUNTON

A Himalája titkai

Fordította Domokos Bálint
Szerkesztő Dobos Tamás
Lektor Tóth Balázs
Szukits Könyvkiadó Szeged 1997
ISBN 963-902-074-5

ELŐSZÓ

Írta: MUSSOOREE SHUM SHERE JUNG BAHAD UR RANA
NEPÁLI HERCEG

Nagy örömmel írom a jelen bevezető szavakat barátom, Paul Brunton legutóbbi könyvéhez. A könyv cselekménye az Indiát Közép-Ázsiától elválasztó hosszú és híres hegyláncok között játszódik. A hegyláncok és csúcsok, amelyeket a szerző úgy ír le, ahogyan ő azokat Tehri államban látta, folytatását képezik az én szeretett nepáli Himalájámnak. Mivel ezek között a hegyek között születtem, erős vonzódás él bennem a Himalája iránt, és boldogsággal töltöttek el azok a percek, amelyeket Bruntonnak a Himalájáról szóló eredeti és figyelemreméltó prózájának olvasásával töltöttem. Csak azok tudják, akik a Himalája erdő borította hegyláncjai és hófödte csúcsai között nevelkedtek, hogy Brunton nem dicsérte túl azokat, hanem pusztán az igazat mondta el róluk. Továbbra is ez Ázsia, sőt a világ legmonumentálisabb látnivalója.

A szerző, mielőtt távozott volna a hegyek közül, néhány napig nálam időzött, és itteni tartózkodása során megmutatta nekem "A Himalája titkai" című művének kéziratát. Csak akkor fedeztem fel a kéziratban azt a néhány oldalt, amelyet annak a váratlan látogatásnak szentelt, amelyet én akkor tettem az ő magányos remeteségének helyszínén, amikor, az általam korunk vallási prófétajának tekintett emberhez fűződő barátság által hajtva, lóháton keltem át a hegyláncokon. Ha tudtam volna, hogy ő kitűnő emlékezetében csendesesen és titokban elraktározza mindazt, amit mondtam, és hogy naplót vezet, amelybe időnként feljegyez néhány gondolatot, eseményt és beszélgetést, lehetséges, hogy egy kicsit jobban meggondoltam volna kijelentéseimet! Szerencsére bízhatom az ő az irányú diszkréciójában, hogy nem fog nyilvánosságra hozni olyan dolgokat, amelyek nem tartoznak a szélesebb közönségre.

Ez az új könyv, ami nem más mint egy napló, számomra érdekesebb, mint egy tudományos módszerekkel összeállított munka, mivel szükségszerűen az intimitás és őszinteség azon szelleme árad a sorokból, amely csakis naplókban érhető tetten, és amely betekintést enged a tehetséges író legtitkosabb gondolataiba. A szerző elmondta, hogy mielőtt nekem megmutatta volna, átnézte kéziratát, és azt "rettenetesen egoista szelleműnek" találta, és hajlandóságot érzett arra, hogy azon hegyek alá temesse kézírata lapjait, amelyek között azokat megírta. Én azonban biztosítottam afelől, hogy az egoizmus minden memoár alapvető alkotórésze, és hogy az ő Himalájában töltött életéről szóló visszaemlékezései nem lehetnek mentesek egy olyan tulajdonságtól, amely csak fokozza azok irodalmi érdekességét és vonzerejét, még akkor sem, ha az önzés a társadalomban visszatetszést kelthet. Azon idő alatt, amelyet Paul Brunton a Himalája hegyei között töltött, úgy hiszem, ő volt az egyetlen fehér ember, aki a kevéssé ismert Tehri állam területén tartózkodott. Természetesen csak kevés európainak jutna eszébe, hogy útra keljen, és a civilizált társadalom által frekventált helyektől távol, vad és szakadékokkal szabdalt hegyek által elszigetelve úgy éljen, ahogyan ő azt tette.

Mindazonáltal biztos vagyok benne, hogy ő megkapta tette jutalmát, mert még azon rövid időszak során is, amikor a társa voltam, mondhatom, csodálatosnak tűntek a napok: az ember az egyhangú mindennapi élet összes szörnyű realitásától eltávolodott, és az álmok, a béke és a lelkiség világába röpült. Ezen legutóbbi téma kapcsán számomra úgy tűnik, hogy Brunton jelen és egyéb könyveiben kifejtett elgondolásai általában különösen alkalmasak arra, hogy a nyugati emberek és azon növekvő számú keletiek számára útmutatásul szolgáljanak, akik átvették a nyugati élet- és gondolkodásmódot. Én személy szerint könnyebben megértem a mi saját ázsiai filozófiáink és szellemi technikáink számos bonyolult finomságát, beleértve a jógáét is, ha azokat Brunton magyarázza el az ő tudományos, racionális, modern és semmilyen vallási irányzathoz nem kötődő módján, - mintha azokat azon az ősi módon fejtik ki, ami oly távol esik a huszadik századi felfogástól. A legtöbb vallás szent irataiban sok olyan szövegrészt lehet találni, ahol a különböző módokon, különböző nyelvek és emberek révén megszólaló Lélekről történik említés. Meg vagyok győződve arról, hogy Brunton a közvetítők egyikeként arra van kiválasztva, hogy újraértelmezze a Kelet félig elvesztett bölcsességét azok számára, akiket a Nyugat elgépiesedett életmódja tart fogságában, és ily

módon az Ő ügyét szolgálja. Az ilyen könyv azok számára íródott, akik rokonszenvet vagy vágyódást éreznek a belső lelki élet iránt. Képes vagyok felmérni azon szemleíró mélységes tudatlanságát, aki egy bizonyos európaiak által irányított kalkuttai újságban a szerző korábbi "Kutatás a titkos Indiában" című munkáját hamisnak minősítette, és tagadta, hogy Indiában bármiféle lelkiség létezne, majd végezetül az ilyen jellegű kutatások folytatásával kapcsolatban gúnyolódva kétségbe vonta a szerző kompetenciáját. A közvéleményt befolyásoló legjobb indiai újságok és folyóiratok azonban a legnagyobb elismeréssel írtak a fent említett könyvről, ily módon éles kontrasztot alkotva rávilágítottak arra, hogy a nyugati születésű szemleíró mekkora hiányát árulta el a megértésnek az iránt az ország iránt, amelyben él, és hogy mennyire híjával van tapasztalatoknak.

Véleménye annyira volt érdemes az elfogadásra, mint egy tanulatlan ökölvívónak egy felbecsülhetetlen értékű Ming kori kínai vázával kapcsolatban kifejtett nézetei.

Személyesen tanúsíthatom, hogy Indiában nemcsak a Brunton könyvében leírt jógik, azaz rendkívüli tanulás útján elsajátított képességekkel, csodálatos hatalommal és fennkölt lelkiséggel rendelkező férfiak vannak, hanem más, ugyanennyire szokatlan emberek is, akiket ő könyvében nem említett meg.

Mégis az átlagos európai és a nyugati műveltségű indiai közönyösen, lenézően és megvetéssel tekint állításaira - ily módon bizonyítván, hogy nincsenek beavatva a világ legértékesebb tudásába és Ázsia legbecesebb titkos hagyományába.

Nepálként, aki olyan néphez tartozik, amely eltökélten megőrizte országa függetlenségét és elzártságát, azt is tanúsíthatom, hogy a misztikus bölcsesség ezen ősi hagyományait jobban megőrizték Nepál hatalmas hegyei között, mint magában Indiában. Csak azok remélhetik azonban, hogy bebocsátást nyerhetnek Ázsia igazi bölcséinek társaságába, és megismerhetik titkaikat, akik ugyanolyan komoly elszántsággal kutatnak, mint a szerző.

Kalkuttai kritikusra senki sem figyelne fel, ha nem nyilvánulnának meg állandóan ugyanilyen igazságtalan előítéletek. Így azután volt alkalmam azt hallani, hogy bizonyos európaiak Brunton egyiptomi kutatásait és a nagy piramissal kapcsolatban szerzett lelki tapasztalatait "üres újságírói fogás"-ként emlegették! Ismét csak tudatlanságukat árulják el, vagy sohasem találkoztak Paul Bruntonnal, vagy ha igen, úgy nem kaphattak olyan betekintést az ő belső életébe, amelyben nekem volt részem. Azok, akik igazán ismerik őt - beismerem, ez nem könnyű dolog -, tudják, hogy őszinteségéhez kétség nem férhet, és hogy nagy anyagi áldozatokat hozott az élet mögött rejlő nehezen megfogható igazság felfedezése érdekében. Kevesen ismerik őt igazán, és a félreértettség az ő eleve elrendeltetett és elfogadott sorsának tűnik. Örömmre szolgál, hogy barátomnak kis szolgálatot tehetek ezen bevezető megírásával. Az áhított üzeneten, amelynek belső fénye átvillan a következő oldalakon, legyen a szent Himalája rejtőzködő bölcséinek áldása.

Mussooree Shum Shere

ELŐSZÓ A BRIT KIADÁSHOZ

Hogy az olvasók ne hogy azt higgyék, hogy ez egy új könyv, ezúton sürgősen kijelentem, hogy nem az. Több évvel azelőtt íródott, mint amennyire szeretek visszaemlékezni. Lapjai az akkori tartózkodási helyem közelében, Madrasban kerültek le a nyomdagépről, és könyv alakjában kerültek forgalomba. Néhány példány elkerült Angliába, ahol azokat ugyanolyan alakban terjesztették, de ezek hamarosan eltűntek a könyvesboltok polcairól. Az arra vonatkozó igények ellenére a "Himalája titkai"-t sosem nyomták újra. Jóllehet nem tértem vissza arra a Himalája középső részén található területre, amelyet a könyv leír, a háború hullámai folytán elvetődtem ezek közé a hatalmas hegyek közé - először a hegylánc legkeletibb végére, Sikkim határára, majd később annak legnyugatibb végére, amely Kis-Tibet fölé magasodik. Azóta sem tudtam elfelejteni azt a lélegzetelállítóan nagyszerű látványt, ahogyan a napfény megcsillan a felhőkbe vesző csúcsok végtelen során, sem a meredek, sziklás völgyek mélyén rohanó patakok vidám morajlását. Nem lehetett elkerülni azon szempontok némelyikének a múltó évek belső fejlődésének és bővebb tapasztalatainak fényében történő módosítását, amelyek alapján a jelen naplóban foglalt észrevételek és megfigyelések íródtak. Az általános nézőpont azonban lényegében változatlan maradt, és az a lelki békének, az elme és a szív fölötti uralom visszanyerésének szükségességében áll. Röviddel ezelőtt a trópusi életformát feladva visszatértem keleti utazásomról, hogy ismét a nyugati féltekén éljek, azonban mindaz, amit

itt láttam és hallottam, arról győzött meg, hogy az elme és a szív fölötti uralom visszaszerzésének szükségessége sürgetőbb és parancsolóbb, mint a napló megírásának időszakában. Ha a világ kuszán és megzavarodva tekint problémáira, az részben azért van, mert mi, nyugatiak, istenné tettük a cselekvést, és még ugyanúgy meg kell tanulnunk, hogy hogyan létezzünk, mint ahogy azt megtanultuk, hogy hogyan cselekedjünk.

Szükségünk van a nyugalomnak ezekre az oázisaira a viharoktól tépázott világban. Vannak időszakok, amikor az ilyen céllal a magányba történő visszavonulás nem meghátrálás, hanem bölcsesség, és nem gyengeség, hanem erő. Ha céljaink újraértékelése és életpályánk felülvizsgálata céljából visszavonulunk, és ha az időt és a tétlenséget arra használjuk fel, hogy megnyugtassuk felizgató kedélyünket és kifejlesszük intuíciós képességeinket, nem cselekedhetünk rosszul. Mindazonáltal én semmilyen más céllal nem javaslom a vidéki vagy szerzetesi magányt, mint hogy az értékes ideiglenes és alkalmi segítségül szolgáljon, mivel a valódi csatát saját énünkön belül, abban a helyzetben kell megvívni, amelyben éppen akkor vagyunk, amikor erre vállalkozunk. A világi élet minden egyes megpróbáltatásának leküzdése esélyt ad arra, hogy ne csak tudatunkban és megértési képességünkben következzen be ugrásszerű fejlődés, hanem sokkal inkább jellemünkben. A megpróbáltatások leküzdése lehetőséget ad arra, hogy gyorsan jobbitsuk jellemünket. Komoly tévedés azt hinni, hogy a misztikus hit és a meditációs gyakorlatok csak az aszkéták, szerzetesek és szent emberek vagy éppen a mániákusok, neurotikusok és eszelősök sajátja, és hogy azok csak rájuk korlátozódnak.

A háború előtti világ, amelyben könnyű volt utazni, mára a múlté. Hiába állnak rendelkezésre repülőgépek az utazáshoz, ma a legtöbb brit számára a Himalája távolibbnak tűnik, mint akkor, amikor először léptem be a türközék ég alatt magasló sokszínű birodalmába. Az, aki a magányt keresi manapság, nem mehet messzire, talán még a szomszédos megyét sem hagyhatja maga mögött. A jelenlegi lakáshiány mellett néha még a saját szoba által nyújtott személyes egyedüllét sem biztosított. Ezek szerint zárva lenne az út? Nem. Még mindig nyitva van mindenki számára, jóllehet máshogy.

A napi tevékenységre vagy éjszakai pihenésre szánt időből ellopott, a saját lakásunkban történő meditációnak szentelt idő végül jó eredményt fog hozni. Azok, akiknek otthon vagy a szabadban nem állnak rendelkezésére a megfelelő feltételek, próbálkozzanak meg egy templommal olyan időben, amikor abban nem folyik istentisztelet. Biztos, hogy ez nehezebb, mint ugyanezzel a gyakorlattal egy hegyek között található békés völgyben próbálkozni, de bárhol legyen is az ember, egyedül az elméje az, ami fontos.

Az a nyugodt passzivitás, melyet el kívánunk érni, végül is addig fog egyre mélyülni, amíg nem érezzük, hogy elértük azt a pontot, ahol gondolkodásunk megszűnik, és elménk kiürül. Ebbe a belső csendbe lép be - bár nem tudjuk hogyan - a Felettes Én istenszerű tudata.

Azok, akik elegendő időt fordítanak a misztikus kutatásra, és azt kielégítő intenzitással és megfelelő útmutatás szerint folytatják, végtelenül inspirálóan fogják azt találni, mivel az, ha mégoly távolról, gyengén és csak pillanatokra is, de végtelen hatalommal, végtelen bölcsességgel és végtelen jószággal kapcsolja őket össze. Az ilyen meditációk gyümölcse a lélek virághoz hasonlatos szépségére vethető rövid pillantások alakjában jelentkezik. Jóllehet az esetek többségében ez az állapot csak néhány percig áll fenn, a virágzás tartós, és hosszú évekig vissza-visszatér az emlékezetben. Csak az arra alkalmasak, akik nagy utat tettek meg lelkük belseje felé, képesek arra, hogy akaratuk szerint bármikor visszatérjenek ennek a magas fokú tudatosságnak a derűs boldogságához.

1949. január

RALPH WALDO EMERSON

ISTEN VELED!

Isten veled, büszke világ! Elmegyek.
Hányt-vetett már emberhabod eleget,
S új rended nem gyújtja lángra lelkemet.
Mint törékeny lélekvesztő tengeren,
Botladoztam keresztül az életen.
Elmegyek hát, gögös világ. Ég veled!

Ég veletek hízelkedők,
Fennhéjázó bölcselkedők,
Mammon mohó követői,
Hivatal packázó őrei,
Zsúfolt utcák, terek, házak,
Hült szívek, rohanó lábak,
Mind, ki eljő, mind, ki elmegy,
Büszke világ, Isten veled!

Tűzhelyemhez visszatérek,
Hol zöld lombok, üde rétek,
Tündérek titkos tanyája
Fáradt lelkem hazavárja.
Ahol árnyas erdő elrejt,
Rigó köszönti a reggelt,
Nem tipor törtető láb ott,
Isten s ember előtt áldott.

Akkor, zöld lakom rejtekén,
Róma, gögöd megvetem én,
S elnyúlva ősfenyők alatt,
Míg a csillagfény simogat,
Kinevetlek öntelt világ,
Áltudományos iskolák,
Mert csak ki vak, az nem látja,
Hogy e vadon, Isten háza.
(Fordította Pollák Tamás)

ELSŐ FEJEZET

A barátság filozófiája - Póniháton a Himalájában - Bungalóm a hegytetőn

Utazásom utolsó szakasza hamarosan végéhez ér. Öt hét telt el rendszertelen utazással azóta, hogy magam mögött hagytam a dél-indiai háromszög perzselő forrását. Ma éjjel azzal a kellemes tudattal fekszem le ágyamba, hogy talán hosszú idő fog eltelni addig, amíg az összezsúvart barna takarók és fehér lepedők ismét a szállításukra szolgáló vászonzsákba kerülnek.

Nem mintha maga az utazás nem hozott volna örvendetes változásokat. A hőmérséklet fokozatos süllyedése önmagában is megkönnyebbülést hoz a naptól perzseltestnek, miközben a panorámaszerűen egymást követő helyszínek és látványok még a legeltompultabb intellektus kíváncsiságát is felkeltik. Az elcsigázott európaiat, aki a nyári meleg szikrázó leplébe burkolt síkságok fulasztó hőségéből érkezik ide, a szabadság és megkönnyebbülés érzése keríti hatalmába.

Az utazás legnagyobb örömét az jelentette, hogy régi barátokkal találkozhattam, és újakat ismerhettem meg. Igaz, hogy az a férfi, aki barátságait inkább lelki vonzalomra, mintsem önérdék-

ből vagy világias társulásokból eredő kapcsolatokra alapozza, nem számíthat arra, hogy sok barátja lesz, mivel a Felettes Én parancsának engedelmeskedni kell. Egymás megértésének és - ahogyan gyakran tapasztalom - félreértésének különböző fokozatai áthághatatlan akadályokat emelnek azok közé, akiket a jó isten nem egyesített a barátság örömeiben.

Ha most elgondolkodom azon, hogy mennyire különbözött egymástól azoknak az embereknek a külső megjelenése, akiknél utazásom során erre a vonzalomra leltem, elámulok azokon a lehetőségeken, amelyekkel az élet akkor ajándékoz meg bennünket, amikor felülkerekedik bennünk a Felettes Én, történjék ez bármilyen ritkán és gyengén.

Volt köztük drága selymekbe öltözött szemüveges kereskedő, akinek üzletét a sors egy zsúfolt bazárba helyezte, egy újság ravaszul intellektuális segédszerkesztője, aki politikáról és közgazdaságtanról beszél, miközben én jeges italt kortyolgotok, írástudatlan munkásember, aki egész héten hajnaltól éjszakáig éhbérért robotol, s tragikus szegénysége számomra azt az igazságot támasztja alá, hogy azok, akik csak izzadtak, de sohasem véreztek az élet csatájában, nem igazán tudják, hogy az mit is jelent, a középkorú, nemes gondolkodású maharadzsa, aki az erkölcsi önmegtartóztatás iránt mutatott komoly tiszteletével és a mai ifjúságot gyorsan hatalmába kerítő dekadenciára utaló megjegyzéseivel inkább a viktoriánus korszakba tartozik, fiatal angol iskolaigazgató, aki éles szemmel és forró lelkesedéssel próbálja az oktatási módszereket megújítani, erélyes és hatalmas miniszter, aki képességei révén egy nagy indiai állam kormányának központi alakjává lépett elő, és akinek gördülékeny társalgási stílusa számomra intellektuális ösztönzésül szolgál, az egyik indiai vallási szövetség szellemi vezetője, aki a bennünket összekötő mély tisztelet okán jóindulatúan figyelmen kívül hagyja a hitbéli különbségeket, egy teljesen vagyontalan, koldusszegény jögi, aki rejtélyes erőkről meditál, miközben Rishikesh városán túl a Gangesz partján ül, mely egyedülállóan különleges várost remetéik, szerzetesek és zarándokok választják állandó vagy ideiglenes lakhelyüknek, s nagy nyugalommal elmondja nekem, hogy hogyan választotta el lelkét a testétől, és hogyan vette magát észre azon, hogy a messzi Kalkuttában lejátszódó jelenetek tanújává vált, vagy hogy még a londoni forgalom zaját is hallotta, amikor lenézett a városra!

Azután ott van az az ifjú bengáli hölgy, aki a lelki felismerés kivételesen magas fokára jutott el, s akinek arca engem Szent Teréz üdvösséget sugárzó arcára emlékeztet, miközben félig lehunytt szemmel ül odaadó híveinek körében, s egy öreg, sovány, hajlott hátú, szürke szakállas mohamedán, aki szutykos delhi sikátorokon és bazárokon át elkalauzol India legnagyobb mecsetéhez, a Jumma Maszidhez, ahol elmeséli ifjúkori kalandjait, melyek mekkai zarándoklata során estek meg vele, majd elmondja, hogy hogyan készül fel egy másfajta zarándoklatra, melynek során végleg elhagyja ezt a földi világot. Kedvemre van az öreg szürke szakállas, mert filozófiáját spontán módon némi tréfával elegyíti. Vannak mások is, ismertek és ismeretlenek, akikkel ilyen bensőséges találkozásokra került sor utam során.

Ők talán világiasabban gondolkodnak, de ez nem akadályozott meg bennünket abban, hogy teljesen felszabadultnak érezzük magunkat egymás társaságában. Egy férfi készen kell legyen arra, hogy az életet sok oldaláról ismerje meg, ha igazán élni akar. Még a Nagy Példakép sem vetette meg a világ által kitesztott és elutasított bűnösök társaságát. Ennek ellenére csakis akkor kell így cselekednünk, ha a belső vonzalom kölcsönös és spontán.

Nem ritka, hogy az életben a legmeghökkenőbb változások így következnek be. Az első emberek egyike, akit Krisztus arra sarkallt, hogy felismerje az élet valódi értékét, azaz köznapi nyelven szólva, akinek lelkét megmentette, nem a polgári tekintély és erény tiszteletreméltó megtestesülése volt, hanem egy szajha.

Amikor néhány éves külföldi távollét után ismét felkerestem egy bizonyos várost, egy ottani barátom felajánlotta, hogy partit ad tiszteletemre, lehetővé téve számomra, hogy megismerkedjem a város vezető személyiségeivel. Ajánlatát kerek perec visszautasítottam. Egyetlen város vezető személyiségeivel sem kívántam megismerkedni. Mellesleg pedig mire föl lenne indokolt a nagy felhajtás? Dolgoztam egy kicsit újságíróként, szerkesztőként, és azt hiszem, alkottam néhány igényesebb könyvet. Végeztem néhány nem szokványos kutatást. Ez minden. Sok férfi megtette ugyanezt, sőt többet is. Akkor lesz itt a parti ideje, amikor majd sikerül valami értékeset alkotnom, amikor majd megmászom a „lélek Himalájáját”, és elérem annak fehérülő csúcsát. Attól tartok, ha ez valaha is bekövetkezik, a város vezető személyiségei majd nem akarnak velem találkozni. Van néhány ember,

akikkel szívesen találkoztam volna ismét, sajnos azonban az idő nem vár. Nem merek többet késlekedni északi utamon, mivel olyan célom van, amely számomra elsődleges fontossággal bír.

Mokány hegyi póni nyergében ülök, és hallgatom a hámmra erősített csengettyűk csilingelését. Lépésben haladunk felfelé a meredek és csúszós ösvényeken, amelyek a Himalája hegyláncainak ritka levegőjébe vezetnek. Hazugság lenne azt állítani, hogy nem vagyunk mindketten fáradtak, és hogy nem fogjuk örömmel üdvözölni az utazás végét. A teherhordó kulik, akik szolgálom vezetésével csomagokat és élelmiszereket cipelve libasorban félmérföldnyire lemaradva követnek bennünket, ugyancsak örülni fognak, amikor megkapják kialakított fizetségüket, és véglegesen elbocsátom őket. A póni azt a szerencsétlen és számomra különösen kellemetlen szokást vette fel, hogy ostoba módon a keskeny ösvény legkülső széléhez poroszkál, ahol egy veszélyes, kilencszáz méter mélységű, fával gyéren benőtt, meredek oldalú, szakadékszerű völgy tátong. A belső oldalon az ösvényt függőleges sziklafal határolja. Az állat a félelmetesen meredek lejtőn sokszorta nagyobb sebességgel csúszna lefelé, mint ahogy feljött, míg végül elterülne a szakadék fenekén. Az egészen a vízmosta völgy fenekéig történő lecsúszás gondolata egyáltalán nem vonzó számomra. Mindinkább megerősödik bennem az az érzés, hogy paripámat szilárdan kézben kell tartanom. Ezért gyakran meghúzom a bal oldali kantárszárat, de a csökönös póni éppoly gyakran veszi az irányt a szakadék széle felé, miközben én a nyeregben imbolygok.

Képtelen vagyok rájönni, hogy mi vonzza az állatot a végső pusztulás felé, de nincs szándékomban osztozni vele abban a sorsban, amely a meredek szakadék mélyén várna rá. Sejtlemem sincs róla, hogy miért akarja élete virágában itt hagyni az árnyékvilágot, de ma délután szándékosan a szakadék szélén túl tátongó ürbe lendítette ki jobb első lábát, minek folytán megbotlott, és engem egy huppanással lehajított a földre. Csípőmön horzsolások keletkeztek, és a vállam is kimarjult. Úgy éreztem, eljött az ideje annak, hogy mi ketten komolyan egymás lelkére beszéljünk.

Megkísértem a méla állattal megértetni ahhoz való csökönös ragaszkodásának alapvetően helytelen voltát, hogy a szakadékok peremén járjon.

A rábeszélésnek szemlátomást volt némi jótékony hatása, mert az állat kicsit magasabbra emelte szomorú, de csinos fejét, és azt követően igyekezett, hogy lábaival csakis a szilárd talajt tapossa. Nagyobb óvatossággal rakta patáit, és most már nem pusztán hajszálnyi távolság választott el mindkettőnk a lezuhanás rémétől. Később néhány kanálnyi értékes cukorral jutalmaztam a pónit. Cukor bőségesen állt rendelkezésre, amikor a síkságon dúsan termő cukornádültetvények között haladtam, de ott, ahol most járok, takarékoskodni kell vele, és kanállal pontosan ki kell azt mérni, nehogy készletem idő előtt kifogyjon, minek folytán teám teljesen élvezhetetlenné válna.

A kulik vezetője elmondta, hogy a póni nemkívánatos szokását egyik tibeti teherhordó szülőjétől örökölte, amely hatalmas terheket cipelt a hátán átvett széles zsákokban, minek folytán arra kényszerült, hogy eltávolodjon az ösvények belső oldalától, elkerülendő, hogy a zsákok állandóan a sziklafalnak ütődjenek.

A nap egész nap merőlegesen és olyan hővel perzsel, amin meglepődtem. Mégis ez elviselhető hőség volt, ami nem teszi különösebben próbára az embert, és hasonlított az Európában megszokott kellemes augusztusi hőmérsékletéhez. A síkságok embert és állatot elgyengítő forróságához viszonyítva ez természetesen paradicsomi állapot volt. Az egyre magasabbra kapaszkodó tekervényes sziklaösvény egyik fordulójánál újabb lélegzetelállító szépségű panoráma tárult ámuló szemem elé. Az, hogy a Természet ilyen bőkezűen és ilyen változatos összevisszaságban tornyozhat fel gígaszi csúcsokat és hegyláncokat, alig hihető az európai számára, akinek szeme szelídebb látványhoz van szokva. Bármerre nézek is, tekintetemnek a Himalája óriásai állják útját. Északkeletre terül el az állandó fagy birodalma, amely azt a hatalmas, magasra tornyosuló gátat alkotja, amely Tibetet gyanús és elzárkózó idegenné teszi abban a világban, amelyben a barátságos kommunikációt a legváltozatosabb eszközök biztosítják. Itt törnek az ég felé az alatt elnyúló árnyékos völgyekből a hegység gleccserszakadékok által szabdaltsziklafalai, fehér hópalásttal borított vállai és kékes színben játszó jégsisakjai. A hegyekben hatalmas tömegben sima hótakaró ragyog. Keletre erdős magaslatok és sziklasarkantyúk szabálytalan vonala húzódik, majd belevész a távoli horizontba. Nyugati irányban nagy, dús barnával kevert szürkés olajzöld színben pompázó szaggatott szurdokokba tekinthetnek le, amelyek több száz méternyi mélységben hatalmas szikla- és földkatlanban egyesül-

nek. Déli irányban addig fordíthatom fölfelé a fejemet, míg a nyakam meg nem rándul, miközben tekintetemmel a fenséges bíborszínben játszó gránitszikla fölém tornyosuló csúcsát keresem.

A közvetlen környezetemet uraló sziklafalakat pónim oldalától csak egy méternyi távolság választja el. Kusza összevisszaságban emelkedik a tevépúpokra emlékeztető hegyláncoknak ez a sokasága, melyeket mély szakadékok, égbetörő csúcsok és élesen bevágott völgyek tagolnak. Az egyik hegylánc a másikból ágazik el, vagy azzal párhuzamosan húzódik egy szakaszon, majd megtörik, hogy ismét egyesüljön azzal. Gondolom, hogy a térképéseknek nehezebb dolguk lehetett ebben a végtelen kuszaságban, mint az alföldi vidékek sík farmjainak és elkerítetlen területeinek feltérképezésekor. A hegyek és magaslatok áttekinthetetlen szövevényt alkotnak. Ezen a vidéken nincs semmi euklideszi, nyoma sincs New York szabályos geometriai elrendezésének. Furcsa dolog elgondolni, hogy az egész Himalája földgolyónkkal együtt több mint tizenhét mérföldes másodpercenkénti sebességgel kering a Nap körül. Mégis ezt a látványt monumentális darabossága vonzóbbá teszi bármely más természeti helyszínnél, amelyet ismerek: köszönettel veszem a Természet ajándékát. Az istenek, akik ezt a földet alkották, minden valószínűség szerint megrészegettek a szépségtől. A táj vad gyönyörűsége felülmúlja a képzeletet. Ösztönzően hat az elmére, és emelkedetté teszi a lelket. Sajnos, nem én vagyok Shelley, de ha én lennék, ez a vidék lírai versek alkotására ihletne.

A fenséges Himalája a teljes magány aurájában létezik, amely kimondhatatlanul békés és inspirálóan monumentális. Ezekben a Himalájában elterülő felföldeken fedezhető fel a hegyi turizmus valódi öröme. A civilizáció olyan messze van, a városok olyan távoliak, és a derűs nyugalom annyira eluralkodik minden felett.

A Himalája hegyei az örökkévalóságot sugallják, jóllehet délen vannak olyan dombvonulatok, amelyek egy sokkal korábbi földtörténeti korból származnak. Az örökkévalóság érzetét talán leginkább az óriási magasságok keltik bennem. Itt szemtől szemben állok magának az univerzumnak a rejtélyével, amely itt nem közös emberi erőfeszítéssel felépített városok homlokzatai mögött bújjik meg, hanem nyugodt, kihívást sugárzó arcát közvetlenül és legvadabb alakjában tárja elénk. A Himalája a Természet nagy erőit testesíti meg.

Tovább kapaszkodunk a keskeny csapáson. A Himalája meredek ösvényei hasonlatosak magának az életnek a meredek ösvényeihez. Én azonban úgy merészkedem egyre feljebb a sziklás gyalogúton, hogy közben zene szól fülemben. Isten egyre feljebb csalogat. Nemcsak a Himalájában lovagolok egyre feljebb, hanem az égben is.

Nem szenvedtem viszontagságokat, és nem is szenvedhetek, mivel azoknak először a szívem tájára kellene behatolniuk, és erre nem képesek. A levegőt a Legfőbb Lényből kisugárzó szeretet édesíti meg. A hegyeket szépség önti el, amely azonban nem azok sajátja, hanem Istené. Az egész utazás egy tündöklő költői szimbólummá vált. Ennek isteni valóságát a szent Grál keresése adja. Pónim bizonytalanul rakja lábait a gránittörmelék és a kavicsok, a töredezett sziklák között, amelyek helyenként a fenti lejtőről az útra hullottak, és elborítják azt. Itt-ott szívós fűfoltok élnek meg a köves talajon. Néhol az út szélén néhány virág is büszkélkedik. Van itt menta és körömvirág is.

Az úton furcsa látványban van részem. Egy kuli a hátára kötözött jellegzetes, kúp alakú kosárban egy hölgyet cipel. A hölgy férje mögöttük baktat. Mindketten zárandokúton vannak valamelyik himalájabeli szentélyhez, jóllehet nem a szokványos útvonalat választották. A hölgy nem beteg, de a meredek ösvényeken való járás meghaladja erejét. Az erdős lejtő sziklás hasadékából hegyi forrás fakad, melynek vize lassan átfolyik az ösvényen. A víz sekély mélyedésben gyűlik össze, majd lefolyik a szakadék oldalán. A póni hirtelen megáll, fejét a földig hajtja, és mohón küssza a pocsolyát. Ha nem sejtettem volna, hogy mire készül, könnyen ismét kibillenhettem volna a nyeregből, és lezuhanhattam volna a tátongó szakadékba! Ettől a ponttól kezdve az ösvény nagyjából vízszintes, és mi gyorsabb ütemben haladunk. Mindazonáltal a vidék tekervényes és zezugos volta miatt jelentős kitérőket kell tennünk a csúcsok külső és a völgyek belső oldalai mentén. Az út átvágásokkal történő megrövidítése egyszerűen lehetetlen. Errefelé nagyon szép erdeifenyők nőnek a hegyoldalon, melyeket a kergükre spirálszerűen felfutó kúszónövények indái tartanak szoros ölelésükben. Egyszerre tűzvörös virágokkal pompázó magányos rododendron-bokrot pillantok meg, majd ismét a tűzvirág fürtökben lógó csillagait.

Végezetül a nap hanyatlani kezd, a forráság gyorsan megszűnik, és a tájat sárgásan fénylő sápadt fény világítja meg, miközben az ég áttetsző borostyánszínűvé válik.

Néha-néha fészük felé tartó, kiterjesztett szárnyakkal sikló keselyűk és köröző sasok szelik át az eget. Megfigyelem, hogy a keselyű nem szaggatottan repül, mint a többi madár, hanem repülőgépre emlékeztető egyenletességgel. Szárnyaival egyensúlyoz, és méltóságteljesen siklik fölfelé vagy lefelé. Egyszerre csak kakukk hangját hallom. Kiáltása az európai tavasz visszatérésére emlékeztet. A napszállta a színek gyors megváltozását hozza magával. Az égig erő, légies fehérségű csúcsoknak és szikláknak a kihunyó napsugarak most meleg korallvörös és rózsaszín árnyalatot kölcsönöznek. A lemenő nap a hó fagyott ezüstjét más és más színre változtatja, miközben az alacsonyabb hegyláncokat sáfrányszínnel árasztja el. A vörös aranyszínűvé válik, majd az aranyszín ismét sárgás lesz. Amikor pedig az utolsó sugarak is elhalnak, a meleg színek szintén elhagyják a hegyláncot, és a hó krétafehér színt ölt. A sápadtság fokozódik, majd szürkésfehér színárnyalatot ér el.

Keleten sajnós a naplemente csak rövid átmenet a nappal és az éjszaka között, de ezek a sokszínű pillanatok számomra a legértékesebbek. Hamarosan az egész vidék körvonalai elmosódnak. A hold azonban korán felkel a hegylánc mögül. Szerencsére sarlója vastag, így fényében egyre tisztábban látom az utat, és szemem hozzászokik a sötétséghez. Mégis amikor sok kacskaringó után egy erdővel borított hegyerinc hosszában vezet utunk, olyan sötétség vesz körül, hogy a fák között alig találjuk az ösvényt. Végül ezüstös fénybe érünk, és pónim előtt a hegyoldalban ismét hárommérföldnyi hosszúságú vízszintes útszakasz húzódik. Magamban tárgyilagosan megállapítom, hogy az ilyen útszakasz fő gyakorlati előnye abban áll, hogy véletlenül se lehet rajta eltévedni. Nincsenek útjelzések, mert azokra nincs szükség. Az ilyen úton mehet az ember előre, vagy megfordulhat, és visszafelé haladhat, de semmilyen más irányban nem térhet le róla, hacsak nem tud függőleges szilafalakon fölfelé mászni vagy meredek szakadékokba leereszkedni. Ez sokkal jobb, mint egy idegen városban bolyongani, ahol a lehető legkönnyebben el lehet tévedni. Igen, ez az utazás utolsó szakasza. Monumentális, de gyönyörű kísértetvilágon lovagolunk keresztül. A holdfényben a falevelek ezüstösen csillognak, és úgy tűnik, mintha a fatörzsek fagyott kőből lennének kifaragva. Van valami leírhatatlanul földöntúli a világ óriásaira hulló sápadt holdfényben fürdő tájban. Becslésem szerint körülbelül kilenc óra van, de pontosan nem tudom megmondani, mivel karóráim összetört a szerencsétlen balesetben, és mostantól fogva időtlenül kell létezniem addig, amíg vissza nem térek a civilizációba. Némi kaján örömmel állapítom meg, hogy ez nem fog számomra érzékeny veszteséget jelenteni, mivel én és az idő meg tudunk válni egymástól néhány hónapra. Mostantól a Föld úgy teszi meg napi pályáját tengelye körül, hogy én nem méltatom figyelemre. Ráadásul csak jobb volt néhány lányt zuhanni, mint háromezret.

Az ég most megtelik az éj felékszerezett hírnökeiként érkező remegő csillagok sokaságával. A csillagos ég fekete háttéréből lépcsőzetesen emelkednek ki a hegycsúcsok, amelyek a völgyben vezető útvonalunkat keresztirányban lezárják. A csúcsok egy vonalban összezsúfolt piramisok képét idézik fel. Mindegyik kísértetszerű titán, hatalmas, szigorú, ámde tagadhatatlanul gyönyörű. Mindegyikük gúnyosan tekint erre az apró, póniháton ülő lényre, aki bemerészkedik csendes birodalmukba.

Ebben a túlvilági fényben a Himalája az óriások mesebeli földjének tűnik. Itt könnyen valóssággá válhatnak azok a tündérmesék, amelyek gyermekkorunkat felvidították. Nagyon is beleillik az összképbe, hogy hirtelen észreveszem a Plejádok gyönyörű csillagképét, amely a Bika égövi jegyével áll együtt. Mára egyetlen ősi nép sem maradt fenn, csak legendájuk, mely arról szól, hogy Atlasz hét lánya az egekbe emelkedett, és csillaggá változott. Még elszántabban haladok előre. Szerencsémre a holdfény elég világosságot ad, és látom az utat. Az erdős vidéken ugyanis fennáll annak a veszélye, hogy nem találom meg mai úti célomat, és szükségtelenül túleröltetem pónimat.

Szégyellem bevallani, de pontosan ez az, ami bekövetkezik. Negyedmérföldnyivel túlme gyünk a célon, amikor teljesen hatalmába kerít az a zavaró és egyre erősödő érzés, hogy rossz úton járok. Ez arra kényszerít, hogy leszálljak, és pónimat visszafordítsam abba az irányba, amerről jöttünk. Elemlámpám valamelyik málha mélyén rejtőzik, ahová azt eléggé meggondolatlanul elcsomagoltam. Nincs más megoldás, mint hogy gyalog végezzek lassú és óvatos felderítést. És miután így cselekszem, felfedezem, hogy az ösvény egy ponton majdnem teljesen körül fogja a hegyerinc legmagasabb pontját, ahol kisebb tisztást vágtak a sűrű erdőben, amely a hegyoldalt teljesen elborítja. Az állatot egy fához kötöm, majd a rövid és meredek lejtőn felkapaszkodom a csúcsra. Ott, a hegytetőn, árkádiai környezetben álló magányos bungaló fehérre meszelt falai ragyognak a hold-

fényben. Megérkeztem új otthonomba. Az épület mögött néhány lépést megtéve egy másik mély szurdok szélére jutok, amelyet a hegyhát déli oldala határol. Egyből világossá válik számomra, hogy a jövőben óvatosan kell itt járkálnom. Ismét megjutalmazom a pónit, amely bár fájdalmas sérüléseket okozott nekem, mégis sikeresen elhozott egyedülállóan vonzó új lakóhelyemre. Ezúttal mélyebben nyúlok zsebembe, pónim pedig jóízűen ropogtatja a bőséges cukoradagot. A hóborította hegyek felől hideg szél fúj, és én felhajtom kabátom gallérját. Odafönn a csillagos ég sziporkázik. Az égbolton természetellenes ragyogással haladnak a bolygók. Az égen a csillagok olyanok, mint egy maroknyi gyémánt az éj koronás fején. Most leülök az ösvény mellé, hogy türelmesen megvárjam teherhordóimat, akiket néhány órája hagytam magam mögött. Éjszakai szendergésbe merülök, majd bizonyos idő elteltével üdvözlő kiáltásokra ébredek. Ismét valami jóleső, társas érzés kerít hatalmába, és örülök, hogy megint mindnyájan együtt vagyunk. Megszámolom a kulikat, tekintetemmel megkeresem a szolgálmat, és megnyugszom, hogy mindnyájan épségben megérkeztek. Velem együtt boldogan mosolyognak, amikor futólag megállapítom: - Mind a heten megvagyunk!

Néhány verssort idézek egy bizonyos költeményből, de a kulik nem igazán értékelik a finom wordsworth-i hasonlatot.

Talán azt hiszik, hogy hálámat kifejezendő fennhangon imádkozom furcsa isteneimhez, de ebben nem vagyok biztos.

A málhákat a kulik felcipelik a lejtőn, és lerakják a bungaló belsejében. Kinyitják a zsákokat, melyekből gyertyák és gyufa kerül elő, majd sor kerül a teherhordók kifizetésének ceremóniájára. A teherhordók a dombvidéki törzsekhez tartozó szívós, jókötésű, kis termetű férfiak. Figyelemreméltóan erősek és zömökek. Az ezekből a törzsekből verbuvált kulik napról napra mintegy 50 kg-nyi terhet képesek vinni. Én sohasem terheltem őket ilyen nagy súllyal. A kulik által vitt teher átlagosan körülbelül 25 kg volt. Ennek ellenére étrendjük nem tartalmaz egyebet, mint rizst és pirított borsót, amelyet némi tejjel öblítenek le. A fenti ételekből sem fogyasztanak azonban sokat. Csak tünődni lehet azon, hogy egy európai teherhordónak naponta mennyi húst kellene elfogyasztania, és hányszor kellene étkeznie ahhoz, hogy bírja ezt a munkát. Kulijaim reggel esznek kiadósabban, később csak valami rendkívül könnyű ételt fogyasztanak. Ezek a kemény törzsi férfiak sokkal jobban bírják a hőséget és a hideget, a terhek cipelését és a magashegyi terepet, mint amennyire azt karcsú alakjuk láttán lehetségesnek tételeznénk fel. Azzal vágok elébe baksis iránti követelődzésüknek, hogy olyan összeget adok nekik, ami elcsendesíti még leginkább hangoskodó vezetőjüket is. Kisvártatva közlik velem, hogy rövid alvás után még hajnal előtt útra kelnek visszafelé, és magukkal viszik a pónit is.

Szolgám ágyazni kezd.

Fáradtak és porosak vagyunk, nem ismerjük azt a helyet, ahol tartózkodunk, de nincs időnk arra, hogy tovább tanulmányozzuk környezetünket, hanem minden mást figyelmen kívül hagyva testünk elmerül abban a rejtélyes, ámde mindig üdvös állapotban, amelyet a világ alvásnak nevez.

MÁSODIK FEJEZET

A tibeti Kailas-hegyre tervezett expedíció - A havas hegyi táj pompája Felfedezem a "szentély"-t.

Egy napon majd egy tudós kidolgozza számunkra az alvás matematikáját, és pontos törtszám alakjában meghatározza a fáradtság fokának és a tudattalan állapot időtartamának arányát. Azonban bármilyen arányt számít is ki a kíváncsiak örömére, biztos vagyok benne, hogy számait felül kell majd vizsgálnia a Himalája hegység magasföldjeinek lakói esetében.

Mindketten a szokásosnál rövidebb alvás után, mégis frissebben és nagyobb vitalitás birtokában ébredünk fel, mint korábban. Lehetséges, hogy a belélegzett tiszta, csipős levegő elősegíti, hogy a test gyorsabban helyreállítsa megfáradt funkcióinak normális működését, mint más körülmények között. Akárhogy is van, korai órában látunk hozzá napi teendőink végzéséhez, és lámpát gyújtunk addig, amíg a hajnal eljövételét várjuk, amikor a csúcsok bizonytalan körvonalai megjelennek a sötétkék ég előterében, és a nap sugarai kirajzolják a hóhatárt.

Járkálók az egyszintes házban. Egyszerű, csak a legszükségesebb bútorzattal berendezett épület, ahogyan az egy hegyi remete magányos lakhelyéhez illik. Szobámból három kétszárnyas

ajtó nyílik, az egyik az ebédlőbe, a másik a fürdőszobába (ahol nincsenek csempézett falak, se porcelán fürdőszobai berendezések, pusztán egy csupasz falú helyiség, amelyben egy ónból készült fürdőkád áll a hideg víz számára), a harmadik pedig közvetlenül az erdőre nyílik. A fény ezen utóbbi ajtó üvegezett paneljein át világítja meg a helyiséget.

Ez lesz tehát az új otthonom. Hirtelen eszembe jut egy figyelmeztető célzás, hogy a ház kísértetjárta hely, de ezt a gondolatot nem veszem túl komolyan. Még ha ez az állítás valamikor jogos volt is, most nem lehet az. Kész vagyok elhinni, hogy az eltávozott halványan foszforeszkáló alakban egy, vagy két alkalommal valóban megjelent, és erőfeszítést tett arra, hogy ezen a számára is ismerős földön fenntartsa jelenlétét, de nem vagyok hajlandó elhinni, hogy még mindig itt van. Egyetlen kísértet sem képes hosszasan prosperálni ezen az egészséges hegyi levegőn, mivel nyomorultul magányosnak érezné magát, és szerfelett untatná a környezet általi tudomásulvétel és elismerés hiánya. Miféle bátorításra számíthat egy szegény kísértet ezen a magányos lakhelyen, amely évekig folyamatosan bezárva áll, mivel senki sem használja. Egy önmagára valamit is adó kísértetnek közönségre van szüksége. És miféle közönséget várhat itt - feltéve, hogy nem tekinti annak a fenyőfákat, a bozontos medvéket vagy a mindent átjáró szeleket. Nem, neki társra, sőt társaságra van szüksége, ha rendben akarja tartani idegeit. Biztos vagyok benne, hogy a figyelmeztetés alaptalannak fog bizonyulni.

Miből fog állni tevékenységem? A legfőbb tevékenységem az lesz, hogy csak csendben ülök. Ezt igen komolyan mondom. Igazából be kell vallanom, hogy ez egy igen furcsa munka, a legfurcsább azóta, mióta hajóm felhúzta horgonyát, és elhagyta a brit partokat, természetesen ez nem az a fajta munka, aminek javadalmazásaként bárki egyetlen rúpiát is hajlandó lenne fizetni nekem. Mégis ez az abszolút igazság, ez az egyetlen célja annak, hogy elszakadtam az emberek túlnyomó többségétől, és egy időre ebben a világtól távoli himalájabeli királyságban telepedtem le. Ezen új kalandom során nem várok izgalmakat, hajmeresztő helyzeteket vagy veszélyeket.

Különböző érzelmek kerítenek hatalmukba. Egyidejűleg van jelen bennem a vidámság, a félelemmel vegyes tisztelet és az önbizalom. Vidám vagyok, mert hiszem azt, hogy egy korábbi földi élet során valamely részem ide "tartozott", és igazán boldogan élt itt. Félelemmel vegyes tisztelet van bennem, mivel emlékszem, hogy több mint hatvan olyan csúcs van a Himalája nagy hegyláncában, melynek magassága meghaladja a hétezer-ötyszáz métert, hogy a mennydörgések staccatójától kísért viharok hatalmas fergetegei és a kékes fénnel cikázó villámok folyamatosan megzavarják ezeket a hősapkás isteneket, amelyeket jeges elszigeteltségük választ el az emberi világtól. Önbizalom pedig azért van bennem, mert bár a világ ezen tájain a Természet megrögzötten barátságatlan az emberhez, az isteni oltalom érzése minden félelmemet abban a pillanatban elsöpri, amint az engem hatalmába próbál keríteni. Az örökkévalóság ezen hegyei között nehéz lesz tekintettel lenni az idő értékére, és megengedni, hogy gondolataim nyugtalanul csapongjanak.

"Légy csendben, és tudd, hogy én vagyok Isten!"

Ez egy mondat a héber Bibliából, ami azt parancsolja nekem, hogy menjek el a Himalájába, ámde nem felfedezőként vagy kutatóként, hanem csakis azért, hogy szüneteltessem külső tevékenységeimet, és úgy megnyugtassam elmémet, hogy az a legteljesebb nyugalom állapotába kerüljön. Még korábbi, az öntudatos meditációhoz kötődő munkálkodásomat sem szándékozom folytatni, amit pedig a fenti idézet tanácsol, hanem csak egyszerűen csendben maradok. Nem keresek külső kalandokat, de még belsőket sem, a Természetet tanítómesteremül fogadom el, hogy lelkemet belevegýítsem környezetének abszolút csöndjébe, és hogy minden gondolatomat engedjem beleveszni a pusztába semmibe. Élő paradoxonná kell válnom, amely azon különös módszerrel keresi a létezés magasabb rendje elérésének módját, hogy ennek érdekében nem tesz erőfeszítéseket.

Röviden: a Zsoltáros mondása, amelynek parancsként engedelmeskedem, teljes egészében szó szerint értendő.

Így az isteni jelenlét iránti vágyamtól vezérelve úgy indultam útnak észak felé, hogy alig volt fogalmam arról, hol fogok megpihenni, mivel a Himalája hegység nagy hegylánca egyik végétől a másikig közel ezerötyszáz mérföld hosszú. Hol fogok ebben az idegen világban olyan helyet találni, amely elég magányos ahhoz, hogy lehetővé tegye számomra, hogy belső lényemet annak környezetével elegyítsem? India jogijainak, bölcseinek és szentjeinek legjobbjai emberemlékezet óta a Himalája erdő borította hegygerinceire vagy jégcsapos mennyezetű barlangjaiba vonultak

vissza, ha harmonikus környezetben kívántak élni és meditálni. Ezért a legjobb hagyományokkal összhangban járok el, ha követem példájukat.

Elsőként a jeges Kailas-hegy jut eszembe. Mind az e kontinensen élő hinduk, mind a buddhisták számára ez Ázsia legszentebb pontja. Ami Róma a katolikus keresztényeknek, Mekka a mohamedánoknak és Jeruzsálem a zsidóknak, az a Kailas-hegy a hinduk és buddhisták számára. Ez az ő üdvözülésük hegye, isteneik otthona és angyalaik lakhelye. A Nirvána trónja a hegy jégoszlopain nyugszik. Én tudom, hogy ez az ő számukra nem holmi babona, mivel bőséggel állnak rendelkezésre az ezt a hitet alátámasztó ezoterikus indokok. Képzeletünk annyira elszegényedett és beszűkült volna, hogy az életben és a világban képtelen már helyet találni a régi isteneknek? Az Olimposz hegye, amelyet az antik világ emberei gondolatban oly jól benépesítettek, pusztán egy kopár, elhagyott hely a mi számunkra? Az istenek a különböző népektől más és más nevet kapnak, de ők maguk nem változnak. Mi több, Kailas hegyét maga Buddha olyan helyként ajánlotta tanítványainak, amelyet érdemes azoknak kiválasztaniuk, akik meditálni kívánnak, és el akarnak jutni a Nirvánába. Pontosan úgy, ahogyan az Olimposz csúcsát borító fellegek elrejtették a hellén isteneket a profán szemek elől, ugyanúgy rejti, a hívők hite szerint, a Kailas jégborította csúcsa az eltávozott Buddhák lelkeit.

A tibetiek a hegyet Kang-Rinpochének, azaz „jég ékkő”-nek hívják. Híres középkori jógi-juk, Milarepa, ezen hegy egyik barlangjában végezte meditációit.

Van egy zarándokútvonal, amely Almorán át vezet a Kailas-hegyhez, de én a hosszabb és nehezebb utat választottam, mivel az változatosabb, és kevesebben járnak rajta. Az utazás ezen alig járt út nyugodt magányában, távol a lakott helyek feszültségeitől, mintegy azt jelenti, hogy az ember egy bolond és nyugtalansággal teli világból az épelméjűség és a nyugodt derű birodalmába kerül.

Igaz, hogy leselkednek majd bizonyos veszélyek a Himaláján túli vad vidéken való utazás során, de ezek egy pillanatig sem zavarnak engem. A közvetlen tapasztalat iskolájában megtanultam, hogy a Gondviselés oltalma kíséri azt az embert, aki magasabb parancsra fog bele egy ilyen vállalkozásba.

A Kailas-hegy fogja jelenteni az én számomra a Kánaánt, az ígéret földjét. Újdelhiben azonban, ahol a központi kormányzat vörös szálai összefutnak, és rendezett egységgé fonódnak össze, rá kell ébrednem, hogy nem fogok engedélyt kapni arra, hogy átkeljek a tibeti határon. A Kailas-hegy túlságosan szent a tibetiek számára ahhoz, hogy megengedjék a hitetlen európaiak számára, hogy felkeressék azt, és az 1908-as szerződés valamelyik cikkelyében a britek garantálták, hogy meg fogják tagadni az erre vonatkozó engedélyek kiadását az olyan európaiaktól, akik arra áhítoznak, hogy jelenlétükkel sértsék meg a hegy szentségét.

Az idő értékes. Az alkirályhoz fellebbezek.

Öexcellenciája olvasta "Kutatás a titkos Indiában" című könyvem, és ennek közvetlen folyományaként ellenőrző látogatást tett Dayalbaghban, a vallási alapon létrehozott szövetkezeti városban, amelynek ebben a könyvemben egy fejezetet szenteltem.

Mi több, öexcellenciájának annyira tetszett, amit látott, hogy a következő évi kitüntetések listájának nyilvánosságra hozatalakor a város létrehozóját, Sahabji Maharaj-ot annak rendje és módja szerint lovaggá ütötték.

Ennek ellenére a különleges engedélyért benyújtott folyamodványomra adott válasz csupán udvarias sajnálkozás, mivel a tibetiek csökönyösen ellenzik, hogy bármiféle európai felkeresse legszentebb helyüket.

Táviratot küldök az indiai ügyek miniszterének Londonba. Beszéltem neki kutatásaimról, ő rokonszenvét fejezte ki, és ismert előtte az a tapintat, megértés és diszkréció, amelyet én a keleti emberek vallásos érzelmei iránt szoktam tanúsítani.

A válasz egyenes és őszinte. A kormány számára kellemetlen volna ilyen kéréssel a tibeti hatóságokhoz fordulni, mivel teljesítését azok természetesen amúgy is megtagdnák. Ezen túlmenően egy ilyen kérésnek a tibeti hatóságokhoz történő továbbítása semmilyen módon nem lenne nekem utazásom végrehajtásában segítségemre.

Mindazonáltal a kormány készségét fejezte ki, hogy részemre a tibetiektől beszerez egy olyan engedélyt, melynek birtokában átkelhetek a határon, és a Dardzsiling közelében fekvő

Kalimpongból expedíciót vezethetek a Lhászába vezető kereskedelmi útvonalon, de csak Gyantséig, és nem tovább.

Csalódott vagyok. Az, hogy pusztán bőrének színe meggátolhat valakit abban, hogy elzarándokoljon (mert ez azt jelenti) Ázsia legszentebb helyére, a sors illő bosszújának tűnik a fehér emberfajta bőrszínén alapuló előítéleteivel összefüggő bűneiért. Többet tudok a buddhizmusról, mint a legtöbb tibeti, mivel hosszasan és elmélyülten tanulmányoztam azt az egyik legtanultabb és szellemiekben leelőrehaladottabb buddhista pap felügyelete alatt, mégis a hitetlenek közé kell, hogy soroljanak, mert az én bőröm történetesen fehér, míg az övék sárga!

A Gyantséig történő utazást lehetővé tevő engedélynek nem tudom hasznát venni. Gyantse jócskán bent fekszik Tibet belsejében, és fontos város azon tibeti kereskedők számára, akik Lhászából lejárnak Indiába. Közép-Tibet keleti részén található, míg a Kailas-hegy az ország nyugati részében van. Én azonban sem kereskedő, sem földrajztudós nem vagyok. Nem azért akarok Tibetbe menni, hogy lássak néhány birkabőrbe öltözött kereskedőt és néhány zászlókkal díszített kolostort. Nekem ennél magasabb rendű célkitűzésem van, melynek a Kailas-hegy a magját alkotja. Az időmet, amely életem része, most ezen cél érdekében kell felhasználnom, és semmi egyébre nem kívánom pazarolni azt.

Értesülesemet megtáviratozom egyik jögi barátomnak, aki már volt a Kailas-hegyen. Ő azt válaszolja, van még egy módja annak, hogy utazásomat teljes bizonyossággal végrehajthassam.

Javaslatában áll, hogy ha én sáfrányszínű lepelbe burkolózó jöginak álcazom magam, arcomat és kezeimet a megfelelő színnel befestem, valamint viselem a sárga leplet, ő maga gondoskodni fog a továbbiakról, és elkísér engem egész utamon.

Garantálja, hogy biztonságban átvisz a határon Tibetbe, sőt tovább, egészen a Kailas-hegyig, mivel az útvonal mentén mindenütt vannak barátai.

Visszautasítom ajánlatát. Úgy érzem, ez nem lenne tisztességes játék azokkal a kormányhivatalokban dolgozó barátaimmal szemben, akik megbíznak bennem. A zarándoklatnak becsületes úton kell végbemennie, vagy sehogyan sem. Az illegális zarándoklat egyébként is kellemetlen politikai bonyodalmakhoz vezethet. Van még egy utolsó reménység, egy utolsó kártya, amelyet a végjártékra tartogattam.

Egyik tibeti barátom, aki rokonszenvvel viseltetik munkám és kutatásaim iránt, rendelkezik bizonyos befolyással a tibeti hatóságoknál. Barátom annyira bízik benne, hogy sikerül megvalósítanom utazásomat, hogy már el is látott tibeti nyelven írt és lepecsételt ajánlólevelekkel, melyek az utamba eső kolostorok főlámaíhoz szólnak, és amelyekben arra kéri az összes helyi hivatalnokot, hogy segítsenek nekem a szükséges tüzelő és élelmiszer beszerzésében. Abban reménykedtem, hogy bizonyos ideig megszállhatok egy, a Kailas-hegy lábánál álló kolostorban, és ott nyugalomban folytathatom meditációm. Sürgős üzenetet küldök neki, melyben elmagyarázom, hogy mi történt. A várakozás izgalmának végül egy rózsaszínű táviratlap vet véget, melyen a következő szöveg olvasható.

Nagyon sajnálom. Konzultáltam a kormánnyal. A jelen helyzetben nem tudom Lhászát befolyásolni az ottani belső zavargások miatt.

A végzet végleges rendelkezésként fogadom el a fenti szavakat. A Kailas hegye tebenned van, mondotta mesterem egy-két nappal távozásom előtt. Talán tudja, hogy nem fogom elérni?

Ettől fogva a Kailas-hegy nem szerepel célkitűzéseim között, és más irányba fordulok.

Ésszerű módon belenyugszom ebbe a helyzetbe, hiszen nem tudok semmit se tenni ellene. A végzet azonban valóban kijelölt egy különleges helyet meditációm számára, és amikor a térképen a Himalája hosszú, szaggatott vonalát vizsgálom, ujjam megáll a Tehri-Garhwal Királyságon. Itt ered a Gangesz, India szent folyama, és ösztönösen érzem, hogy ez a hely pótolni fogja számomra a Kailas-hegyet. Brit India forró síkságai és a fagyos tibeti fennsík között államok láncolata húzódik, melyeket a Himalája nagy hegyláncai által alkotott természetes határok csaknem teljesen elzárnak a külvilágtól. Ez az államcsoport Bhutánt, Sikkimet, Nepált és Tehri-Garhwalt foglalja magában. Kevés fehér ember keresi fel ezeket, mivel, eltekintve ezen országok isten háta mögötti, vad és rendkívül hegyes jellegétől, vannak egyéb korlátok is, amelyek az európaiakat távol tartják. Nepál majdnem teljesen független királyság, Bhután úgyszintén, míg Sikkim brit protektorátus alatt áll. Tehri-Garhwal, bár politikailag brit protektorátus alatt áll, sohasem vonzott angol lakosokat, és saját maharadszájának uralma alatt minden szándéka szerint azt a konzervatív indiai életmódot akarja meg-

őrizni, amely évszázadok óta jellemzi. Az ország minden vasútvonaltól távol fekszik. Egyetlen turista vagy utazó sem fedezte fel még ennek az országnak az olcsóságát. Sőt különleges engedély szükséges ahhoz, hogy bárki európai beléphessen az államnak abba a részébe, amely Tibettel határos. A megközelítéssel és utazással kapcsolatos nehézségek, a civilizált világban megszokott komfort és a korszerű közlekedési és szállítási lehetőségek hiánya, valamint az, hogy a lakosok egyáltalán nem ismerik a nyugati szokásokat, olyan dolgok, amelyek talán néhány ritka és rendkívül lelkes vadász kivételével távol tartják a fehér utazókat. Azonban éppenséggel ezek azok az adottságok, amelyek most engem idevonzanak. Ráadásul itt találhatóak India legszentebb kegyhelyei. Számos, az ebben az elzárt királyságban élt istenségekről, bölcekről és jógikról szóló történet maradt fenn a ködös múltból származó hagyományként. Ha valahol, akkor itt, a világ legnagyobb panorámájától körülvéve találhatok meditációm számára alkalmas helyet.

Eltűnt a napfelkeltét hírül adó hideg, szürke árnyalat. A hajnal rózsás gyöngyházzfényvel borította el a tájat. Amikor valamelyest csitul a hajnaltól örömittas madarak zenéje, kinyitatom a zsákokat. A legkülönbébb dolgok micsoda tömkelege volt azokban összezsúfolva! Igazán elképesztő, mi mindent lehet bepakolni egy katonai málhazsákba. Ruhák, ingek, cipők, ennivaló, lámpák és még rengeteg dolog fért el mindegyikben, és még így sem voltak tele. Először is elindulok, hogy megismerkedjem a környékkel, és hogy kiválasszam azt a helyet, ahol a semmittevés nehéz feladattá nyugodtan végezhetem. Végre itt vagyok egy keskeny hegyhát tetején, amely két mély völgyet választ el egymástól. Első pillantásom az erdőre esik, a második a havasokra. Hálósobámnak van egy hátsó ajtaja, amely északkeletre nyílik. Ebben az irányban láthatóak a földgolyó leghatalmasabb hegycsúcsai. Az ajtótól szó szerint néhány hüvelyknyire erdeifenyők és indiai cédrusok nőnek, melyeknek gyökerei a lejtős hegyoldalba kapaszkodnak. Ezeknek a fáknek a koronája fölött láthatók azok az egész vidék fölé tornyosuló hegycsúcsok, amelyek Tehri államot Tibettől elválasztják. Ezeknek a lejtőknek némelyike olyan meredek, hogy a hó nem marad meg rajta. A csupasz sziklafalak szürkésége elűt a tájon uralkodó fehérségtől. Az ég színei valóságos tűzvészként lángolnak, s a korai nap ferde fényében tükröződnek a hófelületeken, amelyek először finom rózsás színben pompáznak, majd óarany árnyalatot vesznek fel. A tarka színek néhány kaleidoszkópszerű átváltozást követően a csupasz sziklák szürke foltjai által sűrűn pettyezett ezüstfehér felületekben oldódnak fel, amelyek olyan áttetszően ragyognak, mint a gyöngyház. Százhusz mérföldnyi, illetve, ha jelenlegi látótávolságomnál sokkal messzebbre elláthatnék, több mint ezernégyszáz mérföld hosszúságban jobbra és balra elnyúló egyetlen hatalmas panorámában lehetne látni a havas csúcsok vonalát. Ez a hegyvonulat az én látómezőmben a négyezer-nyolcszáz méter magasan fekvő Buranghat-hágótól kelet felé egészen a hétezer-ötszáz méter magas Nanda Devüig nyúlik, ahol végül lezárul.

Maga a Nanda Devi óriási templomtoronyként hihetetlen magasságba emelkedik az összes többi csúcs fölé. Itt bolygónk legmagasabb tömör gránitfala áll, melyet több tíz méternyi vastagságú hó- és jégréteg fed, amely a szemlélő számára olyan félelmetesnek tűnik, hogy rögtön megérti, miért is hagyja a világ többi országa Tibetet békén. A masszív hegyláncok a mögöttük elterülő fennsík Gibraltárját alkotják. Áthatolhatatlanok, és néhány ösvény kivételével járhatatlanok. Úgy tűnik, mintha néhány csúcsról fehér füst szállna fel, mint megannyi tűzhányóról, de csak a szél által lesodort finom porhó örvénylik a magasban. Látom a szabálytalan fehér vonalból kiugró elképesztően magas csúcsokat, amelyek mintegy megkoronázzák a hegyláncot. A Természet büszke uralkodóként ültette ezeket fehér trónjukra. Nem sok minden él, illetve képes élni ezekben a fenséges magasságokban. A völgyek kivételével az emberi és állati fajokhoz tartozó egyetlen alantas teremtmény sem meri ezt a királyi, ámde steril birodalmat megközelíteni és lakhelyeül választani. A hósípkák hatezer méterrel vagy annál is többel emelkednek a tengerszint fölé, és azokat ez a terület kapta nagylelkű ajándékként a mindenhatótól. Északkeleten, Gangotri közelében, ahol a szent Gangesz folyam ered egy gleccserből, seregnyi ilyen óriás tornyosul egymás közvetlen közelében. Hozzám közelebb van a Bandarpunch, egy másik hatezer méter magas óriás, melytől nyugatra India második legnagyobb folyója, a Jumna ered. A napfényben fürdő szent csúcsok, a Badrinath, a Kedarnath és a Srikant a hegylánc fogazott kontúrjának folytatását alkotják, és szípként ragyognak a felhőtlen ég előterében. Furcsa és meghökkentő gondolat, hogy a mi Földünkhöz közeledő, egy másik bolygóról érkező látogató legelőször a Himalájának ezt a tömör hegyláncát venné észre. Több száz, legalább a hatezer méter magasságot meghaladó csúcsával ugyanis a Himalája alkotja a

bolygónk felületéből leginkább kiemelkedő földtani képződményt. Még az észak-amerikai Sziklás-hegység sem hasonlítható a Himalájához, mivel az csak egyetlen hatezer méternél magasabb csúccsal, a McKinley-heggyel büszkélkedhet. Az erdőbe és hóba burkolódzó magaslatok az égbe nyúlnak. Félelemmel vegyes tisztelettel és csodálattal nézek ezekre a hegyekre. A dühöngő hóiharok, a mély gleccserszakadékok, a veszélyes hólavínák, a sziklával teleszórt kopár jégmezők és a lezuhanni készülő jégtömbök világában azonban nincs hely olyasvalaki számára, aki zavartalan nyugalomra vágyik. Az egyenes törzsű sötét erdeifenyők és méltóságteljes indiai cédrusok sűrű erdeje majdnem a lábaimnál kezdődik, és lenyúlik az alatt húzódó vízmosásos völgybe. Micsoda szerencse! Egész erdőnyi karácsonyfa áll ajtóm előtt, és mindegyik fa túleveles ágain kézzel nem tapintható és láthatatlan ajándékok függnek - a derű és a nyugalom. Ezeknek a toronymagas fáknak a koronái majdnem az én ajtóig nyúlnak fel, de gyökereik tizenkét-tizenöt méterrel lejjebb kapaszkodnak a hegyoldalba.

Az erdeifenyők törzse nem igazán vastag, de a fák annál magasabbak. Élénkzöld koronájukkal fenséges és monumentális látványt nyújtanak. A fák kérgét zuzmó borítja. A talajt vastag rétegben fedik a lehullott barna túlevelek. Az ajtóm előtt álló fák némelyikét körülfontó kúszónövényeken alig érezhető illatú fehér virágok díszlenek, melyek kissé felvidítják az árnyékos erdő látványát. Úgy pettyezik a sötét lombokat, mint az égboltot a ragyogó csillagok. Ezek között az árnyékot adó fák között kétségtelenül megtalálhatom mindazt, amivel a városok nem szolgálhatnak, azaz a békét, az elmélyülést és a gyógyulást. A lejtő szöge azonban rendkívül meredek, és szinte lehetetlen rajta anélkül lemenni, hogy az ember ne kapaszkodna mindkét kezével a fatörzsek valamelyikébe. Ráadásul a nap nem hatol át a számtalan ág sűrű lombzatán. Az erdő hűvös és homályos, és nekem, a napimádónak, sütkéreznem kell az aranyló sugarakban. Ismét elfordulok. Mivel nagyon kevés a művelésre alkalmas földterület, ezek az erdők biztosítják a Tehri Királyság csaknem egyetlen jövedelemforrását, és egyben az állam legértékesebb tulajdonát képezik. A kivágott fát a monszunesők időszakában leusztatják India britek által kormányzott részeibe, ahol azt a vasutak vásárolják meg. Az erdőbirtokokat felügyelő tisztviselők rendszeres ellenőrző körutakat tesznek. Hogy megfelelő védelmet nyújtó és kényelmes szálláshely álljon rendelkezésükre körútjaik során, a távoli erdőrészeken bungalókat építettek számukra. Én is egy ilyenbe költözhettem be az állami hatóságok szívessege folytán. Nem valószínű, hogy az erdőt felügyelő tisztviselők utazásaik során évente két vagy három alkalomnál többször vennék igénybe az épületet, és akkor is csupán egy vagy két éjszákára. Az ajtóból kilépve sétálok egyet a bungaló körül a csipősen friss levegőn. A keskeny hegyhát, amelyen a házikó áll, a tisztáson túl keleti irányban mintegy félmérföldnyire folytatódik, majd hirtelen egy részben kopár és köves magaslat emelkedik ki belőle, mintegy kétszáz méternyire. Ennek a dombnak a másik oldalán viszont számos kisebb fa nő. A domb egyébként nem túl vonzó számomra. Előremegyek a sziklameredély széléig, amely arra a meredek völgyre néz, amelyet én a múlt éjjel a bungaló mögött tátongó szurdoknak véltem. Letekintek, és rájövök, hogy az valójában egy rémisztő mélységű természetes medence. Szélén megcsúszva az ember könnyen a mélységbe zuhanhat. Mégis páratlan szépségű természeti képződmény. Örömmel tölt el, hogy új otthonomból ilyen nagyszerű kilátás nyílik. A lejtőt majdnem az aljáig indiai cédrusok sűrű erdeje borítja. Itt két, a skóciaiakra emlékeztető szurdok találkozik, melyeknek meredek oldalfalai kiszélesednek, és kerek völgyet alkotnak, amely elég nagy ahhoz, hogy egy nagy csúcs elférjen benne, amennyiben a Természet szeszélyes kedvében úgy döntene, hogy ide helyez egyet. Sűrű sötétzöld erdők váltakoznak a völgy oldalain elszórva előtűnő barnás és szürkés gránitfelületekkel. A keleti oldalon monumentális teraszos alakzatban hegláncok párhuzamos sorai emelkednek, mintha csak a Természet bástyaként emelte volna azokat, hogy a betolakodó embereket távol tartsák. A völgy nyugati határát ritka erdővel borított kisebb dombok és töredezett sziklasarkantyúk alkotják. Amikor letekintek a hatalmas és mély szurdokszerű mélyedésbe, és szemem megpihen annak erősen tagolt lejtőin, rájövök, hogy nem kell tovább keresnem. Valahol ennek a hegyektől övezett katlannak a környékén biztosan meg fogom találni az ideális helyet meditációm végzéséhez. Egy lehullott másfél méternyi hosszú fenyőágot vadászskésemmel ideális hegymászó bottá alakítok. A hegymászó bot titka abban áll, hogy a végét nem hegyesre, hanem csónakorr alakúra kell kifaragni. Ezután kezdetét veszi kutatásom végső szakasza. Óvatosan felkapaszkodom egy dombra a nyugati oldalon, melynek megmászása némi óvatosságot igényel. Majd átmászom néhány, a domb meredek oldalába ágyazott sziklán, és fokozatosan megkerülöm a bemélyedést, miközben mohával borított törzsű erdei juharfák által

alkotott ligeten haladok át. Orromat megcsapja az útszélien növő menta jellegzetes illata. Megállok, lehajlok, és igyekszem minél többet belelegezni ebből a kellemes levegőből. Végre felérek a csúcsra. Meglepetésemre szolgál, hogy itt a talajt vastagon borítják a lehullott őszi levelek. Vajon hogyan kerültek ide? Netán valami himalájai forgószél ragadta magával azokat százméternyi magasságba, majd szándékosan ide terítette le? Akárhogy is kerültek ide, ezek a falevelek hatalmas természetes szőnyegként borítják a dombtetőt. A járás ezen a szőnyegen ugyanolyan kényelmes, mint a sűrű, kézi szövésű Mizrapur szőnyegekben, és ez a szőnyeg nem kevésbé művészi, mint az, amelyet emberi kéz szőtt. Üdítő látványként magányos kankalin és néhány apró ibolya virít a levelek között. Tudom, hogy nem szükséges továbbutaznom. Az istenek elvezettek erre a tökéletes rejtékhelyre. A hinduk csakúgy, mint a tibetiek, szilárdan hiszik, hogy a Himalája az isteneknek és azoknak a szellemi szuperembereknek a titkos lakhelye, akiket ők risiknek neveznek. A risikről mind a mai napig azt tartják, hogy testük légies és láthatatlan. Igen, öközlük hozott engem ide valaki. Még az is megeshet, hogy ez az elképzelhetetlenül gyönyörű és a világtól elzárt vidék az ő lakhelye. Hatalmába kerít a hegy bűvölete. Tény, hogy a Tehri Királyság hegyei szent területnek számítanak. A hinduk hisznek abban, hogy ezek a hatalmas hegyláncok között található kegyhelyek még az ő szent városaiknál, azaz Benáresznél, Purinál és Nasiknál is sokkal szentebbeknek számítanak. Siva, Krisna és az összes többi istenség ide költözött, és valami tovább él abból a varázslatból, amelyet ők a múltbeli emberekre gyakoroltak. Itt van hát elbűvölő vörös és smaragdszínben pompázó hegyi menedékem. És a felgyülemlett levelek között ott van topázzsínű imaszőnyegem. Naponta két alkalommal, az általam annyira kedvelt hajnal és alkonyat idején botra támaszkodva megmászom meredek lejtőjét, majd letelepszem, és megtanulom a csendbenlét művészetét, talán végül még Istent is megismerhetem. A Himalája lesz az én mennyei noviciátusom, és ebben a nagy magányban felkészülhetek Isten fennköltebb magányára.

HARMADIK FEJEZET

Meditáció az indiai brit kormányzatról és a politikai küzdelemről - A politika lelkivé tételének szükségessége -A gondolatok vezérlése - A koncentráció egyik titka

Késő délután a meredek lejtőn visszatérek menedékembe. A hegymászó bot jó szolgálatot tesz, még akkor is, ha nem olyan tökéletes, mint a szabályszerű vashegygel ellátott. Kiválasztok egy helyet, ahol leülhetek, és nyugodtan gondolkodhatom, mintegy annak a belső csendnek az előjátékként, melyet reményeim szerint este sikerül majd elérnem. A szikla pereméhez közel telepszem le, mivel onnan letekinthetek a nagy fákkal övezett völgybe, és láthatom annak fennkölt nagyszerűségét. A környékből kolostori nyugalom árad. Ha vannak helyek a földön, ahol derűs nyugalom uralkodik, úgy ez az egyik a néhány közül. A romlatlan határvidéki állam, ahol az ősi hindu istenek jártak-keltek, szemlátomást meglehetősen elkülönül India többi részétől. Tekintetem végül egy magas indiai cédrus ívelt gömbölyű ágain pihen meg, amelynek vén törzsét tömött szakállként borítja a barnászöld nedves moha és a hosszú csomókban rátapadó durva zuzmó. A fa csupán néhány lábbal áll lejjebb annál a helynél, ahol ülök, és a sziklaoldalhoz viszonyítva enyhe szögben előredől. A napsugarak átszűrődnek lombzatán. Az ágak nem szabályos szimmetriával nőnek ki a törzsből, mint a fenyőfák esetében, és a csomókat alkotó tűlevelek, amelyek a lombzatot alkotják, szomorúan lógnak a föld felé. Az öreg, sötét fa mégis valamiféle jobb napokat látott arisztokratára emlékeztet, miközben levelei még mindig azt a sajátos illatot árasztják, amely elárulja, hogy az indiai cédrus a szíriai cédrusnak nagyon közeli rokona.

Eszembe jut, hogy a mogulcsászárok rendkívül kellemes illata miatt arra használták az indiai cédrus fáját, hogy fürdővizüket és hárembeli kedvenceik fürdővizét melegítsék vele. Két kis hegyi virág harmatos szirmaival csókot hint az indiai cédrusfa tövére. A legenda úgy tartja, hogy ez a fa az istenek kedvence, mivel az összes közül ehhez kapcsolódik a legtöbb szellemi asszociáció. Úgy gondolom, hogy ez a magas és méltóságteljes indiai cédrus és én jól meg fogjuk egymást ismerni, és még bensőséges, szilárd barátság is ki fog közöttünk alakulni, amelyet még az én egy szép napon elkerülhetetlenül bekövetkező távozásom sem fog megszüntetni. Akárhogy is van, a végzet hatalma folytán mostantól fogva hosszú időn át kell egymás társaivá lennünk.

Szívem legrajtettebb titkait fogom elsuttogni neked, hatalmas cédrus, és majd mesélek neked azokról a tovatúnt gyönyörökről és rettenetes megpróbáltatásokról, melyeket egy férfi még akkor sem tárhat a nyilvánosság elé, ha történetesen író az illető.

És te is szólni fogsz hozzám, még ha olyan csendesen is, hogy a világ gúnyos mosoly kíséretében azt mondja majd, hogy saját magamat csapom be. Mi azonban mindketten szánakozóan fogunk nevetni a világon, és meg fogunk neki bocsátani, mert jól tudjuk, hogy bár a Természet mindannyiunk közös anyja, a világ továbbra is sötét tudatlanságban leledzik annak féltve őrzött titkait illetően.

Gondolataim visszakanyarodnak a rekkenő hőségben perzselődő Indiához, ahhoz az országhoz, amelyet magam mögött hagytam. A távoli síkságokon lévő városokban, ahol az embernek sűrűn vissza kell húznia a napsütötte korlátra tett kezét, mert az annyira felforrósodik, és ahol néhány napon aszalódott fehér ember tántorog moszkítóktól gyötörtén a párás nyári hőségben, mert az őket helyhez kötő kötelezettségeik miatt nem menekülhetnek el, a politikai agitáció által keltett feszültség ideiglenesen alábbhagyott, mivel nehéz távoli ideálok iránt lelkesedést kelteni 40 °C fölötti hőmérsékleten, és ez teljesen független attól, hogy valaki mennyire képzeletben idealistának.

India britek által történt meghódításának rejtélyére és jelentőségére egyetlen brit vagy indiai sem adott kielégítő magyarázatot, mert soha senki sem vizsgálta ezt a kérdést megfelelő belső élelátással és faji előítélet nélkül. Úgy vélem, amennyiben a brit uralom valóban olyan sötét, miként azt sok indiai lefesti, úgy ezeknek az indiaiaknak a számára a kivándorlás jelenti a menekülés egyetlen útját. Másrészt afelől is meg vagyok győződve, hogy amennyiben az alávetett fajta tényleg olyan problematikus, mint ahogy azt a brit tisztviselők állítják, úgy ezeknek a tisztviselőknek a számára se marad a kivándorlásokon kívül más megoldás. Egyedül az idő tág perspektívája segíthet annak megértésében, hogy ez a hatalmas szubkontinens miért vált ilyen nagymértékben különböző emberfajták találkozási helyévé. Valószínűtlen, hogy az élet mindenfajta cél nélkül kapcsolta volna össze a két nép sorsát ilyen furcsa módon. Netán lehetséges, hogy valamiféle szolgálatot kell egymásnak tenniük?

Azt a néhány évszázadot, melynek során a nyugati civilizáció jelen volt India partjain, még néhány további évtizeddel kell kiegészíteni, mielőtt a világ ezekre a kérdésekre választ kapna. Időközben bizonyos politikusok új hitvallást teremtettek az ifjú és tanult indiaiak számára, és ők, amikor csak összegyűlnek, lármásan követelik a függetlenséget és azt, hogy a brit hatalom hagyja el országukat.

Egyre inkább eltűnőfélben van a fiatal kulturált hindunak az a típusa, aki bár úgy öltözik, mint a mai kor emberei, de gondolkodása olyan, mint őseié. A nadrág, amelyet mostanában visel, annak az incselkedő hozzáállásnak a szimbólumává válik, amellyel ő a vallásához, kormányzatához, szokásaihoz és környezetéhez viszonyul. A másik oldalon katonai körökben és civil klubokban, a minisztériumok Újdelhiben lévő vörös homokkő épületeiben a gögös angolszászok fajtájuk minden makacs bátorságával eltökélték, hogy legalábbis saját korosztályuk életében mindenképpen fenn tartják hatalmukat. Szokás szerint ebben az ügyben is a Sors fogja kimondani az utolsó szót. A Sors fogja sötét és rejtélyes pergamenjén megírni a saját megoldásait, amelyek - ahogyan az már lenni szokott - a legbölcsebbeknek fognak bizonyulni.

"Az idő az ember ura" - mondja a bölcs Shakespeare. "Egyszerre szülője és halála: azt ad, amit akar, s nem azt, amit az ember vágyva várna." Merthogy létezik egy Magasabb Hatalom, amely felülbírálja az emberek törekvéseit és becsvágyát.

Megvannak az arra vonatkozó prófétai várakozásaim, hogy mi fog történni Indiában, de egy olyan világban, ahol nemzeti és faji előítéletek uralkodnak, nem mindig tapintatos dolog megmondani az igazságot. Nem viselek semmiféle politikai címkét, és nem akarom, hogy a jövőben ilyet ragasszanak rám.

Igaz, hogy mostanában a címkenélküliséget eretnecséggé és gyengeséggé ítélik el, ami egyet jelent azzal, hogy az emberről nem nagyon vesznek tudomást, de tengernyi veszélynek teszi ki magát, aki a próféta köpönyegébe bújjik. Sem a britek, sem az indiaiak nem értenék meg álláspontomat, és bizonyosan félreértenék jóslatomat. Ezért jobban teszem, ha csendben kivárom a gondolataim közlésére legalkalmasabb pillanatot. Azt szeretném látni, hogy a Kelet és a Nyugat jobban megbecsülje egymást, és a magam szerény módján próbálok a jóakarát hírnökévé válni. Miért kel-

lene több millió embertársammal együtt arra pazarolnom időmet, hogy a fennálló társadalmi rendszert handabandázva szidalmazzam?

Sokkal jobban teszem, ha inkább konstruktív munkát végzek. Ebben az országban, amelyet a keleti intrikák és a gyanakvás légköre hat át, rám nézve más kockázat is rejlene abban, ha politikai próféciák kinyilatkoztatására ragadtatnám magamat. Ha erre a veszélyre gondolok, a legutóbbi háború egyik kevésbé ismert eseménye jut eszembe. A sokat csodált, sokat rágalmozott és sokban félreértett férfi, a néhai T. E. Lawrence ezredes arábiai hadjárata során egy olyan kritikus ponthoz érkezett, ahol nehezen leküzdhető akadályok tornyosultak elé. Közismerten zseniális elméjében azonban az az újszerű ötlet támadt, hogy Londonból hivatásos színpadi bűvészeket kér. A bűvészek feladata az volt, hogy a Vörös-tenger és a Földközi-tenger partja mentén lakó törzsek között utazgasanak. A bűvészeknek, hacsak lehetséges, maguknak is arab születésűeknek kellett lenniük, és jól kellett ismerniük a törzsi emberek szokásait és hiedelmeit. Munkájuk abban állt, hogy bennszülött vándorló fakíroknak adják ki magukat, csodálatos mutatványokat hajtsanak végre, és így olyan hírnévre tegyenek szert, hogy természetfölötti erők birtokában vannak. Ennek a hírnévnek az alapján azt kell állítaniuk magukról, hogy rendelkeznek a jövőbe látás képességével, és a törökök megsemmisítő vereségét kell jövendőlniük, ily módon ösztönözve az arabokat, hogy a háborús konfliktusban a britek oldalára álljanak.

Lawrence kérésének eleget téve öt férfit küldtek ki a Közel-Keletre, akik közül hárman született arabok voltak, továbbá volt közöttük egy arabul beszélő francia és egy arabul beszélő angol. Szerepükre történő felkészítésük során mindannyian különleges képzésben részesültek a színpadi bűvészműtátrányok területén. Jó munkát végeztek Lawrence számára, és segítségére voltak az arabok befolyásolásában, de a franciát és a társaság egy másik tagját az arabok leleplezték, és ez az életükbe került.

Nem ért véget a politikai összecsapások által keltett zűrzavar és a más fajtákhoz tartozó emberek zaklatása. Akkor fogunk csak békés világban élni, ha szívünkben béke fog honolni, és nem előbb.

Azokat a régi bölceket, akik ezt az egyszerű képletet az emberiség számára meghatározták, mostanában a valóságtól elrugaskodott idealistáknak minősítik.

Ha azonban egy politika végső tesztjét az általa a létfontosságú ügyekben elért eredmények alkotják, úgy be kell vallanunk, hogy ez a békétlen világ nem mutat javulást. Korszakunk lelki üressége és belső lelki tartalékaink szegényessége teljesen tisztán nyilvánulnak meg abban a káoszban és kétségbeesésben, amelyet mindenütt láthatunk magunk körül, valamint abban a siralmas szolgai alázatban, amellyel méltatlan ideálokhoz és méltatlan emberekhez viszonyulunk. Ámde azoknak a bölcseneknek a kijelentései, akik az elmúlt korok embereihez szóltak, az emberiség történetének sokkal alaposabb és pontosabb ismeretén alapultak, mint amilyenek megszerzésében a mi könyveket bűvő történéseink bármikor is reménykedhetnek. Hiszen ez a néhány ezer év, amelynek történetét - rengeteg találgatás közepette - fel tudjuk idézni, pusztán az emberiség hosszadalmas történetének a végét jelenti. Amikor egy olyan ember, mint Buddha - aki sohasem tett úgy, mintha bármivel is több lenne annál, ami -, újra és újra azt hirdeti, hogy "a gyűlölet nem szűnik meg gyűlölet által, csak a szeretet által, akkor ő nem pusztán szentimentális idealista, aki hangot ad jó szándékú, ámde hiábavaló érzelmeinek. Ő minden ízében gyakorlatias, mint az az üzletember, aki fülét állandóan a telefonkagylóra tapasztja, szemével pedig szakadatlanul az asztalán lévő újságokat böngészi.

Buddha, miként a vele egyenrangú összes nagy bölcs, látja, hogy a vég nélküli háborúk szármalmas zűrzavara ugyanúgy rémületet keltett a történelem előtti korszakban, mint az írott történelem időszakában. Ő ezeket a dolgokat a bolygó múltjának átfogó áttekintésében látja, amelyet az istenek tükörként tárnak elé. Megmutatják neki azt is, hogy az emberiség dolgaiban az ok és okozat szálait láthatatlan kezek hogyan szövik úgy, hogy mindig érvényesül valamiféle elkerülhetetlen igazság, valamiféle kiegyenlítő kügazítás.

Azt is látja, hogy a szellemi hatalom alkotja a világmindenség hátgerincét, amelynek egyik megnyilvánulási formája a fennkölt jóakarát, és hogy ez a hatalom örökkévaló. Tudja, hogy a gyűlölet mind a gyűlölködő, mind a gyűlölt személy számára fájdalommal jár, és ezért sem a gyűlölet, sem az azzal szükségszerűen együtt járó szenvedés nem szűnhet meg addig, amíg a gyűlölet helyét a jóakarát el nem foglalja.

És mivel az a hatalom, amely végső soron a jóakarát gyakorlására készíti bennünket, örökévaló, és előle menekülni lehetetlenség, Buddha azt tanítja, hogy ennek a hatalomnak tanácsos most engedni, és ily módon a világot sok értelmetlen szenvedéstől megkímélni. A fentieket figyelembe véve Buddha vagy a gyűlölködők a kevésbé gyakorlatiasak?

Jézusnak is pontosan ilyen életszemlélet adatott meg. A száraz formalistáknak és meddő dogmatikusoknak abban a világában, amely a szemet szemért, fogat fogért elvet vallja magáénak, Jézus összegezi és megerősíti ezt az igazságot.

Ő is betekintést nyer az univerzumba, és megismerheti azokat a törvényeket, amelyek titokban szabályozzák lakóinak életét. Nem ok nélkül vonult el a hegyekbe, ahol a meditáció békult mozdulatlanágában ült. Nem sokkal visszatértét követően megróttta az éleslátást nélkülöző farizeusokat, és meggyógyította a sorvadt kezű férfit. A körülötte egybegyűlt sokaságnak szenvedélyes és ihletett szavakkal a következőket mondta.

"Áldd meg azokat, kik téged átkoznak, és imádkozzál azokért, akik téged rosszhiszeműen kihasználnak. Ne ítéld, hogy ne ítélessél, bocsáss meg az ellened vétkezőknek, és te is megbocsátást nyersz, mert azzal a mértékkel fognak téged mérni, amellyel te mérsz másokat." Jézus tudja ezt.

A csak a felszínt látó emberek világa azonban nem tudja, nem érti, és csak bukducsol sehová sem vivő és fájdalommal kövezett útján.

Az elkeseredett szembenállást csak akkor váltja föl a bölcs együttműködés, ha megértik azt az íratlan törvényt, hogy bármit is tesz az egyik ember a másik ellen, az végül óhatatlanul órá ut vissza. Ezért az általános jóindulat a legbölcsebb és legértelmesebb politika.

Ebben a zavaros világban ezt kell közvetlen és bensőséges célként magunk elé tűznünk. Ki kíváncsi azonban manapság a moralizálásra és a prédikációra? Prédikálásommal legfeljebb olcsó nevetség tárgyává lehetek. Hiábavaló dolog a megtérteknek prédikálni, mivel szükségtelen azokhoz beszélni, akik hisznek ezekben a dolgokban, míg azok, akik nélkülözik a hitet, úgysem hallgatnak rám. A végzet fogja a nemzeteknek gondját viselni, és megtanítja őket arra, amit szükséges megtanulniuk. Az előttem nyitva álló, a gyakorlatban is a leghasznosabb pálya ezért abban áll, hogy energiáimat és figyelmemet egy olyan csatornába tereljem, ahol azok a leggazdaságosabban használhatók fel. Bensőmben létezik ilyen csatorna.

A világ megreformálásához a legjobb kündulópontként saját énem kínálkozik. A jóakarát szellemének terjesztésére az a legjobb módszer, ha azt önmagammal kezdem.

Hadd foglaljam rendszerbe gondolataimat, és hadd ismételjem csendesesen a világ jólétéért könyörgő buddhista ígét, melynek ha szavai ugyan nem is, de szelleme az alábbi: "A világ négy sarkának könyörületemet küldöm. Északra, délre, keletre és nyugatra, felfelé és lefelé könyörületet küldök."

Gondolataim lágyan elidőznek ezen a szelíd témán, és a részvét érzülete hat át. Amikor pedig az utolsó áldást osztó szót kimondom, saját magamon sem érzek kevesebb áldást.

Hirtelen felmerül előttem az egyik legkérelmezhetlenebb kritikusom arca. Olyan tisztán hallok, ahogy támadó szavait mondja, mintha csak fizikailag jelen lenne, holott tudatában vagyok, hogy ő most egy másik kontinensen tartózkodik. Mivel amit tudok, azt biztosan tudom, és titkaimat jól őrzöm, általában nem vesztegetem időmet félreértést tükröző szavakra, bármilyen köntösben jelenjenek is azok meg, hanem csendes közönnyel elsiklom felettük.

Ma azonban megbocsátóan mosolygok értetlenségén, és minden jót kívánok az illető hölgynek. Mereven a szemébe nézek, és megkeseredett lelkének azt kívánom, hogy találja meg az igazságot és azzal együtt az élet édességét és fényét. Háromszor megáldom, majd pszichikai falat bocsátok a magam és az ő gondolatai közé.

Fátyolszárnyaival egy szitakötő siklik el mellettem.

Most az egyre hűvösebb levegő, amely az alkony előhírnöke, arra figyelmeztet, hogy hagyjam abba meditációmat, és fizikai csendbenlétemhez szellemi csendbenlétemet párosítsam. Körülnézek.

A nap lassan eltűnik a hegyek mögött, melyek elvesztik meleg pírukat, és sápadt homályba merülnek.

Merev nyugalommal ülök, és lassan engedem a világot tudatomból kifelé sodródni, miközben figyelmemet befelé fordítom. Valahol bennem lakozik a Felettes Én, az örök lényeg, ahonnan életerőmet merítem.

"Légy csendben - utasított Mesterem -, és akkor ismerni fogod a Felettes Ént, mert Isten és a Felettes Én olyanok, mintha egyek lennének." Lélegzésem lelassul. Egyetlen percig minden figyelmemet a levegővételt biztosító mozgásra összpontosítom.

A légzés akaratlagos szabályozásának célja az, hogy a ki- és belégzést ütemes ritmusba hozzuk, a levegővételt nyugodtabbá, lágyabbá tegyük, és csökkentjük annak térfogatát. Az agy olyan, mint egy kerék. Megállás nélkül forog, és minden fordulatával friss gondolatokat vet fel. Most nézem a kereket, amint lelassul. Minél inkább kitartok abbéli elhatározásom mellett, hogy figyelmemet mélyen befelé, egy középpontra koncentrálok, gondolataim gyakorisága és terjedelme annál inkább csökken. Tudom, hogy az intellektusnak ebben a nyugalomban utat találhatok a bölcsesség felé. Emlékszem, hogy mit mondott nekem egyszer egy nagy hatalmú jogi tanító, akinek eredményeit rendkívül nagyra becsülöm. Kis szobában lakik egy ősi, festői látványt nyújtó templomban.

Amíg én szék hiányában a padlón ülök, ő félig lehunyt szemmel azon a gyapottal borított padon fekszik, ahonnan ritkán mozdul el. Arról a nehézségről beszélgetünk, amelyet a kezdők akkor tapasztalnak, amikor azt próbálják megtanulni, hogyan összpontosítsák elméjüket.

A témához az alábbi megjegyzés kapcsolódik: "Ha feltételezzük, hogy száz azon gondolatok száma, amelyek egy ember agyán egy adott időszakban áthaladnak, és ha a gondolatszabályzás állandó gyakorlása révén sikerül neki ezt a számot nyolcvanra csökkentenie, akkor mondhatjuk, hogy ő húszszázalékos mértékben tett szert az elme koncentrációjának képességére. Ezért az ilyen koncentrációs képesség elérésének legközvetlenebb útja annak gyakorlásában áll, hogy hogyan csökkentjük gondolataink számát.

Miközben agyam lassabban, ámde teljes összpontosítással működik, és éberségem szikrányit sem lanyhul, érezni kezdem, hogy egy mélyebb béke vesz körül. A hosszú ideig tartó gondolatkoncentráció végül is egy magasabb minőségű állapot létrejöttét idézi elő agyam belsejében. Hogy sajnálom most a városlakókat, akik mérhetetlen zűrzavarnak vannak kitéve! Miért kellene önekik az értelmet a legfontosabb dolognak tekinteniük? Befelé menekülési útjuk azonban nem különbözhet az enyémtől. Az elmék, amelyeket megviselnek a mindennapi élet elkerülhetetlen sűrűlódásai és csalódásai, a mentális nyugalom által biztosított pihenésben enyhülést hozó és gyógyító derűt találhatnak, amely balzsamként nyugtatja sérült idegeiket.

Az értelem csak egy eszköz, és nem az ember létének lényege. Az értelem nem önfenntartó, hanem automatikus és rutinjellegű képesség. A modern kor embere a gépiesen működő értelemnek a pusztán ösztön felett aratott diadalát testesíti meg ugyanúgy, ahogyan a jövő embere az isteni intuíciónak a pusztán értelem feletti diadalát fogja megtestesíteni. Az ésszerűség, amely időnként jó útmutatóként szolgálhat, máskor cserbenhagyhat bennünket. Nem mindenkor a körültekintő előrelátás vezethet bennünket a legjobban, hanem a spontánul felbuzgó megérezés is. Az ésszerűség tisztán számtani, míg a megérezésről nem tudjuk, hogy honnan bontakozik ki.

Az, hogy megérezéseink mennyivel járnak gondolataink előtt, matematikailag nem mérhető. Bejelentés nélkül lépnek be az elmébe, mintegy hátsó ajtón keresztül. Ezek nem gondolatok, hanem valamiféle felsőbb birodalomból érkező beszivárgások, amelyek befolyásolják, irányítják a gondolatot. Nem is érzelmek - eltekintve azoktól, amelyek a legmesszebbmenőkig mentesek a személyes vonatkozásoktól. Sajnos azonban a legtöbbször kevés vagy semmilyen jelentőséget sem tulajdonítanak a kibontakozófélben lévő megérezések halvány előjeleinek.

Lehet, sőt biztos, hogy az a viszonylagos csend, amely engem most körülvesz, nem az a legteljesebb csend, amelynek elérésére vágyom, mert nem kevés lassan járó gondolat találja meg a módját annak, hogy agyam kiürült csarnokaiban kalandozzon.

A valóságos csöndbenlét az egyetlen pontra történő összpontosítást jelenti. Ma mégis megelégszem ennyivel, és nem fogok a misztikus határ átlépésével kísérletezni. Tudom, hogy ezek a behatások idegenek az ember belső lényege számára. Tudom, hogy akkor, amikor minden gondolatot elbocsátok magamtól, azok elhalnak, mint a lóbuszvirágok a tél közepén, és kezdetét veszi az isteni realitás felemelkedése.

A gondolatokat azonnal a saját létükért folytatandó elkeseredett harcra ösztönzi már a pusztá elhatározásunk, és az azt követő, figyelmünk befelé fordítására irányuló következetes erőfeszítésünk.

Ez az embert fogva tartó kényszer sokkal makacsabb, mint azt általában gondolnánk, mivel az egy, az emberi fajban az ősidők óta rögzült szokás generációról generációra történő öröklődésének eredménye.

Ez a kényszer az embert könyörtelenül a markában tartja, és oly módon teszi rabszolgájává, amelyet ő ritkán képes felfogni, továbbá megfosztja őt attól a szabadságtól, amely már létezik az ő legbensőbb természetében. Megfigyeltem önmagamban azokat a folyamatokat, melyek által a gondolatok mozognak, és arra a következtetésre jutottam, hogy azok a mechanika alapelvein nyugszanak.

Azért jöttem a Himalájába, hogy újra hadat üzenjek ezeknek a láthatatlan ellenfeleknek.

Nem mintha nem tudnám azokat sakkban tartani, amikor szilárdan elhatározom, hogy így teszek. Nem mintha nem lenne tudomásom azokról az elméleti és gyakorlati titkokról, melyeknek alkalmazása fölényes győzelmet biztosít számomra. Nem mintha nélkülözném valakinek a hathatós személyes segítségét ezeknél a vállalkozásoknál.

Mindazonáltal csak ideiglenesen voltam képes ezen behatolóknak fölébe kerekedni, miközben győzelmeim sosem eredményeztek számomra ideiglenes haladéknál többet. Ezek a kényszerek ősidőktől fogva ilyen hatalommal bírnak az ember felett. Életem szellemi csúcspontjának az elérése még előttem van.

Eljött azonban annak az ideje, hogy újabb folytonos és szabályszerű ütközetet vívjak ezekkel a kényszerekkel egészen addig, amíg a hadviselő felek egyike vissza nem vonul a csataterrről. Ehhez a csatához keresve sem lehetne ennél a távoli és magányos himalájabeli vadonnál jobb helyszínt találni.

A sok ország és vidék közül, melyeket felkerestem - merthogy csak akkor érzem otthon magam, amikor külföldön vagyok -, egyikben sem találtam olyan légkört, amely annyira elősegítette volna lelki megnyugvásomat, mint ezek a hegyek, ahová sorsom végül elvezérelt.

Az ember itt ismerheti fel legjobban a Zsoltáros mondásának valódi értelmét: "Légy csendben, és tudd, hogy én vagyok Isten!"

Jómagam sem ismerem jobb módszert annál, mint hogy leülök, és csendben maradok. Semmiféle kormányzati engedély nem szükséges ahhoz, hogy belépünk abba az isteni birodalomba, amely közvetlenül az értelem Himalájához hasonlatos gátja mögött rejlik. Embertől nem lehet annál nagyobb segítséget kapni, mint amilyet Mesterem ígért nekem. Tudom, hogy az ő hatalma akkora, hogy a közöttünk lévő majdnem kétezer mérföldnyi távolság csekély félméternyire csökken, ha ő azt úgy akarja.

Mit akarhatnék még?

Az alkony árnyai úgy osontak be a szentélybe, ahogyan a félénk szűz leány surran be szeretője szobájába. Még a naplemente visszfénye is eltűnt az égről. A nappal megfáradt, és hamarosan a csillagok fénye fogja a hegycsúcsokat álomba csókolni. Elgondolkodom azon, hogy miféle rejtélyes tulajdonsága teszi a naplementét számomra annyira vonzóvá?

Miért van az, hogy én saját ösztönömet követve a napnyugtát választom mentális nyugalom időszakául annak ellenére, hogy az összes múltbeli nagy tanító és nagy jógi azt tanácsolták az embereknek, hogy napkeltekor meditáljanak? Az összes tudományos tény, az összes ezoterikus elv és minden észérv ömelltük szől. Mégis az alkonyat az az óra, amely leginkább segítségemre van. Nem lehetek másoknak egyszerű utánzója, és el kell fogadnom azt a gyönyörű revelációt, amely ebben a csendes órában osztályrészemül jut. A szürkület azután majd egy szép napon meg fogja adni végleges megszabadulásom elrendelt pillanatát.

A száműzött elindult hazafelé vezető útján. Felállok, mert itt az ideje, hogy visszatérjek erdei bungalómába.

NEGYEDIK FEJEZET

A belső csend keresése - Korábbi megszületések emlékezete
Buddhista módszer a születés előtti emlékezet feltárásához

A Természet célja az emberiséggel - Egységben a Természettel

Állandó hátfájásom ellenére napról napra felkapaszkodtam ahhoz az impozáns, Természet alkotta amfiteátrumhoz, amely szentélyemül szolgál. Mindenkor hűségesen megjelentem a csendbenlétnék adott találkámra. Ahogy ismeretségünk egyre mélyül, az indiai cédrus arisztokrátikus merevsége lassan oldódni kezd, és üdvözöl engem, amikor csak megjelenek. Nem férhet hozzá kétség, hogy rövidesen befogad majd engem barátságának szent kötelékébe. A vörösesbarna levelek kis tisztást alakítottak ki számomra, mintha csak azt kívánnák a világgal bizalmasan közölni, hogy ez a hely olyasvalaki számára van fenntartva, aki csendben akar maradni. A napfényben néhány kis fejú hegyi virág tündöklik, és mindig a nap felé néző tárcsászerű szirmaik szinte versengenek egymással enyhe illatuk árasztásában, hogy a levegőt még balzsamosabbá tegyék. Még a kecses agancsú szarvastehén is, amely még egy héttel korábban is halálra rémülten menekült, most egy teljes percen át nézett rám széles füleit és nedves orrát illegetve, mielőtt visszairamodott volna erdei magányába.

Igen, haladok.

Nem tettem túlzott erőfeszítéseket annak érdekében, hogy egy csapásra elűzzem makacsul visszatérő gondolataimat.

Nyugodtan végzem meditációimat, és amikor ezt követően lazítok, különösebb erőltetés nélkül hagyom gondolataimat leülepedni.

Érzem, hogy annak ellenére sincs ok a sietségre, hogy tartózkodásom időbeli korlátait magának a Himalájának az éghajlata szabja meg, a világgal szemben fennálló kötelezettségeimről nem is beszélve.

"A türelem az öröm kulcsa, a sietség pedig a bánat" - szokták volt ráérős arab barátaim szemrehányóan mondogatni, amikor nyugati módra, teljes sebességgel próbáltam ügyeimet az ő köreikben intézni. Ezen a helyen valahogy belátom, hogy igazuk van.

Érzem, hogy soha sem lesz ok arra, hogy kis kalandom kimenetele miatt aggódjam, mert még ha célom elérésében teljes kudarcot vallok is, még mindig van egy Magasabb Hatalom, amely gondjaiba vett, és annak döntéseit ellenszegülés nélkül el lehet fogadni. Nem kívánok további fejlődés elérésére törekedni a lelkeség terén.

Ugyanúgy vélekedem, mint ahogyan a szegény tüdőbajos Keats vélekedett művészetéről, amikor azt mondta: "Ha a vers nem olyan természetességgel születik, mint ahogyan a levelek nőnek a fákon, akkor jobb, ha egyáltalán nem születik."

Ma a meditációm megelőző előjátéknak közhelyszerű témája van, azazhogy a Kelet számára közhelyszerű, miközben a nyugati emberek többsége számára talán ismeretlen ez a téma. A lélek egymást követő újra megtestesüléseinek tana, amelyet Püthagorasz metempsichózisnak nevezett, és amelyet az ázsiai buddhisták és hinduk újjászületésnek neveznek, olyan ősi, mint a legősibb történelem előtti nép, amely valaha is létezett. Az öröklött hit hatalma olyan nagy, hogy a mohamedánok kivételével aligha van olyan ázsiai, aki nem fogadja el ezt a doktrínát természeti tényként. Másrészt alig van olyan nyugati ember, aki azt képzele, hogy egyetlen földi élete teljesen kimerül fizikai létezésében. A lelki és pszichikai rejtélyek birodalmában a keleti emberek hatalmas tudásanyag birtokában vannak, amely a hagyományok révén öröklődött generációról generációra. Ez a tudásanyag még mindig fölötte áll az Európában és Amerikában létezőnek. Ez egyrészt annak az egyszerű oknak köszönhető, hogy ez a két utóbbi kontinens messze előreszaladt az anyagi és természettudományos fejlődés terén, minek folytán lakóik a kevésbé kézzelfogható dolgokat általában megvetik, vagy legalábbis figyelmen kívül hagyják, másrészt a keleti fajták létezésük időtartamát tekintve sokkal régebbiek, mint az európaiak.

Igaz ugyan, hogy mostanra a keleti hagyományok szétválaszthatatlanul összefonódtak a babona és a mítosz élősdű kúszónövényeivel, de az eredeti fa még mindig megvan. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezt a tudást a széles néptömegek körében terjesztették. Éppen ellenkezőleg! Ezt a tudást a kevesek tartották birtokukban. Elkorszosulása és lezüllése ellenére még Indiában is számos ember alkotja azt a kört, ahol a lelkeség létezik.

Amíg a puszta bőrszín iránti előítéletünk megakadályoz bennünket abban, hogy a barna emberfajtaéhoz tartozó tanítótól fogadjunk el oktatást, addig mi, nyugati emberek, képtelenek leszünk a legmagasabb szintű tanok befogadására. A legnemesebb bölcsesség Buddhától Jézusig a régmúlt-

ban is keleti emberekben öltött testet. Az első pillanatban még maga a gondolat is nevetségesnek tűnik az átlagos nyugati ember számára, hogy ő már korábban is élt ezen a világon, miközben a keleti ember még álmában sem vitatná ebben a vonatkozásban ősapja tudásának helyességét.

Az a tudós buddhista szerzetes, aki engem vallásának tanaira oktatott, beszélt nekem egyszer egy pszichológiai módszerről, amelyet eredetileg maga Buddha tanított, és amelyet az ő saját kolostorában kifejezetten eredményesen gyakoroltak. Ezzel a módszerrel lehetséges volt az, hogy az egyes emberek felfedezzék korábbi inkarnációikat. A napi gyakorlatnak részét képezte a memóriának napról napra, hétről hétre, hónapról hónapra visszafelé történő forgatása egészen addig, amíg ily módon egy teljes év eseményeit fel nem tárták. Később fokozatosan egyre korábbi éveket idéztek vissza emlékezetükbe ezzel a módszerrel, minek eredményeképpen mind az emlékezésnek, mind a felidézésnek csodálatos képessége fejlődött ki és vetítődött vissza a gyermekkor éveire. Jól lehet hihetetlennek tűnik, egészen a születés dátumáig visszamenően minden elérhetővé vált az egyén emlékezete számára. Pszichológusok, hipnotizőrök és pszichoanalízissel foglalkozó szakemberek mostanában majdhogynem fétisként nyilatkoztatták ki, hogy múltbeli életünk teljes egésze bele van vésve tudat alatti emlékezetünkbe.

Ha ez igaz, akkor mégsem tűnhet annyira valószínűtlennek egy olyan szellemi gyakorlat, amely a legkorábbi gyermekkori eseményeket felhozza az emlékezet fényére. Az abnormális pszichológia terén tett felfedezések némileg egyengetik az utat.

Buddhista szerzetesem azonban nem állt meg itt. Azt mondta, hogy az ő gyakorlatukban a rendellenesen éles emlékezőtehetség ekkor átlendült a születés kapuján, majd csodálatosképpen felhozta egy teljesen más személy - a megelőző földi létezés – emlékezetét!

Az előző haláltól az előző születésig terjedően minden részlet nyomon követhető volt ennek a furcsa pszichológiai folyamatnak a révén. A szerzetes elismerte, hogy a folyamat véghezviteléhez szükséges koncentráció félelmetesen nehéz, és csak kevés buddhista volt az idők folyamán képes arra, hogy ezzel a módszerrel messzire jusson. Ő maga húsz évig gyakorolta a meditációkat, és tanúsítani tudta azok hatékonyságát. Hosszadalmas erőfeszítésekre volt azonban szükség ezeknek az emlékeknek a vonakodó Természettől történő kikényszerítéséhez. Nem vágyom rá, és nem is vagyok jogosult arra, hogy erre a dologra vonatkozóan dogmákat fogalmazzak meg, de ennek a magyarázatnak a fényében az embernek önkéntelenül is kaján mosoly tolul az arcára a királynők és Kleopátrák özönének láttán, amely a reinkarnáció tanának Nyugaton történt ismertté válását követően szélsébesen színre lépett.

Az összes újdonsült médium nagy lendülettel veti magát azokra a területekre, ahol a keleti emberek félénk óvatossággal lépdelnek.

Az elmúlt létezések emlékezetbe idézése nem ennyire könnyű! A Természet nem ok nélkül bocsátott azokra sűrű fátylat!

Nem valószínű, hogy abban az országban, ahonnan én érkeztem, bárki is kipróbálná a buddhista módszert, mert ott szinte senki sem hajlandó arra, hogy É fél életen át naponta több órát holt emlékek felelevenítésére áldozzon. Őszintén szólva, a cél nem is éri meg az erőfeszítést. Miként a Természet, mi is felismerjük, hogy a letűnt múlt kevésbé méltó a legmesszebbmenő erőfeszítésekre, mint az élő jelen. Ezeknek a képeknek árnyékos barlangjuktól történő előráncigálása aligha érne meg a fáradozást. Ezzel azonban nem kívánom azt mondani, hogy ilyenek nem idéződhetnek fel mintegy ajándékként.

Bennem is a legváratlanabb és legrendkívülibb alkalmakkor merültek föl emlékképek, amelyek azonban furcsa módon nagyon is helyénvalónak, az adott helyzethez illőnek tűntek. Mivel azonban ezek sohasem szolgálhatnak egymást kölcsönösen alátámasztó bizonyítékokként, hiábavaló dolog azokról beszélni.

Ebben az összefüggésben jól alkalmazható a mandulaszemű kínai bölcs szállóigéje: "Azok, akik tudják, nem beszélnek, akik viszont beszélnek, azok nem tudják."

Csak annyit mondhatok, ahogyan a mai napon Isten és a Fél-szigeti és Keleti Gőzhajózási Társaság kegyelméből ázsiai földet taposok, ugyanúgy tapostam azt megelőző életem során is.

Gondolataimat furcsa, suhogó hang szakítja félbe. Valami vagy valaki a sziklafalon felfelé haladva felém közelít. Pusztán a hang alapján nem tudom megmondani, hogy emberi lény vagy állat-e az, mindenesetre teljes csendben maradok. Hamarosan egy fácán ér látómezőmbe. Teste azúr-

kék, farka világosbarna. A madár egyetlen pillantást vet rám, majd rémülten, hatalmas sebességgel lerohan a völgybe. Nagyot kodácsol, és izalmában felrikolt. A látogatók, különösen pedig az emberi látogatók elég ritkák erre felé.

Mivel a reinkarnáció tana általában a sorsszerű büntetés kellemetlen fogalmával összefüggésben merül fel, sok nyugati ember úgy rémülködik tőle, mint egy megriadt ló.

"Micsoda?!" - kiáltanak föl elszörnyedve. Talán csak nem azt várja tőlünk, hogy mások bűneiért szenvedjünk? Micsoda igazságtalanság! Miért ne?

Az egész kérdés attól függ, kik vagyunk. Ha nem vagyunk többek fizikai testeknél, akkor az ellenkezés teljes mértékben jogos. Ha csupán legyek vagyunk, amelyek rövid életük során ide-oda röpködnek ezen a bolygón, és azzal vége is a dolognak, úgy a Nyugatnak van igaza. Ha azonban mi lelkek vagyunk, akik újra és újra felkeresik ezt a világot, akkor van annak a kíváncsúnak némi nyers igazságtartalma, hogy egyik földi életünk során vezekeljünk azokért a bűnökért, amelyeket egy másik során elkövettünk. Ebben az esetben a végzet, amely életeinkre pecsétjét rányomja, már nem tekinthető vak és önkényes hatalomnak. Hiszem, sőt tudom, hogy az ember végzete Isten, és nem a férgek kezében van. Az agy nem játszik nagyobb szerepet a gondolat, a test pedig a lélek létrehozásában, mint amekkorát a huzal játszik az elektromos áram gerjesztésében. Az agy és a test csak vezetők, amelyek egy kifinomultabb erőt visznek bele ebbe a sűrű anyagi világba. Ha pusztán hús-vér lények vagyunk, és semmi egyéb, akkor természetesen nem lenne igazságos a halálunk után lassan átalakuló és más lényekbe szétosztódó atomjainktól azt követelni, hogy bűnhődjenek gazteteteinkért. Mi azonban hús-vér lények vagyunk, és még valami más. Ez a valami más a tudat. Valójában mi a test húsával és csontjaival egybeszótt tudatos elmék vagyunk. Elménket jellemünk, hajlamaink és képességeink összegződése alkotja. Ezek a tényezők cselekedeteink valós forrásai, mert ezek, és nem a test alkotják valós személyiségünket. Ha azt hisszük, hogy ezek a tényezők születéstől születésig nem változnak jelentős mértékben, akkor nem nehéz belátni, hogy az a személyiség, akinek az egyik inkarnációjában az általa okozott gyötrelmekért a következő inkarnációban a neki okozott gyötrelmek által kell lakolnia, a saját, és nem mások bűneiért bűnhődik. Meglehetősen észszerűnek tűnik az a tan, amelynek kinyilatkoztatása abban áll, hogy minden cselekedetnek meg kell hoznia gyümölcsét, és a személyben megtestesült életnek ismét folytatódnia kell addig, amíg a tettek következményei éreztetik hatásukat.

Ez teljes összhangban van az összes olyan egyéb természeti törvénnyel, amelyeket a tudósok a fizikai világra vonatkozóan megállapítanak, és természetesen sokkal vigasztalóbb, mint az az elgondolás, mely szerint az élet egy olyan lottósorsjáték, amelyben kevés a nyeremény, ámde annál többet lehet rajta bukni. Az események áradata ellenállás nélkül ömlik át személyes akaratunk gátján. Aggódunk szücségtelen, mivel a magasabb törvények gondoskodnak saját maguk végrehajtásáról. Ami indokolatlannak tűnik, az annak a siralmas és közömbös gyámoltalanságnak és tehetlenségnek az állapota, amelybe az indiai nép gyakran kerül, amit a trópusi éghajlat mindenkit ellustító és legyengítő hatása is kétségkívül nagyban elősegít. A dolgok pusztán fizikai szemléletének hiábavalósága még nyilvánvalóbbá válik, ha elgondolkodunk az élet igazságának vagy igazságtalanságának kérdéséről. Mint kevésbé fontosat annak ellenére figyelmen kívül hagyjuk az élet mentális oldalát, hogy a Természet szemszögéből nézve az okok mindig ezen az oldalon találhatóak. A Természet a materialisták szemében magától értetődően véresen kegyetlennek tűnik. Csakhogy a Természet mégis a mi anyánk. Melyik anya bünteti gyermekeit a nevelésitől eltérő céllal? A Természet ugyanannyira valóságos és élő, mint bármelyik emberi anya. Ezt a bolygót ugyanis a háttérben meghúzódó intelligencia irányítja, amire már az ásvány-, növény- és állatvilágra vetett futó pillantásból is következtetni lehet.

Mi olyat követtünk el a Természet ellen, ami miatt az a nevelésitől eltérő egyéb céllal kívánna bennünket büntetni? Hogyan lenne képes a Természet tantervét végrehajtani abban az esetben, ha a lelkeknek csak egyetlen földi életük lenne?

Mert mi is a Természet célja ezzel a rendszerrel?

Vagy ez a cél netán felfoghatatlannak tűnne a test korlátai közé zárt elmék számára?

Hogyan lehetne ezt a túlságosan távoli célt olyan szavakkal leírni, amelyek azt egyáltalán felfoghatóvá és ésszerűvé teszik?

Legyen elég itt arra utalni, hogy a Természet erőfeszítése arra irányul, hogy kiszabadítson bennünket az anyagi világ csapdájából, és hogy visszavigyen a lélek és szellem azon magaslataira,

ahonnan alászálltunk. Avagy, hogy bibliai párhuzammal éljek, a Természet arra törekszik, hogy bebocsásson bennünket az Édenkertbe. Ha önmagunkat a létezésnek ehhez a körforgásához kötöttük, amelyet a Végtet forгат, akkor akár egyesülhetünk is azzal. Ez a Természet óhaja, és ez fog boldogságunk alapjául szolgálni. Világi aggodalmaink visszaránthatnak a pesszimizmusba, a Természet azonban a béke felé húz bennünket. Földi burkunknak erről a perifériájáról vissza kell vonulnunk a középpont felé, azaz a teljes kifelé fordulásból kündulva egy kiegyensúlyozott befelé fordulás felé kell törekednünk.

Mindazonáltal addig, amíg nem találtuk meg középpontunkat, mindenkor ki leszünk szolgáltatva az eljövendő események kényének-kedvének. Csak azok képesek a gond és félelem fölé emelkedni, akik a középpontban tartózkodnak. Ezek a szavak elcsépeletnek hangozhatnak. Ószintén szólva azok is, mivel a világ legkorábbi korszakai óta az összes nagy látnok és bölcs különböző formában ismételte ezeket a szavakat, és az idők végezetéig tovább fogják ismételni azokat.

A Természet céljának egyetlen más magyarázata sem állotta ki soha ilyen tartósan az idők próbáját, mert ez az a válasz, amelyet maga a Természet ad azoknak, akik tudják, hogy hogyan tegeyenek fel neki jó kérdéseket. Egyetlen tény többet ér, mint negyven hipotézis. Ez is a Természet lényege.

E világegyetem anyagi kereteinek egy napon a mi testünkkel együtt fel kell bomlania, de mi meg fogunk maradni. Erről a témáról már az eddigiekben is annyi írás látott napvilágot, hogy az elegendő a világvége napjáig.

Néhány férfinak, jómagamat is beleértve, jót tehet, ha ezeket az ég felé törő sziklás magaslatokat tekintik példaképüknek, hogy a világban megtalálják szilárd helyüket és erejüket.

Nem szimbolikus jelentőséggel emelkednek-e ezek a hegyek, hogy nekünk, gyenge halandóknak tanulságot szolgáljanak?

Az utóbbi időkben a csend birodalmában tett kirándulásaim kifejezetten a környezetemhez való szorosabb kötődés érzetét keltették bennem. Shelleynek, a költőnek a szavaival élve úgy érzem, hogy egyé váltam a Természettel. Amikor időtlen türelemmel ülök sziklapárkányomon, és hagyom, hogy környezetem szépsége és derűje beszívárogon lényembe, érezni kezdem, hogy én is a csendes táj részévé váltam. Lelkemet átítatja a Himalája csöndje.

Úgy tűnik, hogy testem fácska módjára a köves barna talajból nő ki. Ahogy a földön guggolok, úgy érzem, ugyanúgy oda vagyok gyökerezve hozzá, mint az előttem álló indiai cédrus. Úgy tűnik, hogy az ereimben lüktető élet azonos azzal, amelyet a körülöttem lévő növényvilág életnedvei hordoznak. Már maga a hegy sem kemény, kristályos sziklák és foltokban jelen lévő talaj tömege csupán, hanem egy élő és növekvő képződmény, amely nem kevésbé engedelmessé az isteni törvényeknek, mint az én hús-vér testem. És ahogyan ez a szellem egyre jobban áthat, úgy javul közérzetem. Én és mindezek a barátságos fák, ez a kedves föld, azok a fehérén ragyogó csúcsok, amelyek a horizontot szegélyezik, egyetlen élő szervezetet alkotunk, és ez az egész képződmény határozottan jó a szíve mélyén. A világegyetem nem halott, hanem élő, nem gonosz, hanem jóakarátú, nem üres kéreg, hanem egy Nagy Elme gigantikus teste.

Sajnálom azokat a materialistákat, akik ugyan becsületes módon, ámde korlátozott adatok alapján úgy találják, hogy a Halál a világ királya, és hogy az Ördög lakozik a dolgok lényegében.

Ha képesek lennének arra, hogy hiperaktív agyukat lecsendesítsék, és a Természet panorámaszerű személyiségéhez igazodjanak, fölfedeznék, hogy mekkorát tévednek. Mióta rendelkezésünkre állnak a legjobb tudósok legújabb felfedezései, csak a fajankók és a doktriner beállítottságú egyének támogathatják a materializmus téziseit.

Semmit sem ér az a rejtélyes mód, ahogyan az egységnek ez a fokozódó érzése elvegyül a végtelen jószág érzésével. Ez az érzés akaratomtól függetlenül merül fel bennem, és valamilyen ismeretlen forrásból kündulva lep meg engem. A harmónia fokozatosan jelenik meg, majd úgy járja át egész testemet, mint a zene.

Végtelen gyengédség kerít hatalmába, és elsimítja azt a durva cinizmust, amelyet az emberi hálátlansággal és árulással kapcsolatban szerzett ismétlődő tapasztalataim égettek mélyen a lelkembe. A vadság és kegyetlenség látszólagos megnyilvánulásai ellenére érzem a Természet alapvető jóindulatát.

Mint a jól összehangolt zenekar egyes hangszerének a hangja, úgy tűnik, hogy az összes tárgy és ember is elvegyül abban az édes harmóniában, amely a Nagy Anya saját szívében belül létezik. Kezdem megérteni, hogy tisztelt Mesterem miért nem tesz javaslatot különleges meditációra, és miért nem mond rejtélyes példabeszédet, hogy eltöprengve rajta megfejtsem annak értelmét. Nem kívánja tőlem, hogy erőmet megfeszítve valamiféle magasabb rendű helyzetbe jussak, pusztán azt óhajtja, hogy teljesen ellazulva semmilyen erőfeszítést se tegyek. Nem tár elém képet arról, hogy milyenné kell válnom, hanem csak azt mondja: "legyél!" A dolog lényege röviden összefoglalva abban áll, hogy ne tegyek semmit, hogy lehetővé váljon, hogy velem tegyenek valamit.

Mi, emberek, annyira önhitté és beképzeltté váltunk, hogy meg sem fordul a fejünkben, hogy a Nagy Anyának, aki oly türelmesen hordoz bennünket földi kebelén, és aki olyan változatos táplálékokkal táplál, majd ismét visszafogad bennünket, amikor kellő mértékben fáradtak vagyunk, saját célja van, amelyet bennünk akar elérni, ha hagyjuk. Létrehoztuk rendszereinket és tervezeteinket, eldöntöttük, hogy mit akarunk kapni az élettől, és gondolkozva, törekedve, küszködve, sőt még haldokolva is erőfeszítéseket teszünk vágyaink teljesülése érdekében.

Ha azonban az öncélú erőfeszítésekkel felhagyván, a rendelkezésünkre álló idő negyedét arra fordítanánk, hogy hagyjuk, hogy a Természet szelleme átjárjon minket, és elvégeznénk az általunk kívánt dolgok listájának bölcs felülvizsgálatát, ezzel egyidejűleg biztosítanánk a Természet közreműködését abban, hogy elérhessük azokat. A világ semmi egyéb, mint egy óriási szálloda, ahol Természet Anyától szállást és ellátást kapunk, majd számlánkat kifizetvén továbbmegyünk. A Természetnek akarata van, amely érvénye-, sülni kíván bennünk, és célját csak úgy ismerhetjük meg, hogy saját akaratunk folytonos érvényesítésétől bizonyos ideig tartózkodunk. Ha ezt tesszük, meglepetéssel tapasztalhatjuk, hogy a Természetnek is megvan a módszere arra, hogy amint mi önzetlenségünkkel ebben a segítségére leszünk, csendesen, ámde határozottan érje el ezt a célt a mi szemünk előtt. Ekkor a Természet céljai szétválaszthatatlanul elvegyülnek a mi céljainkkal, és egygyé válnak azokkal. Az ambíciók ekkor magasztos célkitűzésekké alakulnak át, és azok a dolgok, amelyeket egykor kizárólag saját javunkra kívántunk elérni, majdnem erőfeszítés nélkül elérhetővé válnak általunk mások javára is. A Természettel a fenti módon történő együttműködés azt jelenti, hogy felhagyunk az élet terhének cipelésével, és hagyjuk, hogy a Természet vigye azt helyettünk. Minden könnyűvé, szinte csodálatossá válik. Ezeket az igazságokat már korábban felismertem, de most, hegyi menedékemen, ahol közelebbi kapcsolatban vagyok Természet Anyával, megdöbbentő tisztasággal látom azokat.

Egy költő azt mondta, hogy a Természet Isten ruhája. Igen, de az én számomra a Természet Istentől elválaszthatatlan. Tudom, hogy amikor a Természetet Istenként tisztetem, akkor nem magamban beszélek, hanem valaki fogadja hódolatomat. Ha Isten a Nagy Építész, akkor világunk szabadkőműves rendszerében a Természet az Építőmester.

Mesterem meggyőző mosollyal magyarázza meg az elkülönült, öncélú erőfeszítés hiábavalóságát. Azt kérdezi: "Mit gondolnál arról a férfiről, aki utazóládáját a fején cipelve belép a vasúti kocsni fülkéjébe, majd leül a helyére, ám utazóládáját a világért sem tenné le a padlóra. Az emberek mégis vonakodnak létezésük terhét Istenre ruházni, és abból a téveszméből kündulva, hogy rajtuk kívül senki más sem képes azt viselni, ugyanúgy ragaszkodnak ahhoz, hogy létezésük terhét önmaguk viseljék, mint a férfi a vonaton, aki annak a téveszmének esett áldozatul, hogy nem a vonatnak, hanem neki magának kell az utazóládát vinnie. Ily módon Isten, aki fenntartja ezt a földet, fenntart bennünket is, viseli terheinket, és mindent magával hordoz.

Ha ez így van, akkor mennyi szenvedésünk ered abból, hogy ennek ellenállunk? A Természet ujját először csak gyengéden helyezi ránk, de mi durván elfordulunk. Az arra vonatkozó felszólítás, hogy életünket egy Magasabb Hatalomra bizzuk, a leglágyabb suttogás formájában jut fülünkbe, amely olyan lágy, hogy ha nem vonulunk vissza egy időre, és nem ülünk csendben, alig halljuk azt. Mi azonban inkább becsukjuk fülünket. Gondolkozásunktól semmi sem áll távolabb, mint hogy alá vessük magunkat a számunkra békét hozó felsőbb hatalomnak. Szemfényvesztő realitásával becsap, és csaló módon rabul ejt bennünket a személyes én.

A személyes én csalóka realitása nem foglalja magában azt az árat, amelyet mi a Természet útjának elhagyásáért fizetünk. Vele együtt harmónia, nélküle egyenetlenség és folytonos szenvedés.

Képtelen vagyok megfelelő módon elmagyarázni azt a tiszteletet, amellyel a Természethez viszonyulok. Számomra a Természet az univerzális egyház.

Fülembe jutott, hogy Dél-Indiában a páriák és az elnyomott kasztok tagjai nagy hűhót csaptak, és lázas agitációba kezdtek, mert a brahminok nem engedik be őket a templomokba. Délen az "érinthetlenség" olyan szélsőséges formái érvényesülnek, mint sehol másutt Indiában.

A régi időkben a kasztrendszer teljességgel ésszerű társadalmi felépítmény volt. A tudós alkotta a társadalom testének a fejét, a harcosok a karjait, a kereskedők és parasztok a törzsét, és a munkások a lábait. Mára azonban a kasztoknak ez a rendje elvesztette erejét, szervezetlenné és elnyomóvá vált, minek folytán sok millió ember van kegyetlen és megalázó bánásmódnak kitéve.

Ha a brahminoknak lenne magukhoz való eszük, akkor a kaszton kívülieket sújtó kirekesztő rendelkezéseiket társadalmi vagy higiéniai szabályokká alakítanák, de semmi esetre sem tartanák fenn azokat vallási parancsolatokként.

Talán megértjük és elfogadjuk, hogy egy herceg sem hajlandó valamely középületben az utcaseprő mellé ülni. Ha azonban a herceg arra hivatkozik, hogy ő erre isteni parancsra, és nem a saját kifinomultságából eredően nem hajlandó, úgy itt az ideje az esztelenségnek megálljt parancsolni.

Ha én lennék ezeknek a szerencsétlen hindu kaszton kívülieknek a vezetője, azt mondanám nekik: "Hagyjátok abba ezt a valami olyasmi miatt folytatott megalázó handabandázást és elviselhetetlen nyavalygást, amit talán nem is érdemes birtokolni. A Természet igazi templomot adott nektek, ahol Isten ugyanúgy jelen van, mint az ócska és szutykos szentélyekben és a rítusokkal terhelt kövek között, gyertek ki az erdőbe és a dombok közé, vagy akár egy csupasz falú helyiségbe, és én olyan Istent fogok mutatni nektek, amelyet emezek ritkán találnak."

A Természet hangját belülről kell meghallani, szépségét kívülről is fel lehet fogni, ámde áldásos harmóniája egyaránt létezik bennünk és rajtunk kívül is. Ha nem érezném ezt jelenlegi tapasztalatom alapján, nem mernék ilyen optimista szavakat használni, nehogy azokkal saját magamat és az elvakult világot is félrevezessem. Ám mivel az a magasztos érzés, amely a lelkembe lopja magát, miközben a Himalájában ezen a magányos sziklán ülök, valóságos és szívet melengető tény, hagyom, hogy tollam leírja őket. Túl sokat szenvedtem, és túl sokáig éltem ahhoz, hogy kedvem lenne olyan cukrozott érzésekkel játszózni, amelyek pusztán kitalációk.

Ha azonban ma éjjel meghalok, akkor az alábbi szavakat találják meg naplómban, és hozzák nyilvánosságra az egész világ számára hozzáférhető formában.

A Természet a barátod, csendes pillanataidban gyámolítsad azt tiszteletteljesen, és az titokban meg fog téged áldani.

ÖTÖDIK FEJEZET

Két jögi váratlan látogatása - Zarándokok és szentélyek a Himalájában A csend hatalma

Magányomat megzavarták. Megérkeztek az első látogatók. Váratlan betoppadásuk újabb jelentős bizonyítékkal szolgál ennek a Hold alatti világnak a kicsinységéről.

Akár európai városok embersűrűs körútjain sétálok, akár valamelyik nyomorúságos ázsiai falu keskeny utcáján járok, mindig késznek kell lennem arra, hogy beleszaladok valakibe, akit ismerek, vagy olyasvalakibe, aki megesküszik rá, hogy ismer engem. Közép- és Észak-Indiában háromszor állítottak meg szerény öltözetű vándorok, akik nevémen szólítottak, és nagy ünnepélyességgel üdvözöltek, jóllehet sem az arcuk, sem a nevük nem tűnt ismerősnek számomra. Delhiben váratlanul azon kapom magam, hogy egy nyugalmazott őrnaggyal ebédelek, aki hirtelen szeszélytől vezérelve tizenöt évi távollét után újra felkereste Indiát, és akivel legutóbb tizennyolc hónappal korábban kényelmes londoni lakásában ebédeltem együtt.

Dehra Dunban váratlanul ismét felveszem egy korábban az Oxfordi Egyetem egyik tudósával folytatott beszélgetés fonalát, akivel legutóbb Oxfordban találkoztam. A sort még tovább is folytathatnám.

Itt a Himalája szívének elszigeteltségében a mai napig lehetségesnek tűnt számomra, hogy teljesen elzárkózzam a világtól. Mostantól fogva tudom, hogy ez nem lehetséges.

Menekülésem érdekében tehetek bármit, láthatatlan kezek mindenféle szálakat kötnek közém és a közé a világ közé, amelyet elhagytam.

Ma délelőtt is, amikor már jó ideje ülök a bungalóm előtti, kövekkel beszórt kis füves tisztáson a fölém hajló fenyőágak alatt, és próbálok valamiféle rendet tenni papírjaim, feljegyzéseim és leveleim kusza összevisszaságában, hirtelen megjelenik szolgám, és két látogatót jelent be.

Felnézek, és már itt is vannak, közvetlenül a szolga mögött, mivel már le is jöttek az épület-től idáig ereszkedő lejtőn.

A déli nap két sárga lepelbe burkolózott férfira tűz le. Ruházatuk alapján vélhetem őket jógiknak, aszkétáknak, szent embereknek, csavargóknak vagy akár tolvajoknak, mivel a mai Indiában bárki, aki nem akarja a megélhetéséhez szükséges javakat munkával előteremteni, ugyanúgy lusta testére öltheti ezt a kényelmes öltözéket, mint az őszinte, a világot megvető szent, aki életét kizárólag az igazi imádságra és elmélyült meditációra kívánja szánni.

Így azután mind a szent, mind a munkakerülő koldulással szerzi meg betevő falatját, vagy ha szerencsés, talál magának olyan pártfogót, aki magára vállalja eltartásának összes terhét. Úgy tűnik, hogy az előttem álló két férfi a magasabb rendű csoportba tartozik. Az idősebb férfi jökötésű, kellemes arcú és arisztokratikus megjelenésű. Haját válláig érő hosszú hollófekete fürtökben viseli. Társa fiatalabb, törekenyebb alkatú, de szintén kellemes megjelenésű.

Az ő haja is szokatlanul hosszú. Ő szólal meg elsőként, név szerint üdvözöl, majd meglepetésemre a földre veti magát előttem. Nem tűnik ismerősnek, és ezt meg is mondom neki. Mosolyogva azt válaszolja, hogy ő mindent tud rólam, és hogy Mesteremet is ismeri.

Ezután megmondja a saját nevét, majd azt is megtudom, hogy a délnyugat-indiai Malabár partról jön. Elmondja továbbá, hogy társa az északon, pontosabban az Egyesült tartományokban található Gorakhpur városából származik.

Az utóbbi férfi guru, azaz vallástanító, aki saját területén bizonyos befolyással rendelkezik. Maga a beszélő valamifajta nem hivatalos tanítvány. Mindezt az információt csak ismételt rákérdezéssel sikerült kihúznom belőlük. Ezután az idősebb férfi közelebb lép, megérint, és egy nagy, mangószerű gyümölcsöt vesz elő, amelynek nevére nem emlékszem, azt azonban tudom, hogy igen drága.

Mosolyogva kínálja, de egyetlen szót sem szól. Ezt követően társa elmondja, hogy a férfi "csendben van", és tizenkét éve nem beszél. Megköszönöm, de kínálását visszautasítom, mondván, hogy ezen az elhagyatott vidéken az összes ennivalójára szüksége lesz.

- Ó, dehogy! - kiált fel kettejük közül az, aki beszél. - Van néhány teherhordóknak, akik utánunk jönnek, és hozzák az összes szükséges élelmiszert és felszerelést, mivel zarándokúton vagyunk Gangotriba.

Én azonban jól ismerem az utazás nehézségeit, ezért nem fogadom el a gyümölcsöt, és őszintén megmondom nekik, hogy nem tudnám megbocsátani magamnak, ha az olyannyira szükséges élelemtől a legcsekélyebb mértékben is megfosztanám őket.

Ekkor mindkét férfi meglehetősen izgatottá válik, és a tőlük telhető legnagyobb mértékben igyekeznek nyomást gyakorolni rám, hogy fogadjam el. A fiatalabb kijelenti, hogy a gyümölcs az ő, a szokások által is megkívánt áldozati ajándékuk egy jógitársuknak, és nagyon megbántottnak éreznék magukat, ha én azt visszautasítanám.

Amikor látom, hogy igazán megsértődnek, vonakodva elfogadom, de csak azzal a feltétellel, hogy azt rögtön felszeleteljék, és mindnyájan megosztozunk rajta.

Miközben a szolga a gyümölcsöt hámozza és szeleteli, én félig tréfásan arra hivatkozva tiltakozom, hogy látogatóim tévedésben vannak, mivel én nem vagyok jógi, és ezt ők is könnyen megállapíthatják, ha ruháimra néznek.

Erre a guru nagy komolysággal válaszolja:

- Nem a sárga lepel teszi a jógit, hiszen az semmi, a szív az, ami számít, és te közülünk való vagy.

- Akkor talán ez az első alkalom - válaszolom tréfásan -, hogy egy jógi parafa sisakban és élesre vasalt nadrágban érkezett a Himalája erdőségeibe, majd vízálló sátorlapra telepedett, és hordozható írógépenek billentyűit verte, miközben forró teát szűröcsölt a szíjjal vállára akasztott termoszból.

Az idősebb férfinak annyira tetszik komolytalan tréfálkozásom, hogy hirtelen harsányan ki-tör belőle a nevetés, amit csaknem egy teljes percig képtelen abbahagyni. Némasági fogadalma szemlátomást nem vonatkozik a nevetésre.

Annak megállapítása, hogy a nevetés a válóságban nem egyfajta beszéd-e, alkalmas problémafelvetést jelenthet szörszálhasogató filozófusok számára, amelyen ők azután kedvükre elrágódhatnak.

Én azonban nem hagyom abba a kérdezősködést.

Miközben a zamatos gyümölcsöt esszük, felteszem nekik a kérdést:

- Honnan tudták, hogy itt tartózkodom?

- Nem tudtuk, de vezettek bennünket - hangzik a nyugodt válasz.

- Ki volt a vezető?

A szószóló mosolyog, és az ég felé mutat.

Meg kell elégednem ezzel a válasszal, azonban mégis teszek egy utolsó kísérletet:

- Ha Gangotriba mennek, akkor tudniuk kell, hogy nem ez a szokásos zarándokútvonal. Az az út északabbra, Dharasun és Uttarkashin át vezet. Ha erre mennek, akkor letérnek a legrövidebb útvonalról, és indokolatlanul hosszú kitérőt tesznek.

- Mi azonban találkozni akartunk magával - hangzik a kedves, mosolyogva adott válasz.

Ezzel felállnak és távoznak.

Teherhordóik elé indulnak, hogy a velük történt találkozást követően elfogyassák ebédjükét.

A tanító egy ceruza és egy darab papír segítségével meghív, hogy végezzem az ő társaságában az esti imádságot, és legyek vendége vacsorára, mivel egy napot itt kíván pihenni, mielőtt hajnal előtt újra útnak indulna.

Ezúttal köszönetemet fejezem ki, és kényszerítve érzem magam arra, hogy elfogadjam a meghívást. Érzem, meg kíván tisztelni azzal, hogy megosztja velem szükségképpen korlátozott élelmiszerkészleteit.

Röviddel ebéd után a fiatalabbik férfi második látogatást tesz nálam. Neve Bhandu Sharma.

Sétát javaslok neki, és egy körülbelül egymérföldnyire lévő hegycsúcs felé vezetem, ahol sárga őszirózsák virítanak a komor háttér előtt.

A tanítvánnyal magasztos dolgokról társalgunk, és ő az életéről kezd beszélni útközben, amikor éppen egy a hegyoldalban kígyózó keskeny sziklaparkányon kapaszkodunk a csúcs felé, amely mintha arra vágyna, hogy a csúcsra érve a semmibe vesszen.

Útitársam töredékesen elmondja élettörténetét.

Hat év alatt keresztül-kasul bejárta Indiát, megfordult zsúfolt bazároknak, magános őserdei kunyhókban, avas vajtól büzlő oltárú templomokban, tiszta levegőjű hegyi völgyekben, és közben különböző tanítók lábainál kuporogva tanulmányozta a Lélek bölcsességét és a jóga művészetét. Összehasonlítjuk emlékeinket, és azt tapasztaljuk, hogy vannak közöttük olyanok, amelyek mindkettőnk számára ismerősek. Azt mondja, hogy a tiruvannamalaibeli misztikus az a férfi, aki a legnagyobb benyomást tette rá.

- Jelenlétében azonnal éreztem a békét - mondja a jógí -, és az alatt a négy nap alatt, melynek során az ő remetelakhelyén tartózkodtam, olyan lelki élményben volt részem, amilyenben korábban soha. Egy napon vissza fogok térni, sőt vissza kell térnem.

Megkérdezem tőle, hogy milyen életmódot folytat, és hogy azt hogyan viseli.

- Életmódom kedvemre való, mivel rendelkezem a tanuláshoz és a meditációhoz szükséges szabadsággal, amely olyan szabadság, amilyenben korábban, amikor kormányzati alkalmazott voltam, sohasem volt részem, még annak ellenére sem, hogy jól fizetett állásom volt - válaszolja.

- Mindazonáltal nehéz élet ez az ön társadalmi osztályába tartozó férfi számára.

- Az lenne, ha koldulással kellene megszereznem betevő falatomat. Ez olyan lealacsonyodást jelentene számomra, amelyet egyáltalán nem lennék képes elviselni. Szerencsémre azonban a tanítók, akikhez csatlakoztam, biztosítják számomra mindazt az élelmiszert és hajlékot, amire szükségem van. Így azután ezen a Gangotriba való zarándokúton is az a tanító fedezi az összes költséget, aki magával hozott.

- Igaz az, amit oly sokan állítanak, nevezetesen, hogy a vándorló aszkéták és szent emberek többsége semmirekellő csavargó? Ön közöttük jár-ke, és megalapozottabban mondhat véleményt róluk, mint mi, akik végső soron nem tartozunk ezek közé az emberek közé.

A jógí szomorúan rázza fejét. Szemei elkomorodnak.

- Igen, ez sajnos nagyon is igaz. Továbbmennék, és azt mondanám, hogy több mint kilencven százalékuk egyszerű naplopókból, koldusokból és csavargókból tevődik össze: Láttam őket India minden részében, éltem közöttük, és biztosíthatom önt, hogy a lelki boldogságukat keresők aránya körükben nem magasabb öt százaléknál.

Ösvényünk az egyik oldalon az erdőt szegélyezi, a másik oldalon pedig nem túl meredek lejtő ereszkedik alá. Ahogy továbbhaladunk, félreismerhetetlen friss medvenyomokra bukkanunk. Az állat ehető gyökerek után kutatva sok helyen feltúrta a talajt.

Társamnak elmesélek egy esetet, amelynek akkor voltam tanúja, amikor a gwaliori állomáson a vonatra vártam.

Egy vándorló szent ember, akinek egy vizesedényen és egy boton kívül semmi egyebe nem volt, addig terrorizált egy kalauzt és egy vasúti rendőrt, amíg azok megengedték neki, hogy jegy nélkül felszálljon a vonatra. Hangos és rejtélyes fenyegetéseinek hatására senki sem merte akár az ujját is mozdítani, és biztosra lehetett venni, hogy az előadást meg fogja ismételni a célállomáson is, ily módon eggyel tovább szaporítva azoknak az aszkétáknak a népes seregét, akik ingyen utaznak India vasútjain. Ráadásul a férfi szemem látszott, hogy a nem sokkal korábban fogyasztott hasis erős befolyása alatt áll.

Bhandu Sharma melankolikus hangon fejezi ki undorát.

- Utazásaim és zarándoklataim egy éven belül befejeződnek - közli velem -, és remélem, hogy akkor örökre megszabadulok ezeknek a semmirekellőknek a társaságától. Majd letelepszem valahol, és a legnagyobb egyszerűségben élek szerény jövedelmemből, amelyet remélhetőleg a barátaim fognak számomra biztosítani. Tanulmányaimnak fogom magam szentelni.

Számomra világosnak tűnik, hogy a vándorló szent emberek egyszerűen a középkori Európa vándorló szerzeteseinek indiai megfelelői. India modernizációjának következtében ugyanúgy el fognak tűnni, ahogyan Európa modernizációjának hatására a szerzetesek eltűntek. A ritka kevesek, akik igazi jógik, szintén megfogyatkozhatnak, de teljesen eltűnni sohasem fognak. Szerencsésnek tartom magam, hogy bejuthattam exkluzív körükbe, mivel az ő társaságuk zártabb, mint az arisztokrácia.

Elmondja, hogy meddig jutott el lelki életének fejlődésében.

Két vagy három órán át képes csendben ülni, és a külvilágtól teljesen elfeledkezve meditálni. El tud jutni lelkének rejtélyes ekstázisáig, és gondolatösszpontosító képességét igen magas szintre fejlesztette. Bizonyos mértékig megtalálta belső békéjét, és alapvetően boldog. Megbeszélünk két problémát, amelyekkel egyedül nem boldogul, és végül én készítetést érzek arra, hogy bizonyos magyarázatokkal szolgáljak:

Ez utóbbiakat örömmel fogadja, és felkiált:

- Most már tudom, hogy miért kellett önt felkeresnem. Pontosan ezek azok a válaszok, amelyekre sehogyan sem sikerült magamtól ráakadnom! Elmondom neki, hogy az elismerés nem engem illet, hanem Mesteremet, mert ő az, akinek ezekért a konkrét ismeretekért hálával tartozom. Egy darabig pihenünk a hegycsúcson. A hely szépségét a fenyőfák köré tekergőző páfrányok csak fokozzák.

Visszafelé halvány rózsaszínű foltokkal tarkított égbolt alatt bandukolunk, miközben a csúcsok hava kemencébe helyezett fémhez hasonlatosan izzik. Örömteli meglepetésként néhány vad-
jázminra bukkanok. A nagy, bódítóan illatozó hófehér virágok egy bizonyos gwaliori kertre emlékeztetnek, ahol a házigazdám segített a Természetnek abban, hogy az néhány emlékezetes pillanattal ajándékozzon meg engem. Társam célzást tesz rá, hogy ezen a helyen magasztos ihlet keríti őt hatalmába. Majdnem minden hindu félelemmel vegyes tisztelettel úgy tekint a "hatalmas Himalcsan"-ra - könyveikben így nevezik a Himaláját -, mint az igazi bölcsek utolsó lakhelyére a jelenkor sötétjében.

Este egy kerozinlámpa halovány fényében csatlakozom hozzá és tanítójához, és együtt végezzük az esti imádságot. Miután himnuszaikat elénekelték, továbbra is a földre borulnak, és tiszteletteljesen imádkoznak: Miután imájukat befejezték, megterítenek a vacsorához.

Az összes ennivalót egy hatalmas sárgaréz tálra helyezik, minek folytán az elsőtől az utolsóig az összes fogás egyidejűleg jelenik meg a szemem előtt. A felkínált viszonylag változatos és kitűnő ételválaszték láttán meglepődöm. A csapatitól (kovásztalan lepény) a rasigulláig (szirupos édes sütemény) az összes olyan apró csemege megtalálható itt, melyeket az indiaiak nagyon kedvelnek.

A gurunak számos teherhordója és több szolgálja van, minek folytán más zarándokokkal összehasonlítva nyilvánvalóan jómódúnak számít.

A vacsora végeztével bungalómba invitálom őket egy utolsó csevegésre, mivel még hajnal előtt indulni szándékoznak. Azokról a lelki étellel kapcsolatos ősi témákról beszélgetünk, amelyek Indiában oly sokszor képezték vita tárgyát, és a tanító ceruzáját fűgén ujjai között forgatva elmagyarázza saját vallási kultúrájának számos, első hallásra kevésbé fontosnak tűnő szempontját.

Ezt követően feláll, mindnyájan egymásra mosolygunk, köszönésképpen összeérintjük tenyerünket, majd az éjszaka sötétjében mindketten eltűnnek a szemem elől. A két sárga lepelbe burkolódzott vándort ekkor láttam utoljára.

Ez a zarándoklatok időszaka.

A négy nyári hónap alatt a Himalája útjai és ösvényei biztonságosan járhatóak, de később azokat másfél-két méter magas hó borítja, és az utazás veszélyes, sőt gyakran lehetetlen vállalkozássá válik. Így azután a zarándokok csak nyáron kerekednek fel.

Legtöbbjük szent ember, fakír és szerzetes. Csodálom azoknak az embereknek az elszántságát, bátorságát és vallásuk iránti odaadását, akik India forró és párás síkságairól a szakadékok, a jég és a hó zord és barátságtalan világába jönnek:

Gangotri temploma is pontosan az örök hó birodalmának határán áll. A saját kontinensének hideg teleihez szokott európai viszonylag könnyen viseli a Himalája hidegét, de ezeknek a vékonyan öltözött hinduknak kínos és szenvedésekkel teli akklimatizálódást jelent a havas hegyek világába történő behatolás. Minden nyáron férfiak és asszonyok százai jönnek föl a kanyonszerű völgyek alján vezető utakon ezekhez a hóborította hegyekhez, mivel vallásuk azt tanítja, hogy itt éltek, sőt láthatatlanul továbbra is itt élnek legendás isteneik és híres tanítói.

A Himalája az indiai szubkontinens Szentföldje. A hinduk számára ugyanazt jelenti, amit Palesztina jelent a zsidók és keresztények számára. Itt, a badarikasramai ligetben élt Vyasa, a híres író-bölcs, aki a Mahábháratát, India legnagyobb vallásos eposzát írta. Itt, a Gangesz partján álló Rishikeshben nyerték el a hinduk szent iratai, a Védák végleges, négyszeres formájukat. Még a Krisztus előtti időkben itt, a Tehri Királyságban élt Vasishta, a bölcs látnok, egy hatalmas, a jógát összefoglaló és rendszerező mű világtól elvonult szerzője. A hiedelem szerint Siva, az isten, aki egy jögi testét öltötte magára, még mindig örök meditációban van elmerülve óriási magasságban lévő, hótól ölelt természetes trónján.

Az ősidőkben Agastya, a nagy látnok, Agastyamuni kis, fák által beárnyékolt völgyében gyakorolta a jógát. A Bhagirathit, az ezt a királyságot átszelő szent folyót megemlékít a Puránákban, azaz a szent könyvekben, mivel ez a Gangesz fő vízellátója. A folyó elnevezése Bhagirath király, egy királyi vérből származó szent névvel hozható összefüggésbe.

Az egyik gleccservölgyben álló Badri Narayan temploma a buddhisták számára sem kevésbé szent, mint a hinduk előtt, és néhány tibeti kolostor mind a mai napig elküldi hűbéradóját ennek a templomnak. Amikor a zarándok elér ezekhez a szentélyekhez, azt hiszi, hogy azoknak az istenségeknek a színe előtt áll, akik ott lakoznak. A zarándokok a keskeny és kanyargós ösvényeken türelmesen gyalogolva jutnak el Kedarnath Badrinathba, sőt Gangotribe és Jumnotribe is, miközben rizsből és lencséből álló egyszerű ételeket fogyasztanak, monoton hangon imákat mondanak, és megszállottan éneklnek szent himnuszait. Ezek a fáradt és törekeny emberek meredek lejtőkön küzdik fel magukat, és csúszós ösvényeken ereszkednek alá, miközben hat-nyolc hétig tartó visszaútjuk során a legkülönbözőbb viszontagságokon mennek keresztül, és ki vannak téve annak, hogy megbetegszenek, vagy baleset éri őket.

Amikor végül csaknem teljesen kimerülve elérik az ezek között a hegyek között található szent helyeken álló, sok-sok évszázaddal ezelőtt emelt templomokhoz, arcuk felderül, mert megkapják - vagy azt képzelik, hogy megkapják - ezeknek az isteneknek az áldását. Hiszem, hogy igazuk van. Teljesen függetlenül attól, hogy a templomok netán teljesen értelmetlenül összehordott körakások, vagy az istenek pusztán a primitív emberek képzeletének termékei, a Himalájában eltöltött idő már önmagában is emlékezetes. A magas égbolton a csillagok feltámadtak a nappali fény által alkotott sírjukból, és hunyorgó sugaraik fel-felragyognak az égen. A Hydra, amelyet a Herkules által megölt hatalmas kígyóról neveztek el, hosszú, kusza alakban nyúlik el a nappálya alatt. A másik déli csillagkép, az Orion az Egyenlítő fölött jelenik meg. A csillagképek között a Nagy Vadásznak

van a legmeglepőbb alakja. Szíjon függő töre foglalja magában azt a csillagködöt, amely az égbolt egyik leggyönyörűbb látványossága. Az Oriontól délkeletre ragyog a legnagyobb méretű csillag, a Szíriusz. Utolsó pillantásomat a zenitet uraló ragyogó Oroszlán csillagképre vetem, amely az égövön látható csillagképek között az ötödik. Ezt követően azzal a boldog tudattal térek nyugovóra, hogy élvezetet nyújtott számomra az én és a messzi csillagok közötti lelki közösség érzése.

A mai napon furcsa élményben volt részem. Miközben jobb lábamat bal combomon nyugtatva keresztbe tett lábbal ülök a sziklán, tekintetemet a szurdok szemközti oldalára szegezem, és lélegzetemet fokozatosan a félpaszivításig fogom vissza, a jótékony elmélyülés állapotát, amelybe belesüllyedek, hirtelen és lökészerűen támadt energiaáradás szakítja meg. Ezt az energiarohamot nem az én szándékos erőfeszitésem váltja ki, mivel egy kő tehetetlenségével fekszem a földön. Váratlanul mégis felvillanyozó impulzus fut keresztül rajtam, minek folytán gerincem íjhúrként feszül meg. Óriási energia járja át testemet, melynek féken tartásához akkora erőfeszítésre van szükség, hogy fogaimat csikorgatom, és körmeimet a tenyerembe vágom. Ez a látszólag a semmiből hirtelen keletkezett energia egyidejűleg fizikai és erkölcsi. Mintha törekeny testem átalakult volna. Úgy érzem, hogy herkulesi erőfeszítésekre vagyok képes, és kitartásom is rendkívüli módon fokozódott, miközben lelkem friss bátorságra és eltökéltségre tett szert. Az az érzésem támad, hogy őrangyalok és segítőkész szellemek légiói fogtak össze annak érdekében, hogy engem támogassanak, és ők segíteni fognak abban, hogy teljes siker koronázza mindazt, amibe belefogok.

Úgy érzem, hogy második Mussolini vagyok, és a láthatatlan világ az én Abesszíniám.

Úgy érzem magam, mint az a katonatiszt, aki egyszer mesélt nekem azokról az érzésekről, amelyek akkor kerítették őt hatalmukba, amikor katonái élén a lövészárók nyújtotta fedezéket elhagyva rohamra indult.

"Az a tudat, hogy ezerkétszáz ember van mögöttem, akik a végsőkig elszántak arra, hogy a parancsszavamnak engedelmessé váljanak bárhová kövessenek engem, olyan csodálatos önbizalommal töltött el, amellyel a szokásos körülmények között nem rendelkezem" - ismerte el.

Ez a rejtélyes hangulat egy órán át vagy még tovább is folytatódik.

Azután továtúnik, de nem úgy, hogy nyomot ne hagyna bennem. Rájövök, hogy véletlenül valamiféle fizikai és lelki erő szabadult fel bennem, de a hogyan, miért és hol kérdéseket már sokkal nehezebb pontosan megválaszolni. Hirtelen éles szél támad, és végigsöpör a szakadékokon. Az elsárgult levelek bolond táncba kezdenek körülöttem, majd a szél által hajtva aláhullanak a mélységbe. Egy varjú a párját hívja, amely egy közeli fáról válaszol. Sajátos, óvatosságra intő előérzet kerít hatalmába, és e hangulatnak az élet teljes lüktetésének minden téren megvalósuló következetes fozódásával együttes gyakori visszatérését jósolja.

Ennek a leírhatatlan erőnek köszönhetően, amelyről nem tudom, hogy honnan tört fel, ám engem magával ragadott, tudom, hogy optimistán, félelem nélkül, sőt diadalmasan nézhetek a jövőbe.

Biztos vagyok benne, hogy a jövőben ezek a diadalmas eszmék segíteni fognak engem. Eszembe jut, hogy a régi jógimesterek beszéltek olyan energiáról, amely az ember testében rejtőzik, és amely ugyan láthatatlan, de mégis szorosan összefonódik az ember fizikai testével. Ezt az energiát ők egy kígyószimbólummal ábrázolták, és azt állították, hogy a kígyó összetekeredve fekszik a gerincén. Amint ez a rugó alakban összezsugorodott kígyó felébred, kiegyenesedik, és fölfelé törekszik, életre kelti az embert, és hihetetlen, varázslatos fizikai és lelki energiával ruházza fel őt, mondták a bölcsek. Végső soron ez segítheti az embert abban, hogy erőszakkal törjön be az égi királyságba. Az anatómusok azonban sehogyan sem találják, hogy ez a csodálatos energia hol lakozik az emberi testben. Számomra lényegtelen, hogy ez ténylegesen létező vagy kitalált dolog. Én mindenesetre tettem egy felfedezést. Rájöttem, hogy a csend erő.

Egy jelenkori indiai mester, aki mostanra már elhunyt, azt mondta, hogy egy helyben ülve, meditálás közben a lábai közé tette a világot. Ezzel arra utalt, hogy az a személy, aki képes gondolatának parancsolni, ugyanúgy képes az egész világegyetemnek is parancsolni. Ahelyett, hogy gyengülnék, ma erősebb vagyok, ezért azok, akik a meditálást a gyöngeség megnyilvánulásának tartják, nem tudják, hogy miről beszélnek. Én diadalmaskodom ebben a csendbenlétben, amely napról napra olyan finoman fejlődik bennem, mint egy virág. Az a kényes egyensúly, amely a meditálás során létrejön, lehet az a szökőkút, amely az energiát ontja. A magasságos istenek csendben vannak, olyan

csendben, hogy a régi egyiptomiak hieroglifikus írásaikban mindig guggolva ábrázolták őket. Ennek ellenére parancsaiknak férfiak tömegei öntudatlanul engedelmessé válnak, sőt ha ők akarják, még a hatalmas bolygók tengelyei is kataklizmaszerűen kilendülnek függőleges helyzetükből, vagy éppen visszalendülnek abba. A világban a legfélrevezetőbb dolog azt képzelni, hogy csak azok az erősek, akik zajosak, vagy hogy csak azok rendelkeznek hatalommal, akik nagy felhajtás közepette lázas tevékenységet folytatnak.

A mamutvállalat vezérigazgatója nyugodtan ül forgószekéjében, miközben beosztottjai nagy zajt csapva ide-oda rohangálnak. Az emberek ezreit foglalkoztató óriási gyár gépszíjait hajtó hatalmas lendítőkerék agya csendes és rögzített, miközben a kerék kerülete idézi elő a legnagyobb zajt, és zúgva kaszálja a levegőt. Mégis a gyárban folyó összes tevékenység véső soron az agyban összpontosul. Az afrikai trópusok élőlényeket és élettelen tárgyakat egyaránt pusztító forgószeleinek középpontjában abszolút csend uralkodik. A forgószelek is kifelé dühöngenek, miközben belül csendesek. Ezek a Természetből és az ember által teremtett világból vett analógiák eloszlatják azt a hamis elképzelést, hogy a nyugalom szükségképpen gyengeség is. Nem az.

A leghatalmasabb Lény a teljes világegyetem. Ebből adódik, hogy teremtője az Örök Nyugalom, az Örök Csend. A Legfőbb Lény a mozdulatlan Abszolútban lakozik, azonban minden mozgás, minden teremtés, a világban végzett összes munka ebből az Isteni Csendből ered. Ha az ember Isten képére van teremtve, akkor az ő bensőjében létező legdinamikusabb elemnek ugyancsak a csendben kell lakoznia. Ez az élet elsődleges igazsága, és jól tennénk, ha ezt elismernénk. Ha az az energia, amely világegyetemünk teljes gépezetét hajtja, végső soron titkos és nyugodt, akkor az önmagában kicsiben a világegyetem összes fő elemét újratemtő embert is olyan hatalomnak kell életre keltenie, amely hasonlóképpen titkos és nyugodt.

Ezért ráeszmélek, hogy semmit sem veszthetek azzal, ha következetesen folytatom csendes gyakorlataimat, mivel sem a gyengeségtől, sem az elfajulástól nem kell tartanom. Éppen ellenkezőleg, csak nyerhetek, azaz kapcsolatba kerülhetek azzal a teremtő erővel, amely engem valójában létrehozott. Sőt, ezen kapcsolat révén tudatos énem még meg is tudhat valamit erről a sajátos és rendkívüli erőről. Lehetséges azonban, hogy kifelé a nyugodt derűn kívül semmi más nem maradhat meg. A világ továbbra is lényegtelennek tekintene engem: Ez persze a legkevésbé sem számítana. Érzékelném a felszabadulást, és annak segítségével a fizikainál mélyebb síkról kündulva cselekednék. Az ősi népeknek mindig is voltak ilyen lehetőségekről szóló legendáik. Nincs olyan emberfajta, amelynek ne lettek volna olyan bölcseségek, tudós emberekről, varázslókról, mágusokról és prófétaokról szóló történetei, akik mind a többi embert, mint a Természetet arra kényszerítették, hogy az ő akaratuk szerint cselekedjenek, illetve alakuljanak. Ahol önzetlen indítékok alapján cselekedtek, ott jóknak tartották őket, ahol azonban durván önző célok vezették őket, ott rossznak minősültek. Maradi cselekedet lenne a babonát életre keltve a világot visszavezetni a régi, ostoba hiedelmek világába, mindazonáltal egyértelműen előremutató tett lenne a világot újfent ráébreszteni ezeknek a hiedelmeknek az igazságtartalmára. Az alkalmazott tudomány utat mutatott ezen a téren. A rádióadó finom elektromágneses sugárnyalábokat bocsát a térbe. A sugarak gyorsan, csendesen és láthatatlanul haladnak. És íme, lássatok csodát! Repülőgépek röpködnek ide-oda pilóta nélkül, az utcai forgalmat önműködő lámpák vezérlik, riasztócsengők szólalnak meg, önmaguktól nyíló és záródó ajtók lépnek működésbe, a vasúti jelzőkarok automatikusan mozognak le és föl, a gőzhajók pontosan tartják irányukat a ködben, és a katonák holtan esnek össze a pillanatnyi áramütéstől találva.

A világegyetem raktárában az elektromosságon kívül vannak más erők is, amelyek pontosan ugyanígy titkosan és láthatatlanul fejtik ki hatásukat, és a maguk módján semmivel sem kevésbé hatékonyak. Hasonló erők szunnyadhatnak kihasználatlanul magában az emberben is. Miért is ne?

HATODIK FEJEZET

Postám összetétele - Az öngyilkosjelölt és az én válaszom Telepatikus segítségnyújtás diákok számára

A levélhordó, aki időközönként a forró Indiában található legközelebbi postaállomásról a postámat hozza, alighanem a világ egyik távgyaloglóbajnoka. Napról napra a gyalogláson kívül semmi egyéb munkát nem végez. Istennek és strapabíró cipőjének hála, képes gyalogosan megtenni

napi húszhuszonöt mérföldet, ami azonban meg sem kottyán neki. Sötétedés után menetrendszerű pontossággal, az erre a vidékre mostanában szinte naponta lezúduló eső következtében rendszerint bőrig ázva érkezik, majd kinyitja táskáját, és az asztalra helyezi a szokásos levélcsomagot.

Másnap hajnalban, miután evett és ivott, és az éjszaka folyamán kipihente magát, ismét felkerekedik, hogy a hosszú hegyi ösvényeken trappolva továbbítsa az én üzeneteimet a civilizáció számára.

Ennek a szolgálatát becsülettel és odaadással ellátó egyszerű léleknek az élete örökös gyaloglással telik. Olyan férfi ő, aki ha a tizenkilencedik század elején Angliában látta volna meg a napvilágot, kitűnő témául szolgált volna Charles Lamb számára egy szépen kidolgozott szellemes esszéhez. A sors azonban úgy rendelkezett, hogy engem szolgáljon ezeken a vékony fonalként kanyargó hegyi ösvényeken, és hogy egyfajta látványosság legyen egy olyan világban, ahol a levegőben óriás méhek módjára repülőgépek zúgnak, és elegáns gépkocsik cikáznak ide-oda, mint a vilám, anélkül hogy egyetlen ló is húzná azokat. Számomra ő egy megbecsült szükségszerűség, mivel ő jelenti számomra a kapcsolatot a külvilággal.

Az ókori vagy középkori remeték mélységes megvetéssel utasították volna el ezt a szolgáltatást, de egy olyan huszadik századi remete, mint amilyen én vagyok, csak üdvözölni tudja.

Jelszavam: A jelenkori remeték vegyenek fel korszerű szokásokat!

Így azután a világtól elkülönülve, de nem elszigetelve élek. Egyszer tüzetesebben szemügyre vettem azokat a módfelett változatos levélpostai küldeményeket, amelyek személyes nyugalmatot megzavarva a világ négy égtája felől áradnak hozzám. Amikor egy író már megírta napi ezeröttszáz szavas penzumát a következő könyvéhez, majd ezt követően esetleg írt még néhány bekezdést egy újságcikkből, akkor nincs abban a hangulatban, hogy tollát ismét kezébe vegye, és további kétháromezer szót írjon a számára teljesen ismeretlen levélírónak adandó válaszok vagy akár ismerőseinek és barátainak szóló tájékoztató levelek gyanánt. Ez különösen igaz akkor, ha az író naponta egy meghatározott időszakot az ő istennője, a meditáció számára kell fenntartania.

Ha van olyan valami, amit szívből utálok, akkor az a levélírás, mivel azt sürgető kényszerrel terhelt és fárasztó taposómalomnak tartom. Természetesen én a francia Flaubert-től eltérően nem vesződhettem három napig csak azzal, hogy egyetlen tökéletes mondatot leírjak. Ilyen óriási és pazarló időráfordítást csak egy milliomos vagy egy génusz engedhet meg magának. Belőlem sosem lesz milliomos, és még sokáig kell élnem ahhoz, hogy büszkén ugyanazt mondhassam, amit Oscar Wilde mondott a vámtisztviselőnek, amikor az Egyesült Államok földjére lépett:

„Zsenialitásomon kívül nincs semmi elvámolnivalóm.”

Egy titkár ugyan felbecsülhetetlen és hathatós segítséget nyújthat, azonban még ő sem képes arra, hogy érezhetően csökkentse a feladat reám nehezedő terhét akkor, ha a levelezés annyira sajátos és személyes, mint az enyém. Az idő múlása azonban szelídítette álláspontomat, és mostanában már toleránsabban viszonyulok ezekhez a levelekhez. Végül is néhány félbolond vallási fanatikus, illetve autogramgyűjtő kivételével a legtöbb ember nem töri át életének természetes határait, és nem ír levelet egy vadidegennek az életkilátásaiban mutatkozó nehézségekről, nem írja le az őt zavaró lelki problémákat, és zavarosan fogalmazott mondatokban nem könyörög valamiféle belső útmutatásért, hacsak nem érez erős és valós késztetést arra, hogy így cselekedjen. Az író életének azonban van egy meglehetősen kellemes oldala is. A hozzá intézett levelek eléggé nagy hányadának írói bizalmasan tudatják vele, hogy az ő irodalmi erőfeszítései mekkora intellektuális élvezetet vagy éppen lelki segítséget jelentettek számukra.

Nincs olyan író, aki annyira szerény lenne, hogy ne szeretne ilyen elismerő leveleket kapni. Ezek a levelek ösztönzik őt arra, hogy folytassa munkáját, és visszatartják őt attól, hogy sok bukta-tóval járó foglalkozásával felhagyjon akkor, amikor sokkal jövedelmezőbb tevékenységekkel kecsegtetik. Amikor pedig ellenséges beállítottságú kritikusok "irodalmi hulladék"-nak vagy "undort keltő ostobaság"-nak minősítik a könyveit, és kétségbe vonják azok igazságtartalmát, miként azt az én könyveim esetében tettek, mosolyogva bocsáthat meg nekik, és válaszként a közöny csendjébe burkolódzhat, miközben kezébe veszi azt a vaskos levélköteget, amelyben őt ismeretlen olvasói mélységes hálájuk felől biztosítják, sőt szívből jövő köszönetüket fejezik ki neki azért, mert megírta ezeket a könyveket.

Nem állítom azt, hogy sok kritikus használ olyan kevésbé hízelgő jelzőket, mint amilyeneket a fentiekben idéztem. Éppen az a munkám részesült nagy elismerésben a világ két legtekintélyesebb

lapja, nevezetesen a londoni The Times és a The New York Times részéről, amelyet ők olyan kevéssé becsültek.

Az ember szinte szívesen viseli el az előbbieket gyalázkodását, ha az utóbbiak méltatásában lehet része. Én azonban semmi esetre sem építettem oltárt a közvélemény számára.

Bizonyára kedvem telik majd benne, ha a világ be tudja fogadni, gondolataimat, ha ez azonban mégsem következik be, úgy az sem fog zavarni. Most pedig újabb adag postai küldemény érkezett. Nem kényszeríthetem arra a titkáromat, hogy ennek az elszigetelt himalájabeli menedéknek a teljes magányát megossa velem, így aztán minden segítség nélkül, egyedül kell minden egyes levéllel foglalkoznom, és azokra választ adnom. Igazából még azt is sajnálom, hogy egy ideiglenesen felfogadott szolgát magammal hoztam, mivel a szerencsétlen fickó egyre nyugtalanabbá válik, és látom rajta, hogy már elkezdte számolni a távozásunkig még hátralevő napokat.

Így aztán nem fog rám a meglepetés erejével hatni, ha majd egy reggelen akadozó dadogás és nyögdecslés közepette a fizetségét kéri, és bejelenti, hogy Delhi civilizált és népes városa kedvéért el kíván hagyni engem. Ugyanis Delhiben fogadtam őt szolgálatomba.

Saját kezemmel is nagyon jól el tudom készíteni ételeimet- sajnos még a misztikusoknak is enniük kell -, és ezt még mindig jobban kedvelem annál, mint ha a hegyek nyugodt hangulatát kuszák gondolatok zavarják meg. Egy ízletes vacsora elkészítése egyáltalán nem haladja meg főzőtudományomat. Egy bizonyos angol politikai párt egykori kedvenc jelszavát - "Békét bármi áron!" - választottam saját mottómul. Azok a jógik, akik a régi időkben a Himalája eldugott zugaiba vonultak vissza, csakis odaadó tanítványaikat vitték magukkal magányos menedékhelyükre, hogy azok a világi szükségleteik kielégítésében a segítségükre legyenek. Most már értem, hogy miért cselekedtek így. Jóllehet legalábbis a szó hagyományos értelmében én nem vagyok jógi - az én célom itt nagyon is hasonlít az övékére. Postaszákom tartalma néha rendkívüli meglepetésekkel szolgál.

Itt van egy férfi levele Csehszlovákiából, aki közli velem, hogy kis országában több mint kétezer emberjött össze azzal a céllal, hogy a Lélek titkos bölcsességét tanulmányozza, és hogy ebből a célból rendszeresen meditáljon. Vagy egy praxisát egy nagyváros legfelsőbb bíróságán folytató indiai ügyvéd levele, aki lelki menedékhelyet próbál szervezni a Himalája előhegyei között, ahol ő és más szabadfoglalkozásúak szabadságukat eltölthetik, és a túlfeszített munkában megfáradt elméjüket megnyugtathatják. Egy okkultjelenségek kutatásával foglalkozó európai bizottság meghívója arra szólít fel, hogy legyenek tanúja és résztvevője egy bemutatóval egybekötött vizsgálatnak, amelynek tárgyát vörösen izzó széken járó emberek képezik. Sajnos a távolság kizárja részvételemet, egyébként is szívesebben szemlélem és vizsgálom az aranyos fényt árasztó naplemente ragyogását.

Egy újságíró barátom is írt, akit húsz éven át mindenféle balszerencse ért, és aki büszke tartással, ámde üres zsebbel hiába próbálta a világnak megmutatni, hogy ki is ő valójában. Most sorsának hirtelen jobbra fordulását tapasztalja, és a sors minden ajándéka egyszerre csak az ölébe hullik.

Azután itt van egy nyolcvanéves, tanítványokra vadászó madrászi hindu sarlatán sokszorosított levele, aki azt ajánlja, hogy megmutatja nekem "az utat Istenhez (sic!), és újra életre kelti azokat a nagy misztériumokat, amelyeket oly féltékenyen őriztek, továbbá hogy ezeket teljes nyíltsággal az arra érdemes férfiak szemé elé tárja".

Majd a levél imígyen folytatódik: "Ennek a munkának az elvégzéséhez épületre és berendezési tárgyakra van szükség, továbbá napi imádságaim fejében 108 rúpia névleges díjat számítok fel a gazdagoknak, 40 rúpiát a középosztálybelieknek és 9 rúpiát a szegényeknek."

Hála az égnek, itt a néma hegyek között egyetlen penny befizetése nélkül megtalálhatom az "Istenhez vezető utat", ami Isten jobb megismerését fogja lehetővé tenni, mint amilyennel ez a vén pénzhajhász valaha is szolgálhat. Mindenesetre csodálkozom azon, hogy miért küldte ezt a levelet éppen nekem.

Indiában elég jól ismernek engem ahhoz, hogy tudják rólam, inkább elutasítani szoktam a tanítványokat, semmint hogy magam válnék valaki más tanítványává. Az azonban teljes egyértelműséggel megállapítható, hogy őrá nem alkalmazható Charles Darwin tömör definíciója, mely szerint az olyan ember minősíthető bolondnak, aki sohasem próbálkozik.

Itt van aztán egy hűséges hölgyismerősöm levele, aki beszámol arról a zavaros politikai helyzetről, amelyben a távoli Európa elmerülni látszik, és siránkozik a háború állandóan jelenlévő

fenyegetése miatt. Ez a gondolat természetesen nagyon nyomasztja, mivel ő egy tábornok felesége, és arra kér, hogy lépjek elő magányomból, és tegyek valamit a háború ellen.

De kedvesem! Hogy jövök én, a jelentéktelen vándorfirkász és egyben gyenge és gyarló halandó ahhoz, hogy olyasvalamit megoldjak, amit ezer aggódó politikus és százezer felbolydult pacifista sokkal jobban tud kezelni. Az eddigiekben Európa maga alakította a saját sorsát, és Európának kell ezt a sorsot az istenek vigyázó szemei előtt elviselnie. Minden csapás láthatatlan lelki kompenzációt hoz magával. Ennek ellenére ne ess kétségbe, mert a dolgok háttérben mindig van egy Terv, és a megfelelő órában a magasabb hatalmak jelenléte világosabbá válik világunk meglepett lakói előtt. Az emberi faj élete során az átváltozás időszakán megy keresztül. A sors nagy erői, a történelmet láthatatlanul irányító erők ugyanis a kritikus időszakokban mozgósítják az eszközeikül szolgáló embereket, hogy kinszenvedés, gyönyör vagy mindkettő árán beteljesítsék a mi előre elrendelt sorsunkat és az ő akaratukat.

Mégis kik a világ igazi urai? Azok az öntudatlan bábok lennének, akiknek neve a sajtóban megjelenik, vagy netán azok az isteni lények, akik az emberi emlékezetnél korábbi időktől fogva figyelik az emberiséget, és örködnek felette?

Addig is mélyesszed életed gyökereit a szent Felettes Énbe, és ha ez sikerül, semmitől sem kell majd félned. A jelenkori elme számára egyre nehezebb egy olyan állapotot elképzelni, amelyben a személyes én a személytelen Végtelennek való alávetettségbe olvad bele. Első látásra lehetetlennek tűnik, hogy az ember egész élete, annak örömeivel és szenvedéseivel, félelmeivel és reményeivel, ostobaságaival és kudarcaival együtt, úgymond egy olyan mélyebb lételettől váljék függővé, amely az énen belül lévő mélyebb forrásból táplálkozik, és túl is megy azon. Ebben az állapotban nincsenek tegnapok és holnapok, mivel a békét csak így lehet elérni. Meg kell azonban próbálnunk, és ha igaz hittel próbáljuk, esetleg nem fogunk hiába próbálkozni. Úgy tartsa észben ezt az igazságot, asszonyom, mintha egy lámpát venne kezébe.

Íme egy másik hölgytől érkezett levél, amelyben többek között az alábbiak olvashatók: "Öreg vagyok, és harminc éven át kerestem a lelki igazságot, sajnos azonban minden erőfeszitésem hiábavalónak bizonyult. Kutatásaim során csak csalódásban és teljes kiábrándulásban volt részem, ami kételkedővé és elkeseredetté tett."

Elgyötört lélekkel kéri tanácsomat, amelyet az alábbiak szerint tudnék összefoglalni: A szomorúság csupán a bölcsesség bevezetője. Elsorvadt reményeid új életre fognak kelni, és föltámasztják a Legfőbb Lénybe vetett hitedet.

Itt van egy politikus barátom levele, akinek korábban tanáccsal segítettem. Azt kérdezi, hogy vállalom-e a jelöltséget egy magasabb rendű választáson, amelyet Természet Anya szervez, és amely a sikereseket a nyugalmon kívül semmilyen más díjjal, és az igazságon kívül semmilyen más dicsőséggel nem kecsegteti. Egy további levél egyiptomi barátomtól jött, aki az összes hírt közli velem arról az embercsoportról, amely szerepet játszik annak a napos országnak a társasági életében, majd ezt követően az én életem felől érdeklődik. Egy vasúti tisztviselő azokról a problémáiról ír, amelyeket akkor tapasztalt, amikor meditálni próbált. Egy angliai orvos köszönetét fejezi ki azért, hogy könyveim egyikében rávilágítottam bizonyos pszichológiai szempontokra, majd egy eléggé nehezen megválaszolható kérdést vet fel. Egy lelkes amerikai üzletember azt írja, hogy néhány általam írt bekezdés gyökeresen megváltoztatta életszemléletét, és egyúttal azt kérdezi, hogy hajlandó lennék-e bizonyos kényes személyes problémákkal foglalkozni. Szétszórt csoportok, amelyek egy szép napon az ihletett cselekvés evangéliumának létfontosságú képviselőivé válhatnak, és hajlandóak önzetlenül munkálkodni az emberiség magasabb rendű jólétéért, kötetlen formában hírt adnak magukról, és különböző kérdésekkel kapcsolatban készek elfogadni tanácsomat. Legifjabb tanítványom, aki testben nem több tizenkét évesnél, ámde lélekben kora több ezer évre tehető, szeretetteljesen beszámol iskolai előmeneteléről. Ő tehetsége és magabiztossága révén már most képes elérni azt, aminek elérése érdekében sok felnőtt küszködik - azaz képes csendben ülni és ellazulni, miközben gondolatait sikeresen hangolja rá a végtelenre. Egy jogi, aki levelét Isten szanszkrit jelével kezdi és zárja, egy mérnök, aki titkolt érzékenységét munkájával kapcsolatos napi teendőinek végzése mellett Istennek tetszőbb dolgoknak próbálja szentelni annak ellenére, hogy lelki impulzusai egyenetlenül és összefüggéstelenül követik egymást, egy vállalatigazgató, aki most tanulja meg önmagát

is igazgatni, egy munkanélküli asztalos, aki áldásomat kéri ahhoz, hogy végre munkát találjon, egy grófnő, aki mozgalmas társasági életet él, de közben nem feledkezik meg magasabb rendű kötelességeiről - ők és még mások is szaporítják napi levelezési feladataimat.

Az utolsó levélről elmondható, hogy szívszorító. Szörnyű tragédiasorozatról számol be, amely megtörte a levélíró szívét. Azt kérdezi, hogy tudnék-e számára morzsányi vigasszal vagy valamiféle magyarázattal szolgálni, amely képessé teszi őt arra, hogy ragaszkodjon az életéhez, és ne vessen annak önkezeléssel véget. Olyan magyarázatot adok neki, amelyet tudok, azonban az embernek nem lehet túl sok mondanivalója akkor, amikor a végzet rejtélyével találja magát szemben. A végzet rejtélyének megoldása a Beavatottaknak való feladat. Van azonban néhány szó, amely alkalmas arra, hogy az elkeseredetteket jobb kedvre derítse:

"Amikor nagy bajok zúdulnak reád, és úgy tűnik, hogy az élet nem áll másból, mint gyötrelmeiből, ne motyogd magadnak gyászosan, hogy »ez már a vég«, hanem inkább mondd azt: »Ez a kezdet!« Az ilyen alkalmat úgy kell megragadni, mint valami újnak a kezdetét és egyben lehetőséget arra, hogy a felszínre kerüljenek és érvényesüljenek mindazok a pozitív, bátor és alkotó tulajdonságok, amelyek személyiségedben rejlenek. Az adott helyzetet úgy kell értelmezni, mint a létezésed újrafelépítéséhez kapott lehetőséget, aminek megfelelő alapokon, azaz a te tartósan érvényesülő jó tulajdonságaidon kell alapulnia. Először az elmédben kell a nehézségeket leküzdened, és ennek eredménye a későbbiekben a külső körülmények fokozatos változásaiban is tükröződni fog. Minden bánat, ami téged ér, legyen egyidejűleg egy Istennek tetszőbb élet nyitánya is. Téged Isten képére teremtettek - ő igen, bensőd legmélyére vonatkozóan ez az állítás csakugyan igaz -, hát emelkedj fel az ennek megfelelő lelki és szellemi magaslatokra. Ha nem vagy hajlandó a más személyben vagy a bizonyos körülményekben jelen lévő gonoszt felismerni, azzal csökkented annak hatalmát saját magad felett. A téged ért bajt alakítsd át eszközzé, amelynek arra kell szolgálnia, hogy új szemszögből nézd az életet, és erősebben, pozitív módon gondold arra. Ne keseregj azon, ami lehetett volna, a lázadás nem segít rajtad! Csak a bölcs belenyugvás hozhat könnyebbéget számodra. Személyiséged megújításával kezd újra életedet. Így próbáld kifogni a szelet a végzet vitorlájából. Készíts listát mindazon anyagi és szellemi javakról, amelyeket még mindig birtokolsz, és annak alapján látni fogod, hogy nem vagy igazán elveszve. Csak akkor leszel elveszve, ha minden reményedet, minden bátorságodat és a bennünket vezérlő isteni gyógyító hatalomba vetett minden hitedet elveszted. A dolgok feladásának gyötrelme óriási, de a remény feladásának kínja még annál is nagyobb. Ebbe ne törődj bele, mert a remény feladását senki és semmi nem kívánja tőled. Isten még létezik, és neked is gondodat viseli! Biztosítalak afelől, hogy megszereztem magamnak azt a jogot, hogy ezt a legutolsó mondatot leírjam, mivel annak idején ugyanolyan keserves gyötrelmekben volt részem, mint amilyeneket te most élsz át.

Most pedig ki kell vennem kis írógépemet világlátott tokjából, és neki kell látnom néhány válaszevéllel gépelésének.

Vannak más emberek is, akikkel egy feltétlen engedelmisséget követelő belső hang mindenfajta érintkezést tilt. A belső hangnak bőven van oka arra, hogy nekem ilyen parancsokat adjon, és tiltásait az idő általában meglepő módon igazolja. Nem mindig tudom, hogy miért kell engedelmeskednem, mivel az elme mélyebb rétegeinek megvannak azok a saját indokai, amelyeket én elfogadok. A rosszindulatú kritikusoknak például a legjobb hallgatással válaszolni. Így azután nem lépek érintkezésbe azokkal az ellenséges beállítottságú láthatatlan forrásokkal, amelyek ezeket a rosszindulatú kritikusokat öntudatlan eszközeiként használják fel ellenem. A rosszindulattal félelem nélkül kell szembenézni, ez azonban nem jelenti azt, hogy ostobán kell arra reagálni. Amikor Jézus azt mondta követőinek, hogy olyan ártalmatlanoknak kell lenniük, mint a galamboknak, ámde egyszermind olyan ravaszoknak is, mint a kígyóknak, nagyon is tudatában volt annak, hogy ezek a sötét hatalmak igenis léteznek. Vannak mások is, akik lehetetlen igényeket támasztanak a rendelkezésemre álló korlátozott idővel és energiával szemben. Ők is mély hallgatást kapnak válaszként. Annak ellenére, hogy akár jó emberek is lehetnek, a hallgatást félre fogják érteni, de én akkor sem vagyok képes arra, hogy negyvennyolc órai munkát végezzek huszonnégy óra alatt.

Az ember persze szép számmal kapja a szokásos különféle adományokért kolduló leveleket, mert a világ - és különösképpen az indiai világ - mindig azt képzelem, hogy a gazdagság szükségszerűen együtt jár a hírnévvel. Az ilyen embereknek még álmukban sem jut eszükbe, hogy némelykor éppenséggel a szegénység lehet a hírnév kopott ruhájú nővére. Mások bőbeszédű levelükben azt ké-

rik tőlem, hogy ugyan küldjek már nekik egy-egy ingyen példányt az összes eddig megjelent művemből'. Ők annak a téveszmének estek áldozatul, hogy az író utazásai során bőröndjeiben magával cipeli a kiadó teljes raktárkészletét, miközben fogalmuk sincs arról, hogy az írónak is ki kell fizetnie minden egyes könyvet, amelyet elajándékozik. Semmi sem kapható ingyen ezen a világon! Némelyek az írókat mégis összetévesztik a kiadóval, míg mások azt hiszik, hogy az író egyben munkaközvetítőiroda is. Végezetül pedig - mivel olyan témákról írok, amelyek sokáig a kiegyensúlyozatlanoknak és a riadt szeműeknek voltak fenntartva, és ennek folytán egykoron a gúny céltábláiként szolgáltak - mostanában a publikum kezdi az ilyen témájú könyveket túlzott elismerésben részesíteni, ám számos hóbortos egyén próbálja az embert abban a hiszemben megközelíteni, hogy hóbortjában párjára akad. Az efféle hízelgés ellenére következetesen megtagadom, hogy feladjam álláspontomat, amely az egyszerű józan ész és a felvilágosult, habár kissé felnagyított realizmuson alapszik.

Este azonban másfajta levelezésbe kezdek. Ez a fajta levelezés toll és írógép nélkül bonyolódik, számomra mégis összehasonlíthatatlanul nagyobb meglepődöttséget nyújt.

Bár nagyon kevesen ugyan, de vannak olyanok, akik anélkül ajánlották fel odaadásukat és hűségüket, hogy ezt bárki valaha is kérte volna tőlük. Ajánlatuk annak felülvizsgálata után vizon- zást nyert. Ők az én tanítványaimnak nevezik magukat, de én nem akarok tanítványokat. A mindannyiunkban jelen lévő Felettes Én alkalmas arra, hogy tanítással szolgáljon, és - feltéve, hogy megfelelő módon kérjük - mindazt a segítséget megadja, amire szükségünk van. Ezen a befelé világító fényen kívül más tanítókra nincs igazán szükség, ámde a törekvő emberek világa túl gyenge ahhoz, hogy ezt az igazságot felfogja, és úgy érzi, hogy találnia kell valakit, aki egy kicsit tovább ment az úton, hogy órá tudjon támaszkodni. Csak támaszkodjanak, ha akarnak, feltéve, hogy ezt nem teszik túl sokáig, és nem veszítik el azt a férfias képességüket, hogy lelkiekben saját magukra támaszkodjanak, ami őket születésüktől fogva megillető joguk és sorsuk is egyben. Végző soron a bölcs Marcus Aurelius szavai most is igaznak bizonyulnak: "Egy férfinak magának kell megállnia a lábán, és nem másoknak kell őt ebben támogatniuk." A világegyetemnek az a törvénye, amely szerint cselekedeteink következményei visszahatnak ránk, jobban vonatkozik azokra, akik hisznek benne, mint a többiekre. Ha valaha is lelki kincsekre tesztek szert, azáltal ezeknek a barátainknak is gazdagodniuk kell. Az ember nem tudja háláját szabályszerű köszönő szavakkal kifejezni, ha minden ajándékok legkritikábbikával, a lelkesedéssel áll szemben. A tanítványaim leveleiből sugárzó rajongó odaadás nyíló virágokkal teli kertté változtatja a vadont, ami számomra jelenleg a társasági életet jelenti, amelyben azonban idegennek és társtalannak érzem magam. Azon keveseknek, akik ilyen csodálattal fordulnak felém, meg kell kapniuk jutalmukat. Sajnos sem pénzzel, sem jó állásokkal nem tudok nekik szolgálni, azonban adni tudom legbecsesebb tulajdonomat - önmagamat. Miközben szentélyemben ülök, és fejem felett egy varjú erőteljes szárnycsapásokkal a fészke felé tart, arcuk egymás után villan fel előttem a halovány alkonyi fényben. Bármit találok is a lelki létezésnek ebben az illékony birodalmában, azt megosztom velük. Ha megtalálom mélységes lelki békémet, az nemcsak saját magam, hanem az ő javukra is szolgálni fog, ha felfedezem a Természet háttérében rejtőzködő jóakaratot, annak magasztos szelleme csendben az ő lelkükhöz is el fog jutni, és meg fogja azt érinteni. Amikor a megszentelt csend tökéletes lüktetése fenségességével hatalmába kerít, én azt telepatikus úton továbbítom ezek felé a hívő lelkek felé. Mivel az érzéketlenség nehé- zű gátjai nem távolíthatóak el könnyedén, lehetséges, hogy ők nem mindig vannak tudatában annak, hogy én mit tesztek értük, de a maguk módján és különböző alkalmakkor a felgyülemlett- üzenetek végül mégis eléri céljukat. Néha ezek az üzenetek egészen addig nem nyernek bebocsátást, ameddig a lélekre hirtelen bánat nem telepszik: az erő, a bölcsesség és a vigasz ekkor szivárog be az elszomorodottak lelkébe, és lehetővé teszi, hogy elviseljék azt, ami egyébként elviselhetetlen lenne számukra. Az üzenetek címzettjeit a forgalmas utcán, az irodában vagy a zajos gyárban váratlanul derűs hangulat keríti hatalmába. Napi fáradozásom ebben az esetben sem volt hiábavaló. Így vagy úgy, az erőteljesen összpontosított gondolatoknak végül el kell érniük céljukat. A külvilág per- sze nevetni fog ezeken az általa kelekótyának vélt nézeteken. Csak nevéssenek!

Mi, akik olyan őszinte és szeretetteljes lelki kapcsolatot teremtettünk, amely dacol a térrel, és túléli a megpróbáltatásokat, igazán el tudjuk viselni a külvilág derűtségét. Ez ugyanis olyan kapcsolat, amely nem függ sem a társadalmi helyzetre utaló külső jegyeiktől, sem pedig a világi tulaj-

dont alkotó tárgyaktól, sőt éppen ezekből az okokból eredően alkalmas arra, hogy halhatatlanná váljék.

HETEDIK FEJEZET

Gondolatok Tibet jövőjéről - Sir Francis Younghusband tapasztalatai A Kelet és a Nyugat rendeltetése

Ma reggel az ég légiesen világoskék, és olyan derűs, mint Itália égboltja. Itt-ott egymástól szinte azonos távolságra krétafehér felhősíkok lebegnek a magasban. A Himalája meredek és gigantikus sziklatömbjei az ilyen derült napokon tárulnak teljességükben az ember szeme elé. A reggeli nap ferde sugarai élesen megvilágítják a nagyszerű táj minden részletét, miközben az éles fényt az óriási prizmákhoz hasonlatos jéggleccserek tüzesen ragyogó szivárvánnyalábokra bontják. Nyugatról kelet felé haladva a szem a félelmet keltő csúcsok és hullámzó hómezők horizontján sikklik végig, amelyek a legkifinomultabb esztétikai érzékkel rendelkező ember számára is lenyűgöző, felemelő és tiszta látványt nyújtanak.

Való igaz, hogy a havasok józan és szigorú tisztasága rendre utasít minden olyan behatolót, aki fejében profán gondolatokat forgatva merészkedne ide.

A gleccsereket felszabdáló fémszürke szakadékok és a hó alól előbukkanó fekete sziklaszigetek a nagy fehérség kontrasztját alkotják, miközben az ég tökéletes kék háttérrel ad a szivárványszínekben játszó tájképnek. A kontrasztról Dél-India számomra oly ismerős rizsföldjei és a poros síkságok festői kókuszpálmaligetei jutnak eszembe.

Szinte képtelen vagyok ablakomon úgy kitekinteni, hogy ne kerítsen hatalmába valamiféle mámorítóan felpeszditő érzés. Ezek a hosszú, fehér hegylánc fölé emelkedő piramisszerű csúcsok olyan hatalmasak, és olyan monumentális tömegben törnek az ég felé, hogy még a legmegrögzöttebb városlakót is természetimádóvá teszik. A hajnal sápadt fényei és az alkony bíbor árnyalatai olyan képeket alkotnak, amelyeket az ember számtalanszor képes megcsodálni anélkül, hogy azok akár csak egy pillanatra is a monotóniát juttatnák eszébe. Akkor mégis miért van az, hogy a Himalájának ezeken a fénylő lejtőin oly gyakran söpörnek végig hóviharak és zúdulnak le lavinák?

A Himalája hegyei birtokában vannak a tökéletes szépségnek, mivel ezek a Nagy Építőmester legtökéletesebb alkotásai. A szürkén fénylő jéggel és csupasz hóval borított hatalmas hegyláncok azt a kopáran feketéllő fennsíkot védik, amely gigantikus tömbjeik mögött fekszik. Ez a fennsík a maga négyezer-ötszáz méternyi magasságával a világ tetejét alkotja. Tibet évszázadokon át a Himalája erőszerű hegyláncjai által nyújtott biztonságban élte életét. Úgy tűnik, mintha a Természet kifejezetten azzal a szándékkal emelte volna ezeknek a jeges csúcsoknak a sokaságát, hogy körülöleljék és oltalmazzák. Tibetnek nagyon is jó oka van arra, hogy távol tartsa magát a világ többi részétől.

Mennyi ideig lesz azonban képes az ország ezt a külvilág szemszögéből tekintve kifejezetten gyanús elzárkózást fenntartani? Az alkalmazott tudomány és a műszaki találékonyság még a Himalája csúcsait is meg tudja hódítani. Egy jól megépített repülőgép körbe is repülte a Mount Everestet, a Föld legmagasabb hegycsúcsát. Sir Erich Teichman konzulátusi tisztviselő hősiességgel repülőtűt a közép-ázsiai Kasgárból az újdelhi kormányzati negyedig megmutatta, hogy a huszadik századi ember néhány nap alatt képes átkelni még a nyugati Himalája havas pusztaságain is. Amikor felkerestem Hardwar ősi városát, amely annak a völgy szorosának a bejáratánál fekszik, amelyen keresztül a Gangesz - miután utat vágott magának a hegységen át - a síkságra kilép, óriási meglepetésben volt részem. Hardwartól egy ösvény vezet fel a Himalájába egészen a híres kedarnathi és badrinathi templomszentélyekig. Ezek a helyek olyan szorosan fonódnak össze a hindu vallással, hogy minden évben zarándokok százai keresik fel azokat többnyire gyalog, és csak a jómódú zarándokok vitetik fel magukat a meredek hegyi utakon durván összeeszkábált gyaloghintókban. Ebben az évben azonban azt tapasztaltam, hogy új közlekedési eszköz áll a jámbor utazóközönség rendelkezésére. Néhány vállalkozó szellemű hindu mérnök kis társaságot alapított, és légi járatot indított, amely máris igen élénk forgalommal büszkélkedhet. A módosabb zarándokoknak ülőhely áll rendelkezésére egy kis egyfedelű repülőgépen, amely Hardwarból egyetlen óra alatt teszi meg az utat a hegyek között fekvő legközelebbi alkalmas leszállóhelyig. A leszállóhelytől a zarándokoknak a kedarnathi

templomig négynapos, a badrinathi templomig pedig hétnapos utat kell még póniháton megtenniük. A szegényebb zarándokoknak, akik a hegyi ösvényeken gyalogosan küszködve haladnak felfelé, ugyanennek a távolságnak a megtételéhez általában három vagy négy hétre volt szükségük. Ha már a Himalája szíve fölött is zúgó motorokkal közlekedő repülőgépek szállítják a jámbor híveket a leg-szentebb templomokhoz, úgy a hegység által alkotott arktikus gát sem maradhat már sokáig áthatolhatatlan. Lehet, hogy én is repülővel teszem meg az utat a Kailas-hegyig, és azzal a teljesen váratlan kéréssel lepem meg a körülötte álló öt kolostor egyikének buddhista szerzeteseit, hogy részesítsenek vendégszeretetükben.

Tibet időtlen idők óta élvezett biztonsága is elveszhet, mivel azt a benzinüzemű járművek és az emberi agy találékonysága egyszerre veszélyeztetik. Az ország fagyos vidékein fekvő távoli és zord erődítményei ebben az évszázadban már nem maradhatnak megközelíthetetlenek. A légterében megjelenő repülőgépek elvihetik, sőt el kell, hogy vigyék a levegőt kaszáló propellerek zaját Tibet magas fennsíkjára, és ez a zaj még a lhászai nagy palota, a Potala ablakain is át fog hatolni. Az Everest körülrepülése, Teichman légi útja és a zarándokokat szállító repülőgép csupán előhírnökei a jövőnek. Etiópia meghódítása szintén baljós előjelként értelmezhető, elzárkózása ugyanolyan ősi, mint Tibeté, bár nem annyira szigorú. A majdnem háromezer éves elszigeteltség és a vele járó szabadság azonban hét hónap alatt foszlott semmivé. Repülőgép nélkül az olaszoknak hét esztendőre lett volna szükségük a sivár pusztaságok és a fennsíkokat övező sziklás, bíborszín hegyek meghódításához. Vajon Tibet ferde szemű, kiálló járomcsontú, jellegzetesen mongoloid külsejű lakói miért tartják határaitak makacsul és eltökélten elzárva az idegenek előtt? Miért erősítik hazájuk Természet adta magashegyi elszigeteltségét még saját rendíthetetlen eltökéltségükkel is? Miért ragaszkodnak a külvilággal szemben táplált gyanújukhoz olyan kitartóan, mint ahogy a makulátlanul fehér hó tapad azoknak a hegyláncoknak az oldalához, amelyek földjüket amúgy is páratlan szigorúsággal oltalmazzák? Kétféle - vallási és anyagi - okuk is van arra, hogy így cselekedjenek. Tibetet a papság kormányozza. A főlámák hatalma mindenre kiterjed. Ők választják ki az egyeduralkodót, a dalai lámát, és ők alkotják az uralkodó minisztertanácsát. Az emberek tömegeit anyagi és vallási szempontból egyaránt hatalmukban tartják, ugyanakkor tisztában vannak azzal, hogy a külföldiek behatolása országukba uralmukra nézve végzetes következményekkel jár majd. Ugy tekintenek rájuk, mint az elanyagiasodott civilizáció, illetve egy idegen vallás képviselőire, akik az ő saját hitükkel szemben ellenségesek, és ebből adódóan veszélyeztetik hatalmukat. A külföldiek által oly nagyra tartott materialista civilizációra keserű megvetéssel tekintenek, és habozás nélkül alkalmazzák a "barbár" jelzőt a birodalmukba tévedt nyugati jövevényre, hiszen az oly keveset tud azokról a pszichológiai és vallási rejtélyekről, amelyeknek titkos írásos dokumentumait a nagy kolostorok szigorúan őrzött könyvtáraiban tárolják. A tényekre szorítókozó jelenkori világunkban még fontosabb szerepet játszik az a tény, hogy Tibet határain belül talán a világ bármely más országáéval vetekedő mennyiségű arany található. Lehetséges, hogy még annál is sokkal több, mivel képzett geológus sohasem kapott engedélyt arra, hogy alapos felmérést készítsen az ország érintetlen aranylelőhelyeiről. Még azok az aranybányák is, amelyeket jelenleg katonai őrizet mellett művelnek, barátságtalan és nehezen megközelíthető vidékeken találhatóak. Ezekben a "bányákban" a munka a legprimitívebb módszerekkel és bármiféle modern tudományos ismeret alkalmazása nélkül folyik. A kétezerezt száz évvel ezelőtti módszereket a jelenkori tibetiek is teljességgel megfelelőnek tartják. Ezek a módszerek aligha érdemlik meg a „bányászat” elnevezést. Senki sem tudja pontosan, hogy mekkorák a nagy lámakolostorok birtokában lévő aranykészletek, sem azt, hogy hány és milyen nagyságú aranytelér húzódik még érintetlenül a hegyekben. Az azonban biztos, hogy az országban nem egy templom büszkélkedik tömör aranyból készült tetővel.

Lehetséges netán, hogy a "fehér arcú" európaiak arra törekszenek, hogy megfosszák Tibetet ettől az aranytól? Vajon örökre beletörődik-e a kielégíthetetlenül mohó Nyugat abba, hogy erről az oly vonzó nyereséggel kecsegtető területről ki van zárva?

A lámák hatalmánál sokkal nagyobbak azok az erők, amelyek a Keletet és a Nyugatot most együttműködésre kényszerítik, és elősegítik, hogy a régi és az új keveredjék. Az idők végezetéig Tibet sem állhat ellen sikeresen a nyugati emberek, technikai eszközök és gondolatok behatolásának. Az ország vezetői vonakodásuk ellenére máris rákényszerültek arra, hogy bizonyos mértékben feladják konzervatív nézeteiket, és beengedjék a fehér ember néhány találmányát. A tibeti kormány

éppen most létesít rádióállomást főként azzal a céllal, hogy a vidéki városokban székelő tartományi kormányzókhöz gyorsabban juthassanak el parancsai és rendelkezései. Esténként a Potala palotában már villanyvilágítás árasztja a fényt. A fővárost pedig távírvonal köti össze az indiai Dardzsilinggel. Amikor a tibeti tisztviselő a lhászai hatóságoknál közbenjárt a Kailas-hegyre tervezett expedícióm érdekében, nem kellett három hétig Újdelhiben kényszerű semmittevéssel csak arra várakozva agyonütnöm az időt, hogy a küldöncök a magashegyi hágókon jakháton, a dél-tibeti fennsíkon pedig lóháton átkelve oda-vissza megtegyék az utat. A Lhásza és a Dardzsiling között létesült távírvonalnak és barátom segítségének köszönhetően néhány napon belül megkaphattam a végleges döntést. A jelenkori fejlődés iránya afelé mutat, hogy a Keletnek és a Nyugatnak egymásra kell találniuk, sőt mi több, az is lehetséges, hogy házasságra kell lépniük egymással. Jóllehet valamelyest együtt érzek a keleti népek az irányú kívánságával, hogy hagyják őket békén, mivel ezek a népek a múltban természetes gyanakvással viszonyultak a fehér ember imperializmusához, ámde az idő nem áll meg, és az efféle óhajok mára elavultakká váltak. Az egész világot egybeforrasztja a szállítás, a hírközlés, a kereskedelem és a kultúra. Nem tartozom azok közé, akik ostoba módon azt állítják, hogy a nyugati nemzetek semmi jót, hanem csak és kizárólag elanyagiasult civilizációjukat hozták magukkal Keletre. Ez így nem teljesen igaz, mivel a fehér ember egyaránt hoz magával jót és rosszat, és ugyanakkor Keleten is egymás mellett találja meg ajót és a rosszat. A szentség nem a Kelet egyedüli kiváltsága. Bizonyossággal állíthatom, hogy az utóbbinak nem kevésbé van szüksége lelki megújulásra, mint a Nyugatnak. A lelkiség szempontjából nézve megállapítható, hogy mindkét félteke rossz úton jár. Mivel azonban anyagi testünk birtokában anyagi világban élünk, helyes és értelmes dolog ebből a világból minél több előnyre szert tenni, és élvezni mindazt a kényelmet, felhasználni mindazon eszközöket és találmányokat, amelyeknek kigondolására és megalkotására az emberi agy képes.

A fentiekből következik, hogy a haladó Nyugat és a konzervatív Kelet összetalálkozásából eredően a Keletnek rá kell ébrednie, hogy saját fejlődése érdekében hatékonyabban kell kihasználnia a rendelkezésére álló természeti erőforrásokat. A dolgok illetően alakulásából a Keletnek semmi hátránya, hanem kizárólag csak előnye származhat. A kölcsönös kapcsolat a Nyugatnak is hasznára válik. A legelső és egyben legnyilvánvalóbb előny tisztán anyagi. A második, lassabban érvényre jutó előny tisztán kulturális. A különböző népek egymásra találásának azonban barátságos érintkezés révén kell megvalósulnia. A világ ma nem csodálja azokat a módszereket, amelyeket a középkori Spanyolország akkor alkalmazott, amikor behatolt Közép-Amerikába, és elrabolta az indiánok aranyát. A Keletnek és a Nyugatnak egymás jó társaivá kell válniuk. Az erőszak alkalmazásának mellőzésével, kölcsönös együttműködés keretében kell eszméiket kicserélniük és az anyagi fellendülés alapjait megteremteniük. Az utóbbi szavak egy tanulságos esetet juttatnak eszembe, amelyet néhány évvel ezelőtt Sir Francis Younghusband mesélt el nekem. Több mint harminc évvel ezelőtt kisebb brit katonai expedíció vezetésével bízták meg, amelyet azzal a céllal küldtek át a Keleti-Himalája hóborította hegygerincén Tibetbe, hogy a lámafejedelem kormányával tárgyalásokat folytasson egy politikai és kereskedelmi egyezmény megkötéséről. A katonai küldetés fő célja az volt, hogy megváltoztassa a tibetiek ellenséges beállítottságát, és rákényszerítse őket arra, hogy az Indiával folytatandó kereskedelemmel kapcsolatban ésszerűbb álláspontot foglaljanak el. Az elgondolás lényege abban állt, hogy a területére behatoló idegen csapatok majd rést ütnek Tibet elszigeteltségén. Sir Francis minden lehetőséget megadott a tibetieknek ahhoz, hogy békés úton megállapodás jöjjön létre, ők azonban hajthatatlanok maradtak. Egy sebtében összetoborzott tibeti hadsereg elzárta a kopár vidéken át Lhászába vezető utat. A britekkel szemben álló haderő csak ósdi kovás puskákkal, íjakkal és nyilakkal, valamint többnyire rozsdás kardokkal volt felszerelve. A brit parancsnok tisztában volt vele, hogy mennyire gyermekes dolog így szembeszállni az ő modern puskákkal, géppuskákkal és tábori tüzérsséggel felszerelt katonáival. Ezért azután több alkalommal kérte a tibeti parancsnokokat, hogy ne álljanak ellen előrenyomulásának, és ne mészároltassák le magukat, hiszen a britek csak egy szerződést kívánnak aláírni a tibeti kormánnyal, azt követően összes katonájuk távozik Tibetből, és visszatér Indiába. A tibetiek azonban csapataik gyenge fegyverzete és fegyelmetlensége ellenére sem tágitottak, és brit ellenségüket színlelt megvetéssel kezelték, majd támadást indítottak ellene. Younghusband ezredes (akkor még ebben a rangban szolgált) rákényszerült a tűzparancs kiadására, aminek következtében tüzérssége gyilkos gránátosöt zúdított a tibeti csapatokra, és a gyorstüzelő puskák lövedékei jégesőként záporoztak az ellenségre, miközben az utóbbinak több

percre volt szüksége minden egyes ócska elöltöltős puska újratöltéséhez, amelyek ráadásul igen gyakran csütörtököt is mondtak. Az elkerülhetetlen bekövetkezett. Nagyon rövid időn belül tibeti katonák százai feküdtek holtan vagy sebesülten a csatatéren, míg a túlélők rendezetlen tömegben menekültek. A Lhasza felé vezető út megnyílt. Ennek a történetnek az a fő mondanivalója, hogy a valódi ok, amiért a tibeti hadsereg szembe mert szállni a fegyverzet terén óriási fölényben lévő brit expedíciós haderővel, katonáinak babonás hitében rejlik. A tibeti katonák bíztak rettegett mágusaik boszorkánymesterségében és híres papjaik varázslatában. A lámák azt mondták nekik, hogy azoknak a külön erre a célra készült amuletteknek és talizmánoknak a segítségével, amelyeket táborukban ingyen osztogattak nekik, természetfölötti védettségre tesznek szert, és az ellenség lövedékei nem sebzik meg őket. Ezekben a szerencsétlen sorsú férfiakban olyan erős volt a vakhit és a babona, hogy a brit hadsereg megtámadásakor teljesen biztosak voltak abban, hogy egyetlen brit golyó sem lesz képes testükbe hatolni. A Természet törvényei azonban még a lámák kedvéért sem vesztik érvényüket.

Ez az epizód kiválóan tanúskodik a keleti népek körében fellelhető nevetséges babona és mélységes bölcsesség szokásos keverékéről. A mai időkben azonban egyetlen nép sem engedheti meg magának, hogy téveszmékben higgyen. A fehér ember megjelenése Keleten olyan tiszta és erőteljes szélrohamhoz hasonlatos, amely elfújja az idejétmúlt hiedelmek és barbár szokások visszataszító pókhálóját. A fehér ember ugyanis a józan ész és a kétely magvait hinti el Keleten. A mai életben pedig nagy szükség van ezekre! A civilizáció csaknem teljesen lerombolta a természetfölöttibe vetett hitünket. Egyetlen pillanatra se gondoljuk azonban, hogy a tibetiek babonái kivétel nélkül nem egyebek hajmeresztő ostobaságoknál. Erről szó sincs! A füstfelhő mögött ugyanis tűz is ég, azaz az első látásra ostoba sületlenségnek tűnő elképzelések mögött helyenként felismerhetőek az igazság szikrái. Úgy is fogalmazhatnánk, hogy a számtalan torz elgondolás között helyenként az igazság elemeire bukkanhatunk. A lámák természetesen nem függeszthetik fel a Természet törvényeinek érvényességét, ám saját előnyükre felhasználhatják azokat a természeti törvényeket, amelyeket ők nagyon régtől fogva ismernek, de a mi számunkra mindeddig ismeretlenek. Léteznek Tibetben valódi varázserővel bíró férfiak, de ők nem a kolostorokban laknak. Az ilyen emberek mindig is megvetették a közönséges szerzetesek nyáját, és félreeső helyekre vagy a magas hegyek közé húzódtak vissza. Természetesen nagyon-nagyon kevesen vannak. Az eddigi tapasztalatok szerint meg sem fordul a fejükben, hogy az emberek tömegeit természetfölötti képességeik mutogatásával ejtsék ámulatba. Csalók és dicsekvők az elvakultan hiszékeny tibeti és indiai ortodox lámák buzgó közreműködésével gyakran tesznek szert csodatévő hírnévre, ami azonban a tudományos vizsgálatnak már az első percében porrá omlana. Indiában és Afrikában nem egy efféle csalóhoz volt szerencsém, akik testemet golyóállóvá tévő amuletteket próbáltak rám sózni. Mindazonáltal nemcsak hogy fellelhetőek az igazság bizonyos maradványai azok mögött a tibeti és indiai állítások mögött, amelyek a másképpen nem magyarázható pszichikai hatalmak és erők létezésére vonatkoznak, de rejtőzik valami a magas színvonalú szellemi bölcsületnek ezen a sivár fennsíkon továbbélő hagyománya mögött is. Szerteágazó kutatásaim alapján hiszek abban, hogy a Kailas-hegy és környéke, beleértve a Manasrowar-tavat is, spirituális rezgésekből adódó mágneses térrel rendelkezik, ugyanúgy, mint a Dél-Indiában található Arunachala-hegy. Biztos vagyok abban, hogy bárki, akit a sors igazán érzékeny lélekkel áldott meg, azt tapasztalná, hogy gondolatait valami megragadja, és lelkét a mélységes tisztelet érzése tölti el, amikor ahhoz a hegyhez közeledik, amely Ázsia lelkiségének középpontja és Tibet vallási életének büszkesége.

Amikor a Youngusband ezredes parancsnoksága alatt álló brit hadseregnek végül sikerült Lhaszát elérnie, és a felek megkötötték és aláírták azt a szerződést, amely miatt a háború kirobbant, a brit expedíciós erők parancsnokával különös dolog történt. Elmesélte nekem, hogy a szerződés aláírását követő napon egyfajta belső késztetésnek engedve egyedül felmászott a Lhasza felé magasodó meredek, sziklás dombra. Jó ideig tartó kapaszkodás után egy kődarabra ült le pihenni. Ekkor hirtelen életének meghatározó lelki élményében volt része. Egész lényén valamiféle misztikus ekstázis lett úrrá. Lelkében a legteljesebb derű és nyugalom áradt szét. Az élményben nem volt semmi személyes, mert minden egyéni vágya semmivé foszlott az őt teljesen hatalmába kerítő csodálatos, személytelen békesség hatására. Ez az élmény, amelyben akkor azon a dombon része volt, mindörökké belevésődött az emlékezetébe. Tibet az ott bekövetkezett lelki megvilágosodás élményével

sokkal többet adott az ezredesnek a fegyveres hódítás dicsőségénél. Vajon kinek volt köszönhető ez az adomány abban a messzi és zord országban?

Itt vissza kell azonban térnem eredeti témámhoz. A Nyugat és a Kelet között elkerülhetetlen az összes lehetséges formában folytatott érintkezés. Tibet nem zárhatja le magashegyi hágóit a nyugati eszmék és emberek beáramlása előtt. A huszadik századig kellett azonban ennek az országnak várnia ahhoz, hogy erre az igazságra ráébredjen. Az utolsó tiltott ország már nem tarthat ki sokáig. A nyugati imperializmustól való félelme ma már alaptalan, jóllehet ötven évvel ezelőtt igencsak indokolt lehetett volna. A közül a három nagyhatalom közül, melyek Tibet szomszédságában rendelkeznek területekkel, Anglia már nem törekszik területi annexiókra, hanem igen bölcs módon a kereskedelem terén kíván újabb hódításokra szert tenni. Oroszország kielégítő nagyságú területekkel rendelkezik, és főként a saját gazdasági és ipari szerkezetének kiépítését célzó belső erőfeszítésekre kívánja erejét összpontosítani. A Kínai Birodalom pedig a felbomlás szomorú állapotában van. Ha netán a tibeti főlámák mégis attól tartanak a leginkább, hogy a mohó Nyugat rá akarja tenni a kezét a gazdag aranymezőkre, úgy üzleti szempontból sokkal jobban tennék, ha ezeket az aranymezőket olyan európai vállalatoknak adnák bérbe, amelyek bányászati szakértőkkel, technikai berendezésekkel és modern szállítóeszközökkel rendelkeznek. Így a tibeti kormánynak is több haszna származna a bányákból, és az azok feletti jövőbeli tulajdonjoga is jobban biztosítva benne. A tibeti vezetők hagyjanak fel végre rövidlátó politikai aggodalmaskodásukkal, építtessenek autótutat az India és Tibet közötti legjobban járható természetes kereskedelmi útvonalként szolgáló Sikkim-völgy egyik folyója mentén, és ily módon kíméljék meg az embereket és az állatokat a hóborította magashegyi hágókon át vezető, veszedelmekkel teli útvonalak használatától. Egészségtelen és az ésszerűségnek teljességgel ellentmondó gyakorlat az, hogy egy ország lakosságára olyan életformát kényszerítenek rá, amelynek minden rezdülését a Krisztus előtti évszázadokból származó tanításoknak és szokásoknak rendelik alá. Ha a tibetiek bölcsőbbek lennének, akkor fiatal lámáikat a hasznos nyugati tudás, különösképpen pedig a korszerű természettudományos ismeretek elsajátítására ösztönöznék, és eközben gondoskodnának arról, hogy ezek a fiatal lámák továbbra is magukénak érezzék a buddhista bölcelet alapvető igazságait. A modern természettudomány és a buddhista bölcelet egymás kiegészítőiként foghatók fel, bár erre a szűk látókörű ortodox elmék aligha képesek. Miközben szigorúan ügyelnek országuk függetlenségének és saját szuverén hatalmuknak megőrzésére, a külföldieknek az országba történő belépést megtiltó rendelkezés alkalmazásakor bizonyos személyekkel ésszerű kivételt kellene tenniük. Sőt, ha a tibeti vezetők rá tudnának venni műszaki és egyéb hasznos ismeretekkel rendelkező becsületes külföldi szakembereket arra, hogy legalább ideiglenesen fagyos és barátságtalan országukban telepedjenek le, és ott az ország javára munkálkodjanak, úgy őket tárt karokkal kellene fogadniuk, nem pedig elriasztaniuk. Egyetlen pillanatra sem lehet ugyanis arról megfeledkezni, hogy Tibetben a völgyek magasabban fekszenek, mint a svájci Alpok csúcsai, és hogy a fennsíkok vigasztalan kopárságát egyetlen fa sem enyhíti, amely védelmet nyújtana a tájon éjszakánként végigsöprő, leginkább a sarkvidéki időjárást idéző szélviharokkal szemben.

A tibeti kormánynak igaz van abban, hogy a zavarkeltő, a vélt felsőbbrendűségüket minduntalan a legellenszenvesebb módon érzékeltető, valamint az országot gátlástalanul kizsákmányolni akaró külföldieket hajlíthatatlan következetességgel és az összes rendelkezésre álló eszköz igénybevételével távol tartja az országtól, de igenis engedélyezniük kellene azoknak a hasznos szakismeretekkel rendelkező európaiaknak a beutazását, akik őszinte jó szándékuktól vezérelve az ország javára kívánják tevékenységüket végezni.

Éppen azért, mert hiszek a Buddha által tanított alapvető igazságokban, és megértő jóindulattal viszonyulok minden buddhista vallást követő néphez és személyhez, mindig felhívom ezeknek az embereknek a figyelmét arra, hogy tanácsos önként alkalmazkodniuk a modern világhoz és elsajátítaniuk a korszerű ismereteket. Ha így cselekszenek, megmenthetik ősi bölcsességüket, és együtt haladhatnak a progresszív huszadik századdal. Nem azért adok ilyen tanácsot, mert a kor híúságában szenvedvén azt hiszem, hogy mondjuk a tizenhetedik századra jellemző állapotoknak huszadik századiakkal történő felcserélése szükségképpen jelenti azt, hogy a civilizáció egyik alacsonyabb rendű formáját egy magasabb rendűvel helyettesítjük. Azért merek a fentiekhez hasonló ta-

nácokat osztogatni, mivel a modern kor találmányai önmagukban véve nem megvetendők pusztán azért, mert mi azokat lelküseretlenül alkalmazzuk.

Sajnálatos módon az is elmondható azonban, hogy ma Buddha valódi követői éppoly ritkák saját országukban, mint Krisztus igazi követői a keresztény országokban. Ez az egyik oka annak, hogy az istenek most ledöntik azokat a korlátokat, amelyek megosztják a népeket, az emberfajtákat és az országokat. A jövő előre látható! A Kelet és a Nyugat civilizációjának egybeforrása által létrejövő egyesített világban akadálytalan út fog az eljövendő, az' egész világra kiterjedő lelki ébredés előtt feltárulni. Egyetlen olyan vallás sem létezik jelenleg a világon, amelynek ne lenne egyre szorongatóbb szüksége az istennek tetsző élet megújító impulzusára. Ez a megújulás pedig el fog jönni, mert el kell jönnie. Egy borotvált fejű, rendíthetetlenül nyugodt buddhista szerzetes egykor elmondott nekem egy Tibetben közzsájon forgó és a magas rangú lámák előtt sem ismeretlen próféciát, amely furcsa módon rendkívül találónak tűnik a jelenlegi viszonyokra. A szerzetes azt a kéthárom évszázaddal ezelőtti jóslatot mondta el nekem, amely a dalai lámára (nagy lámára) vonatkozik, aki egy személyben Tibet világi uralkodója és egyházfejedelme. A jóslat szerint a tizenharmadik nagy láma lesz az utolsó a sorban, és nem sok idővel az ő halálát követően Tibet megnyílik a "fehér barbárok" előtt, akiknek elanyagiasult civilizációja attól kezdve be fog hatolni az országba, és el fogja azt árasztani. Az ősi hit szerint az új dalai láma mindenkor az elhunyt előző dalai láma lelkének reinkarnációja. A főláma Lhászában összehívott Nagy Tanácsa köteles megtalálni azt a gyermeket, akiben az elhunyt pap-uralkodó lelke reinkarnálódott. Elméletük nem a közönséges értelemben vett reinkarnáción alapszik, hanem azon, hogy egy Buddhával közeli rokonságban álló rejtélyes égi Lény által kibocsátott kisugárzás abba az újszülött gyermekbe hatol be, aki arra hivatott, hogy az eljövendő nagy láma váljék belőle. A dalai lámát azért illeti meg a "Mindentudó" cím, mivel feltételezik róla, hogy isteni tudás birtokában van. A Nagy Tanács minden olyan esetben konzultál az Állami Jósdával, amikor útmutatásra van szüksége a gyermek felkutatásához. Miután találtak néhány fiúgyermeket, akiken bizonyos hagyományos jelek ismerhetők fel, a Nagy Tanács elrendeli, hogy a gyermekek nevét kis táblácskákra írják fel, amelyeket egy aranyurnában helyeznek el, és az a kisfiú lesz a jövőbeli dalai láma, akinek a táblácskáját az urnából kihúzzák. A Nagy Tanács által ily módon kiválasztott fiúgyermeket megfelelő oktatásban részesítik, és minden szempontból felkészítik arra a magas tisztségre, melyet majd felnőtt élete során be kell töltenie. Ez azt jelenti, hogy megközelítőleg tizenöt-húsz évnek kell eltelnie, mielőtt a gyermek felnőttkorba ér, és ténylegesen elláthatja az uralkodói teendőket. Ez alatt az idő alatt az országot a Régenstanács kormányozza. Nem jut eszembe annak a bennszülött prófétának a neve, aki előre megjósolta a nagy lámák eltűnését és a fehér ember tibeti behatolását. Úgy hiszem, hogy ez a jóslat részben be fog teljesedni, minek folytán végül ez az elzárt ország is meg fog nyílni a külföldiek előtt, és el fogja szenvedni az új korszak erőinek elkerülhetetlen befolyását, bármelyek legyenek is ezek az új erők.

NYOLCADIK FEJEZET

Az egyik laptudósítótól éles bírálatot kapok, mert elvonultam a világtól

A semmittevés és a magány előnyei - Az én vallásom

Az Újtestamentum - Jézus és kritikusai

Három és fél hét telt el csendesen azóta, amióta az utolsó, tollam alól meglehetősen összefüggéstelenül kikerült bekezdéseket naplómbe feljegyeztem. Végül is nem azért jöttem a hegyvidéki őserdők és a hóborította csúcsok közé, hogy írjak, hanem azért, hogy tanuljak. Ha hűségesen teljesíteni akarom azt a feladatot, amelyet magamra vállaltam, úgy továbbra is a csendbenlétnek kell fő célkitűzésemnek maradnia. Afelől, hogy bizonyos napokon kezembe veszem-e áttetsző tintatartályos töltőtollamat, vagy hogy más napokon verem-e írógépem lakkozástól csillogó billentyűit, vagy hogy esetleg több héten át egyik íróeszközzel sem veszek-e tudomást, ezen a helyen - nem úgy, mint korábban Európában - teljesen szabadon, kizárólag saját belátásom szerint dönthetek. A világi lét kicsinyessége semmivé foszlott ezek alatt a fák alatt. Elismerem, hogy a munka kitűnő dolog, és ténylegesen szükséges ahhoz, hogy az ember önnön létezését igazolja, de arról a felismerésemről sem feledkezhetem meg, mely szerint el kell jönnie annak az időnek, amikor annak megtanulása,

hogyan létezzünk, nem tekinthető kevésbé kitüntetett és szükséges feladatnak, ha engedelmessé válnunk az élet legfőbb törvényének.

Nekem ugyanis megadatott, hogy pillantást vethessek a távoli célra. Láttam azt a csodálatos utat, ami a csúcsra vezet, és minden ember előtt nyitva áll, azt az utat, ami elvezet ahhoz az égi királysághoz, amelyről Jézus beszélt, és a Nirvána békéjéhez, amelyről Buddha tanított. Ha akarunk, akár százezer évig állhatunk ellen ezek eljövételének azáltal, hogy a mindennapi élet megpróbáltatásainak és örömeinek hatására továbbra is következetesen az anyagi értelemben vett létezés gyönyörűségeit részesítjük előnyben. Rossz néven vehetjük az olyan próféták feltűnését, akik ennek az égi királyságnak vagy éppen a Nirvána békéjének az eljövését híresztelik, mivel ők a kételkedésgépezet vizét zúdítták azokra a kényelmes és össztársadalmilag elfogadott hiedelmekre, amelyekből mi a bennünket tápláló illúziókat merítjük. Továbbra is fennáll azonban az az igazság, hogy a Természet a markában tart bennünket, és hogy ölelele nincs végleges menekvés. Az arra rendelt napon majd mindnyájunkat ellentmondást nem tűrő hatalom fog elhívni igazi otthonunkba. Akkor pedig engedtesse meg nekem, hogy én se pazaroljam el minden napomat azzal, hogy esztelen odaadással kizárólag a munkának szentelem. Megszereztem magamnak a jogot, hogy az állandó munkálkodás és tanulás közepette egy kis szünetet tartsak. A legtöbb férfinál több éjszakát töltöttem munkával, és szerkesztőként többször köszönhettem íróasztalomra borulva a hideg hajnal szürkén derengő fényét, miután a röpke bóbiskolásból felébredtem. Egykor dicsekedtem a gályarabéval vetekedő munkabírással és azzal, hogy szinte úgy faltam a munkát, mint az éhes kutya a száraz süteményt, míg manapság egyre gyakrabban utasítom vissza azokat a jövedelmező megbízásokat, amelyeket felajánlanak nekem.

Ez egyáltalán nem jelenti azt, hogy itteni magányos életemet vagy dél-indiai remeteségemet az egyedül üdvözítő és ideális létformának tartom, éppen ellenkezőleg, én hiszek a dolgok ritmusában. Csak akkor tudom igazán becsülni a visszahúzóerőt, ha azt buzgó tevékenység követi, a magányt, ha arra társas együttlét következik, az önmagamra összpontosító fejlődést, ha azt később a társadalomnak tett szolgálat teszi teljessé, a lelkesítést, ha azt az anyagi lét ellensúlyozza. Követnünk kell Krisztus parancsát, és meg kell adnunk a császárnak azt, ami a császáré, ámde eközben tántoríthatatlanul ragaszkodnunk kell az isteni dolgokhoz. Mindazon dolgok, amelyek az anyagi életnek valóban a legjavát alkotják, és amelyek után a világ sóvárog - úgymint ingatlan, lakás, pozíció, házasság, gépkocsik, bútorok és elegáns ruhák -, valóban vonzóak, ámde nem szabad megfelledeznünk a mi elsődleges rendeltetésünkről akkor, amikor ezeket a javakat próbáljuk megszerezni. Ezért a lelki visszavonulás csak egy epizód az életben, tehát nem a végső cél, hanem csak egy tábor az út mentén. Itt Indiában nem vagyok sem turista, sem állandó lakos. Csupán egyszerű vándorként vagyok jelen, aki több évre is letelepedhet egy adott helyen, de aki saját szeszélyének engedve máról holnapra továbbállhat. Röviden megfogalmazva sem a vadonban, sem a városban nem rendelkezem állandó lakhellyel. Igyekszem elmém nyugalmaát és életem zavartalanságát megőrizni. Mostanában semmittevővé váltam, és nem hajtok hasznát sem önmagamnak, sem a társadalomnak. Csak ülök, és igyekszem minden gondolatot távol tartani elmémtől. Tömören összefoglalva, a világban nem rendelkezem meghatározott státusszal, és nincs a világban mások által is elismert helyem. Már nem tartozom a tiszteletreméltó emberek közé. De mit számít ez?

Egy zsebkönyvnyi méretű, fekete vászonba kötött könyvben, amelyet egyik bombayi hölgy ismerősöm éppen most küldött el nekem, véletlenül bukkantam a következő mondatra, amely rendkívül józannak és megnyugtatónak tűnik számomra:

"Mert mit ér majd az ember haszna, ha elnyeri az egész világot, de elveszíti saját lelkét? Avagy mit fog az ember lelkéért cserébe adni?"

A könyvecskének a címlapján ez olvasható: Újszövetség. Ez csak újabb megfogalmazása annak a gondolatnak, hogy közönséges dolog az embereket vagyoniuk vagy munkateljesítményük alapján megítélni. Nem az számít a legtöbbet, hogy mit tesz ő a világért, hanem az, hogy micsoda ő maga. Ismerősöm azonban a fenti idézetet sem találta teljesen megfelelőnek. CS azzal a külön kívánsággal küldte el nekem a könyvet, hogy én abban egy másik mondatot olvassak el. Az előzőlaphoz ceruzával az alábbiakat írta: "Lásd Apcsel 26. fej., 24. vers." Ezt az útmutatást látván, fellelőztam a megfelelő oldalt, megkerestem a kijelölt verset, és már olvasom is:

"Mikor pedig ő ezeket mondá a maga mentségére, Festus nagy fennszóval mondá: Bolond vagy te, Pál! A sok tudomány téged örütségbe visz." Levelezőtársam szemlátomást helyteleníti tevékenységemet, jobban mondva tétlenségemet. Egy korábbi leveléből tudom, ő úgy gondolja, hogy nekem indiai tartózkodásom során egy nagyvárosban, például Bombayben kellene letelepednem, és tiszteletreméltó polgárrá kellene válnom. Ez azt jelentené, hogy rendszeres kapcsolatokat kellene ápolnom a közép- és felső osztályok tagjaival, szórakoztatnom kellene másokat, és ugyanakkor hagynom kellene, hogy engem szórakoztassanak, ambiciózusan követendő célt kellene magam elé tűznöm, valami olyan állást vagy pozíciót kellene betöltenem, amelyhez ragaszkodom, és végül minden vonatkozásban pontosan úgy kellene viselkednem, ahogyan azt a hétköznapi értelemben vett úriemberektől elvárják. Levelezőtársam úgy gondolja, hogy értelmesebb dolog lenne, ha egy túl nagyra nőtt városban sürgölődő emberi lényé válnék, aki az arra megfelelő alkalmakkor a dzsessz úgynevezett ritmusára rángatózik. Nyilvánvalóan úgy véli, hogy számára az a kellemesebb, ha ablakából kipillantva kémények sokaságára esik tekintete, ha történetesen Európában van, míg Indiában a lapos tetők nyújtják az ideális látványt, nem pedig holmi napfényben szikrázó hófödte bércek és sziklaormok. Megingathatatlanul meg van afelől győződve, hogy elszigeteltem magam a valóságtól.

Ha a valóságot kizárólag a nagyvárosok nyüzsgőn kavargó embertömegei alkotják, akiket mohó bírvágy, alattomos félelem és hamu alatti parázshoz hasonlatosan izzó gyűlölködés vezérel, akkor rosszabbat is tehetnék annál, mint hogy a Himalája ember által még be nem szennyezett környezetében telepszem le, és napjaimat békés megelegedettségben töltve vonakodom attól, hogy a világ emberekkel túlszűfolt részeibe visszatérjek. Szerencsére azonban nincs bennem félelemérzet, így szándékomban áll visszatérni a "civilizált" világ középpontot nélkülöző életébe. Pusztán stratégiai visszavonulást hajtottam végre, és nem szakítottam véglegesen a városi életformával.

Nem arról van szó, hogy levelezőtársam elvilágiasult gondolataiban egy Istennek tetszőbb életnek nincs helye - ez még távolról sincs így -, de ő a kellemes társasági életet szentnek tartja, és azt tudatában teljesen elkülöníti az egyéb dolgoktól. Lehetséges, hogy csendes visszavonultságomat pusztán lustaságnak ítéli, én azonban bízom benne, hogy mégis több megértéssel van irántam. Emlekeztetem arra, hogy a lakóhelyükön uralkodó viszonylag barátságtalan éghajlatnak tudható be, hogy az európaiak és az amerikaiak szinte a legfőbb erényként tisztelik a kemény munkát, míg a keleti ember éppen a lakóhelyén uralkodó meleg éghajlatból adódóan inkább a semmittevést hajlamos erénynek tekinteni. Elég egyetlen pillantást vetni arra az eredetileg rendkívül energikus európa-ira, aki már eltöltött húsz évet Indiában. A beállott változás döbbenetes. A kemény munka egykori apostoláról meg lehetne mintázni a restség szobrát. A környezet tétlensége órá is átragadt, és a trópusi éghajlat hajdan acélos izmai és rendíthetetlennek tűnő akaratereje ellenére őt is legyőzte. Mi, nyugatiak, azonban tisztelettel övezett fétissé tettük a túlbujánzó energiát, és a buzgó tevékenységet kisebbfajta istenségként imádjuk. Amikor csak Európába utazom, mindig fel kell szerelkeznem egy jókora határidőnaplóval, ami annál jobb, minél több sort tartalmaznak oldalai, mivel minden órában felmerül ugyanaz a kérdés: "Mi legyen a következő dolog, amit csinálnom kell?" vagy "Ki legyen a következő ember, akivel találkoznom kell?" Lehetetlenség a karosszéket a kandalló közelébe húzva akár egyetlen órácskát is tétlenül ülni.

Végül is néhányan közülünk ahhoz a bibliai halászhoz hasonlatosak, aki egész éjjel gürcölt, de mégsem fogott semmit. Próbálunk valamennyi pénzt összegyűjteni, de ezzel egyidejűleg sok gondot is magunkra veszünk. Igaz, hogy mindennek megvan az ára, de értéke csak kevés dolognak van, ezt a nagy igazságot még fel kell ismernünk. Még Shakespeare is az én oldalamon áll, hiszen éppen ő írta az alábbi sorokat:

"Semmi sincs, mi emberhez jobban illenék, Mint az alázatos csend."

Szeretnék hatalmas felkiáltójelet tenni ezek után a szavak után, mivel Anglia legnagyobb költőjének és az angol nyelv legavatottabb mesterének a támogatása igazi segítséget jelent. A gondolat mámorító, de az ő munkáján nem merek változtatni. Igaz, hogy a tudós kritikus dühét alig fékezve pattanna fel ültéből, és kifejtené, hogy erre a valószínűsíthetően shakespeare-i (és számomra tökéletes) idézetre (vagy ahogyan ő nevezné: "elferdített idézetre") úgy tettem szert, hogy először is lefejeztem az eredeti mondatot, majd a végét is levágtam. Erre azt válaszolnám, hogy az idézés művészete abban rejlik, hogy néhány, a célnak megfelelő szót kiragadunk eredeti szövegekörnyezetéből, a többit pedig figyelmen kívül hagyjuk. Én is éppen ezt tettem. Ennek ellenére attól tartok, hogy a

kritikus bosszankodva, eretnekségeim legyenek azok Shakespeare-rel, a vallással vagy egyéb dolgokkal kapcsolatosak - miatt érzett mélységes felháborodással eltelve vonulna vissza a fenti érvelés hallatán. Levelezőtársamnak további idézettel szolgálhatok abból a könyvből, amelyet ő olyan nagy becsben tart: "Gondoljatok a mezők liliomaira, ők nem gürcölnek, és nem is fonnak." Jómagam a fentiekhez hasonló megfontolásokból kündulva vonultam vissza ide, a Himalájába. Levelezőtársam azonban arra fog engem felszólítani, hogy ereszkedjem alá ezekből a metafizikai felhőkből, és vegyek tudomást a bennünket körülvevő világról. Az igazat megvallva, nem nagyon vagyok hajlandó arra, hogy tétlen visszavonultságomhoz fűződő érzelmeimet megtagadjam. Nem félek attól, hogy egy hegyoldalon ülve lustán szemléljem az elém táruló látványt. A bölcsesség istennőjének lábához borulva kell imádkoznunk, ha őt kívánjuk megnyerni magunknak. Jóllehet mindig élvezetet jelentett számomra, ha a velencei Florian-féle vendéglőben ülve teát kortyolgathattam, vagy ha Franciaországban egy kávéház napernyője alatt ülve nézegethettem az utcán elhaladó embertömeget, ezek a helyszínek mégsem szükségesek létezésemhez. A Természet azonban nélkülözhetetlen létfeltétel. Bizonyos időre elhagyhatom a Természetet, de mindig ugyanúgy vissza kell térnem hozzá, mint egy tévelygő, ámde szerető férjnek a nejéhez. Nem tudok ellenállni annak, hogy utolsóként le ne írjam azt az idézetet, amely piócaként ragadt meg emlékezetemben: "Valakinek azt kellene tanítania, hogy míg a társadalom szemében a töprengés az a legnagyobb bűn, amelyet bármelyik polgár elkövethet, addig a legmagasabb rendű kultúra álláspontja szerint a töprengés a leginkább emberhez méltó elfoglaltság." Boldogan fogadom meg Oscar Wilde tanácsát, és készségesen vállalom magamra a nevelő szerepét.

A festőnek, aki valódi ihletet sugárzó képet akar festeni, vagy a zeneszerzőnek, aki igazi géniuszra utaló jegyeket magán viselő szimfóniát kíván komponálni, el kell vonulnia a világtól, vagy lakása zárt ajtóinak mögött kell rejtőznie addig, amíg munkáját be nem fejezte. Ilyenkor az az alkotó művész, aki műveiben valamelyest felül kíván emelkedni a pusztán közepszerűségeken, megengedi a világnak, hogy az ő keresésére induljon, vagy ő indul saját kockázatára a világ keresésére. Saját szentségét nem kell kevésbé tisztelnie, mint bármely szentélyét. A magány segíti a géniuszt erőfeszítéseiben, az emberi társaság azonban gátolja abban. A zseninek valóban lelki, művészi és fizikai elszigeteltségben kell dolgoznia. Igényeiben szelektálnia kell, és nem szabad neki többet elvennie a világtól, mint amennyire elsődleges céljának megvalósításához szüksége van. Lehetséges, hogy a hétköznapi életet élő emberek nevetnek ezeken a különbségeken, jóllehet ők semmi rendkívülit nem hoznak létre. Ha valaki saját lelkének megtisztítására tesz nagyra törő kísérletet, ugyanígy el kell vonulnia a világtól, és magányba kell zárkóznia. Az ilyen ember is művész, annak ellenére, hogy művészetének eredményei kézzel nem tapinthatóak, és szavakkal sem írhatók le. Ugyanakkor ha saját álmait ideszólítanak a Himalájába, és azt parancsolják, hogy üljek csendben, úgy biztosra vehető, hogy ez is az élet hasznára van valamilyen módon. Azt kellene talán feltételeznem, hogy más emberek jobban értik a dolgaimat, mint a saját Mesterem és a saját Felettes Énem?

Nem, drága hölgyem, én szívesebben vagyok hű önmagamhoz, mint hogy másokat próbáljak utánozni. Sem önnek, sem nekem nem kell a bevett szokások vagy éppen az emberi közösség által elfogadott és nyilvánosan hirdetett téveszmék előtt meghátrálnunk, hanem létezésünk legmagasabb rendű törvényének kell engedelmességeknek. Semmi sem indokolja, hogy ettől féljünk. Ha így cselekszünk, semmilyen veszteség nem érhet bennünket. Az isteni törvények gondunkat viselik, ha mi hiszünk azokban, és minden látszólagos veszteség csak ideiglenes lesz, és kamatostul fog a későbbiekben megtérülni. Bízunk a láthatatlan Igazságszolgáltatás helyességében, és az nem fog bennünket becsapni. Végezetül van még egy magasztosabb oka magatartásomnak. Néhány évvel ezelőtt, amikor a jóga segítségével mély önkívületben meditáltam, üzenetet kaptam, sőt talán még küldetéssel is megbíztak, ami mindenképpen elvégzendő munkát jelent számomra. Ez az üzenet négy hatalmas, angyal alakjában megjelenő Lénytől érkezett, akik egy másik bolygóról elindulva megközelítették a mi földgolyónkat, mivel különös érdeklődéssel viseltetnek az emberiség tömegeinek lelki jóléte iránt. Engedelmeskedtem az üzenetben foglalt parancsoknak, amely úgy szólt, hogy bizonyos ideig úgy vándoroljak a Földön egyik helyről a másikra, ahogy azt lelkem kívánja. Az emberi közösség által osztogatott jutalmak nem érdekeltek akkor, és nem érdekelnek most sem. A hírnév hidegen hagy, és ezért nem is pályázom arra, több pénzre pedig nincs szükségem annál, mint amennyi ahhoz szükséges, hogy kellemes környezetben tisztességesen megéljek, valamint amennyi a részemre feladatként megszabott utazások költségeinek fedezéséhez szükséges, az élet nyújtotta

élvezeteket pedig csak ráérő időmben és kis adagokban szeretem kóstolgatni. Bár a feladatot magát vállaltam, annak a nyilvánosság előtt végzendő részét visszautasítottam, mivel inkább kedvemre van, ha mások végzik el a munkának azt a részét, ami valószínűleg nyilvános elismerést von majd maga után.

Lelki alkatomnak jobban megfelel, ha ennek a feladatnak az alapvető előkészületeit titokban végzem el. Az irodalmi tevékenység számomra másodlagos dolog, ami pedig a tartalékokat illeti, mindig az az érzésem, hogy az isteni gondviselés támogatását élvezem, és ennél többre nincs szükségem. A kedves hölgy megjelölte azt a bekezdést, amely az ő véleménye szerint énrám vonatkozik. Ha valaki más tesz efféle, személyemre vonatkoztatott célzást, úgy azt méltán érezhetem sértőnek. A hölgy azonban a barátom, és így többet engedhet meg magának velem szemben, mint mások. Levelezőtársam egy őrnagy idős özvegye, aki ismeri néhány igen intim és személyes ügyemet, és egyfajta anyai gondoskodással viszonyul hozzám. Így azután célzását a legcsekélyebb sértődöttség nélkül fogadom, sőt egy pillanatra még el is mosolyodom azon, mivel tudom, hogy szeretetből, nem pedig bántó szándékkal jelölte meg azt a bizonyos bekezdést.

Mindazonáltal furcsa, hogy az emberek milyen sajátosan értelmezik az "épelmejűség" szót. Néhány hónappal korábban módom nyílt arra, hogy előadást tartsak egy bizonyos indiai egyetemen. Egyfelől nem akartam a diákok tantárgyaitól túlzottan távol álló dologról beszélni, másfelől ahhoz sem volt kedvem, hogy a hosszú, mintegy 160 mérföldes utat csak azért tegyem meg, hogy egy számomra teljességgel érdektelen témáról beszéljek nekik. Így azután az "Ihlet filozófiája" címmel tartottam meg előadásomat, és ezzel tényleg sikerült hallgatóságom érdeklődését felkeltenem, és örömet szerezni. Előadásomban kitértem az ihlet megnyilvánulásaira az irodalomban, a művészetben, az üzleti életben, a találmányokban, a hétköznapi életben és a vallásban. Talán sikerült a diákoknak eljövendő karrierük előkészítéséhez tanáccsal szolgálnom. Miután az újságok részleteket közöltek előadásomból, egy diákküldöttség keresett fel, és arra kért, hogy tartsak előadást az ő állami egyetemükön is. Jóllehet ennek a felkérésnek a teljesítéséhez még messzebbre kellene utaznom, egyébként sem vállalkozom túl gyakran arra, hogy nagyobb nyilvánosság előtt mondjak beszédeket, és szinte már-már megszokásból utasítok vissza majdnem minden ilyesféle meghívást, ezúttal azt válaszoltam, hogy szívesen elmegyek, ha hivatalos meghívót küldenek részemre. Amikor azonban az előadásom megtartását támogató professzorok az egyetemi tanács soron következő értekezletén előadták javaslatukat, a tanács elnöke arra használta fel befolyását, hogy megghiúsítsa azt. Így azután nem küldtek meghívót. Az elnök sajátos okból ellenezte előadásom megtartását. A férfiú, aki megakadályozta, hogy egyetemének diákságához szóljak, európai, egészen pontosan angol nemzetiségű volt. Mostanában ugyanis hivatalos rendelet írja elő, hogy Indiában minden fehér embert európainak kell nevezni. A jeles férfiú legfőbb és egyetlen ellenérve az volt, hogy az a fehér ember, aki bennszülöttek között él, és idejének legnagyobb részét egy remetelakban, jógik társaságában tölti, nyilvánvalóan örült! Ha a zaklatott városi életből az esetenkénti korlátozott időtartamú visszavonulás a vidéki nyugalomba az örültség jele, akkor én sohasem kívánok ismét normális lenni. Ha a metafizikai igazság keresése vagy a misztikus meditáció folytatása a megbomlott értelem jele, akkor arra kérem az isteneket, hogy sohase legyek ismét épelmejű! Ha ez a tanult, ámde szűk látókörű úriember úgy véli, hogy ebben a békétlen világban az ember belső békéjének megkeresésére és megtartására irányuló erőfeszítés azonos a kezdődő elmebaj állapotával, úgy kifejezetten boldoggá tesz, hogy ő engem bolondnak címkéz. Én azonban azt az embert tekintem igazán épelmejűnek, aki az összes negatív behatás, a jelenkori létezés minden iszonyata és zűrzavara ellenére próbálja lelkének valódi épségét megőrizni, és ebben sikerrel is jár. Szellemi ellenlábasm bizonyára derék családapához méltóan minden vasárnap szorgalmasan eljár a templomba, de vajon kész lenne-e arra, hogy Krisztussal együtt menjen végig a keresztúton?

Azon tűnődöm, elgondolkozott-e valaha is azon, hogy Jézus komolyan gondolta, amit szavával hirdetett.

Képes lenne-e ez a derék férfiú valaha is felismerni azt, hogy mai korunk szent életű bölcse annak ellenére, hogy hindunak született, mégis igazabb keresztény, mint azoknak az embereknek a tömege, akik vallásuk gyakorlását kizárólag vasárnapi időtöltésnek tekintik. Vajon képes lenne-e valaha is felfogni azt a tényt, hogy a barna bőr nem képezi akadályát annak, hogy valaki bebocsátást nyerjen abba az égi királyságba, amelyet Jézus elérendő célként jelölt meg számunkra. Manapság

azonban ennek az igazságnak a megértésére és elfogadására nagyon kevés keresztény képes. Ha rajtam múlna, én minden egyes igehirdetőt az élet, nem pedig a tudós professzorok iskolájába járatnék még jóval azelőtt, hogy a szószékről az első szót kimondhatná: Mielőtt első istentiszteletének csi-szolt mondatait papírra vethetné, ifjú emberként elküldeném, hogy együtt éljen a szegényekkel és az elnyomottakkal. Arra kényszeríteném az ifjú prédikátorjelöltet, hogy magányosan vonuljon el a hegyekbe vagy az ember nem járta erdőségekbe, és könyvek és barátok nélkül maradjon ott, hogy abban a magányban addig birkózhasson tulajdon lelkével, ameddig vagy megtalálja Istent, vagy ráébred arra, hogy az egyház szolgálata nem az ő hivatása. Nyomatékosan kérném őt arra, ne is reménykedjen abban, hogy másokat a vallás eszközével megihlethet és ösztönözhet addig, amíg a vallásos hit őt magát meg nem ihleti és nem ösztönzi. Ha a fentiek következtében szentbeszédeit netán nem igazán kedvelik a maradi gyülekezetek és a vaskalapos püspökök, úgy biztos lehet benne, hogy prédikációi legalább igazak és őszinték, és az az isteni szellem sugárzik azokból, amelyet minden férfinak magáévá kell tennie, mielőtt arra vállalkozik, hogy az istentelenek között Isten szolgája legyen. Ezt az összes prédikátortól és paptól megkövetelném, függetlenül attól, hogy Krisztus egyházához vagy Buddha testvériségéhez tartozik-e, hogy Krisna vagy valamely más próféta nevében inti-e a jóra nyáját. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy egyetlen bevett vallásnak sem vagyok híve. Ha kíváncsi személyek felekezeti hovatartozásom iránt érdeklődnek tőlem - amihez semmi köztük sincs -, akkor igyekszem őket válaszzal zavarba ejteni, és ez általában elegendő ahhoz, hogy ne feszegessék tovább az ilyesféle kérdéseket. Szabadon lebegő lelkemet semmiféle filozófiába vetett vallásos hitnek sem tudtam alávetni, mert én abban a Lélekben hiszek, amely a szélhez hasonlatos, ami tudvalevőleg ott fúj igazán, ahol süvítése hallatszik is. Jézus foglalkozásszerű követői, akiknek sohasem sikerült az ő legfontosabb parancsait megérteniük és azoknak engedelmeskedniük, farizeus buzgalmukban rossz szemmel nézhetik olyasvalakinek a behatolását vélt felségterületükre, aki a külsőségek szempontjából nem tartozik az ő felekezetükhöz, sőt nem tagja semmilyen más egyháznak sem.

Az a férfi, akinek belső látása gátat emel saját maga és bármely más vallási csoport közé, előbb-utóbb azt is felismeri, hogy ez őt szabaddá teszi. Ha elég erős ahhoz, hogy az összes bevett vallástól és az őt körülvevő, alapvetően a faji hovatartozás alapján szerveződött csoportosulástól távol tartsa magát, és ha elég független ahhoz, hogy ezek közül egynek se keresse a kegyét, és rosszallástól se tartson, úgy a sors és a kiválasztottság kombinációja egyedülálló és gyönyörű szabadságot biztosít számára. Miközben más férfiak csendes vagy éppen nagyon is hangos gyűlölettel viszonyulnak egymáshoz, és az egyik emberi fajta a másik ellen acsarkodik, miközben vallások és egyházak apróságok ürügyén esnek egymásnak, ő úgy szemlélheti a civódó emberiség bolondságát, mint egy távoli bolygóról idevetődött megfigyelő. Az ilyen embernek nincs kortársa, és nem is szorul rá arra, hogy kortársakat keressen magának. A bevett vallások papjai és hívei nem kedvelik az efféle függetlenséget, és az is elképzelhető, hogy az ateisták pedig megvetéssel tekintenek az ilyen "babonákra". Ez azonban nem számít. A legtöbb igazság képes türelemmel kivárni, hogy eljőjön érvényesülésének ideje. Az igazság semmiféle veszteséget nem szenvedhet, mivel örökkévaló, és feltárulkozása bekövetkezhet korábban vagy később, hirtelen vagy kifejezetten lassan. Éppen ebből a távolságtartó álláspontból adódóan képes vagyok arra, hogy minden vallás hívei között találjak barátokat, bár el kell ismernem, hogy ellenségeim is ugyanilyen széles körből verbuválódnak. Teljesen idegenként élek közöttük, jól tudván, hogy hol van az igazi szülőházam. Semmiféle intézmény nem tolakodhat be közém és a Rejtett Napból áradó szent sugarak közé. A Sors azt parancsolta, hogy a szfinx nyelvének tolmácsa és értelmezője legyek, ami egészen addig pompás feladat, ameddig az ember értelmezéseit megtartja magának. Amint azonban valaki nekilát, hogy azokat a kételkedő világ elé tárja, ugyanez a feladat meglehetősen kellemetlenné válik. Én azonban titkos vigaszra lelek abban a gondolatban, hogy szenvedésekkel teli e világi tartózkodásom csak ideiglenes, és az engedékeny istenek egy szép napon majd gyorsan visszavisznek a saját csillagomra, aminek ezüstoszolden hunyorgó fényét minden éjjel fájó nosztalgiával keresem a fekete égbolton.

Bombayi hölgyismerősöm, akinek jámbor, ámbátor tévelygő lelkét az isten áldja, miközben rosszallását próbálta meg kifejezni azzal kapcsolatban, hogy olyan dolgok kutatásával foglalkozom, melyeket sűrű homály fed, valójában anélkül volt a segítségemre, hogy arról tudott volna. Könyveket is nélkülöző magányomban ő adta ugyanis a kezembe annak a bölcs galileainak a szavait és élet-történetét tartalmazó könyvet, akinek már a puszta neve is mágikusan cseng fülemben. Igaz ugyan,

hogy nem tudom ennek a könyvnek a hivatalos változatát Jézusra vonatkozó teljes és pontos dokumentumként elfogadni, mivel az Újszövetség összeállítói igen sok értékes és lényegi információt tartalmazó szöveget kihagytak belőle. Az a szöveggyűjtemény, amit mind a mai napig Újszövetségként nyomtatnak ki, rosszul lefordított szövegrészeket is tartalmaz, miközben teljes egészében hiányzik a Jézus tizenkét és harmincéves kora közötti, vándorlással és felkészüléssel töltött életszakaszáról szóló beszámoló. Még a ténylegesen megtörtént eseményekről készült leírások sem mindig pontosak.

Még így, jelenlegi nem tökéletes állapotában is szívemhez szorítom a kis fekete könyvet, és kincsnek tekintem ezt a kedves ajándékot.

Drága hölgyem, alá kell pillantanunk ennek a felszíni jelképnek, amit az emberek életnek neveznek, és meg kell próbálnunk felismerni, hogy miben is rejlik annak tényleges jelentősége. Jézus tudta a választ erre a kérdésre. A létezés pusztá véletlenjeit nem szabad a létezés alapjaival öszszetéveszteni. Az, aki saját lelki békéjének árán majmolja a világot, büntetést mért önmagára. Jézus kimondott szavai nem vesztek el teljesen a világ számára úgy, ahogyan az oly sok hitszónok szavaival történt. Vajon mi az oka ennek? Az, hogy Jézus a Felettes Én mély régiójából szólott, míg a többiek pusztán a saját kis korlátolt értelmükre alapozott mondókájukat adták elő. Jézus a kortársaihoz szólt, beszédei azonban mégis mind a mai napig eljutnak az utókorok embereihez. A többieknek sohasem sikerült saját kortársaikon kívül mások figyelmét is felkelteniük, és sohasem jutott nekik osztályrészül annál tartósabb maradandóság, mint amelyet jelen korunkban egy, a napisajtóban megjelenő újságcikk nyújtani képes. A többi hitszónok úgy szólott az egybegyűltekhez, hogy közben egyetlen pillanatra nem feledkezett meg sem a közvéleményről, sem a saját zsebéről.

Ezt azzal az indoklással tették, hogy az embernek ugyebár élnie kell, és a kenyér ebből a szempontból előbbre való, mint a szenteket övező dicsfény Szegény kishitű emberek! Meg sem fordult a fejükben, hogy azoknak, akiknek sikerült szert tenniük a szentek glóriájára, nem lehetnek napi kenyérgondjaik sem. Ha a verebek eledeléről gondoskodik az Úr, akkor miért ne gondoskodna a dicsfényel övezett férfiak élelmezéséről. Az Isten hatalma nem olyan csekély, hogy ne tudna az övéiről gondoskodni. Szókratész védőbeszédét is mind a mai napig olvassák az emberek. Ez is azért van, mert ő sem vált a napi kenyérhajszó rabjává, és azt vallotta, hogy eledel akkor is kerül az asztalára, ha gondolatai nem annak előteremtése körül forognak. Ebben nem is tévedett...

A férfi szavainak súlya a személyiség lelki fajsúlyának függvénye. Jézusnak, az istenembernek a mondatai az előttem ismeretes bölcs mondások közül a legalkalmasabbak arra, hogy azokat idézzék. Korunkban, ugyanúgy mint egykor Palesztinában, eljött az ideje az egyenes beszédnek és az igazság nyílt kimondásának. Többé már nem lehet sötét zugokban alig hallható és félig értelmetlen mondatokat mormolni ezekről a dolgokról.

Sajnos, a legtöbbször olyan lelki néma, aki képtelen akár egyetlen örök érvényű szó kimondására. Az általam Európában oly gyakran hallott "Vissza a kereszténységhez!" vagy az Indiában nem kevesebb előszeretettel hangoztatott „Vissza a hinduizmushoz!" jelszavak is hiábavalóak és értelmetlenek. Idő bőségesen állt rendelkezésünkre ahhoz, hogy ezeket a vallásokat kipróbáljuk. Ha nem tudtunk megfelelően kísérletezni ezekkel az alapítóik és ihletőik életéhez időben közel eső évszázadokban, akkor erre sohasem leszünk képesek. Ne csapjuk be önmagunkat! A múltba nincs visszatérés. Minden vallás esetében az azt ihlető eredeti gondolatok a legfontosabbak. Az eredeti ihlető gondolatok hatására sokat lehet tenni, azonban a későbbiekben a vallásos tevékenység már csak az eredeti vallásos ihlet szív és lélek nélküli ismétlődő színlelésében merül ki. Sok mindent megtehetünk, de az óra mutatóit nem forgathatjuk visszafelé. A múltat sorsára kell hagynunk. Jézus pontosan erre gondolt, amikor azt mondta: "A halottakat temessék el a halottak."

Az életet az élő jelenben, nem pedig a halott múltban kell tanulmányozni. A világ még mindig megváltójára vár. A régi vallások elvesztették vonzerejüket. Az igazi keresztények azok az emberek voltak, akiket mártírokként az oroszlánok elé vetettek. Az Igazság tanulmányozásának azután kell nekifognunk, hogy a megkövült dogmák maradványainak visszahúzó hatásaitól megszabaduljunk. Ha a régi civilizációk prófétái mára kivétel nélkül elnémultak, úgy a jelenkor prófétáinak kell szavukat hallatniuk. Maga a vallásos ihlet nem szállt sírba, jóllehet annak korábbi eszközei véglegesen idejüket múlták.

Ha Krisztus netán ellátogatna Camden városába, mely eshetőséget Blake mély beleérzéssel ábrázolta, senki sem ismerné fel azon egyszerű oknál fogva, hogy elhibázott neveltetésünk folytán azt várnánk, hogy tüzes szekerek ereszkedjenek alá az égből, vagy hogy egy álomszerű ködfelhőbe burkolódzó fényes alak jelenjék meg szemünk előtt. Sokkal valószínűbb azonban, hogy Jézus nyugodtan ballagna a főutcán, és csak az arcán lévő néhány jel különböztetné meg a többi áctól, akik annak a jellegtelen városrésznek azon a semmilyen szempontból sem feltűnő utcáján járnak. Ma még álmában sem jutna eszébe senkinek, hogy Jézust bolondnak nevezze. Amikor azonban először ment a szakállas farizeusok közé, hogy prédikáljon nekik, ők egymás között megvetően azt dűnynyögték: "Ez az ember örült." Csak később vették komolyan, amikor látták, hogy komolyan gondolja azt, amit mond, és "kiűzte azokat a templomból, akik ott adtak és vettek, és feldöntötte a pénzváltók asztalait". Amikor pedig már a farizeusok hatalmi pozícióját és a tömegek feletti uralmát kezdte fenyegetni, akkor "keresték annak a módját, hogy hogyan pusztíthatnák el, mert félték tőle, mivel tanítása az egész népre nagy hatással volt". Mint mindig, a hatalmasok akkor is attól félték, hogy prédikációival szétrombolja a szegények nyomorúságos illúzióit. Jézus ellenségei előnyben részesítették az előítéletet az elvekkkel, a büszkeséget az igazsággal szemben, és menekültek a Felettes Én elől, mert attól félték, hogy az a vesztüket okozza. Ostoba, gonosz emberek! Semmit sem veszíthettek, viszont mindent nyerhettek volna!

Sajnos azonban "Jézus maga tanúsította, hogy senki sem lehet próféta a saját hazájában".

Ezért "elhagyta Júdeát, hogy ismét Galileába menjen. A Szamárián átvezető úton ért Jákob kútjához. Jézus a hosszú gyaloglástól fáradtan ült le a kútnál. Ekkor egy szamáriai asszony jött a kúthoz, hogy vizet merjen. Jézus megkérte: - Adj innom. - Az asszony elsodálkozott: - Hogyan? Te zsidó létedre tölem, szamáriai asszonytól kérsz inni? - A zsidók ugyanis nem érintkeznek a szamáriaiakkal. Jézus így felelt: - Ha ismernéd Isten ajándékát, és tudnád, ki mondta neked: adj innom, inkább te kérnéd őt, és ő élővizet adna neked. - Uram - szólott az asszony -, hiszen vödröd sincs, a kút pedig mély. Honnan veszed az élővizet? - Jézus erre így válaszolt: - Mindenki, aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik. De aki abból a vízből iszik, melyet én adok, nem szomjazik soha többé. Az a víz, melyet én adok, örök életre felszökő vízforrás lesz benne. - Az asszony pedig azt mondta neki: - Uram, látom, hogy Te próféta vagy. - Jézus azt válaszolta az asszonynak: - Hidd el nekem asszony, eljön az óra, sőt már itt is van, amikor az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát. Az Atya ilyen imádókat kíván. Az Isten Lélek: akik imádják, lélekben és igazságban kell imádniuk."

Veni, vidi, vici! A római hadvezér szavai nem vonatkoznak Jézusra. Igaz az, hogy csak kevesek szívét hódította meg, míg a zsidók tömegei tántoríthatatlanul kitartottak ősapáik vallása mellett. Halálának körülményeit ugyanúgy homály fedi, mint azt, hogy pontosan mikor és hogyan jelent meg a zsidók körében. A vallástörténészeket mind a mai napig megosztja az a tény, hogy alig létezik Jézus korából fennmaradt, őrá vonatkozó egyidejű írásos utalás.

Mindazonáltal: "Időközben tanítványai kérelték őt, mondván, Mester, egyél. Ő azonban így válaszolt: - Van ennivalóm, amiről ti nem tudtok. - A tanítványok erre kérdezgetni kezdték egymást: - Talán hozott valaki ennivalót neki? - Jézus megmagyarázta nekik: - AZ ÉN ELEDELEM AZ, HOGY ANNAK AKARATÁT TEGYEM, AKI KÜLDÖTT ENGEM, ÉS HOGY ELVÉGEZZEM A MŰVÉT."

Meg lehet bocsátani azoknak a kételkedőknek, akik nehezen tudják elhinni, hogy Jézus élt, de azok a misztikusok, akik a Bibliát pusztán allegóriák gyűjteményének, az összes múltbeli vallási tanítót pedig az emberi lélek szimbólumainak tekintik, túl messzire merészkednek a találgatásban. Miért ne élhettek volna olyan nagy emberek, akik felfedezték belső, isteni mivoltukat? És ha valóban éltek, miért ne lehetett volna a róluk szóló történeteket - még ha hibásan is - leírni? Krisztus és Krisna, Buddha és Ozirisz semmivel sem mitikusabb alakok, mint Mohamed, akinek létezését - mivel az saját korunkhoz sokkal közelebb esik - szemernyi kétely nélkül fogadjuk el. A valódi nehézségeket az okozza, hogy ezekbe a szent történetekbe rendkívül tágan értelmezhető és sok mindenre kiterjeszhető tanulságok szövődnek.

Jézus Krisztus rendkívüli képességét térítőereje alkotja. Sétál a Genezáret-tó partján, találkozik két, napi munkáját végző halászemberrel, szól hozzájuk néhány szót, melyekkel könnyedén ráveszi őket arra, hogy ezentúl az emberek közé vessenek ki egy másfajta hálót... A fiú kimegy, hogy apja samarai után nézzen, találkozik a Mesterrel, és megváltozik: attól fogva ő is egy egészen

másfajta, Istenhez közelebb álló nyájnak viseli gondját... Saul a damaszkuszi úton haladva találkozik a láthatatlan Krisztussal, és a földre borul lábánál...

Mindazonáltal Jézusnak még ez a hatalma sem nevezhető varázslatosnak vagy általánosnak. Nem tudta megtéríteni, és mind a mai napig nem térítette meg a farizeusokat, ezeket a csökönyösen hajlíthatatlan, formáságokhoz ragaszkodó, túlzottan óvatoskodó teremtményeket, akik minden korban és minden országban léteztek, és nem csupán a zsidók, hanem az összes többi nép fiainak körében is. Jézus ugyanis csak az övéit tudta megtéríteni. Valójában nem is törekedett ennél többre. Őértük, a tulajdon gyermekeiért jött el. Ennél többet Isten egyetlen embere sem tehet. Isten csodálatos ajándékának, a szabadságnak - amelyben mindannyian részesültünk - az a jelentősége, hogy egyetlen ember akarátának rejtelmes szabadsága sem szenvedhet csorbát. Saját belátásunkból kell az Otthon felé vezető úton megindulnunk, nem pedig külső nyomásnak vagy beavatkozásnak engedve. A Fény Mesterei, ugyanúgy, mint Jézus idejében, csak azokra igyekeznek rátalálni, akik már amúgy is keresik őket, és akik tudatosan vagy tudatukon kívül sóvárogják a Hazatérést. A Fény Mesterei ugyanis nagyon jól tudják, hogy a tüskebokróról nem lehet szőlőt szüretelni.

KILENCEDIK FEJEZET

Vihar - A monszun előjelei - Állati látogatóim Ruházkodással kapcsolatos kérdések

Megmagyarázhatatlan hirtelenséggel megjelennek a még távoli esős évszak korai előjelei. Ezekben a napokban a Himalája időjárása rendkívül szeszélyes, minden egyes napon többféle - kellemes és kellemetlen - időjárási jelenség fordul elő. A váratlan változások a közeli horizonton kezdődnek, ahol a fodros fehér felhők és a fűrészfogakhoz hasonlóan meredező hófödte csúcsok cikcakkos vonalban találkoznak egymással. A rendszertelenül, ámde annál bőségesebben lezúduló esőkből az az egyetlen előnyünk származik, hogy mérséklék a vízellátásunkban felmerülő nehézségeket. Eddig alapvető vízszükségletünket a legközelebbi forrástól kellett a házhoz hordanunk, ami több mint negyedmérföldnyi távolságra található. Most azonban csak öblös sárgaréz vizesedényünket kell az ajtó elé kitenünk, és hagynunk, hogy az elemek töltsék meg azt vízzel. Ez pedig a rendkívül nagy mennyiségben lezúduló esőnek köszönhetően meg is történik. Az efféle vízellátás azonban igen rendszertelen és kiszámíthatatlan. Éjszakánként néha nagyon hideg van, amire különösen érzékeny az olyan ember, aki a dél-indiai tájak forróságából érkezett ide. Napnyugtakor a felhők hajókként vitorláznak át a hegláncok fölött, és gyakran összegyűlnek az égen. A tibeti szelek átzúgnak a havas hegycsúcsok között, és bungalómat korbácsolják. Gyakran a környező tájat elfedő kellemetlen és homályos ködök ereszkednek alá, és azt az érzést keltik bennem, hogy az épület elhagyatottan, egymagában áll a térben. Ekkor minden láthatatlanná válik.

Mindez semmi azonban egy himalájai viharhoz képest. Erejét tekintve ez a legzabolátlanabb vihar, amit valaha is átéltem, és a Természet végtelen, emberfölötti hatalmát juttatta eszembe. Ezen a héten kétszer kellett a viharos időjárás miatt a házban töltenem a napot. Az éj leszálltával kezdődik. A hőmérsékletben rendkívül jól érzékelhető változás következik be, mivel az egyre csökken és csökken. A behatoló hideggel szemben úgy védekezem, hogy gyapjúinget meg vastag, magas nyakú pulóvert húzok magamra, és az ajtó üvegén kilesve figyelem a vihar kitörését. Hamarosan a heglánc teljes hosszában bombarobbanásokhoz hasonló mennydörgés hallatszik, és úgy tűnik, hogy az egész hegységet aláaknázták, mivel az embernek az az érzése támad, mintha a hegyek heves föld alatti robbanások következtében rázkódnának. Persze jól tudom, hogy a Himalája monumentális magját alkotó kvarc és gránit képes ellenállni a Természet erodáló hatásának.

A villámok mennydörgést megelőző nagyszerű és monumentális fényjátéka azonban bőséges kárpótlásul szolgál. Ezek a villámok nem pusztán cikázó elektromos fények, hanem nagy, körörsen kavargó és foszforeszkáló tömegek, amelyek a túlvilágot idézően izzanak fekete környezetükben. Az expresszvonat sebességével száguldó orkánszerű szél rázza meg az erdeifenyők koronáját, melynek hatására az ágak ide-oda hajladoznak. A fürgeteges szelek lezúdulnak a völgyekbe, ahol a zsendőbb fákról letépik a leveleket. Az eső úgy ömlik, mintha dézsából öntenék. A nagy esőcseppek több órán át lankadatlan hevésséggel, egybefüggő függönyt alkotva zuhognak alá. Hogy a bombázás illúziója teljes legyen, a tetőn üveggolyónyi jégesőszemek kopogása hallatszik. Az ilyen

jégeső nagy kárt és rombolást okozhat. Az aláhulló jégdarabok néha a diónyi nagyságot is elérik. Egy-egy nagy vihar után számos kisebb madártetemet szoktam találni bungalóm közelében, melyek a villám által ledöntött és szilánkokra zúzott indiai cédrushoz hasonlóan gyászos híradással szolgálnak arról, hogy mi ment végbe a hegylánc előterében.

Ma reggel álmomból dübörgő mennydörgésre ébredek, ami a völgy teljes hosszában visszhangzik. A vihar dühödten bömböl odakint, és amikor később a napfény nélküli hajnal szétárad a földön, ajtómból kitekintek a fekete és barátságtalan tájra. Az erdeifenyők első cakkos tetejű sora mögött áthatolhatatlan, sűrű fehér köd borítja az egész vidéket. A fák úgy állnak a köd határán, mint valamiféle őrség. Maga az erdő, csakúgy mint a sziklák és csúcsok hótól fehérülő sora, úgy eltűnt, mintha soha nem is lett volna látható.

Itt vagyunk tízezer láb magasan a levegőben, elzárva a világtól, a tejfehér ködtenger egy párányi szigetén. India, Tibet, Anglia most nem tűnnek egyébnek, mint mesebeli országok rejtélyes neveinek. Bolygónk szemlátomást valamiféle fehérén gomolygó párával kitöltött úrré változott, és mi vagyunk az egyedüli túlélők, akik meg tudtak kapaszkodni ezen az éter közepén lebegő talpalatnyi földdarabon. A mindenén áthatoló pára, amely bolyhos takaróként az egész tájat elborítja, áthömpölyög a völgyeken, rásimul a meredek lejtőkre, és koszorút von a csúcsok és a hegyhátak köré, majd végezetül mindent elfed az emberi tekintet elől. Ez a köd csak a téli Anglia szürkésfekete, kénes ködjeihez hasonlítható, bár annál lényegesen kellemesebbnek mondható, ha szabad egyáltalán a köddel kapcsolatban a "kellemes" szót használni. Ez a köd legalább fehér, és a tisztaság benyomását kelti, bár olyan tökéletesen elszigeteli az embert a külvilágtól, hogy az élet furcsán rejtélyessé és olyan kimondhatatlanul magányossá válik, hogy az a legzárkózottabb remete ízlésének is megfelel. Ez a néhány alkalommal, rendszertelen időközönként leereszkedő köd nem zavar különösebben, de a zuhogó eső és a mennydörgéssel párosuló viharok időről időre elűznek a szakadék peremén lévő menedékemből. Ilyen esetekben meditációimat az épületen belül vagyok kénytelen végezni. Ezek azok az alkalmak, amikor nem kalandozhatom kedvemre a csend birodalmában abban a csodálatos környezetben, melyet a rozsdavörös falevelek és az apró virágok együttese alkot. Ilyenkor szememet a szemközti barnássárgára festett fal egy üres pontjára meresztve kell kuporognom takaróval letakart tölgyfa ágyamon: Néha arra gondolok, kedvenc indiai cédrusom vajon mit gondolhat arról, hogy ilyen gyáván megfutamodom az időjárás viszontagságai elől. Bizonyára azt képzelem rólam, hogy ijedős puhány vagyok, mivel félek az esőtől, amit ő olyan bátran és közömbösen képes elviselni.

Az időjárás azonban többnyire kellemes. Az eső hirtelen eláll, és visszatér a langyos, száraz, napos idő. A ködök rejtélyes módon tovahömpölyögnek, vagy olyan gyorsan szállnak fel, mint a pipafüst, minek folytán újra élvezhetem a napsütést. A szürke bőrű gyíkok is kimásznak a sziklahasadékokból, mert ők is élvezni akarják a ragyogó napsugarakat. Üveges szemük nagyon öregnek és gonosznak tűnik. A Himalája ismét az égre emeli pompás, büszke fejét. A tiszta levegőben a nap teljes hosszában beragyogja a csillogó hóhatárt, az ég mély türkizkék színben ragyog, és a szabadban kellemes meleg árad szét. Mindenesetre sokkal jobb itt tartózkodni, mint a síkságon robotolva szenvedni a tavaszi hőséggtől.

Elérkezett az ideje, hogy fogjam a botomat, és bűnbánattal eltelve visszamenjek elhagyott menedékembe. A büszke megvetéssel fölém magasodó indiai cédrusnak elsuttogom gyenge mentéseimet, és ismét szétterítem sárgásbarna vízálló ponyvám az immár derült égbolt alatt.

A fejem fölött erőteljes szárnycsapásokkal átrepülő sas hirtelen eszembe juttatja azokat a tibeti tanítókat, akik azt mondják tanítványaiknak: "Ugyanúgy, ahogyan a sas is csak egyetlen juhot ragad el a nyájból, neked is csak egyet kell kiragadnod az elmédben felmerülő gondolatok sokaságából, és arra kell koncentrálnod."

Ide-oda cikázva lepkék szállnak ki az erdőből, és letelepszene a magányos vadvirágokra. A táj békéjét csak a boldog madarak örömittas éneke zavarja meg, amelyek soha semmiféle kalitkát nem ismervén, szabadon zengik a hegység és az erdő mindennapi dicshimnuszát.

Indiai cédrusom egy pillanatra hatvanas éveiben járó öregúrhoz illő méltósággal bólogat a könnyű szellőben.

Pillantásom egy búbos banka pöttyös bóbitájára és sáfrányszínű nyakára esik. A Természetnek ebben a boldog feltámadásában, ami egyszerre a Himalájának állandó pompáját kölcsönzi, Istennek tetszőbb lakóhelyet fedezek fel testem, és ugyancsak Istennek tetszőbb szolgálatot fedezek

fel lelkem számára, mivel ahogy itt ülök, és hagyom, hogy gondolataim beleolvadjanak a csendbe, a Felettes Én érint meg, és fogad magába.

Szent köpenyével úgy elfedi sérüléseimet és hibáimat, hogy fogalmam sincs róla, azok hová lettek. Minden férfinak ugyanígy meg kell szabadulnia saját személyiségre vonatkozó igényeitől.

Szolgám azzal a panasszal jön hozzám, hogy valaminek nekiütötte a karórámat, és ez a bal eset megfosztotta őt attól, hogy a civilizált élet egyik legalapvetőbb követelményének - nevezetesen annak, hogy tudja, mennyi az idő - megfeleljen. Ennek következtében nem tudja, hogy mikor kezdje elkészíteni az ételeket számomra, és csak a saját időérzékére támaszkodhat, aminek az az eredménye, hogy zavarba ejtő intéssel küldöm el, amikor jelenti, hogy kész az ebéd, míg máskor én jelzem neki étvágyamat olyan időpontban, amikor még ő nincs meg az enivaló elkészítésével. A hírt illő komolysággal fogadom, mivel belátom, hogy panasza jogos. Némi töprengés után úgy döntök, hogy kezdetleges napórát készítek. Az erdőben kiválasztok egy vékony, egyenes fadarabot, amelyet lecsiszolok, és a bungaló mögött jó mélyen a földbe szúrok. Ezután megvárom a következő napot, amikor is napkeltekor, délben és napnyugtakor egy-egy kövel megjelölöm a földön, hogy a pálca árnyéka hová esik. Ezt követően a kövek már könnyen elmozdíthatóak úgy, hogy helyzetük nagyjából megfeleljen a reggeli, az ebéd és a tea kívánt időpontjának. Addig, amíg süt a nap, primitív óránk tökéletesen működni fog, ha tekintetbe vesszük az árnyék hosszának az évszakok múlásával bekövetkező változását.

Az idő zsarnokként uralkodik felettünk! Számszerűvé tétele és mérése létezésünk elengedhetetlen feltételévé vált. Az ember legbensőbb valójában azonban időtlen lény.

Tehri Királyságban nem jelentős a mezőgazdasági tevékenység, mivel művelhető földterület csak nagyon kis mértékben áll rendelkezésre. Az ekés földművelés számára alig marad művelhető föld, mivel az állam területét nagyrészt őserdővel borított hegyek vagy csupasz sziklák foglalják el. Ezért a hegyi terepen bámulatos ügyességgel mozgó kecskék és szarvasmarhák tartása fontos tevékenysége annak a kevés lakosnak, akik szűkös megélhetésüket a hegyoldalak kopár legelőiből akarják kicsikarni. Lakhelyem környékére is érkezik egy hegyi pásztor, aki mekegő kecskenyáját terelgetve legelőt keres. Rongyos ruházata a vidék lakosainak szokásos ruhadarabjaiból áll: kerek, lapos tetejű kemény nemezsapka, szűk, viharvert kabát, meglehetősen viseltes bő ing és ágyékkötő. Erős, előreálló állat sűrű fekete borosta fedi. Szemével hunyorog, mivel kisgyermekkora óta megszokta, hogy így védekezzen a vakító napsütéssel szemben. Bőre fényes bronzszínű. Karját mellén keresztben összefonja, egyik kezében jókora görbe tört markol. Arca markáns és viharvert. Meztelen lábát por borítja. Kint ülök az aranyló napfényben, és írógépemen leveleket írok. A férfi figyelmesen méreget, és körülbelül húsz percig álldogál tisztos távolságra tőlem. Végül úgy dönt, hogy megtöri a csendet, és közli velem gondolatait. Közelebb jön, mindkét, ökölbe zárt kezével megérinti szemöldökét, és mély hangon "szalám"-mal köszönt, miközben mélyen meghajol. Ekkor veszem észre, hogy jobb keze ronggyal van bekötve. Elmondja, hogy néhány mérföldnyire innen egy kunyhóban lakik, és keze megsérült.

- Tudna nagyságod, aki a szegények gyámolítója, valamiféle orvosságot adni erre a sebesült kézre?

Ezután ismét hallgatásba merül.

Miután leveszem a kezét elfedő mocskos rongyokat, megvizsgálom a sebet. Nyilvánvalóan valami vadállat harapta meg. Az állat egy jókora darab húst is kitépett, és az így keletkezett seb borzalmas látványt nyújt. Nem egyéb piszkos és véres masszánál. A szennyes kötés persze magában hordozza a fertőzés kialakulásának veszélyét. Szegény fickó nem tudja, milyen fontos az, hogy legalább a sebet tisztán tartsák az olyan testen, amelyet nem ér túl gyakran fürdővíz. Enyhén fertőtlenítő hatású bórtartalmú oldattal lemosom a szétmarcangolt kezét, majd szintén fertőtlenítési céllal alaposan beszórom száraz bórsavporral. Ezután némi, a gyógyulást elősegítő zöld kenőcsöt kenek a sebre, majd friss gézt teszek rá. A munkát azzal fejezem be, hogy tiszta ronggyal újrakötözöm a pásztor kezét. Adok neki fertőtlenítőport, kenőcsöt és kötözőanyagot, és elmagyarázom, hogyan kell azokat használni. Hangos "szalám"-mal búcsúzik, és mekegő nyájával együtt eltűnik a hegygerincen. A szívós kis ember arca most olyan boldogan ragyog, mint az iskolás gyereké játék közben. Irigylem lelkének egyszerűségét.

Ő, csakúgy, mint a dombvidék többi lakója, szoros kapcsolatban él a Természettel. Őszinte, bár mindenféle intézményes nevelést nélkülöző jellemük, amelyet semmiféle intellektuális probléma nem terhel, szintén ennek a természetközeli életmódnak megfelelően fejlődött ki. A régi indiai történészek arról számolnak be, hogy ennek az országnak a korábbi lakosai olyan becsületesek voltak, hogy sosem kellett házuk ajtaját bezárniuk. Ez utóbbi szokás maradványa tovább él a dombvidék lakói között, és az a benyomásom, hogy jelentős mértékben rájuk is jellemző ugyanez az abszolút becsületeség. A modernizálódó külvilággal csak nagyon korlátozott mértékben érintkeznek, és nem kapcsolódtak be a több pénzért folytatott küzdelembe. Az iskolai oktatás sem tehetné őket sokkal boldogabbá. Meglepően szelídek és békések. Életüket nagyon szegényes körülmények között, de annál boldogabban élik le. Irigységem ellenére én azért szívesebben kóstolgotam a tudás fájának gyümölcsét, és kész vagyok annak árát is megfizetni.

A saját múltamat meg nem történtté tenni nem tudom, így azután nem tudok egy olyan férfinak a bőrébe bújni, mint aki éppen eltávozott a keskeny hegyi ösvényen.

Ennek a népnek érdekes közmondásai és furcsa szófordulatai vannak. A sors elkerülhetetlenségére a következő közmondás utal: "Isten még az ember házának tetején keresztül is ad!" Okosan emlékeztet az élet mulandóságára a következő közmondás: "Az emberek azt mondják, hogy az idő múlik, az idő pedig azt mondja, hogy az emberek múlnak el!" Ha egy dologgal kapcsolatban már semmit sem lehet tenni, vállukat vonogatva azt mondják: "Manán túl nincs több falu!" Mana ugyanis a legutolsó lakott hely a Tibetbe vezető hágó előtt.

Egy hét alatt immár a második nagy fekete skorpió sétál be hálószobámba. Ezek a skorpiók furcsa, kellemetlen teremtmények, melyek ezen a nagy tengerszint feletti magasságon nem olyan élénkek, mint egyiptomi rokonaik, és előfordulásuk is kevésbé gyakori, de képesek arra, hogy a potrohuk végén lévő mérgező fullánkjukkal rendkívül veszélyes szúrást ejtsenek az emberen. Ahogyan a Természet időről időre különféle látogatókat küld hozzám, úgy a sors társsal ajándékoz meg egy szép napon.

Igaz, hogy teljes magányban reménykedtem, azonban a kettesben töltött magány egyáltalán nem olyan rossz, ha a másik kellemes személyiség, márpedig a jövevény annak bizonyult. Látom, hogy ez a hölgy - merthogy nyilvánvalóan a női nemhez tartozik - tiszteletben fogja tartani azokat az órákat, amikor egyedül akarok lenni, és énekével fog szórakoztatni akkor, amikor az számomra kellemes. Rosszabbat is tehetnék annál, hogy vándorlásaim után végre megpihenve, vele együtt a Himalája egy kies zugát válasszam lakhelyemül. Az ideiglenes látogató, ami később állandó társammul szegődött, egy kicsiny vörösbegy, amely semmitől sem zavartatva nyugodtan ugrándozik bungalóm körül, majd felreppen, és leszáll a legközelebbi bokorra, hogy onnan vessen rám néhány pillantást, miközben én kint ülök a napon, és leveleket írok, vagy naplómbe készítek feljegyzéseket. Naplóm a szemem előtt pergő képek, az engem körülvevő táj, néhány beszélgetés és sok-sok meditáció írásos dokumentuma, amelyben szívemet mikroszkóp alatt vizsgálom, és hogy későbbi napokra is megőrizzem emléküket, úgy számolok be a velem megesett és a meditáció eksztázisának óráiban lelki szememmel látott dolgokról, ahogyan azt egy égi újságíró tenné. A kis vörösbegy befészkelte magát a szívembe, és hogy a kedvében járjak, egyik zsebem mindig tele van a neki szánt édes kalácsmorzsákkal. Amikor sikerül bizalmát elnyernem, és ő is leküzdí az emberrel szemben érzett félelmét, elfogadja meghívásomat, leröppen az ágról, majd ugrándozva egyre közelebb jön hozzám. Ilyenkor fél- maréknyi kalácsmorzsával szoktam jutalmazni bátorságát.

Minden alkalommal, amikor mellének vörös aranyszínű tollazatát látom, lelkemet az a derűs érzés keríti hatalmába, mintha maga a Természet küldte volna számomra ezt a felvidítő üzenetet. Szeretem drága kis vörösbegyemet, és remélem, hogy nem fog elhagyni. Amikor nem az ágak között röpköd, akkor bungalóm eresze alatt, újonnan épített fészkében lakik. A környéknek persze van a vörösbegyől nagyon is különböző más madár lakója is. Az én hegyháton lévő, fűvel és kövekkel borított "telkem" fölé magasodó erdeifenyő legtetején egy hangoskodó varjú lakik. Ha egy kicsit erősebb szellő fúj, a varjút az a veszély fenyegeti, hogy ott fenn, a fa csúcsán elveszti lába alól az ágat, amibe görcsösen kapaszkodik. Egyensúlya megtartása érdekében igazán mulatságos mozdulatokat tesz. Egyszer a szokásosnál hosszabb időre tűnt el szemem elől, ami arra készítetett, hogy a szökevény keresésére induljak. Szakadékpárti menedékem közelében, más varjak társaságában bukkantam rá. Úgy tűnt, mintha a komor gyülekezet éppen varjúország államügyeit tárgyalná

meg nagy károgás közepette. Kedvenc varjammak rekedtes torokhangja van, amiről ő azonban egyetlen pillanatig sem gondolja, hogy véka alá kellene rejtenie, pedig károgása úgy hangzik, mint ha recsegő hangszóróból szólna. Az efféle hangoskodásnak azután megvan az a következménye, hogy a hegyen minden madár és rovar pontosan tudja, hogy hol van az én varjam lakhelye. Időnként ő is nyitott csőrrel ugrándozik a földön, és bár hívatlan vendég, esetlen és hirtelen mozdulataival ő is felcsippent néha egy-egy morzsát. Nagy csőre, gyászosan fekete tollai, gyanakvó, mégis kíváncsi pillantásai, melyekkel komolyan méreget, miközben írógépem billentyűit verem, csakúgy mint fűlértő károgásai olyan mélyen vésődnek emlékezetembe, hogy azokra hosszú évekig emlékezni fogok. Ha a kis vörösbegy udvartartásom csinos énekesnője, akkor a varjú a hivatalos udvari bolond. Minden este, közvetlenül a szürkület előtt, mielőtt még az ibolyaszín naplemente véget érne, hangos fűttyszóval egy rigó jelenik meg a köves földdarabon, amely számára egyfajta színpadként szolgál, és kitűnő koncertet ad nekem. Fűttyszava vetekszik az iskolás fiúk furulyajátékával, csak annál sokkal muzikálisabb és természetesebb. A varjú durva károgásával éles ellentétben áll a barna foltos tollazatú gerlepár lágy bűgása. A gerlek közel jönnek hozzám, és nagy kíváncsisággal figyelik mozdulataimat. Én is figyelem őket, és erre ők fel is figyelnek. Kíváncsi vagyok arra, hogy igazak-e a gerlepárok szerelméről szóló mendemondák, melyek szerint sohasem távolodnak el egymástól néhány méternél nagyobb távolságra, hogy ne veszítsék szem elől egymást. Negyedik társam, akit sohasem látok, de annál gyakrabban hallok, egy énekes kabóca. Ez a rovar a varjú lakhelyéül szolgáló fán lakik, csak sokkal lejjebb. Éles, kereplőhöz hasonló ciripelése szabályos időközönként hangzik fel. Társaim közül egy szelíd házi légy a legfurcsább, Hüvelykujjam körme az egyik kedvenc tartózkodási helye. Szívesen töltöt boldog félórát környezetének játékos felfedezésével. Alkalmanként cukrot teszek a kezemre, a légy pedig szabályosan odatapad az enyverőre, és cseppet sem zavarja, hogy írás közben hogyan mozdul el a kezem. Amikor megunom, hogy a legyet hüvelykujjam körmén tartsam, akkor másik kezemre teszem át, ahol teljes nyugalomban megmarad.

Kevésbé szívesen látott vendég a bögöly, ami nem egyéb, mint egy hihetetlenül nagyra nőtt légy, melynek csípése roppant kellemetlen.

Létezését a minap fedeztem fel, amikor fullánkját ingemen átdöfve belém szúrt. Szúrása hosszú ideig irritálta bőrömet. Én azonban nem hiszem, hogy akadna akár egyetlen bögöly is, amelyik még egyszer ilyen cselekedetre vetemedne,

A fűben mindenfelé szöcskék járnak mulatságos táncukat. Akadnak errefelé más, az állat- és rovarvilágba tartozó kellemes vagy kellemetlen, szelíd vagy vad látogatók is, de ezek csak alkalmanként keresnek fel, és afféle idegenekhez illően gyorsan tovább is állnak. A legváratlanabb látogató azonban egyik délután akkor tette tiszteletét nálam, amikor éppen ebédeltem. Hátam mögött lopakodó léptek neszét hallottam, melyek tolvajhoz illő, macskát idéző surranással közeledtek. Villámgyorsan az a kérdés villant át agyamon, hogy párduc vagy leopárd készül-e hátulról rám ugrani. Amikor hirtelen megfordultam, hogy megtudjam, milyen állattal van dolgom, egy hegyi kecskével találtam magam szembe. Piszkosfehér szőrű, szemlátomást éhes jószág volt, melyet, miután a nyájától elkóborolt, az ízletes étel nyitott ajtón át kiszűrődő illata a házhoz vonzott. Éj szaka, amikor az indigókék égen úszó telihold tökéletes gömbje alatt az erdőszélen ülök, az erdő mélyéből különös hangokat hallok. A vadpopuláció hallhatóan élénk éjszakai életet él. Az éjszaka arra készíti a vadállatokat, hogy szokásos portyájukra induljanak. Mindennek tetejébe a rendkívül hangos kecskefejő madár rikoltozik fejem felett a sötétben. A fák között szentjánosbogarak cikáznak, melyek röptükkel foszforeszkáló fényszálakat szőnek az éj sötét szövetébe.

Étkezéseimhez ugyanabban a régi ruhában ülök le, amelyben a dombtetőn szoktam tenni-venni. Nem veszem magamnak a fáradságot ahhoz, hogy a vacsorához keményített, kényelmetlen inget vegyek fel. Lehetséges, hogy a vadonban elvesztettem a méltóság és az illendőség iránti érzékemet. Az biztos, hogy végtelenül szabadnak érzem magam itt. Csak a Természetnek vagyok kiszolgáltatva, és annyira távolinak érzem azokat a szabályokból felépített korlátokat, melyeket az emberi társadalomban a férfiak és nők egymásra kényszerítenek, hogy a civilizált életben kötelező magatartásformák nemigen tudnak izgatni. Azt az árulást ugyanis, ami a civilizált világban bevett szokások feladásában nyilvánul meg, maga a Természet sugallta nekem. Igaz, a napi borotválkozással nem hagytam fel. A szakáll kétségkívül minden remetének díszére válik, én azonban tartózko-

dom attól, hogy ilyen messzire menjek. Röviddel ezelőtt ismerkedtem meg egy angol erdőkerületi tisztviselővel. Munkája három éven át Pandzsáb egyik ritkán lakott vidékéhez kötötte, ahol ritka, ünnepszámba menő eseménynek számított, ha európaival vagy iskolázott indiaival találkozhatott. Ennek ellenére minden áldott este, mielőtt vacsorához ült volna, anélkül hogy akár egyetlen alkalommal is habozott volna, magára öltötte fekete szmokingját és merevre keményített gallérját, mintha csak ünnepélyes esti összejövetelre lett volna hivatalos. Az esti étkezéshez tett előkészületeinek csak szolgálja volt tanúja. Nekem bevallotta, hogy képtelen élvezni az ételt, ha nem öltözik át a vacsorához, amit én el is hittem, és amiért mind a mai napig csodálattal adózom neki. Lehet arról vitatkozni, hogy az ember elhanyagolhatja-e megjelenését azért, mert susogó lombú fákon, méltóság-teljesen hallgatag csúcsokon, alkalmanként arra vetődő írástudatlan bennszülötteken és csivitelő madarakon kívül nincs egyéb társasága. Elismerem, hogy a városi életben valóban szükség van zakóra, gallérra és nyakkendőre, de errefelé ezek a ruhadarabok igazán nem elengedhetetlenül szükségesek. Miért kellene az embernek itt továbbra is amiatt aggódnia, hogy netán ferdén áll a nyakkendője, miközben környezetében minden azt sugallja, hogy legyen ő is ugyanolyan szabad, mint maga a Természet. A Himalájában a vasalatlan nadrág a világ legtermészetesebb és mondhatni csaknem elkerülhetetlen dolga, mivel az ember nem cipelheti magával a nehéz vasalót a hegyek közé. A londoni Mayfair negyedben található Hertford Streeten viszont éppen a vasalatlan nadrág számít természetellenesnek, és egyértelműen viselője ízlésficamára utaló jelnek. Én a magam részéről megértéssel viszonyulok ahhoz a férfhoz, akit saját ízlése arra készítet, hogy ellenálljon az adott környezet ilyesféle felszabadító hatásainak, és aki személyes meggyőződésétől sarkallva ugyanolyan gondot fordít megjelenésére itt a vadonban, mint egy jól öltözött emberektől nyüzsgő szalonban. Ez kizárólag ízlés és vérmérséklet dolga. A hegységnek és az erdőnek ebben a végtelen és nyitott birodalmában mindenképpen jogom van ahhoz, hogy legjobb belátásom szerint öltözködjem.

Az embert ilyen környezetben ugyanis megilleti az a kiváltság, hogy a saját egyéni módján legyen boldog, és ne mások szabják meg neki a boldogság feltételeit. A nyers modorú és szakállas Carlyle az ő egyéni és darabos stílusában papírra vetette a ruhák filozófiáját, és megmutatta nekünk, hogy a ruhák alapján hogyan ismerhetjük ki viselőjük személyiségét. A szabók hirdetéseinek többsége annak fontosságát igyekszik tudatosítani bennünk, hogy a megfelelő alkalomhoz a megfelelő ruhát illik viselnünk. A divat és a kényeskedés diktátorokként kormányozzák a világot. Csak a milliomos és a bölcs engedhetik meg maguknak, hogy kopott vagy az adott helyzethez nem illő öltözetet viseljenek. Nekik nincs szükségük a társaság kedvező megítélésére, mert a világ mindenképpen arra kényszerül, hogy elfogadja őket. Ők azonban ritka kivételeknek számítanak, akikkel csak nagy ritkán van alkalmunk találkozni. A többieknek azonban ügyelniük kell arra, hogy nyakkendőjük ne álljon ferdén, mert különben büszkeségüket a porba sújtják a divatmajmolók megvető pillantásai és sekélyes ítéletei.

TIZEDIK FEJEZET

Újabb jögi látogatása - Kalandos utazása Kasmírból a Kailas-hegyhez vándorlásai Nyugat-Tibetben - Hogyan élt Mestere meztelenül a havasokban - A Sors magyarázatai

Éppen a hegyoldalba vágott kanyargós ösvényt figyelem, amikor a késő délutáni napfény egy magas, narancsszínű lepelbe burkolódzott alakot világít meg, amint befordul egy éles kanyarba, és gyors léptekkel felém közeledik. Türelmesen várom bungalóm verandáján, mivel minden bizonynyal ő az a látogató, akinek érkezésére számítottam. Két nappal ezelőtt levelet kaptam tőle, amelyben azt az örvendetes és meglepő bejelentést tette, hogy el kíván térni eredetileg tervezett útvonalától, hogy néhány napot velem tölthessen. Látogatóm nem más, mint Pranavananda jögi. Ő az a férfi, akivel együtt akartam a tibeti területen található Kailas-hegyhez elzarándokolni. Az ő számára is nagy csalódást okozott, hogy nem sikerült a kormánytól engedélyt szerezni az utazáshoz. Amikor eldöntött, hogy a kormányzat véglegesen elzárkózik az engedély kiadásától, úgy döntött, hogy egyedül teszi meg az utat. Ő bármiféle akadály és korlátozás nélkül léphet tibeti területre, mivel a tibetiek megengedik a vallásos hinduknak, hogy zarándokként felkeressék a hegyet, bár nekik sem szabad hosszabb ideig ott időzniük.

Miután átvág azon a köves földdarabon, amelyen bungalóm áll, szemügyre vesszük egymást. Kezeimet tenyérrel felfelé fordítva felemelem, majd enyhe meghajlás közepette köszöntésképpen mellemen összekulcsolom. Ő ugyanezt teszi. Alakja tiszteletet parancsoló, szemei nagyok és csillogóak, arcát sűrű szakáll fedi, haja hosszú, hullámos fürtökben omlik le vállára. Testét több-rétegnyi vastagságban sűrű szövésű, narancsszínű leplekbe burkolta, amelyek fölé bő, őzbarna színű vízálló kabátot vett magára.

Hellyel kínálom, amit ő elfogad. Szigorú és fegyelmezett arcvonásai nagy hatással vannak rám. Két órát beszélgetünk, majd visszavonulunk, hogy elvégezzük meditációnkat. Ezt követően én elfogyasztom könnyű vacsorámat. Pranavananda este nem vesz magához nehezebb ételt, csak némi kecsketejet és gyümölcsöt fogyaszt. Éjszakába nyúlóan beszélgetünk, mivel sok mondanivalónk van egymás számára. Társam kedveli a Kailas-hegyet és a Manasrowar-tavat. Szobám falára ideérkezésemkor azt a fényképet függesztettem, amelyet egykor ő készített erről az ázsiaiak tömegei által szentnek tekintett vidékről. Vendégem két alkalommal kereste fel a szent hegyet. Először 1928-ban, amikor a nyugati és egyben leghosszabb utat választotta, amely Kasmírból Gartok érintésével vezet a hegyhez, majd 1935-ben, amikor az Almorából künduló délit, a legrövidebbet, legbiztonságosabbat és egyben legkevésbé viszontagságosat. Nálam tett látogatását követően vissza fog térni Brit Indiába, és onnan indul ismét Almorába, ahonnan immár harmadjára megy a Kailas-hegyhez. Ezúttal azonban nem pusztán látogatóként keresi fel, hanem egy teljes évet fog ott eltölteni az egyik buddhista kolostor, valószínűleg a nagy Truphuklho (amely Jaridhipu, Tuthulphuk és Tsuntulphu néven is ismeretes) lakójaként. A kolostorban idejét meditációval és tanulmányainak folytatásával tölti. Ő lesz az egyetlen Nyugat-Tibetben élő hindujógi. A tibetiek azért adtak számára ilyen hosszú időre szóló tartózkodási engedélyt, mert nagy tisztelettel viseltetnek iránta. Elszomorodom, mikor eszembe jut, hogy papírjaim között van egy a Truphuklho kolostor főlámájának címzett, jókora pecséttel lezárt boríték, benne egy levéllel, melynek írója arra kéri őt, engedélyezze számomra, hogy a kolostorban lakhassam, és ott folytathassam tanulmányaimat, végezhessem meditációimat. Ezt az ajánlólevelet egy tibeti tisztviselő az én kérésemre írta, mivel a nevezett kolostor a Manasrowar-tó déli partján fekszik, ahonnan kitűnő kilátás nyílik a Kailas-hegyre. Sajnos azonban a borítékon látható gyönyörű kalligrafikus tibeti kézírás gyöngybetűit a főláma nem fogja olvasni. Pranavanandának az év majdnem kétharmad részében nem lesz módja arra, hogy Indiával közvetlen kapcsolatba lépjen, mivel a nagy őszi havazások elzárják a hágókat, és elszigetelik Nyugat-Tibetet. Némi aggodalmamnak adok hangot azzal kapcsolatban, hogy hogyan fogja elviselni a szörnyű hideget, mivel korábban sohasem kellett a telet Tibetben töltenie. Ő azonban eléggé bizakodónak és optimistának látszik. Mielőtt nyugovóra térnénk, mindketten hosszasan nézzük a sárgásbarnára színeződött falon függő bekeretezetlen képet, amely a hóval és jéggel borított Kailas-hegyet ábrázolja. A jógi szeméből szeretet, csodálat és tisztelet sugárzik.

- Életemben, amelyet a világtól elvonultán, jógagyakorlatok végzésével és elmélkedéssel töltöttem, megelégedettséget - mormolja, és kezével végigsimítja hullámos szakállát. - Sohasem vagyok boldogtalan. Egyszer azonban előfordult velem, hogy mély szomorúságot éreztem, és súlyos mélabú vett erőt rajtam. Ez olyan melankólia volt, amelyet azóta egyáltalán nem tapasztaltam, mióta tizenhárom évvel ezelőtt feladtam a világi életet. Ez pedig akkor történt velem, amikor a múlt évben még azelőtt kellett elhagynom a Kailas-hegy környékét, és Indiába visszatérnem, mielőtt a Himaláján átvezető út a nagy hóesések következtében járhatatlanná vált volna. Szenvedtem a fagyos éghajlattól, az enivaló és a tüzelő szűkösségétől, valamint attól, hogy még a legprimitívebb kényelmi eszközök sem álltak rendelkezésre. Mindezekről a nélkülözésekről azonban nem vettem tudomást, és azok nem zavarták meg elmémet. Lelki kétségbeesésemet és kedélyem elkomorodását csakis az okozta, hogy távoznom kellett erről a csodálatos helyről. Ő, a Kailas-hegy elbűvöli az embert, mivel szépsége lenyűgöző, és a belőle kisugárzó finom mágneses rezgések megbabonázzák az emberi lelket. Zarándokútjaim során India legtöbb szent helyét felkerestem, de egyik sem keltett bennem olyan erőteljes lelki rezgéseket, mint ez a tibeti hegycsúcs és tó. A helyi legendák azt tartják, hogy mind a mai napig láthatatlan testű Buddhák laknak a hatalmas hegy ezüstös csúcsán, és én hajlandó vagyok ezt elhinni. A Manasrowar-tó kékeszöld vizébe hanyatló nap látványánál elragadóbbat és inspirálóbbat elképzelni sem tudok. A tó a két hegy - az északi Kailas és a déli Gurla Mandhatha - között óriási smaragdként tündököl. A lemenő nap ragyogó sugarai misztikus bájtl kölcsönöznek a tónak, amely önmagában is rejtélyes varázserőt áraszt. A tóból kisu-

gázzó lelki rezgések rabul ejtenek, és elmémet a derús nyugalom állapotába ringatják. A környezet hatására gyakran öntudatlan eksztázis kerített hatalmába. A szent tó partján álló kolostorokat Tibet legkiválóbb buddhista szerzetesei lakják, akik közül jó néhányan éjt nappallá téve kizárólag arra törekszenek, hogy eljuthassanak a Nirvána örök csendjébe. A szent helyek vizontlátása okán érzett boldogságomat csak fokozná, ha ön most velem jöhetne. El kell azonban fogadnunk a sors akaratát. Talán jövőre engedékenyebbek lesznek a tibeti hatóságok, és megadják önnek a szükséges engedélyeket. Akkor én ismét Indiában leszek, és ha önnek is megfelel, úgy együtt fogunk nekivágni a Kailas-hegyhez vezető zarándokútnak.

Tenyerét búcsúképpen összeérinti, és eltávozik, hogy nyugovóra térjen. Másnap az erdőben sétálunk, és lelkünket boldogság tölti el, amikor a komor erdeifenyők hatalmas koronáinak árnyékában lépdelünk a lehullott tűlevelek süppedő szőnyegén. A környezetbe csak az itt-ott viruló hegyi kankalin fogazott szirmai visznek élénkebb színt. A völgyeken hirtelen széllelés söpör végig, és a fák sötétzöld karjaikkal heves integetésbe kezdenek. A hatalmas erdeifenyők megannyi karácsonyfára emlékeztetnek. Netán ez az erdő rejtje a Téalapó titkos lakhelyét? Lehetséges, hogy egy szép napon szembetalálkozom vele? Nagyon szeretnék a fehér szakállas öregúrral találkozni, és feltenni neki néhány kérdést, mert gyermekként annak ellenére gyakran ábrándoztam ajándékokkal teli hatalmas zsákjáról, hogy ezekből az ábrándokból soha semmi nem vált valóra. Árnyas tisztásra bukkanunk, ahol letelepszünk. A tűző napfényben sárgán szikrázó indiai síkság után a hús árnyat adó fák látványa valóságos felüdülés a szemnek. Mivel sok mondanivalónk van egymás számára, teljesen belefeledkezünk a beszélgetésbe. Hamarosan rátérünk kedvenc témánkra, és a jögi a vele megessett dolgokról kezd mesélni. Arra kérem, hogy beszélje el a Kailas-hegyhez tett első zarándokútjának történetét. Pranavananda a gondolatainak összeszedéséhez szükséges pillanatnyi csendben kezével végigsimít sűrű fekete szakállán, majd belekezd első zarándokútja történetének elmesélésébe:

- Nyolc év telt el azóta, hogy egyik tanítványom társaságában nekivágtam az útnak. Tanítónk, a szent Szvámi Jnanananda zarándokútján már járt a Kailas-hegynél, és az ő úti beszámolója, valamint a szent úti cél felébresztették bennünk a vágyat, hogy magunk is vállalkozzunk erre a nehéz és veszélyes útra. Először Kasmírba utaztunk, és ennek fővárosában, Srinagarban beszereztük azokat a ruhákat és felszereléseket, amelyeket a tibeti élethez szükségesnek ítéltünk, mivel erősen tartottunk az ott uralkodó, a sarkvidékihez sokban hasonlító éghajlattól. Ezt követően keresztülhaladtunk a kies kasmíri völgyön, és az azt körülölelő hegláncokon, majd a Indus folyó mentén eljutottunk Kargilba és onnan Leh városába. Utunk a híres Zojila-hágón át vezetett, amelyhez egy veszedelmesen csúszós és keskeny sziklapárkányon vezet a kanyargós út, amelyet számtalan éles kanyar tesz még félelmetesebbé. Hóhidakon és hóteknőkön kellett átkelnünk. Egyes szakaszokon az út nagyon meredek és kifejezetten alattomos volt, mivel a lavinák esetenként magán az ösvényen zúdulnak lefelé, és irgalmatlanul elsodorják azokat, akik az útjukban vannak. A lavinák lezúdulása után az utat csúszós jég borítja, és bizonyos helyeken hasadékokon kellett átugranunk. Lamayuru közelében az ösvény a világ legmélyebbnek mondott szakadékába ereszkedett alá. A szakadék olyan mély, hogy fenéke a homályba vész.

Némi idő elteltével Lehbe értünk, és ott felkerestünk egy buddhista kolostort, ahol Maitreyának, a buddhisták messiásának hatalmas szobrát láthattuk, aki hitük szerint kétezer év múlva fog az emberek között megjelenni, hogy megmentse a világot a végső pusztulástól. Bár a szobor ülő alakot ábrázolt, olyan magas volt, hogy vállai már a mennyezet szintje fölé emelkedtek, és a feje csak az épület következő emeletén volt látható. Leh érdekes és élénk kisváros, mivel négy karavánút találkozásánál fekszik. Ezek közül az egyik Közép-Ázsiába és Jarkandba, a másik Tibetbe és Kínába, míg a további kettő Indiába vezet. Leh Ladakhban, vagy más néven Kis-Tibetben fekszik. Ez az ország egykor a tulajdonképpeni Tibet része volt, melyet azonban a múlt század közepén kasmíriak hódítottak meg. Ezért Ladakh mind a mai napig Kasmír egyik tartománya. Ennek ellenére azonban sikerült megőriznie sajátos tibeti jellegét. Délkeleti irányban továbbhaladva értünk Hemisbe, ahol Ladakh legnagyobb kolostora áll. A kolostor lámái által előadott ördögtáncok messze földön híresek. A táncban részt vevő lámacsoport minden egyes tagja nagy és félelmetes maszkot visel a fején. A maszkok festése egy-egy ördögöt vagy más félelmetes túlvilági lényt ábrázol. A táncosok lábukra csilingelő csengettyűket erősítenek. A kolostor egy keskeny, vízmosta völgyben, egy szürke szikla oldalában épült. A főlámanak meditációi végzéséhez egy magányos trónszék áll

rendelkezésére, amely egy távoli szikla tetején, magasan a kolostorépület fölött van elhelyezve. Alighogy átléptük a tibeti határt, annak ellenére szenvedni kezdtünk a hidegtől, hogy még a meleg évszakban jártunk. A gleccserek felől fagyos szelek fújtak felénk. Kezünk és fülünk megdermedt a hidegben. Átfagyott kezünkkel eleinte nem tudtuk lovunk kantárját tartani, és több napba tellett, amíg erre képessé váltunk. A környező bozótosok bokraiból és cserjéiből rakott tűz fölött próbáltuk kezünket felmelegíteni, de mire a tűz fölé tartott oldala valamennyire felmelegedett, a másik ismét fagyossá vált. Elképzelheti szenvedésünket, ha arra gondol, hogy hinduk lévén kifejezetten forró éghajlathoz voltunk szokva. Én például délen, Rajahmundryban születtem, és Lahore-ban jártam iskolába, mely városok közismerten India legforróbb klímájú települései közé tartoznak. Mivel kíváncsi voltam, hogy a tibeti hőmérséklet mennyire tér el az indiaitól, hőmérőt vittem magammal az útra. Ennek segítségével megállapítottam, hogy a határ és a Kailas-hegy közötti úton mért hőmérsékleti értékek átlaga nem sokkal volt fagypont fölött. A nehézségek ellenére folytattuk kalandos utunkat, mivel azt szent zárandoklatnak tekintettük. Ha valaki egyszer zárandokként útnak indult, nem adhatja fel úti célját, csak abban az esetben, ha útközben meghal. Mivel a helyi nyelveket nem ismertük, nagy nehézségeink támadtak az úton, például többször nem tudtunk lovat váltani, minek folytán gyalogosan kellett haladnunk a jeges talajon. Más alkalmakkor rendkívüli nehézségeket okozott bármiféle ennivaló beszerzése. Számos faluban azt tapasztaltuk, hogy az emberek a rendkívüli hideg miatt évente még egyszer sem fürdenek, illetve nem tudnak fürdeni. Egy Gynamina nevű piacos helyen a vezető, akit felfogadtunk, elhagyott bennünket, miután fülébe jutott, hogy egy nagy kereskedőkaravánt megtámadtak a rablók, és mindenüket elvették, beleértve még a szerencsétlen kereskedők ruháit is. A fegyveres banditák garázdálkodásai meglehetősen gyakoriak Nyugat-Tibetben, és ez bizony veszélyessé teszi az utazást. Az említett rablás ráadásul éppen azon az úton történt, amelyen nekünk is végig kellett haladnunk. Vezető nélkül nem tudtunk továbbmenni. Isten azonban nem hagyott cserben bennünket. Kisvártatva egy kereskedő bukkant fel, aki ennivalóval vendégelt meg bennünket, és saját szolgáját adta mellénk vezetőnek. Alig szünt meg azonban az egyik gondunk, amikor újabb baj ejtett kétségbe bennünket. Az egész környéken olyan hamis híresztelések kaptak lábra, melyek szerint mi brit szolgálatban álló kémek volnánk, és azok a szent emberekre valló leplek, melyeket viselünk, pusztán álcaként szolgálnak. A tibetiek feltartóztattak, alapos megfigyelésnek vetettek alá, és minduntalan azzal a céllal kémkedtek utánunk, hogy valós kilétünket felfedjék. Ettől kezdve rejtegetnem kellett a nálam lévő fényképezőgépet, és csak titokban készíthettem néhány felvételt. Valahogy sikerült eloszlattunk gyanakvásukat, legalábbis annyira, hogy engedélyezték utunk folytatását. A tibeti szokások egyikét, nevezetesen a tibeti módra készült tea fogyasztását magam is megpróbáltam utánozni. Amikor először ittam e nemes italból, csak fél óra elteltével lettem rosszul tőle. Csodálkozva tapasztaltuk azonban, hogy azok a tüskés bozótok és cserjék, amelyek sok helyen az egyetlen rendelkezésre álló tüzelőként szolgáltak, annak ellenére elég jól égtek, hogy frissen letört ágaikon még zöldék voltak a levelek.

Darchem közelében vendégszerető tibeti házigazdához volt szerencsénk, aki családjával együtt egyetlen sátorban lakott. Néhány napra szállást és ételmet adott nekünk. Amikor az első reggelen hajnaltájt felébredtem, felfigyeltem házigazdánk mintegy három és fél éves kislányára, aki a mínusz tíz fokos éjszakai hidegben úgy aludt, hogy hiányosan felöltöztetett testét csak egyetlen prémes bőrdarab takarta. Abban a pillanatban, amint a gyermek meglátta, hogy ébren vagyok, hirtelen felpattant a pusztára helyezett vackáról, és kiszáguldott a sátor ajtaján. A sátor előtt egy hócsomóra vetette magát, és kezét-lábát széttárva elnyúlt rajta, miközben szemét nem vette le rólam. Némi idő elteltével visszatért a helyére, és egészen addig nyugton maradt, amíg én mocorogni nem kezdtem, amiből ő arra következtethetett, hogy fel akarok kelni. Ekkor ismét azonnal kiviharzott a sátorból, és immár második alkalommal vetette rá magát a hóbuckára. Mivel nem értettem ennek a furcsa magatartásnak az okát, vezetőm közvetítésével a szülőktől érdeklődtem afelől. Az apa elmondta, hogy az éjszaka során sűrűn hulló hó betemeti a kutyát, amely a szabadban alszik, hogy vigyázzon a sátorra. A hó olyan tökéletesen befedi az állatot, hogy csak az orra és a szemei látszanak ki. A kutya egész éjjel meg se moccan, mivel a mocorgástól alvóhelye nedvessé válna, így azután egészen reggelig nyugton marad hódunyhája alatt.

Ezek a tibeti kutyák nagy testű és vad természetű szelindekek, és olyan erősek, hogy farkasok módjára képesek akár az embert is darabokra szaggatni. Az apa elmagyarázta, hogy a kislány rájött, életem veszélyben forog, ha megpróbálom a sátrat elhagyni, mivel a kutya megtámadandó

idegennek vélne. Ezért figyelt hát engem olyan lankadatlanul, mióta az égbolton derengeni kezdtek a hajnal első sugarai, és első mozdulataimat látva azért ugrott ki a sátorból, hogy lefogja a kutyát, amelyet én nem is láttam, mivel a hó tökéletesen eltakarta. Ezzel komoly sérüléstől vagy még rosszabbtól óvott meg. Mivel az én nyelvemet nem ismerte, nem tudott beszélni hozzám, és nem magyarázhatta el a veszélyt. Elcsodálkoztam bölcsességén és jóságán, és hiszek ezeknek a tulajdonságoknak az örökletességében, mivel a kislány apjában is jólelkű és rendkívül értelmes embert ismerem meg, aki arra kért, hogy adjak neki néhány leckét a pranayama művészetéből (amely nem más, mint az elme koncentrációképességének fokozása a légzés szabályozása révén). Mondanom sem kell, hogy készségesen megmutattam neki a mi hindu módszereink közül néhányat.

Silling ősi kolostorában százyolc szerzetest találtunk, akiknek életkora hét évtől hetvenig terjedt. A kolostornak volt egy primitív nyomtatósajtója, amelyen egy öreg láma dolgozott. Mozgatható betűket nem használt, hanem az egész oldalt fatömbökre véste, és ilyen lassú és munkaigényes módszerrel állított elő minden egyes könyvet. Az öreg láma mellett annak tanítványaként egy fiatal lámafiú segédkezett, hogy a munkába beletanulván, az öreg halála esetén annak helyébe lépjen.

Az elkészült könyvek tetszetősek és vonzóak voltak. Három minőségi osztályba tartozó, Lhászában készült papírra nyomtattak, mely minőségi osztályok a következők: közönséges, jó és királyi szuperfinom. A legutóbb nyomtatott könyvek papírja nagyon vastag és erős volt, és az összes betű nyomtatásához aranyszínű nyomdafestéket használtak.

Amikor Taklakothoz közeledtünk, ránk esteledett, és a sötétben eltévedtünk. Tanácstalan éjszakai bolyongásunk közben egyszer csak hirtelen egy jól megtermett, kezében hosszú tört markoló tibeti rontott ránk. Tanítványomat a földre lökte, majd törének pengéjét a nyakamhoz szorította, miközben azt ordította: "Kik vagytok?" Érezvén, hogy eljött életem utolsó pillanata, komor hangon így válaszoltam: "Szegény szadhuk (hindu szent emberek) vagyunk, és nem félünk sem a törödtől, sem pedig fenyegetéseidőtől." Erre támadónk hangos hahotában tört ki. Amikor nevetgetnie csillapodott, megnyugtatóan, hogy nincs szándékában bántani bennünket. Elmagyarázta, hogy miután váratlanul meglátott minket az éjszakában, úgy döntött, hogy tréfát űz velünk. Mondhatom, igen sajátos a tibeti humor.

Röviddel ez után az incidens után elértük a Manasrowar-tótól hatmérföldnyire magasodó hegy lábánál álló gyönyörű punri kolostort. Az épületek vakítóan fehérre meszelt falait felül riktó piros szegélyek ékesítették. Éjszaka ott aludtunk, reggel pedig egy fiatal láma elvezetett a könyvtárba. Tibetben minden kolostor saját, ősi szanszkrit nyelvű kéziratokból és nyomtatványokból álló könyvtárral rendelkezik. A könyvtárban néha olyan kötetek is fellelhetők, melyeket több mint ezer évvel ezelőtt az indiai üldöztetés elől menekülő buddhista szerzetesek hoztak magukkal. Apunri kolostor könyvtárában a buddhisták által szentként tisztelt személyiségek csodálatos műgonddal készült nagyszerű portréi láthatóak, amelyeket a régi könyvek között a külön erre a célra készült tálapzatokon helyeztek el. A falakon számos kínai stílusú, selyemtekercesekre készült festmény függött. Vezetőnk egy nehéz függönyökkel takart falbeugróhoz kísért, mely fölött dúsan hímezett selyembaldachin volt. Mivel a könyvtár összes ablakát selyemfüggönyök fedték, a teremben félhomály uralkodott, amelyet a falbemélyedés előtt égő jakvajmécsesek fénye csak nagyon kis mértékben oszlatott el. Így azután jó néhány percbe telt, míg felismertük, hogy a falmélyedésben elhelyezett emelvényen látható alak nem szobor, hanem élő ember, ráadásul igen fiatal. A szerzetesek elmondták, hogy csak tizenhat éves, de fiatal kora ellenére ő az egész kolostor főlámája, azaz apátja, akit mind az öregebb, mind a fiatalabb lámák mély hódolattal illetnek, az egyszerű nép körében pedig a legnagyobb tiszteletnek örvend.

Miként azt ön is tudja, a tibeti dalai lámát, valamint a fontos kolostorok főlámáit az elhunyt lámák reinkarnációinak felkutatására szakosodott testületek választják ki. Gyermekként találunk rájuk, majd gondos neveléssel készítik fel őket magas hivatalukra. A punri kolostor ifjú apátjának esetében a kiválasztás úgy történt, hogy a kiválasztást végző testület jelenlétében elébe helyezték az elhunyt apát néhány személyes használati tárgyát. Természetesen ezek, közé számos egyéb olyan dolgot is tettek, amelyekhez az elhunytnak semmi köze sem volt. Anélkül, hogy akár egyetlen pillanatra is habozott volna, felismerte és kiválasztotta azokat a tárgyakat, amelyek az elhunyté voltak úgy, hogy a többit a legcsekélyebb figyelemre sem méltatta.

Az így kiválasztott fölám most teljesen mozdulatlanul, lótuszülésben ült előttünk. Az egyik kezét jobb térdére helyezte, a másikat azonban felfelé fordított tenyérrel és felemelt hüvelykujjal ölében nyugtatta. Megjelenése nagy hatással volt rám. Arca intelligens volt, és nyugodt derűt sugárzott. Arcszíne leginkább a világos elefántcsont színével mutatott hasonlóságot. Tekintetéből szelíd-ség és együttérzés áradt. Külső megjelenése az ifjú élő Buddhát juttatta eszembe. Bármely személy körül könnyen megérezem az őt körülvevő lelki atmoszférát. Jelenlétében olyan erős tiszteletérzés kerített hatalmába, hogy kényszerítve éreztem magam arra, hogy ennek kifejezésekképpen földre boruljak előtte. Ez olyan cselekedet volt, amilyentől Tibetben eddig tartózkodtam, mivel az általam megismert számos szerzetes és a között egyetlen olyan sem akadt, aki akkora tiszteletet érdemelt volna, amekkorával csak saját személyes tanítómna adózom. A fölám iránta tanúsított hódolatomat azzal viszonzta, hogy kinyújtott jobb kezével áldása jeléül megérintette lehajtott fejemet. Ezután egy vésetekkel gazdagon díszített sárgaréz tálba nyúlt, és egy maréknyi szárított sárgabarackkal ajándékozott meg, mely gesztus Tibetben ugyanazzal a szent jelentőséggel bír, mint Indiában. Magasztos érzésekkel eltelve távoztam, mivel az összes láma közül, akikkel Tibetben találkoztam, lelki értelemben ő volt a leghatalmasabb, és ő emlékeztetett leginkább Buddhára.

Miután eleget szenvedtünk a kegyetlen hidegtől, és már kezdett elegünk lenni az idegen országban átélt úti kalandokból, legyengülve, éhesen és elgémberedve érkeztünk meg a Manasrowar-tóhoz. A sziklás ösvényen cipőm elrongyolódott, így azután felhólyagzott lábbal voltam kénytelen a behavazott utakon vánszorogni. Régi vágyam teljesült, amikor megpillantottam a dombokkal övezett szent tavat. Már este volt, amikor megérkeztünk, és egy piramis alakú domb tetején álló, igen szerény méretű gompában, azaz szerzetesi remetelakban szálltunk meg. Éjszaka tíz órakor kinyitottam az ágyamhoz legközelebb eső ablakot, és kinéztem. Szerencsém volt, mivel az egész tavat megvilágította a telihold. Hideg szél fúj, és az egyébként sima sötétkék víztükröt magas hullámok törték szét. A holdsugarak megcsillantak a hullámokon. A tó közepe nyugodtabbnak tűnt, mivel a csillagok és a hold is tükröződtek benne. A vízen vörös csőrű fehér hattyúk siklottak tova. A hullámok halk, ritmikus morajlástól kísérve egymás után futottak fel a kopár, fehér homokpartra, ahol csendben elenyésztek. Ezután egybefüggő vastag fekete felhők jelentek meg az égen, és árnyékot vetettek a tó vizére. A légtér erős lelki rezgések járták át, melyeknek hatására szívem élénkebben vert az örömtől. Elmém önkéntelenül zárt ki magából minden egyéb gondolatot, és lassan, de biztosan egyetlen pontra összpontosított. Tudatom alámerült a földöntúli üdvösség tavában. Boldogságom leírhatatlan volt.

Utazásom utolsó szakaszában eljutottam az Ázsia-szerthe méltán ismert és híres Kailas-hegyhez. Amikor először megláttam, a szent hegy leginkább két másik, oldalát szinte érintő csúcs közé szorult hatalmas, fehér lepelbe burkolt kupolához volt hasonlatos. A csúcsot borító jég fényezett ezüstként ragyogott. A hinduk ezért is nevezik a Kailast "Ezüst-hegy"-nek. A mi puránáinkban (szent könyveinkben) az áll, hogy Siva meditáló testhelyzetben a Kailas-hegy csúcsán trónol, míg a tibetiek szerint a hegy csúcsa Buddha lakhelye. Én természetesen nem hiszem, hogy fizikai valójában bárki is lenne ott, az isteni lélek jelenléte felől azonban meg vagyok győződve. Az egész környéket átható rezgések sajátos módon csak erre a helyre jellemzőek. A hegyet az isteni szellemjelenlétének láthatatlan erőtere veszi körül, valahogy úgy, ahogyan a mágnest is körülveszi a láthatatlan mágneses tér. Mivel a hely légköre öntudatlan meditációra készíti az embert, a helyet és annak szellemét a lelkiség szempontjából bármely általam ismert más tájnál magasabb rendűnek tekintem. Ez az oka annak, hogy egy teljes évet kívánok eltölteni a környék egyik buddhista kolostorában.

Első ottlétemkor lassú léptekkel végigjártam a Kailas-hegy körüli hagyományos harmincmérföldes, és a Manasrowar-tó körüli ötvenmérföldes gyalogutat, miközben elmémet kizárólag szent és istennek tetsző gondolatok foglalkoztatták. Ezzel zarándokutam végére értem. Nem kívánom önt Kasmírba történt visszatérésem részleteivel untatni. Annyit azonban elmondhatok, hogy szerencsésen visszatértem, és hét évvel később ismét felkerestem a Kailas-hegyet, bár ekkor már azt az Almorából kiinduló sokkal rövidebb utat választottam, amelyet a jövőben is igénybe kívánok venni a hegyhez történő zarándoklataim alkalmával.

Ezzel a jögi történetének végére ért. Az erdön keresztül lassú, megfontolt léptekkel haladva csendben hazatértünk.

Látogatásának néhány napja alatt a jögi a tibeti élet érdekes részleteiről számol be. Ladakhban ugyanazzal a babonával találkozott, amelyekről Sir Francis Younghusband lhászai katonai expedíciója során szerzett tudomást. Ladakhi házigazdái elbeszítették neki, hogy Kasmír azután annektálta országukat, miután a kasmíri maharadzsa 1848-ban azt a parancsot adta Zoravah Singh tábornoknak, hogy foglalja el Tibetet. A hadviselő felek katonái mindkét oldalon meg voltak győződve afelől, hogy a kasmíri csapatok parancsnoka természetfeletti erővel rendelkezik, minek folytán a közönséges ólomgolyó nem képes testébe hatolni. A kasmíri csapatok egy ideig sikeresen törtek előre Nyugat-Tibetben, és sikerült a Manasrowar-tavat is megközelíteniük. A kínai császár ekkor nagy felmentő sereget küldött a tibetiek megsegítésére, amely azonban csak számbeli fölényének köszönhetően volt képes vereséget mérni a kasmíri csapatokra. A szájhagyomány úgy tartja, hogy Zoravah Singhet csak úgy tudták megölni, hogy a közönséges ólom puskagolyó helyett külön erre a célra aranyból öntött golyót használtak. Miután az aranygolyó végzett Zoravah Singh generállal, testét az ellenséges katonák elvakult dühükben darabokra vagdalták.

A tibetiek feltehetően tiszteletet parancsoló megjelenése, teljes őszintesége és lelkéből fakadó vallásossága miatt nagy tisztelettel viseltetnek Pranavananda iránt. Szilárdan meg vannak győződve afelől, hogy ő a legkiválóbb azok közül a hindu jógik közül, akik országukat felkeresték, és ennek folytán abban a kiváltságban részesítették, hogy engedélyezték számára, hogy tibeti területen, a Kailas-hegy közvetlen közelében éljen. Néhány hónap elteltével ő lesz az egyetlen hindu jögi, akinek egy tibeti buddhista kolostor ad otthont. Rajta kívül csak barátjának, Rahulának van engedélyezve, hogy időnként hosszabb-rövidebb időt Lhászában töltsön. Rahula azonban nem hindu, hanem buddhista szerzetes, aki az indiai Bihar tartományban született, és ceyloni templomiskolákban részesült vallásos nevelésben.

Rahula szerzetessel néhány évvel ezelőtt találkoztam. Furcsának találtam, hogy arcvonásai annak ellenére tibeti származásra vallottak, hogy tudomása szerint minden őse Indiában élt. Így azután mikor szerzetesi köpenyét magára ölti, alig lehet őt a valódi tibeti lámáktól megkülönböztetni. Rahula egész gyűjteményre való ősrégi, hosszúkás alakú selyemszalagra készült rendkívül értékes festményt mutatott nekem, amiket különböző fölámák kolostoruk faláról akasztottak le, és neki ajándékoztak. Mivel a tibetiek kedvelik őt, és bíznak benne, megadták neki azt a kiváltságot, hogy akkor tartózkodjék a lhászai főkolostorban, amikor csak akar. Egyik tibeti útjáról ritka és rendkívül becses ajándékokkal elhalmozva tért vissza. Egész könyvtárnyi pálmalevélre rótt ritka buddhista kéziratot hozott magával, amelyek a buddhizmust üldöző hódítók és a fanatikus hindu főpapok tevékenysége folytán ezer éve teljesen eltűntek Indiából. Az volt a szándéka, hogy ezeknek a tibeti nyelven készült fordításoknak az alapján megpróbálja újra megírni a vallásos szövegek eredeti szanszkrit nyelvű változatát. Nem kevesebb, mint húsz teherhordó öszvérre volt szüksége ahhoz, hogy a kapott ajándékot Indiába szállítsa. A buddhista vallás csaknem teljesen eltűnt abból az országból, ahol létrejött, és Rahula abban reménykedett, hogy ennek a vallásnak a már csak alig pislákoló lángját megmentheti a teljes kihunyástól.

Az egyik délután, amikor a völgyben csörgedező patak partján ültünk, Pranavananda tanítójáról, Szvámi Jnananandáról kezdett mesélni: - Mesterem jó módú andhrai családból származik. Andhra egyébként a Madrasi kormányzáság északkeleti részében található. Amikor körülbelül tizenhét éves volt, álmodt látott, amelyben a Nagy Lélek jelent meg előtte, és arra kérte, hogy hagyja el otthonát. Ez a kívánság azonban komoly lelki válságot idézett elő nála, és így nem engedelmessékedett azonnal. A Nagy Lélek azonban egy másik álmában ismét felkereste, és megismételte kívánságát, ezzel még az előzőnél is súlyosabb konfliktust idézván elő lelkében, ami egyrészt a Nagy Lélek iránti engedelmisség vágya, másrészt a felesége iránt érzett szeretete között tombolt. Megint csak habozni kényszerült, mivel nem volt hozzá bátorsága, hogy családi kapcsolatait megszakítsa. A Nagy Lélek azonban ismét felkereste, és álmában megérintette, ami erőt adott neki ahhoz, hogy engedelmeskedjék. Így azután elhagyta otthonát, és a világi életet elutasítva, az igazság keresésére indult. Az igazi tanítót keresve északi, majd nyugati irányban vándorolt: Néhány évvel később, amikor Mesterét megtalálta, az utóbbi, mivel látta, hogy a fiatal férfi milyen messzire jutott az igazság keresésének útján, egyszerűen így szólt: "A lelki cél már az öledbe hullott." Ez a megállapítás be is igazolódott, mert röviddel ezután tisztelt Mesterem elérte a lelki önkívület legmagasabb rendű állapotát, amiből új emberként került ki. Megvilágosodását tökéletessé, szilárdá és törhetetlenné akarta tenni, és ezzel a céllal 1923-ban Tehri államba jött, hogy Gangotri közelében magányosan

éljen. Ott-tartózkodása során olyan tapasztalatokban volt része, amelyek bizonyítékul szolgáltak lelki fejlődésének eredményességére. Egyszer szembetalálkozott egy hatalmas him tigrissel, amely még csak kísérletet sem tett arra, hogy megtámadja, hanem leült hátsó lábaira, egy darabig mereven nézte Mesteremet, majd eltűnt a közeli dzsungelben. Egész télen azon a helyen maradt annak ellenére, hogy a mindent elborító két méter vastag hótakaró miatt senki sem merészelt volna arra vállalkozni, hogy ott töltsse a telet. A téli időszakban a környéken semmiféle élelmiszer nem volt beszerezhető, csak Tehri állam hatóságai küldettek számára a helyi tisztviselők révén némi ennivalót. A legmegdöbbentőbb azonban az a körülmény, hogy Szvámi Jnanananda ragaszkodott hozzá, hogy ottani tartózkodásának teljes időtartama során egy nagyon keskeny ágyékkötőtől eltekintve gyakorlatilag teljesen mezítelen legyen.

Jnanananda egy nyitott, ajtó nélküli barlangban lakott, amelyben még tüzet sem lehetett gyújtani. Amikor afelől kérdezték, hogy hogyan képes ezt a szörnyű hideget ruha nélkül elviselni, azt válaszolta: "Gangotri közelében lévő barlangom előtt egy kődarabon ülve szoktam volt meditálni, hogy a samadhi állapotába jussak. Eközben különösebb nehézség nélkül szoktam hozzá az időjárás viszontagságaihoz. Az egyik napon késztetést éreztem arra, hogy minden különösebb ok nélkül összes ruhámtól megszabaduljak. Valamiféle belső hatalom volt az, amely nekem ezt a parancsot adta. Ez a hatalom és az Úr neve meglehetősen közömbössé tett a hideg iránt, melyet amúgy sem éreztem." Próbálja csak meg Mesteremet maga elé képzelni, amint azon a vad, embertől elhagyott vidéken él, és csak hó és jég veszi körül, miközben időről időre fergeteges lavinák zúdulnak le a csúcsokról, melyek szüntelenül azzal fenyegetik őt, hogy maguk alá temetik. Társasága a monumentális hallgatagságú Himalájára, néhány véletlenül arra vetődő vadállatra és még az állatoknál is ritkábban arra járó egyszerű dombvidéki emberekre korlátozódott. Ha a Szvámi felől kérdezné azt a dombvidéki embert aki a részére az ennivalót hordta, azonnal nyilvánvalóvá válna az ön számára, hogy ez az egyszerű ember milyen mélységes szeretettel csügg az ő nagy lelkén, mivel beszéd közben szeme felragyogna, jelezvén, hogy szívét őszinte öröm tölti el, mikor ő róla beszélhet.

Pranavananda ekkor hirtelen elhallgat.

Szemét félig lehunyja, miközben légzése egyre gyorsul, és mind zihálóbbá válik. Már-már attól kezdek félni, hogy rohama lesz. De mégsem, mivel kisvártatva megnyugszik, és fokozatosan önkívületi állapotba kerül. Csendes lélegzésével összhangban vállal szabályos ritmusban váltakozva enyhén emelkednek, majd süllyednek. Ekkor a bennünket körülvevő atmoszférában bekövetkezett lényegi változásra figyelek fel. Ez pedig az a rejtélyes csend, ami egy magasabb rendű tudati állapot beálltát vagy egy magasabb rendű lénynek a levegőben történt megjelenését adja hírül. Azonnal felismerem, hogy valami fontos dolog történt, és félfordulatot teszek, hogy szemből és közelebről tanulmányozhassam a jögi arcát. Közben leereszkedem a földre, majd lábaimat meditáló helyzetbe kulcsolván, mentálisan megpróbálok felkészülni arra, ami most következik, bármi legyen is az. Lelki szemem előtt, látnoki képességeimet hordozó tobozmirigyemben - amely elnevezés nem mond igazán sokat számomra - felmerül egy szemüveges, szakállas és széles orrú férfi képe. Ajkán barátságos mosoly bujkál. Jelentőségteles pillantása üzenetet közvetít felém, amelyet azonnal megértek. Ő Szvámi Jnanananda. Annak a rejtélyes hatalomnak a révén, amely az osztályába tartozó férfiak sajátja, tanítványára vitte át elméjét, lelkét és törekeny testét. A tanítványt teljesen elfedi Mestere árnyéka. Egyetlen pillanatra ők ketten lelkileg és szívükben eggyé válnak.

Lehetséges, hogy az önátvitel folyamata ámulatba ejti a világot, de ez szerényebb formában ugyanaz a dolog, mint amire Jézus gondolt, amikor azt mondotta, hogy "én és Atyám egyek vagyunk". Ez a tanítványul fogadás igazi jelentősége és belső titka. A hindu jógik ősi hagyományai nem ok nélkül foglalják magukban alapvető követelményként a Mesterrel szembeni teljes önfeladást és alávetettséget. Az ostobák ezt az elvárást mindenkor anyagi-fizikai szempontból értelmezték, és teljesen félreértették. Az igazi Mester tanítványától a vele történő belső azonosulást követeli meg, nem pedig bármiféle anyagi javak átengedését. Az anyagi javak iránt támasztott követeléseket egyértelműen sarlatánságra utaló jelekként kell értelmezni. Az előbbi az a rövidebb útvonal, amely az összes más, a célhoz vezető útvonalon felmerülő hosszadalmas fáradozással elsajátítható tudást feleslegessé teszi.

Fél órán át a "beárnyékkolt" tanítvány és én teljes csöndben ülünk egymás mellett. Arra töreksem, hogy összhangba kerüljek azokkal a távolról jövő rezgésekkel, amelyek tartózkodási helyünket most áthatják. A Mester szavak és beszéd nélkül adja át nekem gondolatait, és én igyek-

szem üzenetét minél jobban befogadni. A külvilág mindebből csak két, csendben egymással szemben ülő férfit láthat, akik közül az egyiknek csaknem teljesen be vannak hunyva a szemei, míg a másik tágra nyílt szemmel néz a világba. Én azonban azt "látom", hogy légies alakban egy harmadik személy is jelen van, akinek látogatása ideiglenesen kicsinyes önmagam fölé emeli lelkemet. Társam végül lassan visszatér szokásos állapotába, elfordítja fejét, és egy zsebkendővel megérinti szemeit. Továbbra is teljes némaságban ülünk, bár már nem egymással szemben. Amikor később felállunk, és végigsétálunk a völgyön, mindenféle más dolgról beszélgetünk, de az előbbi közös élményünkről egyetlen szót sem ejtünk. Az effajta élmény ugyanis nem kínálja magát könnyed csevegés tárgyául, ezért arról mélyen hallgatva hagyjuk, hogy ránk gyakorolt hatása oldódjék valamelyest.

Bungalómba visszatérve elgondolkodom arról a vázlatos élettörténetről, melyet barátom tanítójáról elmesélt. Elképzelem, amint Gangotri közelében meditációjára készülve letelepszik az egyik jégtömbre helyezett, talán szarvasbőrből készült takarójára, miközben perceken belül őt is félig befedi a szakadatlanul hulló hópelyhek, melyeket a Tibetből a Himalája hágóin átsűrítő szelek kergetnek szakadatlan.

Nehéz választ találni arra a kérdésre, hogy hogyan volt képes túlélni az ottani élet rettenetes megpróbáltatásait abban a dermesztő magányban? Hogyan volt képes elviselni a Himalája rendkívül kemény telét azon a háromezer-háromszáz méternyi tengerszint feletti magasságon, amelyen Gangotri temploma fekszik, amire hatezer méter magasságból tekintenek le a környező hófödte csúcsok? Hogyan volt képes az egészet csaknem teljesen mezítelenül és tűz nélkül úgy túlélni, hogy a tél végén makkegészségesen került ki a maga kereste megpróbáltatásból? A test engedelmeskedik bizonyos jól meghatározott természeti törvényeknek, melyek folytán bármely más ember, aki gyakorlatilag meztelenül próbálna hasonló körülmények között létezni, rövid időn belül óhatatlanul elpusztulna. Úgy tűnik azonban, hogy Jnanananda akaratával képes volt ezeknek a törvényeknek az érvényesülését megakadályozni.

Mi szolgálhat erre magyarázatul? Emlékezetem szerint két ősi hindu könyvben részleges magyarázat található erre a jelenségre. Némi felvilágosítással szolgált az a tibeti aszkéta is, akivel évekkal ezelőtt Buddha-Gayában volt szerencsém találkozni. Az egyik könyv, a Hatha Yoga Pradipika, amely nem egyéb, mint egy szanszkrit nyelvű tankönyv azok számára, akik a testkontrollt kívánják gyakorolni. Ez a mű az önfegyelem kemény és nehéz fizikai rendszerét írja le, ami az akarat hallatlan erőfeszítéseit követeli meg, és az általa javasolt rendszer követőinek azt ígéri, hogy képesek lesznek minden hőmérsékleti változásnak ellenállni.

A másik könyv a jógával és filozófiával egyaránt foglalkozó Bhagavad Gita, amely a jóga művelőjének azt tanácsolja, hogy elméjének működését kizárólag belső lelki központjára korlátozza, és testi érzületeit hagyja teljesen figyelmen kívül.

Az egyik állami tisztviselőtől azt a tájékoztatást kaptam, hogy a hegyek közé történt visszatérését követően Tehri állam tisztí főorvosa, Dr. D. N. Nautyal, megvizsgálta Szvámi Jnananandát, és azt állapította meg, hogy percenkénti pulzusszáma tartósan negyven körül van.

A könyv szavait pontosan idézve:

"Emelkedjél fölül az olyan ellentétpárokon, mint a hideg és a meleg." Tibeti ismerősömtől azt tudtam meg, hogy a lámafejedelemség nagy tapasztalattal rendelkező aszkétái közül jó néhányan vannak, akik bizonyos fizikai és mentális energiáik felhasználása révén belső hőt fejlesztenek, amelyet saját nyelvükön "lomo"-nak neveznek. Ezeknek a gyakorlatoknak a végrehajtása során a mély lélegzés az akarat és a képzelet erőfeszítéseivel párosul.

Bevezetéképpen mágikus és csak a beavatottak számára ismert segélykérő éneket kántálnak, hogy szert tegyenek az elengedhetetlenül szükséges varázserőre, majd ezt követően a lelki szemük révén biztosított belső látásuk segítségével a tűz szubjektív, azaz csak az ő számukra létező képét idézik fel. Ezután mély be- és kilégzések közepette a lángokat úgy felerősítik, hogy azok a nemi szervek közelében lévő feltételezett tűzfészkekből egészen a fejükig csapjanak fel. Ezek az aszkéták azt az elméletet vallják magukénak, hogy ez a képzeletbeli tűz felmelegíti a gerjesztő hatású nemi folyadékot, amelyet azután más eljárásokkal a verőerek és az idegek útján a test minden részébe eljuttatnak. A folyamat végén az aszkéta bizonyos időre önkívületi állapotba kerül, melynek során elméje arra a tűzképre összpontosul, melyet ő maga hozott létre. Tibeti informátorom azt állította, hogy ez az eljárás teljesen számúzi a testből a hidegérzetet, és lehetővé teszi az ember számá-

ra, hogy összes testrészében szétáradó kellemes meleget érezzen annak ellenére, hogy külső környezetében a különösen zord tibeti tél uralkodik. Hozzátette még, hogy néhány aszkéta jeges vízbe ül, amikor ezt a gyakorlatot végzi.

Az órának ketyegnie kell, a naptárat pedig tovább kell lapozni. Mielőtt nekivágna az előtte álló hosszú és viszontagságos útnak, Pranavananda jógi kissé szorosabbra húzza magán narancsszínű köpönyegét. Ha az idén a magas tibeti fennsíkra akar érni, még azelőtt kell átkelnie a Himaláján négyezer-nyolcszáz méternyi magasságban átvezető Lipu Lekh-hágón, mielőtt az a nagy hó miatt teljesen járhatatlanná válna. Így azután szükségszerűen véget kell vetnünk az ő úti élményeiről folytatott beszélgetésünknek. A búcsú előtt mindketten mély hallgatásba merülünk.

Legalább egy évig, de az is lehet, hogy annál hosszabb ideig nem fogom bátor és magabiztos arcát látni, sem öblös hangját hallani. Ennek ellenére azt mondom neki, hogy érzéseim szerint a közöttünk lévő belső kapcsolat hasznomra fog válni, mivel miközben ő a Kailas-hegyet és a Manasrowar-tavat körülvevő elbűvölő vallásos atmoszférában él majd, a bennünket összekötő látthatatlan táviróvonalon üdvözlésképpen hozzám is el fog juttatni valamicskét abból a csodálatos hangulatból. Igenlésképpen bólint szakállas fejével.

- Igen, és egy kereskedővel majd küldök önnek néhány kavicsot a Kailas-hegyről. Ezek a kavicsok többek lesznek pusztá emlékeztetőknél, ha azokon jár majd, úgy a kormányzat tilalmával dacolva mégiscsak a Kailas-hegy talaját fogja taposni.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

A filozófiáról és a mulattatásról - Gondolatok Mr. Charles Chaplinről Csendes művészete és zsenialitása - A jóga megújításának szükségessége Miért nem tanácsos aszkétának lenni? - Néhány igazság a szexről és a jógáról

Ha mostani himalájabeli remeteségem időtartama alatt komolyabb barátaim egyike felkeresne, szobámba lépve a meglepetéstől mindkét szemöldöke felszaladna homlokára egy bizonyos tárgy láttán, ami a sárgásbarnára elszíneződött falon a kandalló párkánya fölött függ. Erősen valószínű, hogy azt a bizonyos tárgyat nem jó ízlésem, hanem éppen ellenkezőleg, annak az elkerülhetetlen leépülésnek jól látható jeleként fogná fel, ami akkor lép fel, ha valaki hosszabb ideig él önmagában anélkül, hogy a társadalommal egészséges, aktív kapcsolatot tartana fenn. Még az a gyanú is felmerülhet benne, hogy személyemen jól lehetne tanulmányozni az aggkori szenilitás kissé korai fellépését. A pillanatnyi meghökkenést követően pedig minden valószínűség szerint ajkán enyhe fintorral, tekintetében pedig határozott megvetéssel fordítaná el fejét. Csaknem szégyenkezve vallom be, hogy a tárgy, ami ilyen gögösen visszautasító reakciót váltana ki, nem egyéb, mint egy filmkomikus, bizonyos Charlie Chaplin úr portréja. A kép nem faragott keretbe foglalt, mindig a frissesség illúzióját keltő olajfestékkel készülő egész alakos művészi ábrázolás, hanem egy egyszerű, olcsó nyomdafestékkel szürke újságpapírra készült közönséges nyomat. Megint csak kis híján szégyenkezve vallom be, hogy a kép nem egyéb egy papírlapnál, amit a múlt héten egy újságban közölt moziműsorból téptem ki.

Nem mintha errefelé, a Himalája lejtőin mozik létesültek volna. (Bár így lenne!) Tehri-Garhwal állam egész területén, csakúgy, mint a hozzá hasonló európai miniállamokban, mint például Liechtensteinben vagy San Marinóban egyetlen filmszínház sem található. Ez azt jelenti, hogy a fehér vásznon esténként nem jelenítik meg villódzó árnyképek az emberi létezés tragikus, szenvedélyes vagy éppen mulatságos helyzeteit. Mozik híján itt nem gyűlik össze áhítatos nézősereg, hogy lerója tiszteletét a szőke hollywoodi hősnők és romantikusan magabiztos lovagjaik előtt. A hegyi pásztorok nehezen megkeresett fillérjeiket ezen a vidéken nem arra költik, hogy hallhassák a Nyugat hihetetlen csodáját, a hangosfilmet.

Egy barátom, aki az egyik újságnál szerkesztőként dolgozik, azt gondolván, hogy szerinte szomorú és egyhangú hegyi magányomban némi örömet szerezhet, alkalmanként postán jókora kötegeket küld részemre az általa szerkesztett újságból. A Himalája keskeny ösvényeit és meredek emelkedőit csak nagy nehézségek árán és meglehetősen lassan leküzdő postaszolgálat jelentős késedelemmel kézbesíti a küldeményeket, minek folytán az újságokban közölt hírek némileg elavultakká válnak addigra, mire hozzám eljutnak. Ennek ellenére a kapott hírlapoknak mindig örülök,

mivel azok a külvilág létezésére emlékeztetnek. Az egyéni, az utánozhatatlan, a naivan elbűvölő és mégis mindig fennkölt Charlie bekeretezetlen portréjáért az egyik így kézhez kapott újságnak vagyok végtelenül hálás. Igaz ugyan, hogy a papírlap mellett méltóságteljesebb képek is függenek a falon, az utóbbiak azonban nem szolgálnak mentségül az előbbi létezésére. Charlie Chaplin arcképétől jobbra van egy magazinból kivágott fénykép, amely csodálatos felhős tájképet ábrázol, míg balra tőle a hóborította Kailas-hegy eredeti fényképe függ, melyet Pranavananda jógi akkor adott nekem, amikor eltervezett közös zarándoklatunkról kiderült, hogy nem valósítható meg. A fal középet azonban némileg oda nem illő módon Mr. Charles Chaplin foglalja el, amiből bárki arra következtethet, hogy nincs ízlésem. Ha kifinomult ízlésű látogatóm a fíntoron túlmenően még hangos megjegyzést is tenne a képre, és megkérdezné, hogy miért tettem ki ezt a papírdarabot nappali szobám falára, nem tudnék kérdésére azonnal és gondolkodás nélkül válaszolni. Nem tudom, hogy magyarázatom kielégítené-e, de gondolatban természetesen nyomós érvekkel tudom megindokolni ezt a cselekedetemet.

Vajon miért tekintek erre a keménykalapos, buggyos nadrágos kis cockneyra a nem éppen filozofikus gondolkodásáról elhíresült hétköznapi mozirajongó csodálatával? Első válaszom rendkívül egyszerű. Mr. Charles Chaplin megneveztet. Ezzel az elsődleges és legfontosabb cselekedetével húsz évvel ezelőtt lopta be magát szívembe, amikor viharos gyorsasággal egyszerre az egész világot meghódította. Cseppet sem bánom, hogy szívemben mind ez ideig megőrizte az akkor elfoglalt helyét. Annak ellenére elég kényelmesen eléldegél ott, hogy a közvetlenül mellette lévő helyet a Filozófia hosszú szakállas alakja foglalja el. Hála az égnek, mindkettejük számára bőven van hely. Sosem hagytam, hogy az ősz hajú bohócot kiszorítsák vendégszobájából az életnek azok a nagyon komoly kérdései, amelyekkel időnként foglalkoztam. Az ég rejtélyes udvaraiban tett vándorútjaim során a falakon még egyetlen alkalommal sem fedeztem fel olyan feliratot, ami a nevetést megtiltana. Végül is még mindig szerencsésebb dolog mulandó életünkről tréfálkozni egy kicsit, mint állandóan temetkezési vállalkozó módjára viselkedni. A humor csillogása nélkül az élet olyan, mint a sötleten leves - ízetlen. Egyszerűen muszáj nevetnünk, ha az életet elviselhetővé akarjuk tenni.

"Ha a Természet nem kissé komolytalannak alkotott volna meg bennünket, úgy mi lennénk a legnyomorultabb teremtményei" - jelentette ki az éleselméjűségéért méltán elismert francia filozófus, majd hozzátette: "Azért lehetnek egyesek könnyelműek és komolytalanok, hogy a többiek ne akasszák fel magukat." Voltaire nem esett indokolatlan túlzásba ezzel a kijelentésével. Az élet akkor a legelviselhetőbb, ha nevetünk rajta.

Második válaszom az lenne, hogy Chaplin együttérzést kelt bennem. Egyértelmű sajnálatot érzek iránta, amikor ez a szemlátomást állandósult kisebbségi érzéstől gyötört szégyenlős és ideges figura csámpás lábaival végigbukdácsol az úton. Személyében félénk emberek millióit látom megtestesülni, olyan emberekét, akiket öröklött adottságaik nem tesznek alkalmassá a versenyen alapuló társadalomban dúló szörnyű csatákra, és akik emiatt ugyanolyan százalmasan botladoznak át életükön, ahogyan ő botladozik filmjeiben. Mindnyájuk iránt őszinte sajnálatot érzek. Zavarodottságuk, szerencsétlenségük, a társadalom kegyetlenségével és elvetemültségével szembeni tehetetlenségük visszatükröződik ebben a filmbeli karakterben, amelyet ez a zavart tekintetű férfi alakít. Egyesek azt állítják, hogy mozihőseinkben mindnyájan magunkra ismerünk. Talán magam is ugyanazt a szorongató kisebbségi érzést ismerem föl a Chaplin által játszott figurákban, amellyel egészen addig sokat küzdöttem, amíg fel nem ismertem, hogy a világot nem szabad azon az értéken elfogadni, amire az önmagát tartja. Harmadik érvként azt hozhatnám fel, hogy bennem és Chaplinben sok közös vonás van. Itt van például a foglalkozásunk. Ő komédiás, aki próbálja az embereknek megmutatni a menekülés útját a való világ realitásaitól. Az általa kínált sajátos menekülési útvonalat a nevetés adja. Jómagam felületes és megfelelő egyetemi diplomával fel nem vértezett filozófusként szintén ezt az utat próbálom feltárni az emberek előtt. A menekülés általam ajánlott konkrét útja nem egyéb, mint a mentális nyugalom!

A humor az a rejtélyes tulajdonság, melyet az istenek altató hatású pótszerként adtak a bukkott emberiségnek az általa elveszített magasztos isteni jellegzetességek helyett.

Ennek a tulajdonságnak a révén az ember sikeresen mentesítheti magát az őt ért szerencsétlenségek, az egyhangú környezet, a kellemetlen realitások és személyek lehangoló hatása, de mindenekelőtt saját személyiségének búskomorságra való hajlama alól. Az az ember, aki nevetni tud önmagán, bizonyos fokú személytelenségre tesz szert. A lélek filozófiájának művelője is pontosan

ugyanazt a célt kívánja elérni, mivel ő is ezektől a negatív hatásoktól próbálja megszabadítani önmagát. Különbség csak az alkalmazott módszerben van. A filozófus csupán gondolkodását nyugtatja, mivel tudatában van annak, hogy nincs olyan dolog, ami fájdalmat okozhatna addig, amíg be nem fészkel magát az ember gondolatai közé.

Ennél a három indoknál többet semmi esetre sem tudnék lenézését kinyilvánító látogatónak felsorolni. Ha én sok millió embertársamhoz hasonlóan őszinte szimpátiával viszonyulok Chaplinhez, úgy amiatt sem kell szégyenkezni, hogy arcképét a falra függesztettem. Chaplin népszerűsége nem ismer határokat. Ha neve valahol elhangzik, az ugyanolyan nemzetközi érdeklődést vált ki, mint bármelyik magas rangú politikusé. Nem tudom, hozzám hasonlóan hány millió ember várja izgatottan, hogy új filmjeit bemutassák a mozik. (Sajnos, vándorlásaim következtében néhány filmjét nem volt alkalmam látni.)

Amikor Párizsban járt, a franciák tömegei magukon kívül voltak az örömtől és az izgatottságtól, a kormány egyik minisztere pedig nyilvános ünnepség keretében tűzte fel kabátjára a becsületrendet. Ázsia nagyobb városaiban ugyanolyan hírnévnek örvend, mint az Egyesült Államok gépkocsiktól nyüzsgő városaiban. Az oroszok lelkesedésükben ugyanolyan nagyra tartják őt, mint bármelyik kommunista népbiztosukat. Chaplin ugyanis olyan univerzális nyelven fejezi ki gondolatait, amelyet a fehér, a barna, a sárga és a fekete bőrű emberek csaknem egyformán jól értenek. Ez a nyelv pedig a humor és a pátosz nyelve. Apró, fogkefét idéző bajusza, mulatságos sétapálcája, nagy, formátlan cipője és madárijesztőre való ruhadarabjai az egész világon jól ismertek. Bohóci teljesítménye felbecsülhetetlen. Az utánozhatatlan pózok, a melankolikus belenyugvás gesztusai, a viharvert, csavargószerű megjelenés, a naiv, gyerekes jellem egyaránt kedvessé teszik őt számunkra. Meghökkenően esetlen járását megfigyelőképességének köszönheti. Egy idős londoni bérkocsistól tanulta, akinek nyomorék lábán szokatlanul nagy méretű cipőt kellett viselnie, mely járását komikusan esetlenné tette. Méltóságteljes komolysága nevetséges gyerekeséggel párosul. A komikum az általa kitalált egyszerű helyzetekből adódik, amelyek eredetiségüket tekintve messze felülmúlják az utcai csatornanyílásokba történő óvatlan beleesésnek és a habos torták egymás arcába hajigálásának mára már elavult receptjét. Ez a kifényesedett térdű vasalatlan nadrágban járó csavargó alkalomadtán feltámadó önbecsülésével gyakran ünnepélyes, de sohasem unalmas. Filmjeinek szerkezete, rendezése, valamint az azokban látható művészi alakítások az utolsó részletig bezárólag tökéletesnek mondhatóak. Könnyen beláthatjuk, hogy Chaplin a saját munkájával szemben sokkal igényesebb, mint kritikussai. Ő nem egyszerűen egy művész a sok közül, hanem olyan ember, akit csak a zsenikre jellemző tökéletesség iránti vágya ösztönöz egyre kitűnőbb művészi teljesítmények elérésére. A néma pantomimjáték az ő előadásában többet mond, mint az összes többi színész szóbeli megnyilvánulásai együttvéve. Végül is a beszéd kialakulása előtt az ősemberek hosszú évezredek alatt jelek és mozdulatok segítségével értették meg egymást. A szavak nélküli színjáték valószínűleg a legősibb művészetek egyike. Chaplin mozdulatlan ajkai ékebben szólnak a publikumhoz, mintha beszélne. Engem aggodalommal tölt el, hogy milyen eredményre fog vezetni, ha egyszer ő is megszólal a mozivásznon. Némajátékával sokkal nagyobb hatást képes elérni, mint beszédjével. Csak reménykedni tudok abban, hogy ez a szűk frakkban feszengő törekeny alak sohasem töri meg a csendet, ami vonzóbb mások harsány szellemeskedésénél. Tartok azonban attól, hogy a hangosfilm feltartóztathatatlan előretörése előtt egyszer ő is kapitulálni kényszerül. Addig is az ég segítse őt némaságának megtartásában, mert ez a legjobb dolog, amit valaki az ő helyében tehet.

Az az ázsiai vagy afrikai, aki most tökéletesen megérti az ő pantomimszerű előadásmódját, azonnal nem fogja őt érteni, amint beszélni kezd. Ez az ázsiai és afrikai közönség körében elégedetlenséget fog szülni, ami végső soron a kedvenc mozihős népszerűségét is rendkívül hátrányosan befolyásolhatja. Chaplin úr bátran választhatná jelmondatául az ősi közmondást: "Hallgatni arany, beszélni ezüst."

Érdekes és egyben szimbolikus jelentőségű tény, hogy Chaplin születésének évében alkotta meg Edison a kintetoszópót, a modern filmfelvevő gép elődjét. Ahogyan Chaplin hírneve az egész világon szárnyra kapott, az már önmagában véve is majdnem ugyanolyan csodálatos volt, mint színészi játéka. A szerencse rejtélyes kerekének egyetlen fordulata néhány hónapon belül két kontinens közönsége előtt tette ismertté ezt a sikerbe némileg belepirult és belekábult embert. Az ismeretlen színész fiából bolygónk első számú bohóca lett. Azok a tanulságok, melyeket Chaplin nyomasztó szegénységben töltött fiatalkori évei alatt leszűrni kényszerült, filmjeinek jeleneteiben

minduntalan a felszínre törnek. Ezek miatt a jelenetek miatt szeretik őt világszerte a szegényebb néposztályokba tartozó emberek, mivel ezek a jelenetek töltik el szívüket derűvel, és csálnak szemükbe könnyeket. Filmjeit látva talán kissé könnyebben viselik el az élet elkerülhetetlen megpróbáltatásait. Filmjei általában nem végződnek happy enddel. Végkifejletük többnyire a világi létnek azzal a buddhista filozófiában is elfogadott megítélésével van összhangban, mely szerint az élet bizony szomorúsággal van tele. Ez Chaplin belső lényének mélységes pesszimizmusáról tanúskodik. A közönség többségét kitevő szegény emberek persze nagyon is jól tudják, hogy a happy end inkább a forgatókönyvírók fantáziájának szüleménye, és nem a való életben rendszeres gyakorisággal előforduló jelenség. A mulatságos csínytevő filmvásznon megjelenő árnyalakja, aki minden nagyobb szerencsétlenséget szinte közönyös vállrándítással fogad, a figura alakításának mesteri volta révén a közönségnek az élet könnyű szívvel vett fatalista felfogását sugallja. Így azután minden filmszínház betöltheti rendeltetését, ami abban áll, hogy ott az emberek néhány órát boldogan, a gondoktól, a töprengéstől, a modern létre piócák módjára rátapadó kételyektől és nehézségektől megszabadulva töltsenek el.

Néhány évvel ezelőtt az egyik európai országban egy vidéki udvarházban laktam, ahol röviddel azelőtt maga Chaplin is vendégeskedett. A ház társalgójában a zongorán elhelyezett dedikált fényképe is ottjártáról árulkodott. Miután háziasszonyomnak bevallottam, hogy mélységes hódolatot érzek Charlie zsenialitása iránt, ő is elismerte vitathatatlan színészi tehetségét, de azzal vádolta, hogy bolsevik. Ottani látogatása során tanújelét adta elmélyült közgazdasági érdeklődésének és annak, hogy gondolatait rendkívüli módon foglalkoztatja az a grandiózus forradalom, melyet a moszkvai Kremlből irányítanak. Azt hiszem, hogy háziasszonyomnak Chaplin ilyen megítélésében nincs igaza, mivel az országát fenyegető bolsevik erőktől való személyes féelme arra készítette, hogy lángoló vöröset lásson a halvány rózsaszín helyett. Chaplin túlságosan is individualista és egyidejűleg túl nagy művész ahhoz, hogy az államszocializmus tanainak őszinte híve lehessen. Individualizmusát és egyéniségének erejét semmi sem bizonyítja jobban annál a ténynél, hogy - csaknem az egész filmszakmától eltérően - ő nem kezdett el hangosfilmeket készíteni, hanem szinte teljesen magára maradvra továbbra is némafilmeket gyárt. Bármilyenek legyenek is politikai vagy közgazdasági nézetei, egyszerű, keresetlen modora, magánéletében tanúsított érzékeny és szerény viselkedése bizonyítékul szolgál arra, hogy a Hollywood lázas magaslatain elért siker őt sok más színésztől eltérően nem rontotta meg.

Sajnálatos, de igaz, hogy az élet szerelem nélkül nem teljes. Férfinak és nőnek kölcsönösen szüksége van egymásra. A férfiak kevés hajlamot mutatnak a nő nélküli élet ridegségének elviselésére.

Charlie Chaplin házasságai ugyan szerencsétlenül alakultak, emiatt azonban sem ő, sem feleségei nem hibáztathatóak. Általában a házastársak legnegatívabb tulajdonságai törnek a felszínre, ha egy házasságban két olyan, egyébként kedves és vonzó ember van egymáshoz kötve, akik idővel felismerik, hogy mégsem illenek össze. Ez persze többnyire nem jelenti azt, hogy más partnerrel ne lennének képesek harmonikus és kiegyensúlyozott házaseletet élni. Ha megszabadulnak a számukra terhessé vált házasság kötelékeitől, akkor ismét kellemes emberekké válnak. Többször elgondolkoztam azokon az indokokon, amelyeket Chaplin első felesége válókeresetének alátámasztására felhozott. A hölgy arra panaszkodott, hogy Chaplin hangulatember, aki lemegy a tengerpartra, és órákon át időzik ott teljesen egyedül, hogy hallgatag ember, akit túlzott mértékben foglalnak le töprengései, és mivel kedveli a magányt, gyakran menekül a társaság elől a kaliforniai dombok közé.

Házások voltak, de mégsem voltak társai egymásnak.

A férfiak nők utáni vágyuktól hajtva sietve megnősülnek, majd később a házasságba beleunva megbánják elsietett döntésüket. Szegény Chaplinné testben és lélekben túl fiatal volt, semhogy képes lett volna megérteni, hogy Charles éppen zsenialitásának fenntartása érdekében volt kénytelen ilyen furcsán viselkedni. Magányra volt ugyanis szüksége ahhoz, hogy időről időre önvizsgálatot tartson. Ha a válás nem következett volna be, azt Chaplin munkája szenvedte volna meg, és ő is, több más zsenihez hasonlóan, múltbeli nagyságának emlékéből és múltbeli hírnevéből kényszerült volna élni. Zsenialitásáért a világtól való elvonulással és hallgatag önmagába zárkózással kellett fizetnie. Amikor a házasság köteléke csörgő rabláncá válik, akkor néha annak van itt az ideje,

hogy a házastársak egyike becsomagolja bőröndjeit, és elmenjen. Más esetekben ez a helyzet azt eredményezi, hogy a házas felek egyike megtanulja feladni saját személyiségét, ami igen keserves, de tanulságokban annál inkább bővelkedő folyamat. A zseni is saját kockázatára ugrik bele a házasságba. Thomas Burke, a regényíró egyszer megjegyezte, hogy "Chaplin a legmagányosabb és leg-szomorúbb férfi, akit valaha is ismertem."

Miért van ez így?

Az okot nem kell messze keresnünk. Charles Chaplin tudat alatt lelki remete, azaz potenciális jógi. Itt kellene lennie velem együtt a Himalája hatalmas hegyei között! Milyen csodálatosan éreznék magunkat, miközben bensőséges lelki kapcsolat alakulna ki közöttünk. Milyen csodálatos pillanatokot élnénk át, miközben azt figyeljük, hogy a lemenő nap baracksárgára színezi a hegy-csúcsokat. Igazi lelki énjének keresése és felfedezése milyen önfeledt és háborítatlan időszakot jelentene életében!

Ideje azonban véget vetnem a vele kapcsolatban felmerülő gondolataim áradatának. Szinte látom magam előtt, hogy pontosan ugyanúgy, ahogy filmjei végén, arcán alig leplezett szomorúsággal rándít egyet a vállán, majd sétapálcáját ujjai között forgatva elcsoszog a magányosságba az emberi fajnak ez a furcsa, sóvárgással teli és szeretetreméltó példánya.

Miközben a mai nap folyamán tovább gondolkodom erről a kényes dologról, rádöbbenek, hogy ha Chaplin urat azzal a javaslattal hívom meg magamhoz, hogy csapjon fel jóginak, ennek a minden valószínűség szerint bekövetkező elsődleges következménye az lesz, hogy engem megint alaposan félre fognak érteni. A "jógi" fogalma ugyanis igen nehezen körülhatárolható, és sokféle értelmezésre és félreértelmezésre ad alkalmat.

Álmomban sem jutna eszembe, hogy arról győzzem meg Hollywood szomorú humoristáját, dobja el nyugati ruháit, és öltön magára sárga leplet, fejére csavarjon turbánt, lábán pedig viseljen szandált. Épp ellenkezőleg, inkább ahhoz ragaszkodnék, hogy reggelente ugyanabban a jelmezben jelenjen meg ezen a sziklás hegyháton, amit filmjeiben visel.

Nagy örömmre szolgálna, ha indiai cédrusomnak szűk frakkjába öltözve ócska keménykalapjával a fején és ormóttan cipőjével a lábán mutathatnám be. Tartok azonban attól, hogy az ő jógikról alkotott elképzelései is azoknak a szónoki képességekkel megáldott szvámiknak, azaz önjelölt indiai vallási tanítóknak a láttán alakultak ki, akik abban a reményben sereglettek az Amerikai Egyesült Államokba, hogy ott könnyen tehetnek szert őket csodáló és tisztelő tanítványok népes táborára.

Furcsa módon ahelyett, hogy ők térítettek volna meg másokat, a nyugati életforma inkább őket hódította meg, mivel filozófiájukból hiányoztak a Nyugat számukra újszerű és az általuk megszokottnál mindenképpen szabadabb életét magyarázó tanok. Természetesen akadnak tiszteletreméltó kivételek. A többség azonban igen sajátos csoportosulást alkot.

A Himalája lábánál fekvő Rishikeshből, a szent emberek városából érkezett jógi például szent elborzadás közepette az alábbi szavakkal utasította vissza az őt az én társaságomban felkereső amerikai orvos arra vonatkozó javaslatát, hogy foglalkozzon néhány nyugati tanítvánnyal is:

A nyugatiak üzletet fognak csinálni a jógából."

Ezt az igaztalan és egyoldalúan elfogult kijelentést hallva szóhoz sem tudtam jutni a megdöbbenéstől, mivel jól tudom, hogy a lelki őszinteség nem képezi India kizárólagos monopóliumát. Most azonban, hogy ennek a felettébb öntudatos szent embernek számos honfitársa, aki miután önmagát jógi és szvámi címeikkel ruházta fel, székhelyét az Atlanti-óceánon túli eldorádóba helyezte át, bebizonyította, hogy az üzleti szellem és élelmesség terén a keletieknek semmi tanulnivalójuk sincs a romlott nyugatiaktól, sőt még felül is múlják az utóbbiakat ezen a téren.

Remélem, hogy Chaplin úr nem ezeknek az uraknak a ruhája, személyisége és tanai alapján fog engem megítélni.

Nem kívánom tőle, hogy ezeknek az embereknek a céljait saját céljainak tekintse, sem azt, hogy fáradságos munkával megszerzett tudását feladja azoknak a régi igazságoknak az eltorzult visszhangjai kedvéért, amiket jelenleg az indiaiak többsége is a "keleti bölcsesség"-nek tekint. Az igazság egy elérhetetlen nőhöz hasonlatos. Egyformán ellenáll az őt körüludvarló nyugatiaknak és az őt mindenáron dédelgetni vágyó keletieknek. Az igazságot bizonyos pontokon meg lehet ugyan ragadni, de ezért előre nem kiszámítható árat kell fizetni.

Azok a szelíd kompromisszumok, amiket majdnem az összes jelenkori szent embernek meg kellett kötnie például az ősi szabályokban rögzített étrend és életmód vonatkozásában, egyértelműen azt igazolják, hogy modern korunkban ezek az ősi szabályok már nem kielégítőek, és betartásuk gyakorlatilag lehetetlen. Ha ez így igaz, akkor mi akadályozza őket abban, hogy teljes mértékben alkalmazkodjanak ahhoz a világhoz, amelyben élnek. A régi szabályok például lakhelyként barlangot, erdőt, hegyet, nehezen megközelíthető folyópartot vagy dzsungelt írnak elő.

Csupa kitűnő tartózkodási hely - egy ideig. Az ilyen helyeken a meditációban elmélyedni kívánó személy ideális nyugalomra és háborítatlan magányra lel: Teljesen ésszerű dolog, ha valaki ilyen félreeső helyekre vonul el meditálni, ha körülményei ezt egyébként lehetővé teszik. Ha azonban valaki túl hosszán időzik ilyen helyeken, tüdővészben betegedhet meg, miként az egyik általam ismertjogi meg is kapta ezt a betegséget, vagy reumát szerezhet be, ahogyan az egy másik jógival történt, vagy ami még rosszabb, így vagy úgy, de előbb-utóbb tartózkodási helyének áldozatává válik.

A remete csak a városok emberektől nyüzsgő forgatagában teheti próbára azokat a kolostori erényeket, amelyekre magányában tett szert.

Csak a zsúfolt városok rohanó életének számtalan próbatétele és kísértése közepette ellenőrizheti valaki, hogy lelki teljesítményének vélelmezett aránya kiállja-e a savpróbát.

A Természet az összes igazságra, békére és boldogságra törekvő ember odaadó és segítő édesanyja, az a gyermek azonban, aki örökké az anyai öl biztonságát kívánja élvezni, sohasem válik igazi felnőtté.

Azt gondolom, hogy valakiből jobb jógis válik akkor, ha számára a Természet vad és magányos helyszínei csak ideiglenes, nem pedig állandó tartózkodási helyként szolgálnak. A cél érdekében lehet a magányt eszközként felhasználni, de nem szabad azzal visszaélni. A pneumatikus bányafúró alkalmazásának elve, melyet bizonyos mélységig nyomnak bele a szénrétegbe, majd egy időre csak azért húznak ki abból, hogy kisvártatva még mélyebbre nyomják, követendő példaként szolgál a lelki célokat követő emberek számára is.

Vonuljanak csak vissza egy időre a tevékeny élettől.

A visszavonulás időtartama egy naptól akár néhány évig is terjedhet. Utána azonban térjenek vissza abba a világba, amelyet elhagytak, és létezésük következő fázisaként ismét vessék bele magukat az aktív, cselekvő életbe.

Tevékenységüket egészen addig folytassák, amíg újra azt nem érzik, hogy a világból kezd ismét elégük lenni. Ekkor célszerű ismét testi-lelki magányba vonulniuk. Az ilyen élet kiegyensúlyozott, mivel az univerzum teremtésének rendezett ritmusát követi. Ekkor a társadalmi élet tükrözni fogja a lelki életet, a belső befolyással lesz a külsőre, és ez a változás mindkettőnek javára válik. A lélek és az anyag összehangolása senkinek sem árthat. Azok, akik egy életen át kolostorokban és remetelakokban vegetálnak, azt teszik, amiről úgy gondolják, hogy az a legjobb, amit tehetnek, különben nem maradnának ott. Néha azonban az effajta szerzetesi vagy remetelét a lehető legrosszabb számukra. Ha történetesen kitennék magukat a városi élet kemény próbájának, számos esetben képzelt lelki fejlődésük úgy válna semmivé, mint a szél által elfújtt virágpor.

Az ihlettebbek és intellektuálisabbak bölcsebben tennék, ha úgy keresnék saját nélkülözhetetlen lelki szabadságukat, hogy a világot időnként ugródeszkának használva próbára tennék merülési képességüket. Az ember által épített csodálatos lakhelyeket nem szabad kevesebbre értékelnünk, mint azokat a varázslatos vidékeket, melyeket a Természet hozott létre az őskáoszából. A legnagyobb előrelépést nem a mesterséges környezet, hanem a hamis gondolatok elhagyása révén tesszük. Valójában az elménk az a hely, ahol összes problémánk keletkezik.

Függetlenül attól, hogy egy New York-i lakásról van-e szó a Park Avenue-n, vagy egy sátorról valahol a vad közép-ázsiai pusztaság közepén, szükség esetén bármelyiket kész vagyok ideiglenes otthonként elfogadni. Mindkét lakhelyet élvezni tudom, de kész vagyok arra, hogy bármelyiket bármikor különösebb szívfájdalom nélkül elhagyjam, mivel jól tudom, hogy hol van igazi otthonom. Az ugyanis nem itt van, hanem a Felettes Enben. Így azután, tisztelt Chaplin úr, annak ellenére, hogy a régebbi korok remetái hajlamosak voltak az indokolatlan szélsőségekre, mi kicsit engedékenyebbek leszünk önmagunkkal szemben, és kényelmesebb életmódot folytatunk. A mai korban rendelkezésünkre álló modern kényelmi berendezések igénybevétele esetén hatékonyabban jógázhatunk, mint az ősi, kényelmetlen állapotok közepette. Ez ugyanúgy igaz, mint az, hogy a művészek

is jobb alkotó munkát végeznek a festészet vagy az irodalom terén, ha jól táplálkoznak, és mentesek a pénzügyi gondoktól, mint akkor, ha csak kenyéren és sajton kell tengődniük, és hitelezőik folytonos zaklatásának vannak kitéve.

Nekünk magunknak is művészekké kell válnunk ugyanis a mentális nyugalom gyakorlása terén.

A másik „kényes” kérdés a nemi élet, aminek ürügyén sok félreértés adódik majd az én önhöz arra vonatkozóan intézett felhívásommal kapcsolatban, hogy váljon jógivá.

A fentiekben már említett derék szvámik mind azt mondják önnek, hogy a nemi élet terén a teljes önmegtartóztatás és a nők visszautasítása alapvető fontosságú, mivel a gyengébb nemhez tartozó személyek tudtukon kívül az ördöggel állnak szoros szövetségben. Ezek a bölcsek azt fogják majd tanácsolni önnek, hogy ne nősüljön meg, ha történetesen legényember, illetve hogy hagyja el feleségét, ha házas, vagy ha mégse tudna házastársától ilyen könnyen megszabadulni, úgy azt javasolják majd önnek, hogy fivérként és nővérként éljenek együtt. Ez az ő jógájuk. Ez az az út, amit ők választottak. Az én álláspontom az, hogy ők járjanak csak ezen az úton, ha az nekik annyira megfelel. Az ő útjukat ne kényszerítsék azonban rá önre és másokra arra az ősi dogmára hivatkozva, hogy a legszigorúbb értelemben vett nőtlenségen kívül nem vezet más út az égi királyságba. Teljesen nyilvánvaló, hogy nem mindenki hajlandó arra, hogy erőszakot tegyen a Természeten és önmagán. Nincs arra szükség, hogy mindazok az emberek, akik lelki életre vágyanak, ilyen vaskalapos és elavult dogmák áldozataivá váljanak. Nem lehet az Istenség akarata az, hogy mindenki arra irányuló sikertelen, ámde annál makacsabb erőfeszítésekkel gyötörje önmagát, hogy elterelje figyelmét erről a teljesen természetes funkcióról. A nemiség nem egy mindentől elkülönült vagy éppenséggel gonosz dolog, amellyel a teremtő erők utólagosan csak azért ruháztak fel bennünket, hogy csapdába ejtsenek. Ez a gondolat egyszerre iszonyú és abszurd. Nem, a nemiség az emberi mikrokozmosz szervi teljességének része, és arra ugyanakkora tisztelettel kell tekintenünk, mint létezésünk bármely más részére. Az aszketikus erkölcsi szabályok és a kolostori fegyelem betartása alapvető fontosságú azok számára, akiknek erre szükségük van, de ezeket nem igényli mindenki. Még azoknak sem kötelező a tökéletes aszketizmushoz ragaszkodni, akik nem érték el a Felettes Énnel megvalósítandó nyílt kommunikáció állapotát. Istenhez több úton lehet eljutni. Ez olyan tény, amit a merev aszketizmust hirdető személyek gyakran figyelmen kívül hagynak egyszerűen azért, mert semmit sem tudnak róla. Egy férfinak illemtudásra és önuralomra van szüksége. Nem szabad megfélemlenie arról, hogy a testnek megvan a saját higiéniája, amire egészségének megőrzése érdekében gondot kell fordítania, ugyanakkor a test nem igényli a konfliktusokat és az önfeláldozást. Sok aszketikus szabály olyan letűnt korokból származik, amikor a maiaktól nagyon eltérő társadalmi viszonyok álltak fenn. Mi értelme van mindenkire azt követelni, hogy olyan parancsoknak engedelmessé váljon, melyeket rég letűnt évszázadok emberei számára alkottak meg? A régi korokat elnyelte az idő szakadéka. Sok mindent megtehetünk, de az idő kerekét nem forgathatjuk visszafelé!

A fentiek nem a testre, a lélekre vonatkoznak. A megfelelő magatartást nem azáltal alakíthatjuk ki, hogy különös figyelmet szentelünk bizonyos szerveinknek, hanem azáltal, hogy megtanulunk elménk felett uralkodni, ami végső soron egyéb szerveinket is szabályozza. A mindenkor félreértett aszketizmus problémájától csak személyes alapon szabadulhatunk meg. Ez a kérdés nagyobb mértékben függ össze az egyes emberek vérmérsékletével és élettapasztalatával, mint azt a legtöbben feltételezik. Vannak olyan emberek, akiknek a Természet, a Sors és az Isten az aszkétaságot és a világ teljes elutasítását adta hivatásul. Az én javaslataim nem nekik szólnak. Ugyanolyan helytelen, buta és bűnös dolog lenne részemről, ha megpróbálnám elgondolásaimat rájuk kényszeríteni, mint az, ha az aszketák próbálnák saját életszemléletüket és életmódjukat énám erőltetni. Az ilyen személyeknek mélységes tisztelettel kell viszonyulniuk saját öröklött adottságaikhoz és képességeikhez. Legyenek ők hűek az általuk hallott belső hanghoz. Ez fogja számukra lehetővé tenni, hogy a legtöbbet és a legjobbat hozzák ki önmagukból. Az ő számukra a kolostornak, a remetelaknak, az erdőnek vagy a hegynek állandó otthonként kell szolgálnia. Nekik a szüzességet és a nőtlenséget egész életükre szólóan maguktól értetődő dolgokként kell elfogadniuk, és távolságot kell tartaniuk a világi dolgoktól. Ha ilyen férfiakkal találkozom, mélységesen tiszteltem őket, feltéve, hogy őszintének tűnnek. Az ilyen emberek azonban szükségképpen törpe kisebbséget alkotnak. A többiek önmagukat veszélyeztetik azáltal, hogy ezeket a nagy lelkeket majmolják, mivel folytonosan kite-

szik magukat annak, hogy beleesnek az öncsalás csapdáiba, és állandóan az a veszély leselkedik rájuk, hogy az önmegtagadás időnként éppen az általa kiváltott heves testi reakciók formájában üt vissza rájuk. Az az öreg ember, aki nap mint nap a porban hemperegve tette meg az arunachalai dombot övező nyolcmérföldes utat, erőteljes szimbólummá vált előttem. Mára már kihalófélben lévő gondolatok és elvek megtestesítőjét láttam benne. Lehetséges, sőt biztos, hogy ő egy rendkívül jámbor és hitbuzgó öregúr, hiszen az ez iránt a szent hely iránt tanúsított imádata is ezt bizonyítja. Elképzelhető azonban, hogy mindazt, amit ő a porban való hempergés révén nyer, kevesebb kényelmetlenség árán is el lehet érni úgy, hogy az ember bárhol nyugodtan leül a domboldalra, és hagyja, hogy a szent hely erőteljes lelki rezgései utat találjanak elméjéhez. Lehetséges, hogy ez az utóbbi csendes és cseppet sem feltűnést keltő módszer, de biztos, hogy az előbbinél hatékonyabb, okosabb, és annál kevesebb fáradsággal jár. Hasonló okokból adódóan a jóga gyakorlásának szabályait sem könnyű betartani modern korunkban. A jóga szabályai ugyanis egy a maitól külsőségeiben és lelkületében nagyon különböző korból maradtak fenn. Az az ésszerű, hogy ezeket a szabályokat időről időre hozzáigazítsuk megváltozott korunkhoz. A réginek át kell adnia helyét az újnak. Ha a jóga szószólói a múltban rugalmasabb szellemiségről tettek volna tanúbizonyságot, akkor tudományuk nem vált volna azzá az abnormális kuriózummá, aminek ma tűnik, és nem tűnt volna el a világból majdnem teljesen, úgy, ahogyan az mára bekövetkezett. Ezek az aszkéták valamiféle lelki sztratoszférában lebegnek a fejünk felett, és úgy tűnik, hogy az ilyen gyengébb halandók számára, mint amilyenek mi vagyunk, nem tudnak sem segítséget, sem reményt nyújtani. Az aszketizmus a jelenlegi ember számára nem vonzó, és azt hiszem, nem is alapvető fontosságú. A kifelé élt életet és a belső szellemet összhangba kell hozni egymással. Az ember elsajátíthatja a belső aszketizmus gyakorlatát, ami nem befolyásolja túlzottan külső életét, mindazonáltal igen erőteljes hatással van szívére és elméjére. Ebben a helyzetben, ha bármiféle változtatásokat valósít is meg aktív létezésében, azt szabadon, a saját belső énjéből eredő parancsot követve, és nem valamiféle külső fegyelmenek vakon engedelmességgel teszi. Ha valamit megtanultam, akkor az az, hogy a nemi élet elutasítása valójában az elme döntésén alapszik. Az elutasítás pusztán fizikai ténye hiábavaló akkor, ha azzal legalább bizonyos mértékben nem párosul megfelelő belső szemléletmód. Mivel a Természet nem siet, a tökéletesség elérésére és a normális fizikai funkciók önként vállalt visszaszorítására irányuló hősies erőfeszítések néha ostobának és gyakran hiábavalónak bizonyulnak. Ahelyett, hogy hagyjanak fel meglévő cselekvési szokásaikkal, én inkább azt tanácsolnám az embereknek, hogy hagyjanak fel meglévő gondolkodási szokásaikkal.

Azok, akik ősi gondolatokból épült falak szorításában vergődnek, jobban teszik, ha lerombolják ezeket a falakat, és nem arra pazarolják energiáikat, hogy hasztalanul módosítani próbálják az ezeken a falakon belül folytatott tevékenységüket. Végző soron minden cselekedet gondolat eredménye. A cselekedetek vagy az általunk felismert igazság, vagy az arra való, akár tudatunkon kívüli, mentális törekvés eredményei. Ezzel, kedves Chaplin úr, elérkeztünk a jóga tudományának újabb félreértelmezéséhez. Az önjelölt tanítók a magány keresését is hangsúlyozottan javasolják, hogy összes időnként a meditáció gyakorlásának szentelhessük. Azok, akik ezt megtehetik, valóban a lehető leghelyesebben cselekszenek, ha megfogadják ezt a tanácsot. Az elme azonban nem hódítható meg, és nem uralható ilyen könnyen.

Keleten és Nyugaton a jóga számos jelenkori ambiciózus művelőjéhez és oktatójához volt szerencsém, és velük kapcsolatban szerzett tapasztalataim alapján erősen kételkedem abban, hogy öt százalékuknál többen lennének képesek egy teljes napon át meditációs gyakorlatokat végezni. Azok, akik mégis megpróbálják, óhatatlanul a saját maguk iránt érzett elégedetlenségtől fognak szenvedni. Sikertelen erőfeszítéseik természetesen belső konfliktusokhoz vezetnek, minek folytán nem kerülnek közelebb az áhított célhoz, a lelki békéhez. Végül a Természet rászorítja őket arra, hogy egy sokkal kiegyensúlyozottabb létformához térjenek vissza. Mennyivel bölcsebbek lettek volna, és mennyi szükségtelen önkínzástól kímélik meg önmagukat, ha kezdettől fogva egy egészséges ritmus által szabályozott napi programot próbálnak meg kialakítani, amelyben meghatározott idő jut a meditációra és az aktív életre. A fentiekből leszűrhető tanulság abban áll, hogy a meditáció csak egy cél elérésére szolgáló eszköz, nem pedig maga a cél, ahogyan azt sokan gondolják. Nem szabad a célt és az ahhoz vezető utat felcserélni. Sokkal többet mondhatnék még a meditáció gyakorlásának ősi módjairól és a szükségszerűen azok helyébe lépő modern módszerekről, de inkább tartózkodom ettől. A jóga önjelölt oktatói talán azt fogják mondani önnek, hogy a művészetek és az

értelem csapdaként szolgálnak. Ez valóban lehetséges, de nem szükségszerű. A művészetek és az értelem veszélyt jelentenek a hozzájuk hasonló szűk látókörű emberek számára, mi, azonban barátainkká tehetjük ezeket. Élvezhetjük a saját kulturális adottságainkat és a másokéit, a világ pedig csak jobbra lesz ezáltal. Az az igazság, hogy önmagában véve egyetlen hely sem rendelkezik valamiféle különleges és rendkívüli előnnyel, és a tétlen, magányos élet sem magasabb rendű az aktív társadalmi élethez képest. Ha valaki a fentiek közül az egyiket a másik hátrányára felmagasztalja, csak azt árulja el, hogy szemét milyen kevéssé nyitotta fel a világmindenség Nagy Fénye. Mikor azonban azok a férfiak, akik vállukra a tanítókat megillető talárt terítik, azt állítják, hogy az égbe kizárólag a régi utakon lehet eljutni, és minden időben csakis a régi utak járhatóak, igencsak fékezni kell arra irányuló késztetésemet, hogy szűk látókörű nézeteiket megcáfoljam, mivel ki kell várnom a megfelelő időt, amikor majd a belső hang azt parancsolja, hogy beszéljek. Akkor majd felhívom rá a figyelmet, hogy milyen méltatlan és kisszerű elképzeléseket alakítottak ki maguknak ezek a tanítók a legszélesebb értelemben vett toleranciáról, a mindenkire kiterjedő jótékonykodásról, a kivétel nélkül az összes lény számára életet és támaszt jelentő Legfőbb Atyának az egész világmindenségben történő kibontakozásáról. Van isteni fény, van mindannyiunk számára gyámolító üdvözülés, függetlenül attól, hogy kik vagyunk, és mit csinálunk, hogy régi bűnösök vagy netán új szentek vagyunk-e. Az üdvözülésben egyaránt részesülnek a különféle munkahelyeken keményen dolgozó férfiak és azok is, akik pókhálószerű álmok szövögetésével töltik idejüket, és ebben semmilyen szerepet sem játszik, hogy érdeklődnek-e a jóga, a vallás vagy a filozófia kérdései iránt. Egy szép napon ennek az igazságnak a felismerése az egész felnőtt emberiségbe lelket fog lehelni. Akkor pedig ezen a mi vén és roskatag sárgolyónkon megjelenik az Istenség finom rendje.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

A csendbenlétre ható szent áramlat Hegymászó expedíciók és azok jelentősége

Hegyvidéki otthonomban ismét olyan észrevétlenül repülnek a napok, mint a könnyű szárnyú pillangók. Nem felejttem el, pontosabban nem tudom elfelejteni azt a magasztos célt, ami idehozott. Mindenekfölött áll annak az elkerülhetetlen szükségessége, hogy elérjem, és egy időre fennartsam egyre fokozódó lelki, szellemi és fizikai csendbenlétem állapotát. Szomorú bolygónk számtalan sportpályáján férfiak sokasága rohangászik fel-alá, és ugrándozik ide-oda arra törekedvén, hogy a rendszeresen végzett testmozgás révén még sportosabb és még edzettebb testre tegyen szert. Én ezeknek az uraknak az igyekezetével tökéletes ellentétben arra törekszem, hogy testem a minél tökéletesebb mozdulatlan állapotába kerüljön, hogy elmém megszabadulhasson a fizikai érzületek tudomásulvételének kényszerétől. Némi túlzásba esve azt mondhatnám, hogy az a férfiú, aki az égvilágon semmit sem csinál, a legmagasabb rendű tevékenységet folytatja, míg az a férfi, aki állandóan elfoglalt, valójában semmit sem csinál. Igazából az ember legfőbb feladata, amiért őt erre a világra küldték, nem más, mint a semmittevés. Sajnos, igen kevesen fogják ezt a gondolatot megérteni. Mi az ember létezésének igazolását a munkában kívánjuk látni annak ellenére, hogy semmilyen lényeges természeti körülmény nem követeli azt tőlünk, hogy dolgozzunk. A nap nem dolgozik, mégis sokkal jobban kielégíti létezésének törvényét, mint bármelyik ember. A nap csak megjelenik az égen, és a földön egy csapásra végtelen számú folyamat kezdődik el vagy folytatódik, lát szölog önmagától. Váljunk mi magunk is a naphoz hasonlatossá, és tanuljuk meg azt, hogy a semmittevés művészete legmagasabb rendű formájának hatására hogyan borul a Természet sietve a lábunk elé, készen arra, hogy energiáit sokféle tevékenységben a mi javunkra hasznosítsa.

Számos más helyen emberek sokasága felhevült agyának molekuláit még élénkebb mozgásra serkentve számtalan probléma megoldásán gondolkodik. Én velük ellentétben szimbolikus jeget gyűjtök a nem is túl távoli hegycsúcsokról, és azzal hűtöm a fejemet, miközben abban reménykedem, hogy ezáltal sikerül gátat vetnem gondolati tevékenységem összes megnyilvánulásának. Megint más férfiak a világ mind' az öt kontinensén áldozatokkal, szertartásokkal, önkínzással, varázsigékkel és imádsággal igyekeznek Teremtőjük kedvében járni.

Én ezekkel a tarka színjátékokkal szembeni végső lázadásként egy szélvédett medence rezdületlen víztükréhez hasonlóan nyugodt szívvel és annak az embernek a büszke türelmével várom a Teremtő kinyilatkoztatását, aki tudatában van saját örökkévalóságának.

Spontán erőfeszítésemben nincs nyoma a sietségnek. A kudarcnak az én esetemben nincs és nem is lesz jelentősége. Most minden cselekedetemet úgy végzem, hogy tudatában vagyok a dolgok ciklikus természetének és annak a halhatatlanságnak, ami a mi halandó létezésünk közepette fennáll. Az élet kereke ugyanúgy forog a pályáján, ahogyan az univerzum kereke teremtéseken és megszűnéseken át halad előre, és végül én is elkerülhetetlenül el fogom érni az engem megillető eredményt. Nincs olyan lény vagy akadály, ami elég erős lenne ahhoz, hogy engem ebben megakadályozzon. Nincs olyan teremtmény, legyen az emberi, emberalatti, emberfölötti, jó vagy gonosz, amely meg tudná akadályozni azt, hogy életem vize végül felemelkedjék, és visszatérjen isteni forrásának szintjére. Lehetséges, hogy a visszatérésre sok-sok évet vagy akár emberöltőt kell várni. Nem tudom megjósolni az órát vagy a napot, amikor erre a szent beáramlásra sor kerül, de tudok várni. Az elkerülhetetlen örökkévalóság most felhőként vesz körül. Ebben a felhőben élek, mozgok és lélegzem. Miéit vagyok ennyire biztos a sikerben? Honnan sugárzik ki ez a magabiztos optimizmus, ami ilyen mély és erős gyökeret vert szívemben? Csak azt válaszolhatom, hogy nem tudom. Itt van, és én elfogadom. Nem kérdezem a napot, melynek otthona az égbolt, és nem kérdezem azt a bizakodó ösztönt, melynek otthona az én szívem. Igaz, hogy saját örökkévalóságom érzése a múltban kapott némi megerősítést, ha azonban nem létezett volna már eleve, semmiféle külső kapcsolat sem tehetné volna azt olyan elevenné, ahogyan most bennem él. Amikor egy nyári estén a Temze partján lelkem hüvelyéből kirántott kard módjára váratlanul kiszabadult földi burkából, és a csillagközi tér birodalmába emelkedett, létrejött az a külső kapcsolat, ami rendkívüli módon megerősítette az akkorra már megszületett ösztönt.

Üzenetet kaptam arról, hogy az istenek az embert fel kívánják támasztani, és a Szent Négyes színe elől olyan, emlékezetembe mélyen belevésődött szavak birtokában tértem vissza, melyeknek jelentése néha félelemmel, máskor pedig felemelő érzésekkel töltött el.

Bármi legyen is az eredmény, én fenntartás nélküli bizalommal vagyok azoknak az erőknek örökkévaló természete iránt, melyek a világot és azzal együtt az én egyéni életemet is a kezükben tartják. Ismervén a nagyszerű véget, az emberiség dicsőséges, bár beteljesületlen sorsát, nyugodtan várhatok. Az emberiség sorsában azonban, mint emberi lénynek, nekem is osztoznom kell. Minden vereség csak ideiglenes. A világi élettel együtt járó sokféle nyomorúság nem érinti a Felettes Ént, aki egy napon majd visszaköveteli azt, ami az övé, mert minden egyéb is öneki van alárendelve. Ha az ember ebben bízik, akkor nyugodtan letelepedhet egy hegycsúcsra, és onnan szemlélheti, hogy hogyan robog el mellette az élet. Ha valaki az örökkévalóság levegőjét lélegzi be, megengedheti magának, hogy kivárja, míg eljön az ő ideje, és tudja azt is, hogy hogyan kell szemrehányás nélkül várakoznia. Megmásíthatatlan szabály, hogy az életben a jóindulatú elvek érvényesülnek. Ezeket az elveket nekem is el kell fogadnom. A remény az Igazság előhírnöke. A kinyilatkoztatás iránt öntudatlanul érzett mohó sóvárgásunk annak a jele, hogy kezdjük érezni annak már régen esedékes eljövételét.

A lehullott falevelekkel borított szentélyben eltöltött újabb este kifejezetten eredményesnek bizonyul. A belső jelenlét kitartóan vár rám. A levegőben báj és kellem vibrál, mivel az Igazság csodálatos elemében kezdek fürdeni. Elmém szinte erőfeszítés nélkül telepszik le saját központjába. Szívembe áldott derű és nyugalom költözik. Az isteni béke hullámai egymás után áradnak szét agyamban. Lélegzésem alig észrevehető mozgásokká csillapodik. Mellettem az örökkévalóság körmenete halad el. Az összes apró bosszúság és önző szeszély, a fájó keserűség, a lázadó cinizmus és a kicsinyes gondok úgy esnek ki jellememből, ahogyan ősszel a barna levelek hullanak le a tetszhalott fákról. Hogyan is létezhetnének tovább abban a nagy magasságot idéző ritka levegőben, ami most engem körülvesz? Hogyan lehetnének rám hatással ezek a hiábavaló és kízó elemek, ha a másik, a Felettes Én most teljes fenségességével feltámad, és ideiglenesen áldozatává tesz, miközben úgy ragadja el elmémet, szívemet és testemet, ahogyan a fehér fogú macska ragadja el az egeret? Az áldozat azonban nagyon is megadó, sőt készséges magatartást tanúsít, mivel amúgy is teljesen tehetetlen. Teljesen átjárja a következő szavak finom aromája: "Nem az én, hanem a Te akaratod legyen meg, ó, Uram." Ebben rejlik a legfőbb boldogság. Parancsoló szükségszerűség, hogy

szeressük az Abszolút Jót, ha vele találkozáskor felismerjük azt. Ez az érzés a tehetetlenségből fakad ugyan, mégis mámorító. A láthatatlan kéz félresöpri a személyes én kötelekeit, és a kötelekekkel együtt eltűnik minden gond és félelem, csakúgy mint a múltbeli hibák és a jövő bizonytalansága miatt érzett aggodalom. A Felettes Én, miközben tanújelét adja jelenlétének, egyidejűleg azt is tudatja, hogy felszabadítóként érkezik. Parancsára az összes hitvány, kicsinyes és kényszeredett dolog összezsugorodik és eltűnik. Egyetlen pillantására a szeretet, a rajongás és az alázat áradó tengere zúdul rám. Milyen megnyugtató jóindulatú jelenléte! Hatására az emberben minden belső konfliktus elrendeződik. A vér már nem háborúzik az aggyal, sem a szenvedély a gondolattal. Ha elménkben a logika teljes diadalt arat, el vagyunk veszve. Az isteni jelleg azonban fölülmúlja a logikát. A Himalája előttem megnyitotta az ég arany ablakait, és nekem áldanom kell azt a napot, amikor beléptem csendes birodalmába. Az est gyors leszálltával a külső és belső csend egyre fokozódik. A magam szerény szintjén most megvilágosodik előttem Krisztus következő szavainak lelki jelentése: "Én és Atyám egyek vagyunk."

Ó, Felettes Én, fogadd be és ejtsd rabul tékozló gyermekedet! Milyen édes az élet akkor, ha valaki behatolhat rejtett mélységeidbe! Nem tágasabb és szerteágazóbb, hanem alaposabb létezésre van szükségünk. Az ilyen tapasztalat sokat segít annak megértésében, hogy az emberek miért ragaszkodnak ilyen elkeseredetten az élethez még akkor is, ha az számukra állandósult testi szenvedést és szörnyű lelki és szellemi gyötrelmeket jelent. Az ő ragaszkodásuk ugyanis az élet titkos szívében lakozó intenzív, eksztatikus és megelégedettséget hozó békének csak halovány átszűrődése a mi világunkba. Ragaszkodnak az élethez, mert öntudatlanul is érzik, hogy az olyan adomány, amit érdemes birtokolni. Ha a fizikai életet annak eredeti forrásáig tudnánk követni, akkor végleg birtokába jutnánk ennek a nagyszerű adománynak.

A néhány évtizednyi tünékeny létezés csak távoli visszatükröződése az igazi életáramnak, és csak kis szelete a létezés teljes körének.

Dardzsilingból azt az üzenetet kapom, hogy Ruttledge végül arra kényszerült, hogy feladja a Mount Everest megmászására indított expedícióját. A világ legmagasabb és egyben legismertebb csúcsát ezúttal sem sikerült legyőzni. A Himalája teteje továbbra is elérhetetlen marad az ember számára. Ruttledge csapata néhány száz méternyire megközelítette azt, az időjárás azonban visszafordulásra kényszerítette őket. Biztos öngyilkossággal ért volna fel, ha tovább maradnak a viharoktól ostromolt csúcs közvetlen közelében található hegygerincen. Az Everest marad a legáhíttabb gyémánt abban a diadémban, amellyel a Természet India északi homlokát ékesítette. Ruttledge és társai azonban mégis dicsőségtől övezve fognak lejönni a hegyekből. Mindent megtettek, amit tehettek, többet tenni pedig lehetetlen volt. A hegymászási kísérlet végrehajtásához az egész évből csak egy hathetes időszak állt rendelkezésükre. Május előtt elviselhetetlen a hideg, június közepe után pedig a monszun teszi lehetetlenné a hegymászást. A hegyoldalakon üvöltő szörnyetegként végigsüvöltő hatalmas hóviharak minden útkukba kerülő embert irgalmatlanul a halálba sodornak, és az erős hóesés nyomán kialakuló hihetetlenül vastag hótakaró minden testet befed. Az olyan nehézségek esetében, amelyek akkor merülnek fel, amikor a Természet megmutatja, hogy erői milyen hatalmasak és könyörtelenek, az egyetlen bölcs dolog, amit az ember tehet, a tisztességes és rendezett visszavonulás.

Az első személy, aki a Mount Everest megmászása érdekében gyakorlati lépéseket tett, tisztelt barátom, Sir Francis Younghusband volt. Ő maga is a Himalája vidékén született egy régi brit katonacsaládba, melynek sorsa generációkon át összefonódott Indiáéval. Nem csoda, hogy már igen fiatalon megszerette a hegylánc hófödte csúcsait, és komolyan érdeklődni kezdett irántuk. Még 1887-ben a közép-ázsiai oldalról kiindulva átkelt a teljességgel ismeretlen és feltáratlan Mustagh-hágón, miután teljesen egymagában háromezer mérföldes bámulatos és veszélyekkel teli utat tett meg Kínán, majd a sivár Góbi sivatagon áthaladva. A sivatagban ő és tevéje a nappali hőség miatt csak éjszaka tudtak haladni. Az általa bejárt földdarab nagy részén semmilyen jel sem utalt emberi jelenlétre vagy tevékenységre. A Musztagh-hágó közelébe érve pillantotta meg a világ második legmagasabb hegyét, a híres K2-t, ami csak kétszáz méterrel alacsonyabb az Everestnél. Ennek az egyedülálló látványnak a varázsa olyan magot vetett, ami több mint harminc évvel később csírázott ki, amikor Sir Francis a Királyi Földrajzi Társaság elnökeként megalakította a Mount Everest Bizottságot. Ez utóbbinak az első és egyben legfontosabb feladata abban állt, hogy megszüntesse azo-

kat a politikai nehézségeket, amelyek addig akadályozták az Everest megközelítését. A nepáliak és a tibetiek ugyanis nem voltak hajlandóak engedélyezni, hogy határaikat hegymászó expedíciók lép-jék át. Ilyen engedélyt még India akkori alkirálya, Lord Curzon sem tudott szerezni annak ellenére, hogy ő igencsak hozzá volt szokva, hogy érvényt szerezzen akarátának. Az Everest a bennszülöttek szemében szent hegynek számít, bár sokkal kevésbé szent, mint a Kailas-hegy. A tibetiek még akkor sem fogják nyugati embernek a Kailas-hegy megmászását engedélyezni, ha a vallás hatalma országukban a jelenleginek negyedére csökken.

A bizottság azonban sikerrel járt ott, ahol Curzon kudarcot vallott. Az engedély megszerzését követő ténykedése a szükséges előkészületek pénzügyi feltételeinek megteremtése és megszervezése volt. Az évek során öt expedíció vágott neki a hegy megmászásának, és annak ellenére, hogy végül mind az öt kudarcot vallott, ezek a legdicsőségesebb kudarcok a hegymászás történetében.

Bár az Everest makacsul ellenáll annak, hogy profán lábak a csúcsára hágjanak, néhány más, kissé alacsonyabb óriást mégis leküzdött az emberi akarat és vállalkozó szellem. Frank Smythe néhány évvel ezelőtt bátor csapatával a Kamet hétezer-ötszáz méter magas csúcsát hódította meg. Lábuk belesüllyedt a puha hóba, veszélyes sziklákat kellett megmászniuk, az út végső szakaszában pedig csak úgy haladhattak felfelé, ha a jégbe lépcsőfokokat vágtak. Egyetlen megcsúszás elég lett volna ahhoz, hogy a mély szakadékok valamelyikébe zuhanva azonnal szörnyethaljanak. Oliver hadnagy 1933-ban, nyári szabadsága során a Trisul meredek oldalán kapaszkodott fel, és zihálva, a végsőkig kimerülve ért a hatezer-kilencszáz méter magas csúcsra, ami jogos diadalérzettel töltötte el. Eric Shiptonnak sikerült a Nanda Devi barátságatlan és veszedelmes szakadékein át felvergődni abba a hatalmas, ez idáig feltáratlan medencébe, amit a hegy magában rejt. Dr. Paul Bauer kétszer próbálta meg megmászni a Kanchen-jungát, de hétezer hatszáznyolcvan méternyi magasságon, amikor már maga előtt látta a csúcsot, nem talált további kapaszkodót a függőleges jégfalon, és közvetlen lavinaveszély is fenyegetett. A csúcs meghódítását feladva vissza kellett fordulnia. Merkl német csoportja két évvel ezelőtt próbálkozott a Nanga Parbat megmászásával. Az expedíció tagjainak fele életét vesztette, maga Merkl is halálra fagyott egy hatezer-kilencszáz méternyi magasságban lévő jégbarlangban, miután a felgyülemlett hócsomókon szörnyű fagyási sérüléseket szenvedett.

Errefelé, azaz a középső Himalája Tehri-Garhwal körzetén át vezethetett Palis és társai útja is 1933-ban. Gangotri felé mentükben el kellett haladniuk erdei bungalóm mellett, és még az is elképzelhető, hogy itt éjszakáztak. Gangotri környékén több hatezer méter magasságú csúcs várt rájuk. Először egy ötezer-négyszáz méter magas hegyet másztak meg, majd a Kedarnath-csoporton át leereszkedtek, és egy hatezer méter magas csúcsra jutottak fel.

Ezt követően a hatezer-hatszáz méter magas Satopanth megmászásának vágtak neki, és ismét sikerrel jártak. Kimerült testüknek pihenésre volt szüksége, ezért néhány napra visszatértek a Gangotri közelében található Harsilba. Miután ismét útra keltek, egy gleccseren felmászva jutottak el a nehezen járható Nela-hágóhoz, ahonnan a tibeti határon található Spiti-völgybe ereszkedtek le. Innen hangos mennydörgéstől kísérvé nagy küzdelmek árán ködben, hóviharban és szélben előrehaladva jutottak el a környezete fölé magasodó Leo Pargial-csúcsához, amit sikeresen meg is másztak. Az említetteken kívül a Himalájának nagyon kevés csúcsát hódították meg eddig, minek folytán a sikertörténet igen rövid. Mummery elindult fölfelé a Nanga Parbaton, de hogy milyen magasra jutott, azt nem tudni, mivel többé senki sem hallott felőle. Abruzzi hercege a K2-t megmászhatalannak találta.

Az embernek azonban fizikailag nem kevésbé kell fölfelé törekednie, mint lelkileg, és lehetséges, hogy találékonysága még megtalálja azt az eszközt, melynek segítségével diadalt arathat a Természet fölött, és ugyanúgy legyőzheti az ázsiai Himaláját, ahogyan annak alacsonyabb európai rokonát, az Alpokat sikerült legyőznie. A világ legveszélyesebb gleccsereinek és legmeredekebb lejtőinek megmászásához, a legnagyobb magasságok elviseléséhez olyan kivételes testi erőre és állóképességre van szükség, aminek csak kevesek vannak birtokában. A magaslati levegő alacsony oxigéntartalma miatt minden egyes lélegzetvétel és minden egyes lépés külön erőfeszítést igényel. A légköri nyomás változása következtében a nem akklimatizálódott behatolót csaknem elviselhetetlenül heves fejfájás gyötri. A szívnek tökéletesen egészségesnek kell lennie, a tüdőnek nagynak és erősnek, a végtagoknak pedig szívósaknak és edzetteknek. Ha ez nem így van, akkor az ember jobban teszi, ha hozzám hasonlóan nem megy magasabbra annál a háromezer méternél valamivel ala-

csonyabb szintnél, ahol jelenleg is tartózkodom, hacsak nem akar a halállal rulettezni. A metsző hideg, a mindenén áthatoló szél és az állandó viharok a hóhatár fölötti jégbe zárt vidékeket a purgatóriumhoz teszik hasonlatossá. A csúcsok elérését több egyidejűleg jelen lévő tényező nehezíti, mivel az embert óhatatlanul is ingerlékennyé teszi a sarkvidéki hőmérséklet, a lelassult vérkeringés bénító depressziót, a ritka levegő pedig olyan légszomjat okoz, hogy egyetlen lépés megtételéhez háromnégy lélegzetvételtre van szükség. Ehhez járul még, hogy a veseműködésben beállott változás következtében a hegymásztót állandó belső rosszullét és émelygés gyötri. A fentiekben kívül folyamatosan fenyegeti az embert az a veszély, hogy egy rossz mozdulat következtében megcsúszik, és a mély szakadékok egyikébe zuhanva halálra zúzza magát. Tekintettel a fentiekben felsorolt nehézségekre, csak olyan férfiak vállalkozhatnak a Himalája büszke csúcsainak megmászására, akik azonkívül, hogy rendelkeznek a szükséges testi erővel, és viszonylag fiatalok, hősies áldozatokra kész és optimista lélekkel bírnak.

A Himalája csúcsainak meghódítására tett ismétlődő kísérleteknek valóban lelki értéke és jelentősége van. Bárkinek, aki önként vág neki annak, hogy a Himalája csúcsait meghódítsa, és nem hagyja, hogy a magasságok visszariasszák, olyan tulajdonságokkal kell rendelkeznie, amelyek egy istennek tetszőbb élet noviciátusának is követelményeit képezik. Magasztos vállalkozásának véghezvitele során késznek kell lennie arra, hogy lemondjon legértékesebb tulajdonáról, a létezésre való jogáról. Így a lelki célokat követő embernek késznek kell lennie arra, hogy oda menjen, ahová azt neki a belső hang parancsolja. Ez magában foglalja a kínzás és mártíromság, sőt a lélek testből történő távozásának vállalását is, amint azt számos múltbeli példa igazolja. Az ilyen embernek el kell szakadnia az összes hagyományos útjelzőtől, neki kell vágnia az úttalan lejtők megmászásának, és mászás közben neki magának kell a saját útját megteremtienie. Így az igazságot kereső embernek el kell szakadnia a vallás és a filozófia hagyományos dogmáitól, miközben nyitott szemmel kell járnia, neki magának kell kigondolnia minden egyes további lépését, és saját útját megtalálnia az igazságnak abban a világában, amely őbenne lakozik. Végül szeretnie kell a magányt, az egyszerűséget, a nyugalmat és a Természet alkotta táj szépségét, hiszen máskülönben ezeknek az ember nem járta hegycsúcsoknak a világa nem is vonzaná őt. Így az ilyen célokat követő embernek azt a négy dolgot kell szeretnie, amit a Természet lelkétől egy napon fenséges ajándékként megkaphat.

Miben rejlik ezeknek a Himalájába indított expedícióknak a jelentősége? Nem arról van-e itt szó, hogy az összes kiváló férfi szívében ugyanannak a törekvésnek egy azonos zenei alaptémához hasonlatos dala szól? Nem arról van-e itt szó még, hogy a zarándoklat benne lakozik természetünkben, míg az állandó önelégültséget bűnnek tekintjük? .

A bolygónk lápos felszíne fölé emelkedő és alacsonyan lebegő felhők fölött a Himalája égében magasan ragyogó csúcsoknak az a funkciójuk, hogy rajtuk választódjon ki az a magasabb rendű emberfaj, amely majd az evolúció élcsapatát fogja alkotni. A Nietzsche által megálmódott felsőbbrendű ember létrejön, bár nem az őáltala elképzelt durva és kegyetlen formában. Néhány ilyen ember máris létezik. Ők egyszerre jelentik a célt és az útmutatást. A megvilágosult Bölcsességben és az erőteljes Alkalmasságban benne van a jövőben elérhető eredményeink jelenkori képe.

A firenzei Dante a földi Paradicsomot egy hegy tetején képzelte el, pontosan úgy, ahogyan a japán festők hazájuk sok magas hegye közül a legmagasabbikat, a szabályos kúp alakú Fudzsiját ábrázolják isteneik lakhelyeként. A Fudzsi, ami Japánban ugyanazt a szerepet tölti be, mint Tibetben a Kailas-hegy, egy mára már kialudt vulkán, amit az ország minden sarkából érkező zarándokok sokasága keres fel, akik azután a hegy szépsége és vallási jelentősége iránt érzett áhitattal eltelve térnek vissza falujukba.

Mindannyiunk fölött - legyünk bár hegymászók vagy síkvidéki emberek - ott tündököl az ezüstösen ragyogó csúcs, amit a Teremtő azért emelt, hogy megmásszuk. A csúcs örökkévaló, és örökké hívogatni fog bennünket. Nekünk is meg kell próbálkoznunk az Everest megmászásával. Vagy inkább gyáván ragaszkodjunk otthonunk kényelméhez?

Vagy szívünkben szilárd elhatározással vegyünk botot a kezünkbe, és induljunk el arra az útra, ami végül is a legcsodálatosabb expedíció, amit ez a világ számunkra nyújthat?

TIZENHARMADIK FEJEZET

Találkozás egy párduccal - A Természet kegyetlenségének problémája

Ma délután az erdőn keresztül hazafelé bandukolok, és amikor már csak mintegy tizenöt percnyi gyaloglás választ el bungalómtól, eszembe jut egy dolog, amit az ember egyébként gyakran hajlamos elfelejteni ebben a gyönyörű környezetben, nevezetesen, hogy ebben az elszigetelt királyságban nagy számban élnek vadállatok.

Tekintetem céltalanul kalandoz ide-oda az erdő fáin és bokrain, amikor jobb kéz felől szokatlan színfoltra esik pillantásom, amit jól megvilágít a délutáni napfény. A meglepetéstől földbe gyökerezik a lábam. Az egyik fán a levelek által félig eltakarva különös testhelyzetben egy párducot veszek észre. Két vízszintes ág által alkotott villában fekszik, körülbelül háromméternyire a föld felett. Kerekded feje mellső mancsai között nyugszik, foltos bundával fedett teste majdnem teljes hosszában elnyúlik az ágon. Az állat az igazak álmát alussza. A függőleges sugarakkal tűző kora délutáni nap olyan rekkenő hőséget idézett elő, ami az állatnál bágyadtságot okozhatott, minek következtében ott a helyszínen mély álomba merült. Nehéz lenne más magyarázatot találni arra a kivételesen védtelen helyzetre, amiben most van. Az, hogy honnan került a fára, minden nehézség nélkül megmagyarázható. A közeli vízmosások számos párducbúvóhelyet rejtenek. Az állatok általában éjjel merészkednek elő, mivel szemük az állandó éjszakai portyázás következtében rendkívül élessé vált. Ez az állat szokatlan órában hagyta el lakhelyét. Az összes erdei állat közül a párduc a legnyugodtabb. Lassan, lopakodva lépdél, és puha mancsai járás közben nem keltenek zajt. Nyilvánvalóan azért mászott fel a fára, hogy kiszemelt áldozatát ne zavarja meg idő előtt. Odafönt úgy fészkelte be magát az ágak közé, hogy tökéletesen belássa a környező területet, de kiszemelt zsákmánya elől rejtve maradjon, hogy a megfelelő lélektani pillanatban lecsaphasson rá.

Kezdem magam igen kínosan érezni. Fáradt vagyok, és minél előbb haza akarok kerülni. Ha azonban továbbmegyek, el kell haladnom a mellett a fa mellett, amelyiken a párduc alszik, és fennáll a veszély, hogy lépteim neszével felébresztem az állatot. Nincs szándékomban visszafordulni, még kevésbé itt maradni. Egy rövid bambusznádon kívül, melyet útközben találtam, más fegyverem nincs. Ez a "fegyver" az adott körülmények között nem hasznosabb, mint egy gyufaszál. Nincs más lehetőségem, mint hogy óvatosan, szinte lábujjhegyen lépkedve próbálok elosonni a fa mellett. Óvatosságom hasztalannak bizonyul. Az erdő csöndjében a legkisebb nesz is tisztán hallható, az ember még a lehulló falevél zizegésére is felfigyel. Ebben a helyzetben nem tehetek mást, mint hogy tökéletes csendben állok, és várok. Az állat felemeli macskáéhoz hasonlatos fejét, majd gyönyörű bundás teste felemelkedik, és gonosz, sárgászölden izzó szemével kérdően rám néz. Én ugyanilyen kérdően nézek vissza rá. Pulzusom a szokásosnál sokkal gyorsabban ver. Nem vagyok kifejezetten mackóalkat, nem tartom magam különösebben bátornak, és nem rendelkezem kivételes fizikai erővel sem. Csak némi belső csend áll rendelkezésemre. Így azután az eme alulértékelt tulajdonságomból rendelkezésemre álló tartalékhoz folyamodom, ami talán meghozza számomra ugyanazt az eredményt, mint a bátorság.

Amikor a párduc rájön, hogy én is észrevettem őt, szemében vad düh villan föl. Dühében kissé szétnyílnak állkapcsai, és kivicsorított fogai dacról árulkodnak. Fülei hátrafelé, a fejéhez simulnak. Ezután dühös morgás közepette, ami úgy hangzik, mint egy emberi köhögés, az izmos test ívszerűen felemelkedik, és az állat egy merész ugrással a fa túlsó oldalán terem, ahonnan egy újabb ugrással hangos recsegés közepette ér földet a kusza aljnövényzetben. Mielőtt végleg eltűnne az erdőben, egy pillanatra még látom csapkodó farkának fekete végét.

Tehri államban honosak még más olyan állatok is, melyek nem kedvelik az embert, és amelyek az ember számára sem különösebben vonzóak. A fekete medve elég gyakori errefelé. A leopárd ide-oda vándorol a területen, időnként a vaddisznó is elhagyja az erdő sűrűjében található kedvenc dagonyázóhelyeit. A tigris mostanra néhány félreeső vidékre szorult vissza. A vadállatok nappal általában visszahúzódnak, és csak a sötétség leszálltával merészkednek elő. Ekkor ágyamban fekve időről időre furcsa hangokat, baljóslatú morgásokat hallok, amik arról árulkodnak, hogy olyan portyázó vadállat jár a közelben, amelyik elhagyta az erdőben vagy valamelyik vízmosásban található rejtékhelyét, hogy ezen a környéken kutasson újabb élelemszerzési lehetőségek után. Az egyik este zseblámpámmal egy medvebocs pofájára világítottam rá, ami, miután hangos morgásokat hallatva körüljárta bungalómat, az ajtó üvegén keresztül hátsó hálószobámba kukucskált be. A hegyi lejtőkön nagy számban élnek szarvasok és foltos őzek. Megtalálhatók itt a kecskeantilopok is, ezek az érdekes, egyszerű, ártatlan, félénk és szeretetreméltó állatok, amelyek egészen addig szelí-

den viselkednek, amíg egy-egy ragadozó rá nem kényszeríti őket arra, hogy az életükért harcoljanak. Ilyen alkalmakkor erőteljes agancsaikat félelmetes fegyverként tudják használni. Egyetlen párduc képes egész csordányi szarvast menekülésre kényszeríteni. A szarvasok egészen addig az utolsó pillanatig nyögdecseléshez hasonló hangokat hallatnak félelmükben, ameddig a védekezés kényszerre bátorsággal nem tölti el őket. Az ugató szarvas, ez a gyönyörű, karcsú lábú állat is honos a környéken. Igen kellemetlen élmény hirtelen találkozni a himalájai fekete medvével. Általában pillanatnyi hangulatától függ, hogy megtámadja-e az embert, vagy sem. Rendkívül gonosz, alattomos és vérengző állat hírében áll. Ezen a vidéken érdekes történetet mesélnek egy fiatal vadászról, aki egy erdő borította hegyoldalon maga fölött egy medvét pillantott meg. Elsütötte fegyverét, és könnyebben megsebesítette az állatot. Az dühében és kínjában ordítva szélesebben rohant le a hegyoldalon, megragadta a szerencsétlen embert, és behajította a közeli szakadékba. A vadász azonnal szörnyethalt.

Az élet hajnalán nyoma sem volt annak a rémületnek, amit ezek a vérengző vadállatok okoznak az embereknek és a többi állatnak. Tudom, hogy a materialisztikus evolúciós elmélet képviselői olyan időkről beszélnek, amikor az ember bizonyos állatokhoz hasonlóan barlangokban lakott, és az egész bolygót hatalmas, vérengző állatok tartották rettegésben. Ha valaki meg akar győződni róla, hogy valóban voltak ilyen állatok, csak a legközelebbi múzeumba kell elmennie, ahol a megkövült maradványok ékesszóló bizonyítékként szolgálnak. Sajnos, elméleti tudósaink nem mennek vissza eléggé az időben. Miután egy valóban távoli korszakig követték nyomon az ember és bolygónk történetét, elfáradnak, és kutatásaikkal nem hatolnak mélyebbre a múlt rétegeiben. Ez a hosszú történet azonban nem a mai tudósok által többé-kevésbé feltárt legrégebbi korszakban kezdődött. Ezek a tudósok egy olyan képzeletbeli földön kívüli riporterre emlékeztetnek, aki miután a legutóbbi háború idején földünkön tett látogatásáról saját bolygójára visszatért, úgy tájékoztatta az övéit, hogy a Föld lakói kizárólag egymás kölcsönös megsemmisítésével vannak elfoglalva. Ha néhány évvel korábban jár a Földön, nyilván beszámolója is egészen máshogy hangzott volna. Én sajnos nem tudok kövületekkel szolgálni fenti állításom alátámasztására, és nem állnak rendelkezésemre a legkorábbi emberek által bizonyítékokként hátrahagyott tárgyi emlékek. Nem tudok megdönthetetlen bizonyítékokat tárni a kételkedők elé. A mai bolygó nem azonos a tegnapi bolygóval. Az idők során a bolygó felszínén és szerkezetében hatalmas változások következtek be, amelyek tökéletesen megsemmisítették a korábbi korszakok kisebb-nagyobb tárgyi emlékeit. Ezek a korábbi korszakok mára annyira távolivá váltak, hogy teljesen elvesztették jelentőségüket. A Földanya nem foglalkozik azzal, hogy saját őstörténetére vonatkozó bizonyítékokat őrizzen meg csak azért, hogy néhány tudós számára olyan anyagot biztosítson, amin kedvükre elrágódhatnak, és aminek alapján újabb és újabb elméleteket gyárthatnak. A Földanya jól tudja, hogy eddig mit tett, és ha apró emberek erről másként vélekednek, az az ő dolguk.

Első ránézésre úgy tűnhet, olyan érvekkel hozakodom elő, amelyeket nem támasztanak alá tények, amikor azt állítom, a Természet elsődleges szándéka nem az volt, hogy a világegyetem kezdetére egy olyan rémuralom nyomja rá a bélyegét, amelyre a légyre vadászó pók szolgáltatja a legjobb példát. Éppen ellenkezőleg, saját kritikai érzékemet kielégítő számban állnak rendelkezésemre a Természet eredendő jóságáról tanúskodó jelek, és bizvást állíthatom, hogy kritikai érzékem élesebb és kifinomultabb, mint azoké a tudósoké, akiknek tudományként előadott sejtéseit ártatlan tudatlanságomban magamba szívtam. Ezek a jelzések azonban nem olyan forrásból származnak, amiket a modern világ elfogadhatónak tart, és hiábavaló időpocsékolás lenne azokról a mai igényes közönség előtt szót ejteni. Erről a forrásról csak annyit szeretnék még elmondani, hogy van a létezésnek egy, a félönkívülethez hasonló állapota, és ebben az állapotban máskor láthatatlan erők, szólhatnak az emberhez. Én ebből a forrásból szereztem némi tudomást fajunk íratlan történetéről. Ily módon egy olyan kezdeti aranykor képe jelent meg előttem, amikor a legtágabb értelemben vett Jó mindenre kiterjedő uralma érvényesült, és az anyag a szellemnek volt alárendelve. Abban a korban az emberiséget egy isteni ösztön vezérelte, és nem volt szüksége ravasz és bonyolult okoskodásra ahhoz, hogy saját legfontosabb érdekeit felismerje. A gyengébb népeknek az erősebbek általi kizsákmányolása nem létezett, és nem is létezhetett, mivel minden ember szívében érezte a közös Atyát, akit az egész világon sajátjukként tiszteltek. Annak a kornak az állatai nem félték az embertől, mivel nem volt okuk rá. A Természet bőségesen gondoskodott arról, hogy szükségleteiket má-

sokra nézve értelmetlenül módon elégíthessék ki. Az egyik fajnak a másik által történő pusztítása nemcsak szükségtelen, hanem teljességgel ismeretlen is volt akkoriban.

Sem tények, sem kövületek nem állnak rendelkezésemre ahhoz, hogy azokat meggyőző bizonyítékokként bemutathassam azoknak az embereknek, akiket egyébként nem kívánok meggyőzni. Ehelyett egyre konkrétan fogalmazódik meg bennem egy kérdés. Minden intelligens ember - és itt az élettapasztalat révén megszerzett valódi intelligenciára, és nem a tankönyvekből merített álin-telligenciára gondolok - életében eljön az a pillanat, amikor a palotája ablakából az éjszakai csilla-gos égre kitekintő Napóleonhoz hasonlóan így szól: „Ne kérje tőlem senki, hogy azt higgyem, en-nek a hatalmas alkotásnak nincs Teremtője.”

Ha pedig valaki a továbbiakban elismeri eme Teremtő, eme Isten létezésének a valószínűsége-t, akkor szembesülnie kell azzal a kérdéssel, hogy miért tűri Isten a szenvedést és a gonoszt kör-nyezetünkben. Az égre felnéző embernek el kell ismernie a Földön jelen lévő összes nyomorúság létezését is, és be kell látnia, hogy vagy maga Isten foglalta bele ezeket teremtésébe, vagy azok ön-maguktól, az ő kifejezett szándéka nélkül jöttek létre. Erre a kérdésre a világ vegyes jellegének, az-az a siralmas nyomorúság és a mennyei élvezetek egyidejű jelenlétének ismeretében csak azt vála-szolhatjuk, hogy Isten ezt az univerzumot egyfajta mámoros állapotban teremtette. Kétségkívül ez a legősibb probléma, aminek megoldásával mind az antikvitás, mind a modern kor gondolkodói mind ez ideig eredménytelenül próbálkoztak. Nekem egyáltalán nincs szándékomban a megoldáson törni a fejemet. Istennek csak azok az emberhez küldött üzenetei állnak rendelkezésünkre, amelyek az időről időre feltűnő nagy vallásokban testesülnek meg. Megtehetjük, hogy a vallások tanításait nem fogadjuk el Isten üzeneteiként, de nem valószínű, hogy ezek a tanítások pusztán mélyebb tartalmat nélkülöző szóhalmazok lennének. Egyáltalán nem ésszerűtlen dolog azt feltételezni, hogy néhány bátrabb lélek túllépve azon a határon, amit az emberiség általában elérni és felfogni képes, maga-sabb szférákba merészkedett, és hírt hozott a Teremtőről. Az összes vallás azt tanítja Istenről, hogy ő legalábbis jóindulattal, gyakran azonban együtt érző szeretettel viseltetik irántunk. Ha az összes múltbeli vallási vezető, bölcs és próféta, aki az Isten ember iránti alapvető jóindulatát hirdette, sú-lyosan tévedett, és híveit is megtévesztette, akkor az ésszerűség azt kívánja, hogy hagyjunk föl mindazzal, ami szép és jó az életben, és forduljunk a gátlástalan és vad önzés felé, továbbá hogy adjunk föl minden reményt az önnön ellentmondásaiba végzetes módon belegabalyodott emberiség jövőjével kapcsolatban. Ekkor el kell fogadnunk Oswald Spenglernek, a pesszimizmus és az erő német apostolának azt a tanát, hogy az ember maga is egy ragadozó állat. Szerencsére ezt a legtöbb intelligens ember nem így gondolja. Ők nem imádják úgy a minden érzelmet kizáró ésszerűséget, ahogyan azt jelenkori intellektuális bohócaink teszik. Ha hátat fordítanak is egy olyan vallásnak, mint amilyen a kereszténység, Krisztustól azért nem fordulnak el teljesen. Ha el is hagyják a felbomlófélben lévő hindu vallást, még mindig bizonyosfajta tiszteletet éreznek annak múltbeli szentjei iránt. Így azután az isteni jóakarát eszménye még mindig sokak számára jelent reményt és hitet. Mindezek az emberek iskolai tanulmányaik alapján elfogadják a barbárságtól a civilizáció felé előrehaladó evolúció tudományos elméletét. Ez a történet azonban nem egy teljes regény, hanem egy hosszú sorozatnak pusztán néhány epizódja.

A tudósok, miként azt már korábban állítottam, eddig csak az utolsó néhány részletre derítet-tek fényt. Ha valaha is feltáruznak előttük a korábbi részletek, ítéleteik felülvizsgálatára fognak kényszerülni. Az a gondolat, hogy a Természet vérengző fenevadakkal kezdődött, és a Teremtéssel először a legállatiasabb ember és a legvadabb állatok jelentek meg a színen, majdnem háromnegyed évszázadon át divatos és népszerű volt az iskolázott emberek körében.

Mostanra sikerült megfogalmaznom kérdésemet, amit ezekhez az emberekhez intézek.

Ha önök egy jóindulatú Istenben hisznek, hogyan vélekedhetnek mégis úgy, hogy Ő a te-remtés munkáját ilyen visszataszító módon kezdte el? Nem lenne-e ésszerűbb azt hinni, hogy Isten a saját természetével összhangban, legegyszerűbben a legnemesebb embereket és a legszelídebb, legked-vesebb állatokat teremtette meg? Talán nem sokkal ésszerűbb azt hinni, hogy ez volt az Ő elsődle-ges szándéka, és a barbárságba történt elfajulás nem Isten óhajára, hanem annak folytán következett be, hogy Isten teremtményei a saját hibájukból estek bűnbe?

Az ember bűnbeesésének bibliai története csak részben allegória, aminek igaz volta semmi esetre sem vonható kétségbe. Különbséget kell tennünk az esés és a taszítás között. Isten sohasem

taszította teremtményeit a meglévőknél rosszabb körülmények közé, és nem teremtett egy sereg automatát sem, amelyek dróton rángatott bábukhoz hasonlóan működnek. Bűnbeesésünknek már a pusztta ténye is elegendő bizonyíték arra, hogy elég szabadságot kaptunk ahhoz, hogy elbukhassunk. Még ha a világ összes vallási vezetője és jeles történelemtudósa egybehangzóan állítaná is azt, hogy Teremtőnk gonosz, kegyetlen és barbár lett volna, én akkor sem fogadnám el véleményüket. Még az sem győzne meg, ha ez lenne az egész emberi faj egybehangzó véleménye. Számomra saját belső tapasztalataim szolgálnak annak szilárd bizonyítékául, hogy tévednek. Még csak nem is a világegyetem korábbi életszakaszainak általam látnoki eszközökkel felidézett képe alapján utasítanám el őket, hanem sokkal mélyebb és értékesebb érvek alapján, amelyeket én megcáfolhatatlannak tartok. Ahogy múlnak az évek, azon veszem észre magam, hogy lassan, meg-megállva, néha bukdácsolva egyre mélyebben hatolok be az Úr birodalmába. Minél közelebb kerülök Istenhez, annál inkább érzem, hogy határtalan együtt érző szeretet vesz körül, és ez a szeretet, melynek jellemzője a végtelesség, az évek előrehaladtával fokozódó mértékben szolgál támaszomul. Gondolataimat, bármennyire megvilágosodottnak tűnjenek is azok a saját látnoki elmém számára, a modern kor okos, tanult és mindentudó emberei pusztán lusta és csapongó spekulációknak fogják tartani.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Egy nepáli herceg látogatása - Furcsa élmény egy fakírral és egy szellemmel Felfedezünk egy gyönyörű folyó völgyet - Kaland egy veszett elefánttal A buddhizmus Nepálban - Krisna és Buddha összehasonlítása

Legutóbbi találkozásunk alkalmával említést tettem Mussooree Shum Shere Jung Bahadur Rana nepáli hercegnek arról, hogy lelki kalandra szándékozom indulni a Himalája hegység egyik eldugott zugába. Mintha csak egy félórás útról lett volna szó, barátom könnyedén azt válaszolta, hogy némi időre ő is ki szeretne kerülni az élvezetek és kötelezettségek örvényéből, és szívesen velem jönne a hegyek közé.

- Mussooree herceg, nagyon szívesen fogom önt látni egy csésze teára válaszoltam.

Akkor mindkettőn tréfának vettük a dolgot.

Semmit sem hallottam a herceg felől egészen a mai napig, amikor minden bejelentés nélkül váratlanul betoppan hozzám. Néhány szolga kíséretében, szép barna lován léptetve tűnik fel a magányos lakhelyemhez vezető ösvényen.

- Hát mégis eljött, hogy itt a vadonban együtt igyuk meg azt a bizonyos csésze teát - jegyzem meg, amikor hirtelen feltűnése miatti meglepetésem eloszlik, és helyet ad a vendégszeretet érzésének, amivel minden embernek üdvözölnie kell a hozzá látogatóba érkező barátját. A herceg azonban megcáfolja ésszerű következtetésemet, és kijelenti, hogy nem nagyon kedveli a teát, szívesebben iszik bármi mást. Sajnos itt, távol a civilizációtól, a vízen kívül nem tudom mással megkínálni.

- Kitűnő, akkor vizet fogok inni - válaszolja.

Mindazonáltal kasztjának szigorú hagyománya azt követeli meg, hogy saját szolgálja kínálja meg őt abból a vízkészletből, amit magukkal hoztak. Miközben a herceg a színtelen folyadékot kortyolgatja, elgondolkodom arról az emberről, aki azért vonul el a hegyek közé, hogy ott remeteéletet éljen, és nem számít egyetlen látogatóra sem, mégis jó néhányan felkeresik. Az átlagszámítás szabályai szerint további tíz látogatóra számíthatok itteni tartózkodásom még hátralévő ideje során. Ez kielégítő bizonyítékul szolgál arra, hogy a huszadik században senkiből sem válhat Robison Crusoe.

Függetlenül attól, hogy egy lakatlan csendes-óceáni szigeten vagy egy meredek hegy tetején telepszik-e le valaki, a világ mindenhová követi, és behatol magányába. Ha a megközelítésnek más útja nincs, akkor repülőgéppel jutnak el távoli menedékhelyére. Mivel én nem tartozom a mogorva és emberkerülő remeték közé, hálás vagyok ezekért a látogatásokért. A Sors kegyes volt hozzám, és csak olyan embereket vezérelt ide, akiket valóban szívesen látok. Látogatóim ösztönzésül szolgáltak intellektusom számára, és a lelki közösség élményével ajándékoztak meg. Kell, hogy legyen közöttünk valamiféle belső kapcsolat, valami láthatatlan és megfoghatatlan rokoni viszony, máskülönben mi egyéb készíttette volna őket arra, hogy a nehezen járható meredek hegyeken átvergődve erre az

isten háta mögötti vidékre jöjjenek. Érkezésük megakadályozta, hogy teljesen begubózzam önmagamba. A dologban az a legjobb, hogy szívükben őszinte vonzalommal közelednek felém. Úgy gondolom, hogy ennél szebb ajándékot sem idegen, sem barát nem hozhat az embernek.

Mussooree herceg körülbelül harminchárom éves: Csinos arca mongoloid vonásokat hordoz, orra lapos, bőre sárgás, szeme kissé hosszúkas. Mivel nálam nem magasabb, termete meglehetősen alacsonynak mondható. Az alacsony testmagasság azonban olyan közös testi jellemző, amit igen figyelemreméltó társaság mondhat magáénak. A legutóbbi háború kitörésekor a hadseregbe felvételét kérő későbbi arabiai Lawrence ezredes jelentkezését először azzal utasították el, hogy testmagassága nem éri el az előírt értéket, Napóleon pedig magasnak éppen nem mondható termete miatt érdemelte ki a „Kis Káplár” becenevet. A hercegnek erőteljes és öblös hangja van, ami jellemző a nepáli hegylakókra. Jóindulatú, jó humorú férfi, de ha felbosszantják, meglehetősen gátlástalan indulatkitörésekre képes, ami szintén jellemző a nepáliakra. A nepáli maharadzsza unokatestvére, és már-már a fanatizmussal határos forró hazaszeretettel viszonyul ehhez a kevésbé ismert országhoz. Amikor néhány évvel ezelőtt az utolsó pillanatban sikerült elkerülni, hogy egy kisebb határincidens miatt Tibettel háború törjön ki, így kiáltott fel: "Nagy szerencsénk volt a tibetieknek!" Gyakran büszkén emlegeti, hogy a mokány gurkha katonák a brit indiai hadsereg legütőképesebb harci alakulatait alkotják, és saját tisztjeik parancsnoksága alatt teljesítenek szolgálatot.

Miközben a szolgák a korai vacsora elkészítésén szorgoskodnak, mi elhagyjuk a fehérre meszelt, erdeifenyőktől övezett házat, és sétálni indulunk. Látogatómat a meredek lejtőn felvezetem szeretett szentélyembe. Séta közben megcsodálja a keskeny, meredek völgyek és a kopár sziklagaslatok nagyszerű látványát. Amikor eleget látott, elmegyünk arra a helyre, ahol meditálni szoktam, és ott letelepszünk. Az alattunk kitaruló hatalmas természetes amfiteátrum láttán a herceg elragadtatott meglepetésében felkiált:

- Ez a hely tökéletesen illik önhöz! Jól választott.

Egy darabig múltbeli eseményekről társalgunk, majd kedvenc témámra terelődik a beszélgetés. A herceg beszél azokról a tapasztalatairól, amelyeket fiatalabb korában a jóga területén szerzett. Nyugati neveletésben részesült, de semmiféle tudományos képzés nem képes azt az élet természetfölötti erőibe vetett hitet kiirtani, ami minden gondolkodó keleti embernek a vérében van.

- Különösen erős vonzalmat éreztem a hatha jóga iránt, amit ön a testkontroll útjának nevez. Természetesen volt tanárom, akivel még mindig kapcsolatban állok, de számos dolgot magamtól, ösztönösen tanultam meg, még azelőtt, hogy vele találkoztam volna. Ezért úgy gondolom, hogy korábbi életeim során már foglalkoztam hatha jógával. A rendszer alapját képező testhelyzetekkel kezdtem, és meglepetésemre azt tapasztaltam, hogy viszonylag könnyen sikerül testrészeimet ezekben a látszólag természetellenes helyzetekbe hoznom. Még most is, évekkal azután, hogy abbahagytam a gyakorlást, mintegy fél tucat jógatesthelyzetet tudok felvenni.

- Meg tudná ezeket mutatni itt a helyszínen?

- Természetesen.

A herceg néhány számomra is ismerős jógagyakorlatot mutat be.

Először a "páva" testhelyzetet veszi fel. Ez azért kapta a nevét, mivel a gyakorlatot végző személy teste pávára emlékeztető alakzatot képez. Ezután a "szöcske" testhelyzet következik. A harmadik testhelyzet az embrió alakzat, ami az anyaméhben lévő magzatra emlékeztet. A negyediket, a szarvangászanát pontosan a hatha jóginak, Brámának az útmutatásai szerint veszi fel, akinek életét és cselekedeteit az "India titkai" című könyvemben írtam le. Rövid bemutatójának lezárásaként a herceg a "híd" testhelyzetet mutatja be. El kell ismernem, hogy teste kitűnő példa a jógának mint testkontroll módszernek a hatékonyságára, mivel most harminchárom éves korában sem látszik többnek tizenkilencnél. Tökéletes egészségnek örvend, szigorú diétát tart, naponta csak egyszer vesz magához ételt, sőt sokszor még ezt az egy étkezést is kihagyja. Meg van győződve afelől, hogy a legtöbb ember túl sokat eszik, és ezáltal fölösleges munkával terheli szervezetét. Megemlíti a bastit, ezt a régi hatha jógik által végzett furcsa gyakorlatot. Az eljárás arra szolgál, hogy az ember derékig a folyóban állva vízöblítéssel tisztítsa ki végbelét.

- Még mindig csinálják - mondja.

- Egyetlen olyan európaít sem ismerek, aki képes ezt a tisztálkodást szolgáló gyakorlatot végrehajtani - válaszolom -, bár néhányan közülünk mesterségesen próbálnak hasonló eredményre jutni. Ezt mi beöntésnek vagy belső fürdőnek nevezzük.

- Az én tizenkét éves fiam az ősi módon tökéletesen végzi a bastit - jegyzi meg a herceg.

Az alkonyatban visszatérünk a bungalóhoz. Az ég cseresznyepiros és kék árnyalatai egyre halványabbá válnak. Nagyon szeretem a nappal és az éjszaka közötti átmenetet, amikor a Természet kezébe veszi festőpalettáját, és tündöklő színekkel borítja el a Himalája világát. Amikor éjszaka felnézek az égre, a csodálatos Dél Keresztje csillagkép már éppen eltűnőben van. A harmadik állatövi csillagkép, a Castor és Pollux testvéri szeretetét némán szimbolizáló Ikrék az égbolt északnyugati peremén ragyog. A keleti horizont irányában látható Vega, egy kékesfehér fénypont tűnik a legfényesebb csillagnak.

Másnap egy, a hegyhát oldalában kanyargó keskeny, szalagszerű ösvényen indulunk útnak. Célunk a völgy végében magasan tornyosuló barna szikla. A háttérben látjuk a felhők fölé emelkedő hegyek hatalmas tömegét. A csúcsok hosszú, cikcakkos vonala szikrázóan tündököl a délelőtti napfényben. A gleccserek tisztán kivehető fehér vonalakként szaladnak le a hegylanc lábához. A vidék, amelyen áthaladunk, változatos vadállománnyal büszkélkedik. Tehri-Garhwal állam erdős hegyeiben szép számmal kóborolnak a legkülönbélebb állatok. Amikor éjszakánként ébren fekszem ágyamban, időről időre vadállatok üvöltése töri meg az erdő baljóslatú csendjét. Ilyenkor eszembe jut, hogy milyen vonzó vadászterület lenne számomra Tehri állam területe, ha vadász lennék. Egy sziklák és kövek által szegélyezett ösvényen ereszkedünk lefelé a lejtős hegyhátan. A köveket az errefelé gyakran dühöngő orkánerősségű szélrohamok sodorták ide a hegyoldalakról. Megkerülünk néhány vízmosást, majd egy magas és meredek sziklafal mentén folytatjuk utunkat. Felmászunk egy másik hegyhát tetejére, majd kissé lejjebb ereszkedünk egy indiai cédrusok alkotta liget irányába. Az egyik lejtő olyan meredek, hogy a szó legszorosabb értelmében kézzel-lábbal kell gyökerekbe és kövekbe kapaszkodnunk.

Miután részben gyalogolva, részben hegyeket mászva megtettünk néhány mérföldet, a közelgő zivatar előhírnökeként a látást akadályozó sűrű köd ereszkedik a tájra. Kénytelenek vagyunk megállni. Szerencsénkre a köd később felszakadozik. A páragomolyagok lehömpölyögnek a lábunk alatt elnyúló völgyekbe, és ismét feltárulkozik előttünk a hegyvonulatok kusza tömege. A köd megszűntével a látványban varázslatos változás állt be. Magas, fákkal övezett hegygerincek aljában folytatjuk utunkat. Gyaloglás közben a herceg országára terelődik a szó. A herceg figyelemreméltó adatokat és tényeket közöl Nepálról. Ezek annál is érdekesebbek, mivel országának kormánya arra törekszik, hogy Nepál a kívülállók számára továbbra is rejtélyes ország maradjon, és ennek érdekében csak nagyon kevés fehér ember számára engedélyezi a beutazást. Az igazsághoz az is hozzátartozik azonban, hogy Nepál nem zárkózik el olyan görcsösen a külvilágtól, mint Tibet. Mindazonáltal a nepáliaknak az európaiak iránt érzett eredendő bizalmatlansága miatt az ország gyakorlatilag el van zárva a külföldiek elől. Az ember alkotta adminisztratív akadályokon kívül a természetföldrajzi és éghajlati viszonyok sem kedveznek különösképpen annak az utazónak, aki India felől kíván nepáli területre lépni. Nepál hegyeit ugyanis a forró, fülledt, maláriával és más halálos veszedelmekkel fenyegető Terai-dzsungel választja el Indiától.

A herceggel folytatott beszélgetésünk során megemlíttem, hogy: - Ezekben a háború utáni időkben Európa számos országában diktatúrát vezettek be, mivel ezeknek az országoknak a politikai hatalom gyakorlása szempontjából meghatározó körei ezt a kormányzati rendszert tartják a leghatékonyabbnak. Azt hiszem, az önök országában is diktatórikus kormányzati rendszer van.

Mussooree herceg erre az alábbiakat válaszolja:

- Igen, azt a politikai rendszert, amit Nepál több mint fél évszázaddal ezelőtt bevezetett, Európa egyes országai most valósítják meg. Nagybátyám, a maharadza öfelsége, a szó legszorosabb értelmében vett teljhatalmat gyakorolja a nép fölött, és teljes joggal diktátornak nevezhető. Uralma azonban jó szándékú, mivel úgy kíván élni hatalmával, hogy az minden alattvalójának hasznára váljék. Két évvel ezelőtt például hatalmas földrengés volt Nepálban, amely az országot annak teljes, azaz mintegy ötszáz mérföldnyi hosszában szó szerint alapjaiban rázta meg. Fővárosunk, Katmandu, majdnem teljesen romba dőlt. Öfelsége, a maharadza is arra kényszerült, hogy hosszú időn át ideiglenes menedékhelyen lakjék. Amikor rokonai és a közvélemény ismételten könyörögtek neki, hogy építse újjá palotáját, azt válaszolta, hogy addig egyetlen követ sem enged saját otthonába befalazni, amíg népe számára megfelelő új lakhelyek nem épülnek. Meg kell még említeni, hogy öfelsége ördögien vakmerő lovas, aki még a Himalája lejtőin lefelé haladva is a legszilajabb

vágtára meri sarkantyúzni hátslovát. Még a legjobb lovassági tisztjeink sem tudnak vele lovaglásban versenyezni.

Kicsit később az alábbiakról szerzek tudomást:

- A serpa törzs fiai, akik a Mount Everest meghódítására indított brit expedíciók során oly nagy segítségére vannak az európaiaknak Nepálban, a Kanglachen-hágó közelében élnek. Az ő bátorságuk és kitartásuk tette lehetővé a Himalája csúcsainak meghódítása terén eddig elért eredményeket, és nélkülük az önök brit hegymászói sohasem jutottak volna fel az elért magasságokba.

Amikor felérünk a szikla tetejére, letelepszünk, és hagyjuk, hogy lenyűgözzön bennünket az alattunk elterülő panoráma. Ezután csendes meditációba merülve fél órát pihenek. A herceg igaz baráthoz illően egyetlen szóval sem töri meg a bennünket körülvevő csendet. Érzékelem a mindkettőnket láthatatlan spirálként körbefogó békességet. Miközben a herceg mellett ülök a földön, hagyom, hogy elmém megszabaduljon béklyóitól, és csendesen visszacsúszson abba a szent Forrásba, ahonnan élete ered. Elmém nehézség nélkül alkalmazkodik ahhoz a belső létezéshez, amelyben minden tökéletes, nyugodt és légies. Fogalmam sincs róla, hogy mennyire rövid az az idő, ami így telik el, mivel a világi létet és annak egyes szakaszait kellemetlen paraméterként behatároló idő megszűnt létezni. Csak azt tudom, hogy levetkőztem a személyes hiúság és az értelmén alapuló büszkeség rongyait, és hirtelen megalázodom, miközben kimondhatatlan tisztelet tölt el a Természet végtelen hatalma iránt, ami lenyűgöző nagyszerűségében mutatkozott meg előttem.

Fogadd vissza elcsatangolt gyermekedet, ó, Nagy Anya, és ezentúl kizárólag Te vezérelj lépteit, és csak a Te szereteted melengesse szívé! A Nagy Anya fényességes jelenlétében az ember és Teremtője közötti kapcsolat újra nyilvánvalóvá válik, és olyan néma és gyengéd csend támad, mint a leszálló est csendje. Amikor felállunk, és elindulunk hazafelé, a kölcsönös megértésjeléül szelíden rámosolygunk egymásra, de egyetlen szó sem hagyja el ajkunkat arról, hogy mit éreztünk. Mussooree herceg ma este egy rendkívüli élményéről számol be, amiben néhány évvel ezelőtt volt része.

- Ön az "Egyiptom titkai" című könyvében írt egy kairói mágusról, aki azt állította magáról, hogy uralkodik a dzsinneken, ezeken a nem emberi eredetű, szellemszerű lényeken. Egyszer én is találkoztam egy hozzá hasonló férfival, és a röviddel ezután bekövetkezett események olyan döbbenetesek voltak, hogy képtelen vagyok azokat a képzelet pusztá játékának tekinteni, de elhinni sem tudom mindazt, amit a saját szememmel láttam. Kíváncsi lennék rá, hogy ön szintén hajlandó lenne az egészet a dzsinneknek tulajdonítani. Úgy tűnik, hogy a rejtély megoldásához dzsinológusra van szükség, feltéve, hogy létezik egyáltalán olyan kutató, aki ezzel a szakterülettel foglalkozik. Egy szép napon egy fakír keresett fel, és arra kért, hogy vegyek részt egy dzsinnekkal kapcsolatos kísérletben. A fakír a Himalájában lakó garhwali nép fia volt. Mivel nem nagyon érdekelnek az ilyesféle kísérletek, ajánlatát habozás nélkül, kerek perccel visszautasítottam. Ezt követően még néhány napon át igyekezett rávenni arra, hogy vegyek részt a kísérletben, de fáradozása hiábavalónak bizonyult. Végül kijelentette, hogy mindenképpen elvégzi a szóban forgó kísérletet, tekintet nélkül arra, hogy én ahhoz a beleegyezésemet adom-e vagy sem. Magyaratzként tudtomra adta, hogy sok éven át meglehetősen szoros kapcsolatban állt egy dzsinnel. A dzsinn egész idő alatt neki engedelmeskedett, és őt szolgálta. Most azonban fel kívánt hagyni a varázslással, amit akár boszorkányságnak is nevezhetünk, mivel a spirituális jóga magasztosabb útjára akart rátérni. Ennek érdekében fel kellett számolnia a dzsinnel fennálló kapcsolatát. Erről a szándékáról tudomást szerezvén, a dzsinn azt a feltételt szabta, hogy csak abban az esetben hajlandó megválni a fakírtól, ha az megfelelő új gazdát keres számára. Így azután a fakír lázasan keresni kezdte azt az embert, aki megszabadíthatná őt a számára immár terhessé vált dzsinnától. Számomra kifürkészhetetlen okból választása énram esett. Én azonban továbbra is azt mondtam neki, hogy nem kívánok efféle boszorkánysággal foglalkozni. Az egyik éjszakán úgy hajnali két óra tájban rettenetes dologra riadtam fel álmomból: Úgy éreztem, hogy fulladozom, mivel hálószobámat füst árasztotta el, és mintha a berendezés is lángokban állt volna. Valójában valahol félúton voltam az álom és az ébrenlét között. Ekkor úgy tűnt, mintha a fülem belsejéből egy hang szólna hozzám, és azt mondaná: "Meg fogsz lakolni makacsgodért!" Úgy éreztem, hogy egyre nehezebben kapok levegőt, és eljött e világi életem utolsó perce. Szerencsémre lélekjelenlétem nem hagyott cserben, és eszembe jutott tanítómesterem, a nagy hindujogi, aki a Kangra-hegységben élt. Csendben hozzá imádkoztam, és könyörögtem neki, hogy védjen meg. Végül megmutatkozott mesterem hatalma, visszatért magabiztosságom, a füst lassan osz-

ladozni kezdett, és fulladásérzetem is fokozatosan enyhült, majd teljesen megszűnt. Másnap a furcsa fakír újra felkereste házamat. Hozzám intézett első szavai ezek voltak: "Tudod miért fulladoztál az éjjel? Nem? Hát én megmondom. Az én dzsinnem nagyon haragszik rád, amiért megtagadtad, hogy a szolgálatodba fogadd, és így próbált téged megbüntetni. Ha sikerült volna valamilyen módon a te szolgálatodba állítanom a dzsinn, ő akkora segítséget jelentett volna számodra a legkülönbözőbb anyagi természetű ügyeidben, hogy azt el sem tudod képzelni. Valami hiba csúszhatott az általam végzett mágikus ceremóniába. Gondatlanságból vagy feledékenységéből alighanem kihagytam az egyik alapvető fontosságú óvintézkedést. Ennek az lett az eredménye, hogy a továbbiakban már nem tudtam uralkodni a dzsinn felett. Most, hogy tanítómestered védelmének köszönhetően a dzsinn veled szemben kudarcot vallott, gonosz figyelmét teljesen énrám összpontosította. A dzsinn megfenyegetett, hogy még a következő újhold feljövele előtt végez velem. Attól rettegek, hogy rövidesen távoznom kell ebből a világból."

A herceg itt lélegzétvételnyi szünetet tart a történetmesélésben.

- Hát ez volt az a hátborzongató, mondhatni nem is e világi történet, amit a fakírtól hallottam - folytatta kisvártatva Mussooree herceg. - Számomra az egész dolog túlságosan is fantasztikusnak tűnt. Modern neveltetésemnél fogva kételkedtem a fakír szavaiban, és képtelen voltam elhinni magyarázkodását. Hajlamosabb voltam azt hinni, hogy közönséges rémálmod láttam. De várjon csak...

- Bocsássa meg közbeszólásomat, de egészen biztos ön abban, hogy nem említette a fakír előtt kellemetlen éjszakai élményét még azt megelőzően, hogy ő megpróbált volna magyarázatot adni rá?

A herceg erre a kérdésre teljesen egyértelmű választ ad:

- Egyetlen szót sem szóltam róla neki és másnak sem. A fakír már azelőtt mindent tudott, hogy átlépte volna házam küszöbét. Döbbenetes volt. De hallgassa csak a folytatást. Tisztában vagyok vele, hogy amit most mondani fogok, az úgy hangzik, mint valami varázslásról szóló mese az Ezeregyéjszakából, de ön eddig éppen elég tapasztalatra tett szert Keleten ahhoz, hogy tudja, ezek a hihetetlen csodák megtörténhetnek a múltban, sőt az is elképzelhető, hogy még ma is megtörténnek.

Beszélgőtársam pillanatnyi szünetet tart, miközben arca komor kifejezést ölt.

- Röviddel ezután a fakír súlyosan megbetegedett. Valami nagyon gyors lefolyású, tuberkulózishoz hasonló betegség tizennyolc nap alatt végzett vele. Pontosan egy nappal az újhold feljövele előtt halt meg, úgy, ahogyan azt a dzsinn megjósolta.

Lassan eltelik még egy nap, ami azt jelenti, hogy nyugtalan bolygónk újabb fordulatot tett meg saját tengelye körül. Nepáli barátommal ismét kirándulni megyünk. Egy szakadék erdővel borított meredek oldalán ereszkedünk lefelé mintegy negyvenöt méternyi mélységig, majd a fatörzsekbe kapaszkodva vízszintes irányú kitérőt teszünk egy, a buja aljnövényzetbe taposott alig észrevehető ösvényen. Körülbelül fél mérföldet teszünk meg így. Ezután hirtelen balra fordulunk, és folytatjuk veszélyes leereszkedésünket a mély szakadék fákkal sűrűn benőtt meredek oldalán. Az erdőt főként méltóságteljes fenyők alkotják, de itt-ott néhány erőteljes és zömök tölgy nő, sőt elszórtan rododendron bokrok is virítanak. Leereszkedésünk kezd úgy festeni, mintha valami vadállat elől menekülnénk, mivel a meredek lejtőri nem tudjuk megvetni lábunkat. Ez arra kényszerít bennünket, hogy akarunk ellenére is gyorsan haladjunk lefelé. Szinte azt lehetne mondani, hogy valószínűleg csúszunk a lejtő teljes hosszában, és csak a legveszélyesebb helyeken használjuk kihegyezett hegymászó botunkat. Miután nyaktörő leereszkedésünk során többé-kevésbé sikerült kikerülnünk az utunkba kerülő bokrokat, fákat, tüskés bozótot, farönköket, sziklákat és köveket, rekordidő alatt érjük el a mintegy hétszázötven méter mélységű szakadék alját. A leereszkedés során elszenvedett viszontagságokért kárpótol az élénk táruuló elbűvölő látvány. Egy folyómederben vagyunk. A szárazság következtében az egyébként mintegy nyolc méter szélességű folyó könnyűszerrel átugorható patakka zsugorodott. A folyó két partján falként magasodó fák és bokrok sötétzöldjét a rododendronok pompás tűzvörös virágai pettyezik. A víz vadul rohan a mederben, itt-ott kisebb vízeséseket alkotva zúdul lefelé, míg másutt megkerüli az útjában lévő hatalmas sziklákat. Ahol kevésbé sziklás a meder, ott a víz kellemes morajlás közepette áramlik át a napfényben ragyogó sokszínű, simára csiszolt kövek és kavicsok fölött. A magasan fölénk tornyosuló szakadék falai közötti hasadékokban látszik a tiszta azürkék ég, amin fantasztikus alakú tejfehér felhők úsznak. Átkelünk a gyors lefolyású patakon, majd letelepszünk egy sziklára, hogy elgyönyörködjünk ebben a kivételesen szép környe-

zetben. A lábunknál tovarohanó víz szakadatlanul morajlik. Hosszasan elnézem a nedves köveken megcsillanó napsugarak fényjátékát. A Természetnek az a nagysága és féktelen vadsága, amely ezen a vidéken megmutatkozik, soha el nem múló ámulatba ejti az embert, annál is inkább, mivel környezetünkben valamiféle kimondhatatlan és leírhatatlan vonzerő hatása érződik. Jól mondja a régi szanszkrit költő: "Száz örökkévalóság sem lenne elég ahhoz, hogy a Himalája minden szépségét és dicsőségét megénekeljem." Nem hiszem, hogy lehetne túl sokat írni ennek az ezeröttszáz mérföld hosszúságban égbe törő fantasztikus hegyi világnak a varázslatos tájairól. Az ember mondhat bármit, mégsem fenyegeti az a veszély, hogy túlzásokba esik. Mussooree herceg némi idő elteltével azt javasolja, hogy sétáljunk egyet a folyómeder mentén. A rohanó víz fölött botjaink segítségével szikláról sziklára ugorva vagy a cipőnk alatt csikorgó kavicsokon gyalogolva körülbelül egy mérföldet teszünk meg a szakadék fölénk tornyosuló falai között. Ahogy előrehaladunk, úgy lesznek a szakadék falai egyre meredekebbé, míg végül csaknem teljesen függőlegesekké és megmászhatatlannokká válnak. Ezek a hatalmas gránitfalak olyan monumentális gótikus katedrálisra emlékeztetnek, melynek tornyait és támfalait földrengés szakította szét. Amikor időnként meg-megállunk, hogy kissé kifújhassuk magunkat, és néhány szót válthassunk egymással, a rohanó víz szakadatlan csobogása és morajlása szolgál aláfestő zenéül a fölséges látványhoz. Már egy teljes hónap sincs hátra addig, hogy a lezúduló monszunesők ezt a kies patakot is zabolátlanul hömpölygő folyóvá duzzaszták, és teljesen lehetetlenné teyék a patakparti sétát.

Kirándulásunkról fáradtan, de annál meglegedettebben indulunk haza. Nekivágunk, hogy megmásszuk a szakadék hétszázötven méter magas falát. Időnként vicceseléssel próbáljuk enyhíteni a kimerítő kapaszkodás fáradalmait. Végre valahára nagy nehézségek leküzdése árán sikerül kivergődnünk a szakadékból. Átvágunk az erdőn, majd rövid időre megállunk, hogy gyönyörködjünk az elénk táruló vadregényes látványban. Az éjszakai zajokból tudom, hogy ez az erdő a környékbeli medvék egyik kedvenc tartózkodási helye, és mivel későre jár, a herceg figyelmét is felhívom erre a korántsem megnyugtató körülményre. C5 azonban csak nevet a veszélyen.

„Nálunk Nepálban nagyon sok medve él. Néhány vidéken annyira elszaporodtak, hogy a parasztasszonyok állandóan vasvillát és görbe bozótvágó kést hordanak maguknál, hogy védekezni tudjanak támadásaikkal szemben. Miközben a bal kezükben tartott vasvillával igyekeznek megakadályozni, hogy az állat rájuk ugorjon, a jobb kezükben lévő bozótvágó késsel feléje csapkodnak.

A nepáli dombvidék lakói azt tartják, hogy ha valaki váratlanul medvével találkozik, és nincs nála fegyver, a legokosabb dolog, amit tehet, hogy azonnal arccal lefelé a földre veti magát, és úgy tesz, mintha halott lenne. Ilyenkor a medve körbeszaglássza az embert, és elmegy. Én nem próbáltam ki ezt a módszert, de azt hiszem, hogy valóban így van. Hallotta ön már valaha is a megsebzett medve sírását? A közelmúltban eltaláltunk egy medvét, de a lövés nem volt halálos. Úgy sírt, mint egy emberi lény. Szörnyű volt hallani.

Emberi hangra emlékeztet a halálra rémült ló nyerítése is. Egyszer a bátyám és én egy szolgálta társaságában a nepáli Himalájában egy sziklába vágott keskeny és cikcakkos ösvényen haladtunk. Nagyon hasonlított az ennek a szakadéknak a peremén végighúzóó ösvényre. Bátyám kissé belefáradt a lovaglásba, ezért szállt lováról, hogy egy kicsit megmozgassa lábait. Gyaloglás közben lovát kantáron vezette. Egy nagyon éles kanyarban a ló félig lecsúszott az ösvényről. Hátsó lábai és törzsének nagy része belelógott a szakadékba, miközben elülső lábaival még tartotta magát a szakadék peremén. Bátyámnak sikerült megragadnia és megtartania az állat fejét addig, míg én és a szolgálta rohanvást odaértünk hozzá. Az állat nagyobb része belelógott a szakadékba, ennek következtében minden erőfeszítésünk ellenére még hárman sem tudtuk visszaemelni szegény állatot a biztonságos jelentő ösvényre. Amikor a szegény pára rájött, hogy halálos veszélyben forog, szívet tépő nyerítésbe kezdett. Mindent megtettünk megmentése érdekében, de súlya túl nagy volt, és rni sem tudtuk igazán szilárdan megvetni lábunkat a szakadék peremén. Amikor érezte, hogy ereje fogytán van, a ló egyre keservesebben kezdett nyeríteni. Félelmében szinte emberi hangon üvöltött. Végül kicsúszott kezünk közül, és lezuhant a mélybe. Üvöltése egészen addig hallatszott, amíg el nem érte a szakadék alját, ahol teljesen összezúzta magát.

Az egyik szolgálta mesélt nekem arról, hogy egyszer Nepál vadregényes belső vidékén félig állati, félig emberi lények csoportjával találkozott. Ezek a teremtmények jól elrejtőznek, és igyekeznek az embert messze elkerülni. Testüket mindenütt bozontos szőr fedi. Termetük kisebb, mint

az emberé. Arcuk egyfajta átmenetet képez az ember és a csimpánz arca között. Mondáinkban sok szó esik ezekről a furcsa lényekről, de ma már nagyon nehéz a nyomukra bukkanni.

Ha már az állatokról beszélek, el kell önnek mondanom, hogy egyszer versenyt futottam egy elefánttal. Egy vadásztársaság tagjaként nagyvadra vadásztam. Mindnyájan elefántháton ültünk, és mikor egy folyón keltünk át, az egyik hátasállat kirohant a vízből, és minden erejével azon igyekezett, hogy a hátán ülő embert előrehajítsa agyarára, hogy ily módon végezhesen vele. Mivel veszett elefánttal nem érdemes ujjat húzni, a rettegő utas egy másik hátasállathoz menekült, és annak hátára ült fel, hogy védelmet találjon. A lehető leggyorsabban távoztunk a helyszínről, és magára hagytuk a dühöngő állatot. Sajnos még ugyanazon a napon egy későbbi időpontban táborunk felé visszatérőben ugyanott kellett átkelnünk a folyón. Óriási megdöbbenésünkre ott találtuk a veszett elefántot, amint ránk várt. Felénk rohant, és ormányával el is kapta az egyik ember lábát. Egy pillanat alatt lerántotta a szerencsétlen embert a nyeregből, és úgy lóbálta a levegőben, mint valami zászlót. A férfi attól való félelmében, hogy az elefánt nekivágja valaminek, és halálra zúzza, olyan hangosan ordított, hogy egy pillanatra még a veszett állat is megijedt tőle, és elengedte áldozatát. A férfi a földre zuhant, de komoly sérülést nem szenvedett. Gyorsan talpra ugrott, és egy másik elefánt lábai között átbújva elmenekült. Már biztosnak hitt zsákmányának elvesztése miatt a már amúgy is dühöngő állat valóságos őrjöngésbe kezdett, és felém száguldott. Ebben a helyzetben a pillanat tört része elég volt számomra ahhoz, hogy felismerjem a három-, sőt több lépésnyi távolság megtartását ajánló intésben rejlő mély bölcsességet! Leugrottam hátasállatomról, és bemenekültem a dzsungel sűrűjébe. A veszett elefánt utánam rohant, miközben ormányával dühödten csapkodott a levegőben. Olyan gyorsan szaladtam, ahogy korábban soha. Ömlött rólam a verejték. Az egyik pillanatban már a tarkómon éreztem az állat forró leheletét. Mivel tudtam, hogy sikeres védekezésre semmi esélyem sincs, minden erőmet a menekülésre összpontosítottam. Lábaim szinte repítettek, és ennek köszönhetem megmenekülésemet."

A jó hegyi levegőtől alaposan megéhezve érkezem haza vacsorára, és magamban elismerem, hogy igaza volt Cicerónak, amikor azt állította, hogy az éhség a legjobb szakács. Ilyenkor az étel mindig vonzó, és még a közönséges konzervmenü is frissnek és ízletesnek tűnik. Az elkövetkező három nap során további közös kirándulásokat teszünk a környéken. Így azután a herceg látogatásának köszönhetően jobban megismerem a környező vidéket, és a sétával járó testmozgás is előnyömmé válik. Mivel más út nincs, szakadékok peremén vezető hegyi ösvényeken járunk, meredek sziklaormokra kapaszkodunk fel, vagy sűrű erdőkön áthatolva mély vízmosásokba ereszkedünk le. Fejünk fölött keselyűk szállnak egyenes vonalban az állandóan változó égen. Ezek a keselyűk nagyon magasra emelkednek, majd hihetetlen távolságokat tesznek meg kitárt, mozdulatlan szárnyaikkal a levegőben vitorlázva. Több mérföldet képesek vízszintes irányban nagy sebességgel haladva egyetlen szárnycsapás nélkül megtenni. Az ember csak csodálkozva bámulja őket, és fogalma sincs róla, hogy ezt hogyan csinálják.

A közvetlen közelünkben található számos hegyoldalon és hegyháton semmiféle növényzet sem képes gyökeret verni, mivel talajuk túl sziklás. Másutt azonban sűrű erdőségek és dúsan burjánzó aljnövényzet borítja a hegyeket. Még a kopár sziklák barna egyhangúságát is magányos hegyi vadvirágok tarkítják, melyek olyan aprók, mintha egy japán minikertből kerültek volna ide. Kecsés fehér margaréták, sárga, rózsaszín és fehér százsorszépek hajladoznak a szélben karcsú szárukon. A kövek közötti hasadékokban néhol nefelejcsok nyílnak, melyek minduntalan arra készítetnek, hogy megálljak, és megcsodáljam káprázatos színeiket. Egy sziklába vágott ösvény belső oldalán a moha között magányos körömvirág illegeti sárga bájait. Gyakran, bár sikertelenül próbálnak kísértésbe ejteni a Himalájában vadon növényező hegyi málnabokrok még éretlen, cinóbervörös gyümölcsei. Az erdei talajt sok helyen pettyezik rózsaszín erezetű szellőrózsák. Apró szirmú ibolyák is találhatóak errefelé, sőt itt-ott még az Angliában annyira elterjedt sárga kankalin is felbukkan. Az alkony leszálltakor, amikor a zöldesszürke ormokra lila árny vetül, a kopár hegyoldalakat pedig rózsaszín fényár önti el, és a csúcsok havát bearanyozza a kihunyó nap, a Himaláján fenséges béke uralkodik el. Ezen a városok zajától oly messze eső helyen, ahová nem hallatszik sem a motorok zaja, sem a villamosok csörömpölése, és ahol nem nyüzsögnek emberek tömegei, a mai nap észrevétlen könnyedséggel változik át tegnappá. Ha valahol, akkor itt megtudhatja az ember, hogy mit jelent a valódi megelégedettség, és élvezheti az igazi nyugalmat.

Megint dél van. A nap függőlegesen ontja sugarait a földre. A levegőt méhzümmögés tölti meg. Csókák, barázdabillegetők, cinegék és más madarak ugrándoznak és csiripelnek a mohos fáóriások között. A környezet áhítatos csendjét a Természet elbűvölő hangjain kívül semmi sem töri meg. Az ember el sem tudja képzelni, hogy az életnek a jóságon, a kedvességen és a nyugalmon kívül más összetevői is lehetnek. Mégis messze északnyugaton Európát a feszültség és a félelem uralja. Keleten a polgárháború frontjai szabdalják szét a Kínai Köztársaságot, míg a távoli Afrikában az etióp császárság a végórát éli. A civilizáció zsúfolt központjaiban önnön fontosságuk tudatával eltelt hangyányi emberek rohangásznak fel-alá, és egy olyan bolygó birtoklása miatt acsarkodnak egymással, amely, ha jól meggondoljuk, nem képezi tulajdonukat. Itt többtucatnyi hegyóriás magasodik némán bolygónk többi része fölé, és úgy tűnik, mintha királyi mivoltuknak, hatalmuknak és nagyságuknak a legcsekélyebb mértékben sem lennének tudatában.

Mussooree Shum Shere Jung Bahadur Rana herceg és jómagam a kényelmes nádfonatú karcosszékekben ülünk a bungaló árnyékos verandáján, és mindkettőnk az élvezettel elfogyasztott ízletes ebéd utáni meglepedettség érzése tölt el. Nem tudom, hogy a bennünket körülvevő nyugalom vagy egy hirtelen felmerült kósza gondolat készíti-e társamat arra, hogy Buddháról kezdjen el beszélni. Bármilyen legyen is a válasz a fenti kérdésre, egyszer csak így szól:

- Nepál a jó katonáknál sokkal többet adott a világnak. Neni tudom, ismert-e ön előtt, hogy a nagy Gautama Buddhát rendkívül szoros szálak fűzték Nepálhoz? Születési helye ugyanis a jelenlegi nepáli állam területén található. A kis, mindössze ötholdas, Rummindei közelében található erdőt háromszázmillió ázsiai tiszteli szent helyként, mivel a hagyomány szerint ott született Buddha. Az a nagy emlékoszlop, amelyet a hely megjelölése céljából Asoka császár majdnem kétezer-kétszáz évvel ezelőtt felállíttatott, még ma is ott magasodik, és felirata máig jól olvasható. És amikor több mint ezer évvel megalapítása után a buddhista vallás a mohamedán hódítók és a bigott hindu papok részéről elszenvedett üldöztetés miatt kiszorult Indiából, sok szerzetes és tudós, aki nem volt hajlandó ősi vallását feladni, Nepál hegyei közé menekült, ahol oltalmat talált. Ez az oka annak, hogy kolostorainkban és templomainkban mind a mai napig megtalálhatók azok az ősi kéziratok és pálmalevéltre írott könyvek, szobrok, fafaragások és régiségek, amiket ezek a menekültek hoztak magukkal. Ez az oka annak is, hogy Nepál jelenlegi lakosainak vallását a buddhizmus és a hinduizmus egyfajta furcsa keveréke alkotja. A nepáli ember egyáltalán nem vesz tudomást a két vallás között feszülő kibékíthetetlen ellentétéről, így azután semmi sem tartja vissza attól, hogy ma egy hindu szentélybe, holnap pedig egy buddhista templomba térjen be imádkozni. Miként azt ön is tudja, én hindu vallású vagyok, de ennek ellenére nagy tiszteletet érzek a buddhista vallás iránt. Netán az is ismert ön előtt, hogy bár ma India északi határai mentén Nepál, Tibet és Sikkim tekinthetők a buddhizmus utolsó védőbástyáinak, ez a vallás egykoron itt, Tehri Garhwal állam területén is virágzott? Egy mostanság Barahatnak nevezett helyen, légvonalban mintegy huszonöt mérföldnyire innen, régi templomok és más épületek romjai között egy nagy, bronzból öntött háromlábú oszlop áll, melynek felirata arról tanúskodik, hogy a tizenkettedik század során nepáli buddhista rádzsák zarándokoltak el oda. Huien T'Sang, a kínai buddhista utazó és zarándok azt írja, hogy az ő idejében ezt a vidéket Brahmapura Királyságnak nevezték, és itt a buddhizmus a régebbi vallás mellett, azzal párhuzamosan létezett.

Beszélgésünk erre a két vallásra, a buddhizmusra és a hinduizmusra, az azok közötti megdöbbentő hasonlóságra és furcsa eltérésekre terelődik. Elmondom a hercegnek, hogy európai értelmiségiként bizonyos közösséget érzek Buddhával, amit azonban Krisnával kapcsolatban már nem mondhatnék el magamról, mivel az előbbi olyan gondolkodó ember volt, aki istenné vált, míg a másik istennek született, de néha nagyon is emberi módon viselkedett. Buddha csak azután kezdett el szűzies és önmegtartóztató életet élni, miután normális férfi módjára már engedett a nők csábításának, és számos tapasztalatot szerzett a szerelem terén, miközben Krisna sok nővel áldozott a szerelem oltárán. Buddha sok szerzetestől eltérően nem úgy utasította el a világot, hogy azt előzetesen ne ismerte volna meg. Buddha a legnagyobb tiszteletet érdemelte ki azáltal, hogy annak ellenére volt képes a tiszta és szűzies életet választani, hogy hercegi rangjából adódóan számtalan alkalma kínálkozott az érzéki örömeik élvezetére. Krisna esetében korántsem ennyire csodálatra méltó, hogy alkalomadtán emberi érzések kerítették őt hatalmukba. Lehetséges, hogy Krisna alakja köré gyermekes mítoszok szövődtek, és hogy az állítólag az ő életéből vett jeleneteket ábrázoló meglehetősen csiricsaré litográfiáknak, melyeket a hinduk oly nagy előszeretettel aggnak ki szobáik falára, semmi

közük sincs a valóban megtörtént eseményekhez. Elképzelhető, hogy bölcsőbb lenne legalább részben elfelejteni ezeket a történeteket. Mindazonáltal azt is elmondom neki, hogy olyan emberként, aki életének ugyan egy későbbi szakaszában, de mégis egyfajta vallásos meggyőződést tett magáévá, Krisna tanítását rendkívül tanulságosnak és felemelőnek tartom, a tanács, melyet fiatal tanítványának, Arjunának adott, nevezetesen, hogy félelem és fenntartás nélkül helyezze egész sorsát és életét egy Magasabb Hatalom kezébe, minden más ember számára is bátorításul szolgál. Krisnával összehasonlítva Buddha túlságosan is racionálisnak tűnik, nála túl sok függ az ember saját erőfeszítésétől, és túlságosan függetlennek tekinti az embert attól a segítségtől, amit Isten azoknak a lelkeknek ad, amelyek készek magukat az Ő hatalmának alávetni. Krisna csak az Arjunával folytatott párbeszédeiben múlja felül Buddhát, és válik nála is méltóbbá a csodálatra és a szeretetre, mivel nem valamiféle magasztos és önmegtágadó aszketizmust prédikál, hanem ugyanarról a talajról szól emberi tanítványához, amelyen a tanítvány is áll.

Ezután behívom Mussooree herceget a házba, és kinyitok egy hosszú ládát, hogy megmutassak neki egy igen értékes buddhista művészeti alkotást, melyet ajándékba kaptam valakitől, akinek a nevét nem kívánom elárulni. Megfogadtam, hogy mostantól fogva ezt a tárgyat mindenhol magammal viszem utazásaim során. A tárgy egy kifakult selyem porvédő huzatba csomagolt, keskeny lakkvörös selyemszalagokkal átkötött hetvenöt centiméter átmérőjű fahenger, amelyre egy széles selyemszalagra festett függőkép van felcsavarva. Kellő óvatossággal megoldom a szalagokat, majd leveszem a huzatot. A hengerre csavart széles selyemszalagot a szabad végére erősített lécnél fogva lecsavarom, és az így teljes terjedelmében láthatóvá vált képet a falba vert szögre akasztom. A kék és sárga selyemanyagra festett kép színei úgy tündökölnék, mint a csiszolt zafír az egyszerű fémfoglatban.

Társam tüzetesen megvizsgálja a festményt.

- Valódi tibeti kolostori festmény! - kiált föl, majd megfordítja a képet, hogy a hátulját is megvizsgálja. Hét függőleges sornyi skarlátvörös tintával írott tibeti írásjel támasztja alá megállapítását. Jóllehet a kép háttere és a porvédő huzat a hosszú évek során elsötétedett a különböző szennyeződésektől, a kép tulajdonképpen festett részén a vidám színek olyan frissen ragyognak, mintha csak egy vagy két évvel ezelőtt kerültek volna ki a művész keze alól. A képen felülről lefelé hét egyenes sorban elrendezve Buddha harmincnyolc portréja látható. Ázsia Fényét a portrék mindegyike hagyományos testhelyzetben, összekulcsolt lábát maga alá húzva, ülve ábrázolja, kezei azonban minden egyes képen más és más helyzetben vannak. Ennek a harmincnyolc különböző kéztartásnak nagy szimbolikus jelentősége van. A festmény hátoldalán lévő írás úgy van elrendezve, hogy minden egyes írott sor pontosan egy-egy miniatúrasor alatt helyezkedjen el. Ha valaki a festményt a fény felé tartja, akkor az egyes képekhez tartozó szövegrészek elolvashatók. A szavak azonban nem a képekhez fűzött magyarázatok, hanem többnyire csak az OM-AH-HUM kifejezés van többször leírva, azt a benyomást keltve, mintha azt a képen ábrázolt Buddha-alak ismételné. Ez egy rejtélyes buddhista mondás, amelynek sok szent és ünnepélyes jelentést tulajdonítanak.

Az egész kép középső részét egy, az összes többinél sokkal nagyobb méretű egész alakos Buddha-portré foglalja el, amely a vallásalapítót a híres lótuszülésben ábrázolja. Bal kezét felfelé fordított tenyérrel és felemelt hüvelykujjal ölében nyugtatja, miközben jobb keze kinyújtott ujjakkal lelóg a földre. Ő a harminckilencedik Buddha, akinek számomra személyes jelentősége van.

Hosszasan szemléljük ezt a páratlanul értékes műkincset. Úgy tűnik, mintha a bölcs Gautama szoborszerű alakjai nyugodt áldást és teljes békét hordoznának magukban. Milyen művészi az egész együttes ritmusa, milyen kecsesek az egyes alakok, és mekkora arányérzékről tanúskodik az egész kompozíció! Be kell vallanom, hogy a Hindusztnában számtalan helyen látható bronzból öntött Krisna-bálványok meglehetősen hidegen hagynak. Groteszk táncoló alakja nem kelt lelkesedést, és nem hordoz magában áldást. És mégis, a kétségnek még az árnyéka sem merül fel azzal kapcsolatban, hogy Krisna üzenete ugyanolyan isteni eredetű volt, mint Krisztusé, és mindkettejük tanítása ugyanolyan bölcsességgel volt megfogalmazva, mint Buddháé. Lehetséges, hogy modern látásmódom, amely a forma görögös egyszerűségét keresi, és ugyanúgy kérdéseket tesz fel, mint ahogyan azt Szókratész a piactéren tette, Buddha ismerős szavaiban több intellektuális közvetlenséget fedez fel, mint Krisna ihletett kinyilatkoztatásában. Buddha azonban sajnálatos módon túl komolyan vette a létezését. Kivehetett volna egyetlen lapot bizonyos hindu filozófusok könyvéből, és annak alapján a mű teljes tartalmára következtethetett volna, ami nem egyéb fontoskodó agitációnál

és szócseplésnél, és jól illusztrálja azt az igazságot, hogy semmit sem változtat az óceánon az, aki vödörrel, próbálja annak vizét kimerni. Ha Buddha tudta volna, hogy az életem lehet nevetni is, akkor Ázsia vallástörténete bizonyosan egész másként alakul.

Óvatosan összetekerem a Himaláján túlról kapott kincsemet, és egy időre visszateszem a helyére.

Az apró termetű nepáli herceg búcsúzni készül. Köszönetet mondok azért az intellektuális ösztönzésért, amelyet váratlan látogatása számomra a fák, a sziklák és a vízmosások között töltött többhetes magány után jelentett. A herceg nyeregbe pattan, még egyszer búcsút int kezével, majd eltűnik az erdeifenyővel szegélyezett ösvényen, miközben dacol az előrehaladását nehezítő erős ellenszéllel. Ruganyos és mozgékony alakja csatlakozik azoknak az embereknek a nem túl hosszú sorához, akik eljöttek, majd elmentek, ahogyan a csillagok feljönnek az éj leszálltával, majd eltűnnek a napkeltével. Az a világ, amelyhez ő is tartozik, megköveteli, hogy oda visszatérjen, de van valami, amit az a világ nem vesz észre, és nem képes észrevenni, mivel az az ő szívében lakozik, és titkon növekszik, mint egy kényes növény, melynek az a sorsa, hogy pompázatos virágot hozzon.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Éjszakai virrasztásaim a szabadban - Gondolatok a csillagokról
Az igazság az asztrológiáról - A Szíriusz rejtélye
Él-e valamilyen népeség a bolygókon? - A Nap szimbolikája
Mesél az indiai cédrus - Búcsú bungalómtól

Most, hogy teljesen egyedül maradtam, úgy tűnik, mintha a napok múlása megint lelassult volna. Az ólomlábon tovavánszorgó órákat a változatos növényzet vagy az érdekesen rovátkolt szikladarabok tanulmányozásával töltöm. Érdeklődéssel figyelem az erdei állatokat, amik időről időre felbukkannak. Ezek az állatok zavartalanul élnek életüket és járnak az erdőt, mivel senki sem vadászik rájuk. Az égboltot is megfigyelem, és pontosan nyomon követem a vándorló ködök útvonaltát. Úgy hallgatok a többé-kevésbé rendszeres időközönként kerekedő viharokat kísérő eső mennydörgésszerű robaját, mint annak idején a civilizációban töltött életem során a városi zenekar által játszott szimfónia hangjait. Néha szokatlan órában kelek fel, és körbecserkészek, mint egy párdúc, mivel napi tevékenységemet annak ellenére sem kívánom az órához igazítani, hogy a modern civilizáció az órára, sőt percre pontos időbeosztáson alapul. Miközben az éjfél körüli órák baljóslatú világa vesz körül, egy szikladarabon ülve tekintetemmel a Kostól a Halakig végigpásztázom a csillagképeket. Egyre jobban foglalkoztat ezeknek a hunyorgó fényeknek a rejtélye, amikről az ágyukban nyugodtan alvó városlakók egyáltalán nem vesznek tudomást. Valami arra készletet, hogy éjszakaról éjszakára egyre elmélyültebben tanulmányozzam azokat. A csillagok számomra az örökkévalóság üllőjéről lepattant szikrákat jelentik. A csillagokat nem a hivatásos csillagászok modern és nagy teljesítményű technikai eszközeivel és precíz szaktudásával, és nem is a helyzetüket meghatározni igyekvő régi hajósok aggódó figyelmével tanulmányozom. Csak ülök, és gondolkodom természetükön, és talán elmerült álmodozásom mélysége révén valamiféle látnoki kapcsolatba léphetek velük. Fejem fölött élő és izzó világok milliói találhatók. Feltételezésem szerint intellektuális vakságban szenved az az ember, aki nem látja be, hogy kell lennie egy Magasabb Hatalomnak, amely az égitestek rendezett és ritmikus mozgásait szervezi és irányítja. A világmindenség él, és nem halott. Ezzel azonban egy pillanatig sem állítom azt, hogy Isten egy hatalmas, dicsfényvel övezett férfi alakjában irányítja az égi mozgásokat. Az égitesteket mozgató értelem és erő magukban az égitestekben lakozik, és azoknak a lelkét alkotja, pontosan ugyanúgy, ahogyan az ember testében benne lakozó értelem és erő az ember lelkét alkotja. Isten nem kívülállóként szemléli saját teremtményeit. A csillagok nem bábuk, melyeket Ő egy zsinóron rángat, és az emberek sem távirányítós babák. Óráink a bolygók mozgásához igazodva ketyegnek, és jelzik az idő múlását, saját Földünk pedig megbízhatóan kering Ura körül. Az ég egyik részéről a másikra tekintek. Északon, az Északi-sark közelében a Sárkány csillagkép innen, a hegyek magasából szemlélve olyan fényvel ragyog, amilyennel az alacsonyan fekvő sík vidékeken lakó emberek azt sohasem láthatják. Az északi égbolton látható csillagképek közül ez a leglátványosabb, amelyet a kínaiak, a világ legősibb civilizá-

ciójának a megalkotói több ezer évvel ezelőtt nemzeti jelképüknek választottak. A Nagymedve csillagkép az ég északnyugati peremén húzódik. Az egész égbolt középpontjában az Arcturus, "a Medve Őrzője" áraszt erőteljes narancssárga fénysugarakat. Lent, délnyugaton látható a Kentaur csillagkép, mely erről a félig férfi, félig ló mitológiai alakról kapta nevét. A Tejút megfeszített íjként húzódik a keleti látóhatár mentén, hogy a Déli Háromszögben érjen véget. Innen nézve a Tejút is erős, izzó fényt áraszt, és cseppet sem emlékeztet arra a halvány égi jelenségre, aminek a felhőborította északi égbolt alatt lakó emberek ismerik a Galaxist. Az elnyújtott S betűhöz hasonlítható, világosan kirajzolódó Skorpió-csoport délen látható a tőle jobbra elhelyezkedő, a csillagközi fényt ragyogóan visszaverő Jupiter bolygó társaságában. A Skorpió csillagkép közepén egy aprónak látszó vörös csillagot pillantok meg, melynek azonban látszólagos mérete igen csalóka, mivel feltételezhető, hogy az Antares az egyik legnagyobb csillag az egész égbolton. Ugyanígy a Napot is tévesen hajlamosak vagyunk sok más csillagnál nagyobbak feltételezni, holott a valóságban sok csillag nagysága sokszorosan múlja felül a mi Napunkét. Emlékezetem mélyebb rétegeiből felbukkannak egy öreg csillagiós szavai, aki mára már csillagtérképeivel, számításával és a konstellációkat tartalmazó táblázataival együtt örökre eltűnt a mi csillagunkról: "Az Antares az ön horoszkópjában nagyon közel áll a Szaturnusz bolygóhoz - mondta lassan ejtve a szavakat -, és ez korai vakságot jelent." Ez a megállapítása bizony igaz volt, és már sokkal a vele történt találkozásom előtt beigazolódott. Az egyik reggelen képtelen voltam szemhéjamat felnyitni, és a világ teljesen elsötétült. Megvakultam, és hónapokon át vak is maradtam. A Nap, a csillagok és az utcák nem léteztek többé számomra. Ez a világ annyira haszontalanná és értelmetlenné vált számomra, hogy leginkább valamiféle visszajáró szellemhez vagy kísértethez éreztem magam hasonlóknak. Fokozatosan ráébredtem azonban, hogy azt a világot, amit elvesztettem, pótolja az, amire rátaláltam - nevezetesen az a belső világ, amelyben a kísértetek valósággá váltak. Sejtelmem sem volt arról, hogy később két könyvet fogok írni, melyeket Braille-írással is kinyomtatnak, hogy a szegény vakok is olvashassák azokat.

Hogy hiszek-e a csillagióslásban? Talán igen, de semmiképpen sem hiszek a csillagjósokban. Náluk ugyanis bazári összevisszaságban keverednek egymással a kinyilatkoztatott igazságok, a féligazságok és a hazugságok, a babonák, a helyes elvek és az azokból levont helytelen következtetések. Az asztrológia elegendő elemmel rendelkezik ahhoz, hogy minden őszinte keresőnek meglepetésekkel szolgáljon, de ahhoz is, hogy bárkinek keserves csalódást okozzon, aki igazán hinni kezd benne. Az asztrológia egészéről elmondható, hogy befejezetlen és féltudományos dolog. Minden egyes bevált jóslatra, amely körül általában nagy hűhót csapnak, több tucat teljesen téves jut, amelyekről viszont mélyen hallgatnak. Az indiai asztrológiai rendszer talán teljesebb, mint amelyet Nyugaton mostanság használnak, és lényeges részletekben különbözik a nyugatitól. Mindkét rendszerről elmondható, hogy fontos elemek hiányoznak belőlük, mivel az antik világ letűnésével fontos ismeretek merültek feledésbe. Ezért mindkét rendszer eléggé megbízhatatlan útmutatóvá vált, bár ennek ellenére alkalmazóik számos melléfogásuk mellett néha rátapintanak az igazságra. Ki tudná azonban előre megmondani, hogy melyik jóslat helyes, és melyik téves? Erről előre nem lehet bizonyosságot szerezni. A bölcs ember ezért igyekszik óvatosan eljárni az ilyen jóslatok értelmezésekor, de még jobban teszi, ha nem a gyarló asztrológusokban, hanem saját makulátlan Felettes Énjében hisz. Végtelen számú olyan tényező lehet jelen a csillagközi térben, amelyek az ő sorsát befolyásolják, de csak egy olyan van, amely az ő esetében az összes többinek felette áll.

Ha valaki a fenti megállapításokat igaznak fogadja el, akkor nem aggódik tovább amiatt, hogy az ő horoszkópjában a Mars ártalmas kapcsolatba került-e a Nappal, ahogyan az az én esetemben is történt, vagy hogy a Szaturnusz ledobja-e valaha is a malomkövet a nyakából, és nem fog indokolatlanul örvendezni azért, mert a Jupiter harmadfénye öt éven belül némi pénzt ígért neki, sem azért, mert a Vénusszal való szembenállás három év múlva bekövetkező válásra utal. Ekkor meg fogja érteni, hogy jobban jár, ha bölcs közönyt tanúsít, mint ha rabszolga módjára aláveti magát ezeknek a félelmeknek és reményeknek, mivel a közöny az a kapu, melyen keresztül áthaladva meglelheti belső békéjét. Tudatában van ugyanis annak, hogy a leghíresebb asztrológus jóslata is alapvetően téves lehet, és ha valaki az alapján cselekszik, az őt teljes romlásba döntheti. Ezzel ellentétben az isteni Felettes Én útmutatása mindig tökéletes, melynek követése nagyobb megfontoltsághoz, több bölcsességhez és végső soron boldogabb élethez vezet.

Máskor a legfényesebb hajnali csillagon, a Szíriuszon pihen meg tekintetem, melynek fénye a látóhatár legszélén tör át a bársonykék eget. Az én számomra és az eget obszervatóriumából figyelő csillagász számára a Kutya-csillag a legnagyobb csillag az égbolton. A csillagász azonban csak a csillag acélkék ragyogásának minden mást felülmúló nagyságának fizikai megjelenéséről vesz tudomást, míg engem foglalkoztat meglepő fényességének pszichémre gyakorolt hatása is. A régi egyiptomiak olyan fontosnak tartották ezt a gyönyörű csillagot, hogy az "Isteni Sothis (Szíriusz), az Ég Királynője" névvel illették. Ennek a csillagnak a nyári napéjegyenlőséggel egyidejű megjelenése az égbolton jelzi a Nílus áradását, amely az ország termőföldjeit megöntözi, és így emberek milliói számára biztosítja a megélhetésükhöz szükséges jó termést. Az egyiptomiak papiruszaikon és domborműveiken ezt a csillagot ugyanazzal a hieroglifával, azaz egy háromszöggel jelölték, mint monumentális síremlékeiket, a piramisokat. A csillag és a piramisok között van más meglepő összefüggés is. A pap-csillagászok e csillag keringési periódusainak alapján határozták meg a világegyetem történetének nagy korszakait.

A csillagászok a Szíriusz egymást követő megjelenéseit az égbolton egy meghatározott helyről figyelték meg néhány perccel azelőtt, hogy a csillag fénysugarai elenyésztek volna a felkelő nap egyre erősödő hajnali fényében. A Szíriusznak a Földhöz és a Naphoz viszonyított helyzetét akkor határozták meg és jegyezték fel, amikor annak megjelenése az égbolton egybeesett a nyári napfordulóval. Megfigyeléseik és számításaik alapján pontosan tudták, hogy mennyi idő telik el addig, amíg a Szíriusz a nyári napforduló alkalmával a Földhöz és a Naphoz viszonyítva ismét pontosan ugyanabba a helyzetbe kerül, és ezt az időszakot Sothis ciklusának nevezték el. Ez a periódus nem kevesebb, mint 1461 évet tesz ki. Ily módon a Szíriusznak közvetlenül a hajnalt megelőző megjelenése az égbolton a nyári napéjegyenlőség napján az egyiptomi naptár kezdő időpontjává vált, és annak keringési periódusa határozta meg az egyiptomi időszámítás nagy időszakát. A nagy piramis alapjának kerülete mentén, az annak négy oldalán elhelyezkedő kövek száma 1461, ami pontosan megegyezik a Sothis-ciklus éveinek számával.

A Szíriusz másik, hagyományos elnevezése Kutya-csillag. Egyiptom tudósai szerint azonban a Szíriusz elsődleges szimbóluma nem a kutya, hanem a zsiráf volt. Ennek a hosszú nyakú állatnak nincs hangképző szerve, következésképpen hangot sem ad ki magából. Kétségtávol a hozzá hasonlítható nagyságú állatok között a zsiráf a legnyugodtabb. Ezenkívül mindkét irányban lát anélkül, hogy a fejét vagy a szemét forgatnia kellene. Ennélfogva tökéletes szimbóluma annak a négy istenségnek, akik a szfinx hallgatásához hasonló némaság közepette öröködnék az emberi faj evolúciója fölött. Biztosra vehető, hogy a Szíriusz csillag összeköttetésben áll a Csendes Örökkel, ezekkel az emberfölötti lényekkel, és az ősi Egyiptom bölcsei tudtak is erről a kapcsolatról. A Szíriusz nem tartozik a mi csillagrendszerünk népes társaságába, és olyan kívülállónak tekinthető, amely csak ideiglenesen van közelünkben, de a távoli jövőben el fog távolodni tőlünk, és fénye is el fog halványulni a világűr mélységeiben. Az ókori kultúrnépek közül nem kizárólag az egyiptomiak ismerték és tisztelték a Szíriuszt. A legtöbb ősi nép szintén ismerte és tisztelte ezt a figyelemreméltó csillagot.

A Szíriusz az emberi lélek és szellem szempontjából is idegennek számít. Az azt benépesítő lények minden tekintetben sokszorosán fölülmúlják a mi Földünket benépesítő teremtményeket. Intelligenciánkat, jellemünket, teremtőerőnket és szellemiségünket tekintve mi öhozzájuk képest primitív csúszómászók vagyunk. Több nagy korszaknak kell eltelnie ahhoz, hogy mi is szert tegyünk arra a hatalomra és azokra a képességekre, amelyekkel a Szíriusz lakói rendelkeznek. Ők már felfigyeltek a mi létezésünkre. Mi pedig nem hiszünk, és nem is akarunk hinni abban, hogy a csillagok világát értelmes lények lakják.

A fejlődés, az elkorcsosulás és a visszafejlődés nem fejeződött be azzal a kisszerű, ámde annál önelégültebb és gögösebb teremtménnyel, aki azon a címen uralkodik ezen a bolygón, hogy ő az ember. Az ember elnevezése a szanszkrit *manas*, azaz gondolkodni igéből ered! Megszámlálhatatlanul sok év telt el azóta, hogy az ember először megjelent bolygónk színpadán, az azonban teljesen nyilvánvaló, hogy gondolkodási képességét csak a legutóbbi időkben kezdte el használni, és még hosszú utat kell megtennie addig, míg azt tökélyre fejleszti. Ha a Szíriusz egyik lakója ebben a földi Liliputban Gulliverként vetődne partra, az otthoniaknak írott levelében legalább annyi meglepő dologról számolhatna be, mint híres regénybeli elődje. Azok, akik azt képzelik, hogy azért a mi bolygónk viseli a gyarló emberiség terhét, egyetlen más bolygón sem létezhetnek értelmes élőlé-

nyek, hangyára jellemző szüklátókörségről tesznek tanúságot. Ugyanúgy, ahogyan a hangyák szilárdan meg vannak afelől győződve, hogy az a barna talajréteg, melynek molekulái a Föld kérgét alkotják, csak azért kering a világűrben, hogy számukra élőhely álljon rendelkezésre, a mi emberi hangyáink is úgy vélekednek, hogy az éterben tágasan szétterülő világmindenség összes élőlénye azon az egyetlen viszonylag apró bolygón összpontosul, amelyet ők Földnek neveznek. Nehéz lenne megmondani, hogy az ő téveszméjüknek vagy Bernard Shaw azon elméletének van-e nagyobb igazságtartalma, mely szerint ez a bolygó tölti be a bolondokháza szerepét az egész Naprendszerben.

Maximális pontossággal meghatároztuk a napéjegyenlőségek időpontját, másodpercre kiszámítottuk a napfogyatkozások időtartamát, de közülünk még soha senki sem látott egyetlen olyan értelmes lényt sem, aki a világegyetem egy másik bolygójáról érkezett volna hozzánk. Ők azonban annak ellenére ismernek bennünket, hogy mi nem ismerjük őket. Számosan közülük sajnálnak, sőt néhányan még szolgálnak is minket. Az egyik ilyen szolgáló Krisztus (volt). A sajnálnak és szolgálnak ígék közül egyesek legalább az egyiket szívesen kitörölnék, sőt azok, akik megtagadják Öt, mindkettőt kitörölhetik. Arrogáns véleményük az igazságot úgysem fogja veszélyeztetni.

Így azután visszatérek a csillaghalmazok és a Nap körül keringő bolygók éjszakai tanulmányozásához, és hagyom, hogy teljesen hatalmába kerítsen az az áhítat, amely az éjszakai égbolt látán tölti el lelkemet. Ha Isten nem létezne, a Napot imádnám, ha a Nap nem létezne, a Természetet imádnám, és ha a Természet nem létezne, a csillagokat imádnám. Nem tudnám, és nem is lennék hajlandó a Holdat, ezt a holtápadt, kísérteties gömböt imádni.

A Himalája szélességi körén állva az ember számos hullócsillagot és üstökösöt lát. Valami grandiózus esemény zavarhatta meg a világegyetem gépezetének megszokott működését, aminek jól látható jeleként egy-egy üstökös vág magának fénylő utat az éjszakai égbolton.

Az egyik éjjel felkelek, hogy búcsúpillantást vessek az égen elszórtan pislákoló utolsó csillagokra, és üdvözölhessem a felkelő napot. A hold fehér púderrel behintett asszonyi archoz hasonlatos halovány ábrázata örökdió virrasztásom fölött. A számomra zsámolyként szolgáló szikladarab ezüstösen ragyog a hold és a távoli csillagok fényében. Nem tudom kiszámítani a csillagok fényének haladási sebességét, sem azt, hogy mennyi időbe telik, míg a fény a csillagokról a Himalája csúcsaihoz ér. Másodpercenként százezer mérfölddel alighanem alábecsülném a fény sebességét. A csillagok és a mi Földünk közötti hatalmas távolságot sem tudom megmérni. Bizonyos, hogy ezeket a távolságokat egymilliárd mérfölddel is alábecsülném. Az is meghaladja képességeimet és lehetőségeimet, hogy a teljes világegyetemet alkotó galaxisok, csillagködök, naprendszerek, világok, napok, holdak, mellékbolygók és kisbolygók számát meghatározzam, abban azonban biztos vagyok, hogy az egymilliárdos szám itt is alábecslésnek bizonyulna.

Ki képes gondolkodva úgy tekinteni erre a végtelen térben trónoló teremtetésre, hogy mélységes tiszteletének jeléül térdre ne hulljon előtte, vagy legalábbis ne kezdene félelemmel vegyes tiszteletet érezni iránta? Gondolataim elkalandoznak, és elvesznek a mindenség kiismerhetetlen rejtelei között... Olyan távolinak, olyan légiesnek, olyan józannak tűnik. Mennyire apróknak és jelentékteleneknek tűnnek az ember gondjai, ha ezeknek a távolban ragyogó csillagszemeknek a sokaságával kerül szembe! Az óra azonban megállíthatatlanul jár, és nekem folytatnom kell virrasztásomat. Most ugyanúgy figyelem, ahogy az őrfények fokozatosan elhalványulnak az égen, ahogy egykor az egyiptomi szfinx fejé fölött figyeltem hajnali kihunyásukat. Hamarosan megérkezik a hajnal először gyöngyházszürke, majd acélkék színárnyalataival, melynek egyre világosabb fénye bocsátja be a napot elsötétült világunkba. A levegő tiszta, és miközben gyorsan világosodik, fejemet úgy fordítom, hogy a Himalája havas és néma világának büszkeségét a hajnalpír vörösében csodálhassam meg. A korai nap fénye ragyogó arany színárnyalatot kölcsönzött a hóborította felületeknek. A fagyos csúcsok fogazott vonala fényesen tündökölt a türkizkék ég előterében. A csúcsok soha el nem olvadó jege most ismét találkozik a fény lángolásával. A reszkető fénysugarak hatására a szín lopózik be a völgyekbe és a magas csúcsok közé, és minden útjába kerülő felületet dús rózsaszínre fest. A csúcsokról porhó száll az égbe.

Gondolataim már nem az égről letűnt csillagok, hanem a felkelő nap körül forognak. A Nap majdnem minden korai vallásban olyan isteni szimbólumként, magának az Istennek égi jeleként tűnik föl, amit mindenki láthat. Mindennapos megjelenése és eltűnése a régiek számára is a világegyetem halálát és feltámadását jelképezte. Tudatában voltak azonban, hogy a valóságban mind a

Nap, mind a Természet halhatatlan. A Nappal gyakran kapcsolták össze a lótuszvirágot. Az ősi indiai, egyiptomi, azték és atlantiszi kultúrák szent virágjuknak tekintették ezt a növényt. Ez a kedves virág este összezárja szirmait, majd reggel ismét szétnyitja azokat. Ez megint csak az életerő halálát és újjászületését szimbolizálja. Az ősi egyiptomiak is számtalanszor ábrázolták templomaik falán és papiruszaikon. A Nap és a lótusz közötti párhuzamnak van mélyebb értelme is. A Nap részrehajlás nélkül süt le a legvigasztalanabb, legpiszkosabb helyekre is, ugyanígy a lótusz gyönyörű virága is gyakran szennyes pocsolyák és bűzlő mocsarak közepén virít.

Ebből mi is pontosan ugyanarra következtethetünk, amire a régiek is következtettek: az emberben az isteni Felettes Én akkor is makulátlan tisztasággal tündököl, ha ő maga akár az Anyag legmélyebb szakadékaiba ereszkedik is alá.

Mostanra az egész Himalájában kivilágosodott, és ismét láthatóvá vált a csodálatos hegyvidéki panoráma. Hódolatom jeléül leborulok a Fény előtt, ami Isten elsődleges megnyilvánulása az anyagi világban, majd visszatérek bungalómba.

Az óra mutatóinak szüntelen körbejárásával összhangban a naptárat is tovább kell lapozni. A napok és a hetek még itt a Himalájában is feltartóztathatatlanul múlnak egymás után. Az országnak ebben a részében most válik esedékessé az esős évszak beköszöntése. A kiszáradt India sóvárogva várja a könyörtelen vízáradatot, mely kilenc hónap alatt gyülemlik fel az óceán feletti légkörben, és mindössze három hónap alatt zúdul le a szubkontinensre. Az elhúzódó monszunesők tönkretesznek a termést, és nyomorba dönthetik a parasztokat, de a túlságosan kevés csapadéknak is pontosan ugyanez lehet a következménye. Az esőzés elmaradása falvak ezreiben okozhat éhínséget. A tengerpart lakói sóvárogva és aggódva várják az óceán felől a haragos fekete felhőket, melyeknek megjelenése a kétarcú - egyszerre áldott és rettegett - felhőszakadások eljövetelét jelzi. India némely részeit máris a monszunesők uralják. Már értesültem róla, hogy a Keleti-Himalájára már hatalmas vízáradat zúdult, és én naponta várom, hogy ugyanez történjen a Nyugati-Himalája vidékén is.

Az első kóstoló, amit a monszunesőzéstől kaptam, nem volt túlzottan kellemes. Eljövetele alaposan meg fogja változtatni életem eddigi nyugodt folyását. Az állandó esőzések miatt időmet nagyrészt fedett helyen kell majd töltenem. Hamarosan a hatalmas esők, a viharos szelek és a dühöngő viharok foglyává válok. Természetesen lesznek időszakok, amikor a nap egy vagy két órára előbukkan a felhők mögül, hogy a világot megnyugtassa afelől, hogy még mindig létezik, de ezután kisvártatva megint hosszú időre eltűnik. Újra kezdetét veszi az eső szakadatlan zuhogása, ami engem állandó szobafogságra kárhoztat. A Természetben való mozgás szabadságától állandó áthatolhatatlan vízfal fog elválasztani. Ebben a helyzetben kapóra jön az a lehetőség, amit Tehri-Garhwal állam hatóságai voltak szívesek felajánlani, nevezetesen, hogy költözsem az állam belső részébe, ahol jobb szálláslehetőséget tudnak számomra biztosítani egy, a pratapnagari nyári palota közelében álló nagy házban. Milyen kedves a sorstól, hogy akkor biztosít számomra jobb oltalmat nyújtó szálláshelyet, amikor arra szükségem van. Ha már a monszun foglyaként zárt helyen kell eltöltenem a nyarat, akkor jobb azt egy kényelmes házban tenni, ahol nem zavarnak a külső időjárási viszonyok, és nem kell aggódnom élelmiszer-szükségleteim beszerzése miatt. Egyéb változás nem fog bekövetkezni életmódomban, és a korábbiakban megszokott módon fogom folytatni meditációs gyakorlataim végzését. Nem következik be változás sem szabadságomban, sem magányomban. Magányom, ha lehet még teljesebb lesz, mivel egyetlen látogató sem fogja azért megkockáztatni az átkeletést a hegyeken az esős időszak során, hogy engem Pratapnagarban felkeressen. Így azután elérhetlenebb leszek, mint valaha.

A pratapnagari palota egy magas hegygerincen épült egy olyan vidéken, amely legalább annyira félreeső, mint jelenlegi lakhelyem. Nem nagyon használják, mivel délebbre jobban megközelíthető paloták állnak rendelkezésre magában Tehri városában és Narendranagarban. Biztosítanak afelől, hogy a környező vidék bővelkedik természeti szépségekben, amiket azonban sajnos nem fogok tudni igazán élvezni, mivel a monszunesők beköszöntése szükségképpen barangolásaim végét jelenti. Vándorlásaimat gondolatban kell majd folytatnom a magasztos eszmények csúcsai és a szelíd meditációk völgyei között. Mindenesetre egyre kevesebb hajlandóságot érzek arra, hogy elhagyjam a védelmet nyújtó épületet. A jóga szabályai szerint itteni tartózkodásom alatt elegendő időt fordítottam a gyakorlatok végzésére. Mostantól fogva kevésbé vágyom a külső világ felfedezésére,

inkább belső világomat akarom nyugodtan tanulmányozni. A monszunesők időszakában több kényelmet nyújtó új pratapnagari lakhelyem jobban meg fog felelni ennek a célnak, mint az a sivár erdei bungaló, ahol most lakom.

Most, nem sokkal napfelkelte után, fel kell keresnem az indiai cédrust, hogy elbúcsúzzam tőle, és köszönetet mondjak neki azért, hogy oly sokáig volt intó gyámom és kedves, bár arisztokratikus modorú mentorom. Hiányozni fognak a vele folytatott beszélgetések is, melyek távozással szükségképpen véget érnek. Mostantól vége szakad a lelógó túlevelű ágak alatt folytatott meditációimnak is. Kezemben bottal kapaszkodom fel arra a magaslatra, melynek fáktól övezett tetején szentélyem rejtőzik. Nehezemre esik a búcsú, mivel nem tudom, hogy a cédrus hogyan fogadja majd, hogy ilyen váratlanul kényszerülök őt elhagyni. Amikor végre sikerül feljutnom a kövekkel borított lejtőn, és a tüskés aljnövényzeten is átvergődöm, a szentély fűvel benőtt tisztására érve rövid időre megállok, hogy lélegzethez jussak. Felnézek az indiai cédrusra. Miközben tekintetem a fa mohlepte törzsén időz, hallom lelógó ágainak enyhe sóhaját, és rájövök, hogy a gondolataimban olvas. Mi más oka lenne erre a nagy szomorúságra? Tudja, hogy elmegyek. Szégyenemben lehajtom fejemet. A megszokott helyen leguggolok az avarra, és elfordítom tekintetem a fától. Érzem, hogy pír önti el orcámat. Én is elszomorodom. Eluralkodik rajtam a búcsú fájdalma. Végre sikerül felnéznem a cédrusra. Bocsáss meg, cédrus! Te is tudod, hogy ilyen az élet. Megismerkedés, barátság, búcsú. A karavánnak tovább kell haladnia a világi lét sivatagában, és útközben csak egy-egy éjszakára üthet tábort. Az út során mégis jobb néhány örökké megmaradó szép emlékre szert tenni, mint üres kézzel továbbállni.

Kedves cédrus barátom! Ilyen változékonyak és mulandóak az élet dolgai. Mindenképpen el kell válnunk, mivel csak azért van részünk barátságban és szerelemben, hogy nem sokkal később újra nélkülözzük ezeket a nagyszerű érzelmeket. Lelkünk azonban sohasem válik el egymástól, mivel a szeretet és kölcsönös vonzalom erejénél fogva képesek a legnagyobb távolságokat is leküzdeni.

Valami cikázva átsuhan a levegőn. Egy ezen a vidéken meglepő gyakorisággal előforduló gyönyörű pillangó az, mely miután ide-oda röpdös körülöttem, a cédrus ágáról lelógó, szakállra emlékeztető páfrányra száll le. Az ifjúság és szépség ily módon döbbenetes ellentétbe kerül a korral és a méltósággal. Az európai rokonainál sokkal nagyobb tarka szárnyú pillangó valósággal hozzátapad a növényhez, majd, miután maga körül elrendezte szín pompás ruházatát, mozdulatlaná dermed. Lehetséges lenne, hogy ez a bájos öltözékű, finom modorú látogató valójában egy elvarázsolt, előkelő származású hölgy, aki azért keresett fel engem éppen most, hogy vidám színeivel és eleganciájával valamelyest enyhítsen távozásom szomorúságán?

A tájat láthatatlan ködként borítja el a mélységes csend. Felfigyelek a harmatcseppekre, amelyek megannyi könnycseppként tapadnak a cédrus túleveleire. Az öreg fa olyan bánatosan lógatja könnyező túlevelekkel borított ágait, mintha sírna. A búcsú annyira nehezemre esik, hogy nekem is sírni támad kedvem.

Van-e valami üzeneted számomra, ó, cédrus?

A mélységes csend és a zavartalan nyugalom még egy teljes további percig tart. Végül nem hang, hanem egy gondolati sugallat szakítja meg, amely a levegőn áthatolva elér agyamba.

"Te olyan világból jöttél el hozzám, amelyet én nem ismerek, és nem is értek. Tudtam azonban, hogy előbb-utóbb vissza kell térned a te világodba. Miért akarnálak tartóztatni? Ha valaki, én igazán megtanultam, hogy hogyan kell magányosan élni. Végül is magányomban megeltem azt az erőt, ami segített abban, hogy elviseljem az üvöltő szelek és a gyilkos villámok tombolását. Vajon honnan tettem szert ekkora kitartásra és állhatatosságra? Saját szívemből merítettem, amelyben mindig is benne szunnyadoztak ezek a tulajdonságok. Most semmitől és senkitől sem félek, még a nem túl távoli haláltól sem. Hozzászoktam, hogy egyedül boldoguljak, mivel segítséget senkitől nem várhatok. Ez a válaszom számodra, fiatal barátom. Támaszkodjál önmagadra. Bárhová is vészen a sors, bensődben mindig maradj remete. Ha így teszel, a te világod sohasem árthat neked. Ne hagyd elveszni lelked csendjét, miután itt megleltem azt, hanem vidd magaddal abba a távoli életbe, melynek zaja csak ritkán ér el hozzám, és úgy ragaszkodj hozzá, mint a legféltettebb kincsodhez. Ha így cselekszel, az élet minden viharában képes leszel majd megállni a helyedet. Sohase feledd el, hogy létezésed az ég által adatott neked. Én megosztom veled a saját békémet."

Ezek voltak az utolsó szavak, amelyeket a cédrustól hallottam. A cédrus telepatikus suttagásának hatására elmém észrevétlenül egy mélyebb tudati állapotba ereszkedik. A külső béke teljesen átjárja lelkemet. Hirtelen olyan félönkívületi állapotba esem, mintha hipnózis hatása alatt állnék. Egyetlen porcikámat sem bírom mozdítani, és mozdulatlanul állok, mintha lábaim földbe gyökereztek volna. A legkisebb erőfeszítést sem tettem annak érdekében, hogy meditációba merüljek, és még csak meg sem próbálkoztam azzal, hogy valamilyen módon szabályozzam csapongó gondolataim áradatát. Olyan könnyedén és ellenállás nélkül kerültem ebbe a bűvöletes állapotba, ahogyan a beteg zuhan álomba az erős altatószer hatására. Attól eltekintve, hogy fizikai környezetemnek teljes mértékben tudatában vagyok, olyan tehetetlennek érzem magam, mintha kábítószertől lennék. Érzem, hogy elmémet valami arra készíti, hogy teljesen befelé forduljon, és mintha belülről is erőteljes és ellenállhatatlan mágneses vonzerő hatna rá. Mit tettél velem, ó, cédrus! Gondolataim úgy csendesednek el, mint a lombok susogása szélcsendben. Elmém olyan nyugodt, mint az alattam húzódó vízmosta völgy. Nem vagyok képes félig behunyt szemhéjaimat sem teljesen lezárni, sem teljesen kinyitni. Nem tudom eléggé összeszedni magam ahhoz, hogy kikerüljek ebből a félönkívületi állapotból, de nem is akarom igazán ezt elérni, mivel annyira kellemes az érzés. Ez az eksztatikus álmodozás leírhatatlanul gyönyörű élmény, amely nyugodt derűvel tölt el. Újra felfedezem, hogy létezésünk azért lehetséges, mert az istenség keblére ölel bennünket. Szavainkkal az isteni igazság köntösének csak a szegélyét vagyunk képesek érinteni. Ha valaki a világ jelenségeinek pontos leírására törekszik, úgy kell írnia, mint egy tudós, és kimerítő elemzéseket kell végeznie. Ám a tudományos elemzés folyamata a szépség fényesen izzó tüzét komor hamuvá változtatja. Lehetséges azonban, hogy még ezeket a hamvakat is szívesen látnák egy olyan világban, ahol az ilyen mennyei szépség oly távoli és oly ritkán fellelhető.

Belső békém körén belül boldogságom teljes és tökéletes. Nem tudom, hogy pontosan mennyi időt töltöttem el félönkívületi állapotban, de úgy gondolom, hogy nem tarthatott fél óránál tovább. A Felettes Én sajnos az elmén keresztül lép ki az emberből, és azon keresztül hatol be az emberbe. Csak a felsőbbrendű ember képes arra, hogy örökké a Felettes Én fennkölt hatalmában maradjon. Vonakodva állok fel. Ez a vég. Átmászok a sziklafalon, és mindkét kezemmel kövekbe és gyökerekbe kapaszkodva óvatosan leereszkedem a cédrus törzséhez. Letörök egy kis kéregdarabot, majd felkapaszkodok a magaslatra. Ez a kéregdarab lesz az az emléktárgy, amely a Himalája csendes birodalmát sóvárgó emlékezetembe fogja idézni. Miután még egy utolsó pillantást vetek az égbe törő csúcsok és csendes völgyek panorámájába ágyazott szentélyre, sarkon fordulok. A bungalónál már ott vannak a teherhordók, és csak arra várnak, hogy összekészített csomagjaimat a hátukra vegyék. A bungalónál van egy fényes szőrű, domború homlokú, erős, szürke ló is. Nincs mire várni. Nyeregbe szálllok, lábamat beleillesztem a kengyelbe, kezembe veszem a kantárt, és nekivágok a hegyi ösvénynek, amely új lakhelyemre visz.

TIZENHATODIK FEJEZET

Ismét lóháton indulok útnak - Fenséges panoráma
Tehri államban Utam a hegygerinceken és a hegyi ösvényeken
Sötétben, keresztül az erdőségeken - Megérkezem Pratapnagarba

Igazán helytelen volna azt mondani, hogy az ember keresztüllovagol a Himaláján. Ez nem így van, mert az ember csak ül a nyeregben, és hagyja, hogy az állat a saját tempójában lassan poroszkáljon. Ha valaki ezeken a sziklafalba vágott keskeny és meredek ösvényeken gyorsabban próbál előrehaladni, annak a veszélynek teszi ki magát, hogy egykettőre az ösvény külső szélén túl elterülő úttalan térben és az immár testetlen létezés állapotában találja magát. Ezen a nyilvánvaló veszélyen kívül a meredek emelkedők és lejtők, a gyakori hajtúkanyarok és a hullámos felszínű ösvények köves talaja is akadályát képezik annak, hogy az ember a rövid vagy hosszú vágta élvezetének adhassa át magát.

Miután az erdőben körülbelül háromnegyed mérföldnyi utat teszek meg, fátlan területre jutok ki. Most belátom a hegygerinc mentén az egyik csúcsra felfutó kanyargós ösvény szürke szalagját, mely egy szakaszon eltűnik szemem elől, majd újra feltűnik, hogy a mélybe ereszkedve három oldalról serpentinként öleljen körül egy keskeny völgyet, hogy ezután egy bukkanó mögött végleg

eltűnjék szemem elől. Teherhordóimat már valahol az erdőben szem elől tévesztettem, és holnapig nem is fogok velük találkozni. Kényelmes tempóban haladva a Pratapnagarba történő utazás két napig tart, én azonban egy nap alatt kívánom megtenni a teljes utat még akkor is, ha ez azt jelenti, hogy éjfél után érkezem meg célomhoz. Szerencsémre ezen a ritkán lakott vidéken, ahol mérföldeket lehet úgy megtenni, hogy az ember akár egyetlen teremtett lélekkel találkozna, nem fenyeget az a veszély, hogy eltévedek, bár ez nem annak köszönhető, hogy van térképem. Nincsenek gondolkodóba ejtő útelágazások, főútról letérő oldalösvények, se jelzőablák, melyeket tanulmányozni kellene. Az ember csak előre vagy visszafelé mehet, más választása nincs, legfeljebb az, hogy a lefelé vezető "utat" választva egy vízmosta völgy fenekén köt ki!

Az egész délelőttöt nyeregben töltöm, és megkönnyebbülten tapasztalom, hogy a reggeli köd teljesen felszállt, a felhőtlen ég egy újabb derűs és szép napot ígér. Fárasztó kapaszkodás után elérjük a csúcst, és lovam abbahagyja a zihálást. Az utazásnak ebben a szakaszában a közelebbi és a távolabbi táj képe egyaránt csodálatosan tárul az ember szeme elé, és élesen rajzolódik ki a láthatáron. Innen a Himalája hegylánc hosszú szakaszát látom be attól a ponttól, ahol délkeleten a hegyek kiemelkednek az alacsonyan fekvő indiai síkságból egészen addig a pontig, ahol északnyugaton a Tibet és a Tehri-Garhwal állam közötti csaknem áthatolhatatlan határt alkotják. A tájban a szivárvány majdnem minden színe megtalálható, a holdkő hófehérségétől a vörös spinell ibolyaszínéig, a lazúrkő sötétkékjéig a krizoberill olívdzöldjéig. Minden sugárzóan ragyog a mindkettőnkre merőleges sugarakkal tűző déli nap szikrázó fényében. Most kissé gyorsabban tudunk előrehaladni a kötörmeléknek, a laza rögöknek és szikladaraboknak azon az egyvelegén, ami az ösvényt alkotja.

Leszálok lovamról, mivel ötórányi lovaglás után már nagyon elegendem van a nyeregből. Kópár magaslatok, bíborszínű sziklák és krétaszzerű kövek között találok magamat, melyek furcsa módon a felső-egyiptomi Holtak völgyére emlékeztetnek. Eddig csak két másik utazóval találkoztam. Egyikük, aki fájós lábán sántikálva Gangotriba tett zarándokútjáról van visszatérőben, igen fáradtnak és betegesnek látszik, de ennek ellenére eltökélten halad útján. A másik egy hegyvidéki paraszt, aki tiszteletteljesen húzódik félre, amikor elhaladok mellette. Az elsővel a kölcsönös üdvözlések után néhány szót váltunk, mielőtt búcsút mondanánk egymásnak. A második nyilvánvalóan egyszerű lélek, akitől azonban rendkívüli szegénysége ellenére is becsületet és tisztességet tanulhatnánk a mi városaink minden hájjal megkent ravasz lakói. Az ösvény mellett egy sima tetejű kődarabra telepszem le, és kinyitom termoszomat, hogy némi frissítő teát igyam. Akis nyeregtáskában találok egy kis szilárd ennivalót, amit kötelességtudóan megosztok a lóval. Néhány percre kinyújtóztatom tagjaimat a sziklán, majd felfrissülve nyeregbe ugrom, és folytatjuk utunkat. Állandóan változó tájakon haladunk keresztül. Emelkedőkre kapaszkodunk fel, és völgyekbe ereszkedünk le, miközben csúcsok, sziklás meredélyek és erdős völgyek mellett visz utunk. Szakadékokon és vízmosásokon haladunk át, és közben folytonosan arra kell ügyelnünk, hogy a sziklafalba vágott nyaktörő ösvényről nehogy a mélybe zuhanjunk. A Tehri Királyság egész területét felszabdáló hegyláncok lépcsőzetesen emelkednek egymás fölé, míg hótól fehérülő csúcsaik az óceán hullámainak tajtékos taraját idézik. Mindez összekeveredik, és együttesen alkotja a himalájabeli táj összképét. Felemelő érzés kettesben lenni a teljes vadságában és nagyságában megmutatkozó Természettel. Ez a környezet mámorosakká és emelkedettekké teszi a gondolatokat, reményeket és ambíciókat ébreszt az emberben.

Úgy tűnik, mintha az ember olyan erőt tudna meríteni ezekből a mágneses erőt kisugárzó hatalmas gránithegyekből, ami megerősíti akaratát, és kevésbé nehezen leküzdhetővé teszi a minden ember életében felmerülő akadályokat. Ez pedig így helyénvaló, mivel a Természet is ugyanúgy rendelkezik aurával, azaz egy őt körülvevő lelki-szellemi atmoszférával, mint maga az ember. Aki egy kicsit is érzékeny, érzi és magába szívja ezt a mentális atmoszférát, ami következképpen befolyásolja őt. Ezt a mondatot nem költőként, hanem tudósként írom le. Elgondolkodom azon, hogy egyebütt hol nyilvánulhatna meg ilyen erőteljesen ez a mentális légkör, mint a Himalájában, ami nem egyéb, mint a Természet egyik legnagyobb kísérlete arra, hogy küklopsi méretekben fejtesse ki önmagát. A kisebb-nagyobb istenségeket nem ok nélkül hozták összefüggésbe ezzel a helyvel.

Indiai ciprusok sűrű erdején haladok át, ami önkéntelenül is a szentélyben álló elhagyott baurátomat juttatja eszembe. A napfényzuhatag áthatol a lombokon, és fénnel pettyezi az erdő talaját. A magas és karcsú árbocokra emlékeztető fákon mohazászlók függnek. Itt-ott az erdők királyainak,

egy-egy hatalmas tölgyfának vízszintesen terpeszkedő görcsös ágai szakítják meg a látvány egyhangúságát. Az egyik völgy peremén továbbhaladva vadregényes és egyben sivár környékre érek. Errefelé a lejtők és emelkedők néha olyan meredek, hogy alkalmanként inkább leszállok lovamról, és nem kockáztatom azt, hogy vele együtt a szakadékba zuhanjak. Közben egyre szaporodnak a megtett út mérföldjei. Bízom benne, hogy még éjjel előtt elérem úti célomat, bár bizodalمام inkább sejtésen alapszik, mivel fogalmam sincs azokról a körülményekről, amelyek az út hátralevő részén várnak rám. Végül, amikor a nap hanyatlani kezdett, és ló és lovasa már egyaránt rendkívül éhes, szomjas és fáradt, mégis úgy döntök, hogy egy második, és azon a napon egyben utolsó pihenőt tartunk. Döntésem igazi oka az a kristálytisztán csobogó patak, amely tőlem balra bukkan elő a sziklafal lépcsőzetes sziklái közül. Lovam mohón hajtja fejét a patak melletti, az ég világoskékjét visszatükröző tócsába, és hatalmas mennyiségű vízzel oltja szomjúságát. Jómagam is több csészével iszom a tiszta, hidegen gyöngyöző folyadékból, mely igazi felfrissülést hoz számomra. Ezután kinyitom a nyeregtáskát, és kiveszem az összes benne lévő élelmiszert, hogy elfogyasszam ezen az úton immár utolsó vacsorámat. Az ennivalót megint csak megosztom lovammal, aminek engedelmességét és intelligenciáját nagyra becsülöm, és ily módon is honorálni igyekszem.

A hosszú, nyeregben eltöltött idő után nagyon jólesik megint leheveredni az illatos, virágokkal teleszórt gyepre. Elnézem, ahogyan a nap baracksárga fénnel árasztja el a világot. A naplemente előrehaladtával az ég sötétkékje fokozatosan világos rózsaszínre változik. A közelből egy kakukk meghitt és Európából nagyon is ismerős hangja hallatszik. Erre egy pacsirta vidám dala válaszol. Az egyik sziklahasadékban egy vadvirágot, egy kék jácintot pillantok meg. Lehajolva megérintem, és mélyen magamba szívom friss, tiszta illatát. A magas hegyek között az ember a legvalószínűleg helyeken találkozik ezekkel a vadon növő virágokkal, melyek makacsul küzdenek az életért a sziklahasadékokban. A borvörös rododendronok és a sárga kankalinok még hóborította talajon is virágoznak. Az ember csak csodálkozni tud azon, hogy a Himalájában rendkívül nagy tengerszint feletti magasságokon virágok nyílnak.

Nagyra értékelem azt a nagyságot és szépséget, amely itt körülvesz, és alázatosan megköszönöm. Magányom tökéletes, és ez rendkívül megnyugtató hatással van rám. A Himalája olyan nyugalmas, hogy a munkába belefáradt dúsgazdag üzletembert is arra készítené, hogy megszókkott útvonalairól letérve egyszer-egyszer felkeresse, különösen akkor, ha megviselt idegrendszere számára keres megnyugvást. Jó és szükséges időnként elmenekülni a többi ember elől. Nyugtató érzés önmagam és az emberiség szüntelenül nyüzsgő többi tagja között háromezer méternyi magasságkülönbséget tudni. A világtól való elvonulás napjai még a legelfoglaltabb üzletemberek számára sem jelentenének elpazarolt időt, mivel ezek a napok az ő számukra is új látásmódot, jobb perspektívát és ihletett gondolatokat hoznának. A Természet néha legalább annyit segíthet az elfáradt igazgatónak irányítási, gyártási és értékesítési problémáinak szelektálásában és egyszerűsítésében, mint a munkahatékonyság legjobb szakértője. A Természetnek is kell ugyanis jelentéseket és beszámolókat készítenie. Az Ő jelentése azonban nem gondosan telegépzelt A/4-es papírlapokon érkezik, hanem a nem tudni honnan feltörő ihlet megvilágosító felvillanásával akkor érkezik, amikor az ember bűnbánattól eltelve tér vissza az Ő elzárt és csendes lakhelyeire:

Nekivágok utam következő szakaszának, amely meredek emelkedővel kezdődik. Az utat elborítják a laza kavicsok és a letört szikladarabok. A ló óvatosabban rakja lábait, és szemlátomást tart a megcsúszástól, miközben minden erejét megfeszítve azon igyekszik, hogy mihamarabb felérjen a meredek lejtő tetejére. Nem hiányoznak az egész környéket ismételten sújtó súlyos földrengésekre utaló jelek. A figyelő szem könnyen észreveszi azokat.

Csak egy hete annak, hogy az egyik este meditáció közben azt éreztem, hogy egy körülbelül harminc másodpercig tartó mérsékelt erejű lökés hevesen megrázza egész testemet.

Hatalmas természetes medence szélére érünk, amelynek körkörös lejtőin néhány kisebb falu búvik meg. A szemközti oldalon fészekhez hasonló apró falucska tapad egy kevésbé meredek hegy oldalához. Az épületek miniatűr babaházakra emlékeztetnek. A völgyektől a magaslatokon át egészen a hófödte csúcsokig az egész táj eleinte rózsaszínű, majd rubinvörös és narancs, végül pedig a naplemente utolsó fellángolásaként bíborszín fényben ragyog. Néhol élénk színekben pompázó apró vadvirágok tarkítják a gyepet. Mögöttem kis fekete kecskékből álló nyáj mekegése hangzik fel. Lovamat az ösvényt belülről szegélyező sziklafalhoz irányítom, hogy a kecskenyáj nyugodtan elhalad-

hasson mellettem. A pásztor nyilvánvalóan hazafelé hajtja az állatokat egy, a hegyoldalon valamivel lejjebb, innen nem túl messzire található hegyi legelőről. A pásztor mezítláb van, lábszárai és combjai csupaszak, testét egy vállairól lazán lelógó bő ing fedi, ami fölött egy rongyos szürke zakót visel. Skót vagy gurkha alakulatok egyensapkájára emlékeztető lapos tetejű kerek kalapját félreecsapva viseli fején. Jóképű, sárgásbarna arca jóindulatot sugároz. Tisztelettudóan köszön, amikor velem egy vonalba ér.

Azért hagyom, hogy a kecskenyáj megelőzzön, mivel előttem körülbelül százméternyi távolságra kis falut pillantok meg, és látni akarom, hogyan terelik be a nyáját az éjszakai menedékkül szolgáló karámba. Néhány percen belül elérem a keskeny tisztáson lévő, mintegy féltucatnyi házból és néhány csúrból álló falucskát. Az egyik ház magára a sziklafalra épült, ami már első látásra is nagyon bizonytalan és veszélyes helynek tűnik. Miközben a mekegő kecskenyáját valami számomra láthatatlan helyre terelik a pásztorok, a falucska összes lakója elősereglik a házakból, hogy engem üdvözöljön. Megállítom hátslovamat, és nagy csésze aludttejet vásárolok az egyik helybelitől. A hegylakók nagyon kedvelik ezt az ínycsiklandozó italt. Megkérdezik, hogy merre tartok, és amikor azt válaszolom, hogy Pratapnagarba, azt tanácsolják, hogy igyekezzem, mivel egy nagyon meredek lejtő és egy nem kevésbé meredek kaptató van még előttem.

A tanács nagyon is időszerű. A nap egyre gyengébben süt. Sarkantyúimmal gyorsabb haladásra ösztönzöm lovamat. Miután másfél mérföldet teszek meg a hegygerincen, eljutok ahhoz a mély völgyhöz, amire a falusiak előre figyelmeztettek. Az ösvény smaragdzöld fűvel borított lejtőkön kanyarog lefelé a völgy több száz méternyi mélységben található aljáig. Odalent egy szürkésfehéren csillogó szalagot pillantok meg, amely a völgy teljes hosszában elnyúlik, ameddig csak a szem ellát. Egy folyó az, amelyet térképem segítségével a Bhagirathiként azonosítok. Egy Gangotri fölött, a tibeti határ közelében háromezer-kilencszáz méternyi magasságban található gleccserből ered. Valójában ez a folyó a Gangesz főága, amely egy másik folyóval egyesül, mielőtt még kilépne a Himalája hegyei közül, és az ily módon, összefolyás révén létrejött széles folyamot nevezik az indusok Gangesznek. Mivel a túlpartra kívánok jutni, át kell kelnem a folyón. A partok között átívelő híd annyira távol van, hogy csak alig látható vékony fekete vonalnak tűnik a víz fölött.

Egy régi költő azt írja, hogy "a Gangesz Visnu lábától olyan keskeny sugárban ered, mint a lótuszvirág karcsú szála". A vízen túl meredek hegylanc emelkedik, melynek lejtőit több száz méternyi magasságban itt-ott erdőfoltok borítják. Valahol a hegylanc legmagasabb pontján valami fehérségen csillannak meg a lemenő nap ferde sugarai, amiről feltételezem, hogy az a pratapnagari palota, ami következő lakhelyemként fog szolgálni. Utazásomnak ez a legutolsó szakasza lesz számomra a legnehezebb, mivel a folyón túl kezdődő meredek emelkedővel kimerült lovam aligha tudna megbirkózni. Szerencsére tudok róla, hogy a hídnál módomban lesz arra, hogy lovat váltsak. Rekordidő alatt ereszkedünk le a folyóhoz, mivel az ösvény elég sima, bár néhol igen kanyargós. Két vagy három alkalommal is le kell szállnom a nyeregből, hogy a nagyon meredek lejtőkön lovam mellett gyalogolva ereszkedjem le, és elmondhatom, hogy most a gyorsabb előrehaladás érdekében kész vagyok olyan kockázatokat is vállalni, melyeket korábban nem vállaltam. Ilyen erős a kényelmesnek ígérkező, csaknem valódi otthonként szolgáló lakhely csábítása. Baj nélkül leérünk a völgy aljára, és a hídfőnél várakozó lovászfiú köszöntésemre elém siet. Átveszi verejtékkel elborított ziháló lovamat, és cserébe egy erős testalkatú csokoládébarna hátast ad, amely különösen jól ápoltnak és pihentnek tűnik. A folytonos nyeregben üléstől fáradtan néhány másodpercig gyalog botorkálok a durván összeácsolt hídon, és elnézem, hogyan rohan a tajtékozó víz vad áradata alattam. A félig indiai, félig tibeti eredetű bhotia kereskedők, miután a magasabban fekvő hegyi hágókon átvergődtek, Tibetből magukkal hozott áruikkal - általában sóval és bóraxszal - megrakott teherhordó állataikkal ezen a hídon kelnek át a Bhagirathi folyón, hogy majd az indiai síkságon beszerzett gabonával és textíliákkal térjenek vissza. A kereskedők számos csengettyűt kötnek kis kettős fonott kosarakat cipelő teherhordó állataikra, amelyek között szép számmal vannak juhok és kecskék is. Ötven lábbal feljebb a folyó vize diadalmas robaj közepette meredek zuhatagot alkotva tör át az útjába kerülő sziklákon. A lezúduló víz morajlása az ellenség fővárosát éppen elfoglaló győztes hadsereg katonáinak diadalordítására emlékeztet:

Mielőtt a zuhatagokon alábukna, a Bhagnathi vize keskeny, kanyonszerű szakadékon folyik át, melynek fűvel benőtt gránitfalai úgy magaslanak fölém, mint két hatalmas erőd. A rajtuk növényzete ellenére is különösen félelmeteseknek és elutasítóknak tűnnek, mivel bizonyosra vehető,

hogy ember sohasem lesz képes megmászni ezeket a függőlegesen égbe meredő sziklafalakat. Milyen hatalmas mennyiségű hónak és gleccserjégnek kell folyamatosan elolvadnia ahhoz, hogy a lábaim alatt sebesen elrohanó jéghideg áradat utánpótlása biztosítva legyen? Irdatlan tömegű hó és jég olvad vízzé, a lezúduló víz pedig óriási mennyiségű kőzetet és ásványi anyagot sodor magával. Az ezen a ponton még nagyon gyors folyású Gangesz még több mint ezer mérföldet tesz meg a teljes indiai szubkontinentst keresztül átszelve, hogy a Hoogly hét torkolatán át ömöljön az Indiai-óceánba. Eközben a beleömlő mellékfolyók vizének köszönhetően egyre szélesebbé válik, és a partjai közötti távolság hatalmasra nő. A Himaláján kívül egyetlen hegység sem lenne képes vizeivel az indiai síkság mérhetetlen szomjúságát csillapítani. Azt hiszem, sohasem fogom elfeledni a Himalájából lerohanó folyók robaját.

Miután beteltem a rohanó víz látványával, sarkon fordulok, és felülök a várakozó lóra. Az állat fejét a ránk váró riasztó emelkedő felé fordítom, majd elindulunk soron következő átmeneti otthonom felé. Az ösvény, melyet balról meredek, repedezett sziklafal, jobbról pedig a folyó határol, itt, a kezdeti szakaszon, kissé szélesebb a szokásosnál. Továbbmenve utunk egyre meredekebbé válik, amelyen egyébként jó erőben lévő lovam is csak lépésben és erőlködve tud felfelé haladni. Az állat minden egyes kanyarnál magától megáll, és egy percig liheg, mielőtt továbbmenne. Az emelkedő azonban mind meredekebbé válik egészen addig a pontig, ahol az útépítők szemlátomást jobb belátásra tértek, és cikcakkosan kanyargó szerpentint vágtak a hegyoldalba. Ezáltal a megteendő távolság megkettőzése árán kevésbé megerőltetővé tették a kapaszkodást. Az utat számtalan kavics és kődarab borítja, melyek közül a legtöbb gyönyörű ibolyaszínben pompázik. Az utat ismét sűrű erdei növényzet szegélyezi. A lejtő talaját a fák lelógó ágai fedik el az ember szeme előtt. Az ágak néha olyan mélyen ráborulnak az ösvényre, hogy kezemmel kell félretolnom azokat. Néhány erdefenyő zöldje pettyezi a barna magaslatot, a fák többségét azonban a tölgy és a havasi fenyő adja. Ezután fányi magasságúra nőtt kaktusznövények sorai között haladok el. A kaktuszok levelei megannyi éles kardként merednek a levegőbe.

Most azonban a naplemente a végéhez közeledik, és lassan a nappal utolsó fényei is kihunynak. Rádöbbenek, hogy sietnünk kell. Az ösvény egy ponton kiszélesedik, és egyik oldalán házak szegélyezik. A hegylakók réveteg tekintetükkel a semmibe meredve kucorognak kunyhójuk küszöbén, miközben kókuszhéjat rágsálnak, ami Indiában egyfajta dohánypótlékként szolgál. Az egyik küszöbön kucorgó férfiú mögött ott ül gyermeket dajkáló felesége is. A nőnek jellegzetes mongoloid arcvonásai vannak, ami arra utal, hogy legalább egyik szülője tibeti volt. Orrába lecsüngő ezüstfüggőt fűzött, bokáján pedig ugyancsak ezüstből készült karikákat visel. Szemhéjai fekete antimon-szulfiddal vannak kifestve. Arca komolyságot és nyugalmat sugároz, testére csavarva rózsaszín szárit visel.

Lovamat próbálom gyorsabb tempóra ösztökélni, bár szegény állat már most is a tőle telhető legnagyobb sebességgel halad előre. A hegyoldalba vágott cikcakkos szerpentinszerű ösvényen a számtalan kanyarulat és kitérő miatt még további hat-hét mérföldet kell ráadásaként megtennünk az egyre sűrűsödő sötétben. Óhatatlanul is elgondolkodom azon, hogy a teljesen ismeretlen hegyoldal vak-sötétben történő megmászása helyett nem lenne-e bölcsebb a kunyhók egyikében menedéket keresni éjszakára? Nem, még ma el kell érnem úti célomat. Eltökélt szándékom, hogy most már csak megérkezésemkor szállok le a nyeregből:

A hegyoldal fáinak ezernyi fantasztikus alakot kölcsönző délutáni szürkület derengése végül beleolvad az éj feketeségébe. A sötétség ellenére lovam meglehetősen biztosan rakja lábait, és különösebb tétovázás nélkül halad előre, mivel igen gyakran járt korábban ezen az úton, így azután nem kis szerencsémre kitűnően ismeri azt. Az adott helyzetben életemet teljes mértékben lovamra kell bíznom, mivel az ösvény jobb oldali szélén túl tátongó meredek szakadékba zuhanva mindketten igen gyorsan jutnánk az anyag és test nélküli létezés birodalmába. Furcsa dolog, hogy az ember teljes mértékben egy egyszerű négylábú teremtményre bízta magát, mely bizalom a kölcsönös egymásrautaltság, összetartozás és egyfajta bajtársiasság rendkívüli érzését hozza létre közöttünk. Biztatásként megpaskolom lovam nyakát, miközben az a csillagok és a hold fényét egyaránt nélkülöző vak-sötét éjszakában egyre feljebb küzdi magát a meredek ösvényen. A Himalájában az embernek mindenütt bizakodva kell közlekednie, mivel itt mindenkor ki van szolgáltatva a Természet kénye-kedvének. Ebben az évszakban minden évben zarándokok veszítik életüket olyan földcsuszam-

lások következtében, melyek a rajta haladó utazókkal együtt magukkal ragadják az ösvényt is, és mindent és mindenkit lesodornak a tátongó mélységbe.

Egy órán belül feltűnnek az első csillagok, és sápadt fényüknek köszönhetően az ösvény valamelyest láthatóvá válik. Hatalmas sziklatömbök csoportja mellett haladunk el, melyek gigászi mérföldkövekként szegélyezik az utat. Micsoda bolygót rengető kataklizmaszerű erő szakíthatta le ezeket a sziklatömböket a hegy testéről, hogy Természet alkotta stonehenge-i oszlopokként sok száz méterrel a tengerszint felett megőrizték kényes egyensúlyuk által biztosított álló helyzetüket. Menet közben kitekeredett nyakkal próbálok pillantást vetni a fejem felett látható csillagos égboltra. Úgy tűnik, nincs már messze a hegyhát fogazott teteje, amely a hegyes vadonban megtett viszontagságos vándorlásom áhított célpontját képezi. Tudatában vagyok azonban annak, hogy nem lehet igazán pontosan megbecsülni a távolságot, ha az embernek ennyire cikcakkos és kacskaringós útvonalat kell követnie. Úgy tűnik, hogy különösen sűrű az az erdő, amelyen még át kell haladnom, és bizonyosra vehető, hogy benne számos ragadozó vadállat portyázik az éjszaka sötétjében. A holdból látható keskeny és sápadt sarlóból valósággal gúnyt űz a sötétség. Az ezüstös holdfény tehát nem fogja túl fényesen megvilágítani számomra a még hátralévő utat.

Miközben a nyeregben ülök, és elgémberedett kezemmel tartom a kantárszárat, próbálok környezetemről megfélemleni, és hagyom, hogy gondolataim szertelenül kalandozzanak. Egy kedves nőismerősöm halálos ágyán fekszik Angliában, és lelke még az újhold eljövetele előtt meg fogja találni útját a maga örökkévaló Kánaánjába. Számomra e hölgy vésett gránitnál becsesebb emlékművévé válik az a kis díszes toll, amellyel egykor megajándékozott. Kevésbé távol egy férfiú abból a körből, amely Bagdadból irányítja az utóbbi időkben létrejött arab királyságok sorsát, kevésbé vakon teljesíti be azt az eljövendő veszéllyel és hatalommal kapcsolatos jóslatot, amelyet egy követségi épület merev és tekintélyt parancsoló homlokzata mögött egykor meglehetősen meggondolatlanul vele kapcsolatban kimondtam. Az ez iránt a férfi iránt érzett megbecsülésem máris szárnyra kel, hogy védelmezze őt, a bátrak legbátrabbikát. Ezzel a megtisztelő jelzővel Napóleon idejében Ney marsallt illették, de kiváló jellembeli tulajdonságai okán ez a férfiú is kiérdemelte ezt a címet, és pillanatnyi kétségem sincs afelől, hogy végül fényes diadalt fog aratni ármánykodó ellenségei felett.

Egyre fárasztóbbnak tűnik a meredeken felfelé kanyargó ösvényen történő továbbhaladás. Lovam egyre nagyobb erőfeszítések árán hagyja maga mögött a mérföldeket. Amikor egy komor és félelmetes erdőbe érünk, úgy tűnik számomra, mintha sohase érnénk a végére ennek a hosszú és magányos utazásnak. Azonnal komor és áthatolhatatlan feketeség vesz körül bennünket. Még a csillagok halovány fénysugarainak is útját állja a fák összeboruló lombkoronája, amely alatt elhaladunk. Olyan sötét van, hogy már lovam fejét sem látom. A helyzetet csak rontja, hogy az emelkedő kezd félelmetesen meredekké válni. Hátsólovam minduntalan megáll, hogy kifújja magát, majd derekasán újra nekivág. Az állat mind nehezebben rakja lábait, miközben egyre hangosabban zihál. Ezek félreérthetetlen jelei annak, hogy közel jár a végkimerüléshez. Fél óra elteltével újabb nehézség mutatkozik. Ettől a ponttól kezdődően ugyanis durva kövekkel burkolták az utat, kétségkívül azért, hogy a lezúduló monszunesők ne moshassák el teljesen. Ebből arra következtetek, hogy már nem járhatunk messze Pratapnagartól. Számomra a gondot az okozza, hogy bár a lezúduló esővíz nem volt képes elmozdítani a köveket, de az út ágyazatát, amelybe a kövek be vannak illesztve, alaposan alámosta. Ennek az a következménye, hogy az út felszíne veszélyesen csúszóssá és teljesen egyenetlenné vált, minek folytán lovam minduntalan megbotlik. Rádöbbenek, hogy ha továbbra is a nyeregben maradok, két-három percen belül óhatatlanul a földön találom magam. Leugrom a nyeregből, és kantárszáron vezetem a lovat a koromsötét éjszakában. Mindketten csigalassúsággal haladunk, mivel minden lépésnél arra kell figyelnünk, hogy hová rakjuk a lábunkat a különböző nagyságú éles szikladarabokkal borított ösvényen, amelyen haragosan brekegő békák ugrándoznak ide-oda. A fák ágairól harmatcsöppek hullanak le, amikor figyelmetlenül nekik ütközöm. Úgy sejtem, hogy az idő tizenegy óra felé járhat. Néha a ló idegesen rángatni kezdi a kantárt, majd megáll. Mozdulatlanná merevedve, lehajtott fejjel hallgatja az éjjeli erdőt járó vadállatok nem túl messziről idehallatszó morgásait. Ilyenkor bátorításként megpaskolom a pofáját, és igyekszem rávenni arra, hogy igyekezzék valamivel gyorsabban megtenni utunk hátralévő részét, miközben csendesen átkozom magam, amiért nem gondoltam arra, hogy kivegyem az elemes zseblámpát a ládából, még mielőtt azt teherhordóimnak átadtam volna. Ez utóbbiak már bizonyára nyugovóra tértek valami útszéli

kunyhóban, és minden valószínűség szerint csak a holnapi nap folyamán fognak megérkezni. Semminek sincs olyan bénító hatása egy vérengző fenevadra, mint amikor az éjszaka sötétjében egy elemlámpa éles fényével váratlanul a szemébe világítanak. A félelem a zseblámpát kezében tartó ember előnyére fejt ki hatását. A megrémült vadállat ilyenkor saját nyelvén az anyját hívja, és pánikszerűen elmenekül a helyszínről. Ez a módszer egyébként megkíméli az embert a fegyvertartási engedély beszerzésével járó veszélyektől, ami Indiában minden más országnál bonyolultabb eljárást igényel. Az eddigiekben nappal fényképezőgéppel, éjjel pedig zseblámpával lövöldöztem. Eredményeim olyan kiválóak, hogy bárkinek bátran merem ajánlani ezeket a fegyvereket, aki nagyvadra kíván vadászni.

Nagy nehezen a szurokfelete erdőben megtett fárasztó utunknak is a végére érünk, melyet ezen a kődarabokkal teleszórt ösvényen állandóan bokatoréstől rettegve kellett megtennünk. Hirtelen kiérünk a fák közül, és a hegygerinc legmagasabb pontján találjuk magunkat. A csillagok ismerősen barátságos fényei ismét láthatóvá válnak. A tisztás felszíne viszonylag síknak és egyenletesnek tűnik. Harminc-negyven méterrel előttem egy épület körvonalai bontakoznak ki a sötétségből. Előtte sárgás lámpafény sugara imbolyog. Diadalmas megkönnyebbüléssel állapítom meg, hogy ez Pratapnagar.

Néhány perccel később, miután lovam kantárját egy lovász kezébe adtam, már legújabb e világi otthonom verandáján pihenek, és csodálkozva veszem szemügyre az építészeti szempontból kiemelkedő jelentőségű épület tökéletes arányait. Ágyneműm még nem érkezett meg, és előreláthatólag holnapig nem is fog. Miután sikerül néhány takarót kölcsönkérnem, egy szolga vezet el egy nagy előcsarnokon keresztül a szobámba. Az egyik asztalra sárgarézből készült olajlámpást helyez, melynek fényénél meglátom az ágyat. Erős altatószerrel felérő kényelme olyan kárpótlásul szolgál az eddigiekben elszenvedett viszontagságokért, amire feltétlenül jogosultnak érzem magamat.

TIZENHETEDIK FEJEZET

A Himalája havas óriásai - A támadó medve

Pratapnagarban az első néhány nap az örömteli felfedezés és rácsodálkozás jegyében telik el. Különböző rendszer nélkül, spontán módon fedezem fel környezetemet, és örömmel tölt el, hogy némi emberi közreműködés ilyen nagyszerű kényelmet teremthet ebben a csodálatos szépségű természeti környezetben.

Szerencsénkre ezeken a napokon nem zúdul ránk újabb monszunesők áradata. A nap olyan fényesen süt, hogy nehéz elképzelni újabb ólomszürke felhők megjelenését a derült égbolton. Bölcs dolog volt részemről erre a helyre költözni, ahol e világi létezőm sokkal vonzóbb és kellemesebb környezetben zajlik. Itt újra élvezhetem azokat a korábban nélkülözött különféle kisebb-nagyobb kényelmi berendezéseket, amelyek az életet civilizálttá és kellemessé teszik. Igaz, hogy nincs villanyvilágítás és folyóvíz, nincsenek autók és utcák, se boltok, ennek ellenére a meglévő körülmények mégis kellemes életet tesznek itt lehetővé. Még ha a fentiekben felsorolt öt dolog nincs is meg itt, ugyanúgy hiányoznak az azokkal általában együtt járó kísérőjelenségek, mint például a zaj, a türelmetlenség, a politikai agitáció, a zavargások és az újabb háború kitörését jósló híresztelések, amelyek nélkül nagyon jól megvagyok. Errefelé nem hallatszik fülsértő autóduda közvetlenül az ember ablaka alatt, és nem csöng ötpercenként a telefon. Valószínű, hogy a helyi postaszolgálat által ideszállított újság híreit már minden más olvasó elfelejtette akkorra, amikor azok az én tudomásomra jutnak, és talán jómagam is akkor cselekszem a legbölcsebben, ha a lap gyors átfutása után igyekszem elfelejteni az olvasottakat. Azért a kétes előnyért sem kell itt fizetnem, hogy az éteren át érkező, dzsessznek nevezett hangzavart hallgathatom. Egészen röviden összefoglalva: Hálával tartozom a Gondviselésnek, amiért itt Ázsia vad hegyei között sem hagy el, sőt Európa még vadabb és Istentől elrugaskodott városaiban is velem marad.

A fellegek fölött vagyok, és csakúgy, mint előző lakhelyemen, a Himalája messzire nyúló hegygerincei és hegyháti vesznek körül. Itt azonban csodálatos völgyek vannak, melyeken gyönyörködve kalandozik az emberi tekintet. Gondos kezek gyönyörű virágoskerteket ültettek annak a hegyhátnak mindkét oldalán, amelyen házam áll. Az összes közül a leghosszabb és legszelesebb

akik az alacsonyabb tengerszint feletti magasságokon elviselhetetlenül fülledt és forró nyári hónapokra érkeznek ide az indiai síkság minden részéről. Azt állítják, hogy kétezer évvel ezelőtt erre a helyre jött híres elődjük és tanítójuk, Shankara Acharya, aki vallásos önkívületbe esve, tökéletes békében távozott az élők sorából. Sajnos, jelenkori követői kevésbé tiszteletreméltóak, és az ember óhatatlanul is felteszi magában azt a kérdést, hogy képesek-e egyáltalán vallásos vagy másféle önkívületbe esni, arról nem is beszélve, hogy mennyire lesz békés az a halál, ami majd osztályrészül jut nekik? Bármilyen legyen is a válasz a fenti kérdésre, azok, akik elég kitartóak és bátrak ahhoz, hogy Kedarnathba jöjjenek, mindenképpen a jobbak közül valók, akik zarándoklatuk viszontagságainak elviselése fejében megkapják, vagy legalábbis azt hiszik, hogy megkapják azoknak az ősi lelkeknek az áldását, akik ezt a helyet történelmi és vallási szempontból egyaránt híressé és nevezetessé tették. Az érkező zarándokok számára meghatározott szabályok szerinti sajátos fogadási ünnepséget rendeznek, ami tudomásom szerint egész Indiában egyedülálló. Harangzúgás kíséretében lépnek be a vajlámpásokkal megvilágított templomba, amely kevesebb mint félmérföldnyire áll az egyik kedarnathi hegy oldalát borító gleccser lábától, majd szívüket Siva faragott képmásához szorítják. Siva, akinek lelke a hagyomány szerint a Himalája középső része felett lebeg, az aszkéták és jógik istene.

Az ablakomból látható hóborította csúcsok közül a Badrinath ragyog a legfényesebben, amely jobbra majdnem húszmérföldnyi távolságban magaslik ki a láthatárt lezáró csúcsok sorából. Hatalmas tömege miatt úgy tűnik, hogy ez a hegyóriás csak kőhajításnyira van tőlem. Ez a hegy inkább szélesen elterpeszkedő, ezüsttömbökből emelt, fogazott bástyafokokkal, lőrészekkel és tornyokkal ellátott félelmetes erődre emlékeztet, amely rémisztő méreteivel zárja el a Tibetbe vezető utat a rossz szándékú behatolók előtt. Itt is a hindu mitológia által híressé tett ősi szentély húzódik meg a hegy monumentális tömbje által oltalmazott völgy mélyén. Ezen a helyen látható a környék legérdekesebb természeti jelensége. A szentély közelében ugyanis forró vizű források vize ömlik egy medencébe. Így azután a völgybe letekintő jégsapkás hegyek lábainál a termálvizet kedvelő zarándokok 76 °C-os vízben fürödhetnek. Végül tekintetem a havasok legkeletibb végéhez ér, ahol hatezer-kilencszáz méternyi magasságban a Dunagiri havas koronája tündököl, majd a hősipkás hegyecsúcsok sorának utolsó tagjaként a Nanda Devi nagyszerű, tűhegyes csúcsa tör a tiszta kék égbolt magasába a látóhatár szélén. Valójában ez a brit birodalom legmagasabb hegye, mivel az Everest és a Kanchenjunga nepáli és tibeti területen található. A Nanda Devi a Tehri Királyság határain túl, Brit Garhwal területén magasodik. Magassága hétezer-hatszáznyolcvan méter.

Miért szeretem ezeket a hegyeket? Nem kis mértékben talán azért, mert visszatükröződik bennük valami abból a csendből és szépségből, amelyet én megfoghatatlan meditációimban találok meg. Így azután minden reggel, amikor ablakomon kitekintek, úgy érzem, hogy vallásos áhítat önti el lelkemet. Ilyenkor minden egyes pillantásommal hódolatomat fejezem ki a Himalája előtt, és tiszteletteljes csodálattal érzek ez iránt a hatalmas hegység iránt. Ezek a hegyek szimbolikus kapcsolatban állnak az emberi fajjal. A hóborította kolosszusok, amelyek hatalmas felemelt ujjakként mutatnak az égre, számomra azokat a magasztos törekvéseket jelképezik, amelyeknek meg kell akadályozniuk, hogy az ember valamiféle alantas állati lét szintjére süllyedjen, miközben a csúcsok havának makulátlan fehérsége arra int, hogy az ember még nem érte el a tisztaságot. Ezen a tisztaságon nem azt a gyermekded önmegtartóztatást kell érteni, amelyet a hagyományos erkölcsök írnak elő, hanem azt a mindenfajta személyes romlottságtól való megtisztulást, amit Jézus parancsolt meg mindazoknak, akik képesek megérteni azt a legfelsőbb bölcsességet, hogy "nem az én, hanem a Te akaratod legyen meg". Csak azok tudják igazán méltányolni a kora reggeli látvány mámorító hatását, akik már éltek egy ideig olyan helyen, ahol ragyogóan fehér hóborította csúcsok tiszta kontúrjai rajzolódnak ki a látóhatáron.

A ház körül található gondosan művelt kertekben, melyek a házfalakat övező zöld gyepszalagtól a sziklaperemekig nyúlnak, óriási virágok virítanak, melyeknek mérete és szín pompája éles ellentétben áll azokkal az apró vadvirágokkal, amelyeket eddig láttam. A pompás arany és barna napraforgók szépségükben vetekednek a kecses rózsaszín és fehér vadrózsákkal. Az erős illatú, karcosú szárú verbéna jól megfér a fehéres hússzínű fürtös virágzatú tatárvirággal. A növények egyik csoportján harang alakú kék virágok sokasága pompázik, miközben egy másik évelő növény hajtá-

sain mézillatú, lila színű szirmok virítanak. Sötétkék jácintok és lángszínű sáfrányok nőnek ki a rozsdabarna talajból. Virágkedvelő szívemet gyönyörűséggel tölti el a sokféle virág szinkavalkádja.

A kerti ösvények melletti hasadékokban és repedésekben furcsa, nagy, patkányfarkú és rezzenéstelen pillantású gyíkok serege tanyázik. Én legalább annyira szeretek bújócskát játszani velük, mint amennyire a gyíkok szeretnek felmászni az ösvényre és ott a napon egészen addig sütkérezni, amíg közlő, lépéseim nesze el nem riasztja őket onnan. A gyíkok azonban makacs jószágok. Abban a pillanatban, amint túljutottak az ösvény peremén, megfordulnak, és mereven néznek rám szemhéj nélküli és kissé baljóslatú szemükkel. Ameddig a nap süt, nem nagyon igyekeznek azon, hogy az otthonukként szolgáló kövek alá bújjanak. Minden alkalommal, amikor távozást színlelek, azonnal az ösvényen teremnek, és igen meglepettnek tűnnek, amikor mégis visszatérek. Valóságos kis jógikként élnek apró barlangjaikban.

Nincs értelme azzal próbálkozni, hogy valahol a szabadban válasszak ki egy megfelelő helyet meditációim számára, mivel a monszuneső bármelyik napon, sőt bármelyik órában megérkezhet. Így azután saját szobám hatvan centiméter vastag falaktól övezett tágas menedékében telepszem le, ahol összekulcsolt lábakkal ülök egy széken, amelyet úgy helyeztem el, hogy arról pompás kilátásom nyíljon az ablak előtt fehéren csillogó csúcsok ragyogó panorámájára. Ha így ülök, egyszerűen vagyok kint és bent. Ilyen környezetben még a legprózaibb személyiséget is költői ihlet keríti hatalmába. A Srikanta háromszögletű csúcsát választom ki, hogy arra irányítsam tekintetemet, amikor elmém megteszi a saját befelé fordulására irányuló első bizonytalan erőfeszítéseket. Ily módon fogom naponta feláldozni fizikai érzékelésemet, hogy tudatomat befelé fordítva a lehető legmeszebbre távolodjam a külvilág érzékelésétől, valahogy úgy, mint a teknősbéka, amely a külvilágból jövő fenyegetés esetén fejét és lábait páncéljába húzza vissza, és nem próbálkozom azzal, hogy érzéseimet aktív életem óráiban is eltompítsam vagy kiöljem magamból. Mindezekre a dolgokra van idő, és véleményem szerint bármely szerv vagy akár az összes szerv működésének szüneteltetése a lelki befogadás szent időszakában kell, hogy bekövetkezzék, nem pedig a szokásos fizikai tevékenység világi periódusában. A fizikai bénultság állapota nem egyenlő a lelkeséggel. Én azonban természetesen eretnek vagyok.

Féltem őrzött tibeti festményemet kifüggesztettem szobám falára. Tekintetem néha elidőzik a festmény nagy központi alakjaként ábrázolt Buddhán, aki meditációjára összpontosítva félig lehunyja nehéz szemhéjait. Mostantól kezdve tehát ennek a párnázott széknek kell legszentebb gondolataim trónusaként szolgálnia, ennek a félkör alakú ablaknak az örökkévalóságra kell nyílnia, és ennek a négy krémszínűre festett falnak kell egy férfi arra irányuló erőfeszítései tanújává válnia, hogy teljesítse létezésének dédelgetett célját. A sötét tölgyfa mennyezet pedig örködni fog virrasztásaim felett, miközben az egész helyiséget annak kell szentelnem, akinek parancsa idevezérelt. „Légy csendben, és tudd, hogy én vagyok Isten!” Ez az a részemre vezeklésként meghatározott téma, amelyről az elkövetkezendő napok során nem készsleges tintával, hanem nagyon is vonakodó élettemmel dolgozataimat írni fogom.

A vadászok azt mondják, hogy az egyes tigrisek vérmérséklete és jelleme legalább annyira különbözik egymástól, mint az embereké. Hasonló helyzetben nem minden tigris támad, mivel vannak olyanok is, amelyek gyávaságból meghátrálnak. Mindenesetre elmondhatom, hogy egész tigriscsalád tanyázik abban a hatalmas előcsarnokban, ahonnan szobám nyílik. Dacos dühvel viczorognak, hátrahúzott macskafüleikkel éberén figyelnek környezetük minden neszére, miközben támadásra készen nyújtják ki görbe szablyához hasonló elefántcsontszínű körmeiket. ~zek a tarka bundájú teremtmények azonban már senkire sem fognak ráugrani, mivel az állatkitömő kitűnő munkájának köszönhetően modoruk sokat javult, és természetük is teljesen nyugodttá vált. Most nem egyebek a fehér falra kiterített tehetetlen, test nélküli bőröknél és fejeknél. Ez a fekete csíkokkal ékes família jó kiállítású apából, haragos anyából, két fiúból és egy lányból áll. A hím állat bőrének hosszúsága nem kevesebb három méternél, amiből negyven centimétert a feje tesz ki. Életében ennek a pompás példánynak a súlya több mint háromszáz kiló lehetett. A kikészített bőr és fej súlya azonban jóval alatta marad az élősúly egytizedének. Az állat szépségét és fenségességét azonban a preparátum is megőrizte. A Természet előrelátóan vastagabb bundával látta el ezeket a hegyi tigriseket, mint az alacsonyan fekvő síkságokon lakó rokonaikat. Az egész családot egy Pratapnagar közelében található hegyi lejtőn lőtték le néhány évvel ezelőtt. Mostanra már nem háborgatják tigrisek a kör-

nyéket, melynek erdei vadpopulációját főként bozontos fekete és barnamedvék, leopárdok és vérszomjas fekete foltos párducok alkotják. A környéken kószáló párducok állandó fenyegetést jelentenek. Már a megérkezésemet követő első reggelen engem is figyelmeztettek, hogy ne merészkedjek ki sötétedés után. A kastély gondnoka elmesélte, hogy egyszer az épületet övező dús gyepszőnyegre is belopakodott egy párduc, és fényes nappal megtámadott három kutyát, amelyek éppen szunyókáltak a kellemes délutáni napsütésben. Kettőt a helyszínen megölt közülük, a harmadikat pedig a szomszédos erdőbe cipelte magával, még mielőtt bárki a szerencsétlen állat segítségére siettetett volna.

Az éjszaka leszállta után még a medvék is előcammognak barlangjukból, és egészen a kapukig elmerészkednek, miközben vérfagyasztó morgásokat hallatva ízletes gyökereket keresnek a kertben, vagy az almafákra próbálnak felmászni. Lefekvés után minden éjjel hallom a kastélyt és a kertet őrző katonák által leadott lövéseket. Ezek a hangok Medve Koma csavargó és zsákmányoló természetét jelzik, amelyen ő még a rendszeres és elmaradhatatlan figyelmeztetések dacára sem képes változtatni. Az egyik korábbi lakhelyemtől nem messze fekvő falucskában meséltek nekem egy falusról, akit a télen egy medve ölt meg. Ez igen szokatlan esemény volt, mivel a medvék csak áldozataik megsebesítésére és nem megölésére törekszenek. E visszataszító jellemvonásuk következtében az összes erdei vadállat közül a legveszedelmesebbeknek tekinthetőek. Más vadállatok akkor támadnak és ölnek meg emberi lényeket, amikor az éhségtől megvadulnak, a medve azonban pusztán rosszindulatból és gonoszságból támad rá az emberre, majd a támadást követően továbbáll. A medve áldozatán nem tud végzetes harapást ejteni, mivel nincsenek tépőfogai, karmaival azonban annál súlyosabb sérüléseket képes okozni.

Az egyik délután egy siralmas állapotban lévő férfi érkezik a házhoz. Fényes nappal egy mintegy félmérföldnyire innen garázdálkodó medve harapta meg. Feje betört, és az egyik szemét is elveszítette, arcát, vállát és karját csúnya sebek borítják. Alvadt vérrel átitatott ruhái cafatokban lógnak róla. A szerencsétlen ember mellén mély, karmolt sebek éktelenkednek. Az áldozat szerencséjére a palota orvosa még Pratapnagarban van, mivel csak néhány nap múlva készül szabadságra utazni. A medve áldozatát az orvos ügyesen összefoltozza. A vérzést elállítja, sebeit összevarrja, fejét és karját bepólyálja. Másnap, miután a szerencsétlenül járt ember valamelyest kipihente és összeszedte magát, elmeséli a medvével történt találkozásának történetét. Az áldozat fiatalos, iskolázott külsejű ember. Feltételezésem szerint a brahmin kaszthoz tartozik.

"Leveleket és beadványokat írok az írástudatlanoknak - közli velem foglalkozására vonatkozóan. - Két nappal ezelőtt falumból Tehri városába indultam, ahol elintéznivalóm volt. Szolgám, egy tízéves kisfiú elkísért az útra. Tegnap délután körülbelül öt órakor ahhoz a helyhez közeledtem, ahol a hegyi ösvény kétfelé ágazik. Az egyik út ennek a hegyhátnak a tetejére, a palotához vezet, míg a másik lefelé, annak a folyónak a völgyébe, amely mellett Tehri fekszik. Egyszerre vérfagyasztó morgást hallottam. Ahogy felnéztem, a hegyoldalon a fák között hatalmas feketésbarna medvét és két bocsot láttam: Az állat vad morgásokat hallatva valóságos lavinaként rohant lefelé a lejtőn egyenesen felém. Olyan sebességgel közeledett, hogy a menekülés eleve esélytelennek tűnt. Mivel azonban ismerem ezeknek a medvéknek a szokásait, felkészültem a védekezésre. Egyetlen fegyverem egy esernyő volt. A síró fiút a hátam mögé tuszoltam, hogy némi védelmet biztosítsak számára, bal kezemmel eltakartam arcomat, jobb kezemmel pedig előretartottam az esernyőt. Egy perc sem kellett ahhoz, hogy a medve a lejtőn lerohanva elérje az ösvényt. Láttam, hogy nőstény állattal van dolgom, ami mindig veszélyesebb és vérszomjasabb, mint a hím. Az állatnak vastag bundája, nagy, szőrös fülei, fekete orra és homlokát és egyik szemét majdnem teljesen elfedő bozontos sörénye volt. Nekem rontott, és karmaival csúnya sebeket ejtett fejemen, arcomon és testem felső részén. Esernyőmmel addig döfködtem a medve visszataszító pofájába, míg a vászon cafatokra nem szakadt. Ez a szörnyű küzdelem négy-öt perccig tartott, ami alatt a bestia többször súlyosan megsebesített. Miután megelégedett azzal, hogy dühét rajtam kitombolta, bocsáival együtt visszatért az erdőbe. Számomra a bajban is némi vigaszt jelentett, hogy sikerült a fiút megóvnom a sérüléstől. Ezt követően az egész úton számos sebből vérezve sikerült ideig elvánszorognom.

Így hangzott a szerencsétlen ember elbeszélése. Ez az elbeszélés csak alátámasztja azt, amit erre felé minden hegylakó tud, nevezetesen, hogy a medve nem törekszik arra, hogy az embert megölje, hanem megelégszik azzal, hogy az útjába tévedőt egész életére eltorzítsa és megnyomorítsa.

A vadállatok és mérges kígyók támadásainak számos áldozata lehet Indiában, bár ezek. főként a háziállatok közül kerülnek ki. Mindazonáltal úgy vélem, hogy a vadállatok áldozataivá vált embereknek a lakosság teljes számához viszonyított százalékos aránya nem lehet magasabb, mint a Nyugaton közlekedési balesetben elhunytaknak az összlakossághoz viszonyított százalékos aránya. Az átlagos nyugati ember nem gondol arra, hogy a gépkocsi korunkban számára legalább akkora veszélyt jelent, mint a tigris és a kobra az átlagos indiai számára. Nem valószínű, hogy a nyugati balesetekben elhunytak számarányát meghaladná a vadállatok áldozatainak számaránya Indiában, ahol pedig egyes vidékeken kígyók és skorpiók szunnyadhatnak majdnem minden hó mögött, és az erdő vagy a dzsungel majdnem minden méterén vadállatok leshetnek áldozatukra. Ez a megállapítás természetesen csak az emberekre vonatkozik, mivel a háziállatok között az áldozatok száma természetesen magasabb. Az lehet az igazság, hogy addig, amíg más állatok állnak zsákmányként rendelkezésre, kevesebb erdei vadállat támadja meg a rá nem vadászó embert, mint azt mi feltételeznénk. A mérges kígyók is inkább akkor marják meg az embert, ha az véletlenül rájuk lép, vagy hozzájuk ér, mivel ezt támadásként értelmezik, és működésbe lépnek védekező reflexeik: Összefoglalásként röviden megállapíthatjuk, hogy egy nagy forgalmú amerikai vagy európai utcán történő átkelés veszélye jelenleg körülbelül egyenlő egy vadállattól hemzsegő indiai őserdőn történő átkelés kockázatával.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

A teaivás gyönyörei - Hogyan törnek ki a monszunviharok?

Az elmúlt húsz év során gyakran adtam át magam a teaivás felfrissítő élvezetének. A szokást magát pedig annyira megkedveltem, hogy ide, a kényelemnek és az efféle civilizált élvezeteknek ugyancsak híján lévő Himalájába is magammal hoztam. Ráéró időmben pedig nemegyszer eltűnődöm a teaivás szokása mögött rejlő filozófián. Számomra aligha létezik zeneibb hang, mint a forrásban lévő víz zuborgása a vízforraló edényben, melyet szolgálom kisvártatva beleönt a fehér abroszon álló terjedelmes teáskannába, ami az évek során meghitt és nélkülözhetetlen útítársammá vált. Minden egyes alkalommal a várakozás kellemes feszültségével eltelve figyelem a teáskanna elegánsan ívelt csőréből kiáramló forró gőzt.

Furcsának tűnik, hogy a nyugati világ annyi évszázadon át meg volt fosztva a civilizált létezésnek ettől az apró örömétől és egyben alapvető szükségességének felismerésétől. Több mint ezer évvel azelőtt, hogy az európaiak egyáltalán tudomást szereztek volna az illatos levelű teacserje létezéséről, a kínaiak már szürcsölgették annak aranyszínű főzetét, és enyhe élénkítő hatása alatt kedélyesen csevegtek egymással. Még furcsábbnak tűnik, hogy Indiának, ahol ma a világ teaszükségletének oly nagy hányadát. természetik, egészen a brit uralom eljöveteleig kellett várnia arra, hogy földjébe az első teacserjét elültessék. Teát egészen a múlt századig nem termeltek Indiában. Az első ültetvényeket vállalkozó szellemű brit mezőgazdászok ekkor létesítették. Még most is sok olyan indiai van, aki sohasem ivott teát, és általában kevesen vannak azok, akik tisztában vannak a teakészítés megfelelő módjával. Az egyik kínai költő versben adott hangot afölött érzett szomorúságának, hogy sok finom tea megy pocsékba a szakszerűtlen elkészítés miatt. Nincs kétségem afelől, hogy az országban gyorsan terjedő új szokásoknak köszönhetően ez a tudatlanság meg fog szűnni.

Az a buddhista pap, akitől mindazt tanultam, amit a buddhizmusról tudok, elmondta, hogy Burma, Kína és Japán számos buddhista kolostorában az volt a szokás, hogy a szerzeteseknek elalvásuk megakadályozása érdekében hosszú éjszakai virrasztással együtt járó meditációik végzése során gyakran szolgáltak fel friss teát apró csészékben, ily módon lehetővé téve számukra, hogy a legvégső határokig végezzék lelki gyakorlataikat. Abban reménykedtek ugyanis, hogy így gyorsabb előrehaladást érhetnek el. Ugyancsak ő mesélte el nekem a tea eredetének furcsa, érdekfeszítő, de mégis hihetetlen legendáját. Egy Bodhidharma nevezetű dél-indiai bölcs a VI. század körül Kínába utazott, ahol meditációit egy csupasz fal felé fordulva végezte. Szellemi befelé fordulásának egyik hosszadalmasabb időszakában nem kis bosszúságára azt tapasztalta, hogy elálmosodik. Erre levágta és elhajította az akaratának makacsul ellenszegülő szemhéjait. Azok gyökeret eresztettek azon a helyen, ahová estek, és azokból egy addig ismeretlen növény fejlődött ki.

Ez a mese kétségkívül bűbajos magyarázattal szolgál a teacerje keletkezésére. Teljes bizonyossággal azonban csak annyi hihető el belőle, hogy a teanövény Dél-Kínából származik, onnan, ahol a mondabeli Bodhidharma partra szállt. Bodhidharma idővel egy nagy filozófiai iskola, a Cha'an, vagy ahogyan a japánok nevezik, a Zen megalapítójává vált, melynek követői mind a mai napig bőségesen fogyasztanak teát annak a filozófiai bölcsességnek az elsajátítása közben, amit érdekes módon a "tea" jelentésű kínai írásjel jelöl. Az, hogy néhány levél forró vízben történő áztatásának ilyen erős serkentő hatása lehet a testre és a lélekre, olyan mély benyomást tett az első szenvedélyes teaivókra, hogy egyikük, név szerint Luwuh, költői prózába foglalta a Teaivás szentírását. Az általa írt mű, a The Chaking annyira megnyerte a kínai teakereskedők tetszését, hogy több mint ezer éve valóságos védőszentjüknek tekintik annak szerzőjét, aki mély filozófiai gondolatokat tudott társítani egy csészényi tea elfogyasztásának egyszerű műveletéhez. Nagy kár, hogy eddig senki sem ismerte föl ennek a műnek a jelentőségét, és nem vállalkozott arra, hogy azt a nyugati nyelvek egyikeire lefordítsa, mert abban Luwuh, a szerző, mindent összefoglalt, amit a teáról és a teaivásról tudni kell. Művét a teanövényről szóló alapos növénytani tanulmánnyal vezeti be, majd lenyűgöző részletességgel a teaivás szertartásába avatja be az olvasót. Leírja, hogy milyenek kell lennie a porcelán teáscsésze ideális színének, megállapítja, hogy a teakészítéshez leginkább a hegyi források kristálytiszta vize alkalmas, és lesújtó kritikával illeti a hétköznapi teaivás művészi szertartásosságot nélkülöző vulgáris módozatait. Mi, akik szintén elkötelezett hívei vagyunk ennek a mennyei élvezetnek nyújtó italnak, szívesen találkoztunk volna ezzel a férfival, annál is inkább, mivel az a hír járta róla, hogy a kínai császár többször meghívta udvarába, mert az általa készített teát egyedülállóan kitűnő zamata miatt minden más teától meg lehetett különböztetni.

Szeretnék még itt megemlékezni, arról, hogy a kínai hagyomány szerint honnan ered a vendégek vagy látogatók teával történő kínálásának szokása. A szájhagyomány szerint a szokás eredete Kwan-yinhez, kedvenc keleti filozófusomnak, Lao-Ce-nek egyik legjelentősebb tanítványához fűződik. Amikor Lao-Ce a császár szolgálatában töltött évei után visszavonult, és nyugati irányban útra kelve a Han-hágóhoz érkezett (majd ezután eltűnt), Kwan-yin egy csésze teával kínálta meg, ami szimbolikus értékű gesztussá vált, mivel azt követően a teával kínálás a Kínai Birodalom egész területén a társadalmi élet bevett szokásává vált. Szeretem azt gondolni, hogy az aranyszínű folyadék elfogyasztása volt a szakállas bölcs utolsó cselekedete, mielőtt végleg eltűnt volna a civilizációból, hogy azt az egyszerűbb, természetközeli életet élhesse, amire vágyott. Nagy lélek volt, akihez csak ilyen nagyszerű ital illett. A XV században a japánok az ő tiszteletére alkották meg a legkifinomultabb rítusokból és ceremóniákból álló esztétikai kultuszt. Történelmi tény, hogy a teacerje termesztése és a teaital készítése és fogyasztása hosszú ideig a papok monopóliuma volt. A borostyánszínű főzetet felsőbbrendű és arisztokratikus italnak tekintették, ezért eleinte csak a legfelsőbb társadalmi osztályok tagjai fogyaszthatták. Az Indiai- és az Atlanti-óceánon át a holland kereskedelmi hajók hozták az első teásládákat az európai kikötőkbe. Miután az európaiak megkóstolták, nem tartott sokáig, hogy valóságos teaivási örület alakuljon ki a nyugati országokban, ahol a tea fogyasztás bevett társadalmi szokássá vált. A japánok annyira fontosnak ítélték a teakészítés és fogyasztás szertartását, hogy azt a lehető legrészletesebben szabályozták. Pontosán meg volt határozva, hogy hogyan kell a teáskanna fedelét levenni, továbbá hogy hogyan kell a teáskannában lévő teát egy bambuszecsettel megkeverni, vagy hogy milyen mozdulattal kell a kis csészét a várakozó vendégnek átnyújtani, és különösen lényeges volt az a szabály, hogy a csésze tartalmát pontosan három és fél kortyolással kellett elfogyasztani. A szabályok felsorolását még hosszasan lehetne folytatni.

Ehhez a valóban hasznos növényhez világtörténelmi jelentőségű események kapcsolódnak! Az amerikai gyarmatok lakóinak szabadságharca a brit birodalommal szemben azzal kezdődött, hogy a túlzott adóval sújtott teát tartalmazó ládákat a hajókról a bostoni kikötő vizébe hajigálták. Marco Polo útleírásában említést tesz egy kínai pénzügyminiszterről, aki azért bukott meg, mert túlzottan magas adót vetett ki a teára. Az ötórai tea valóságos intézménnyé vált szokása a nyugati országokban ugyanúgy hozzájárult az emberek közötti ellentétek civilizált kezeléséhez, a nemzeti jellem és az erkölcsök finomodásához, valamint az emberek közötti intellektuális jóakarathoz kialakulásához, mint a középkori Japánban. Hányan, de hányan ismerkedtek meg, és kötöttek életre szóló barátságot egy-egy csésze tea mellett. Hány nagy jelentőségű vagy éppenséggel végleges közös el-

határozás született meg egy-egy férfi és nő között, melyhez a porceláncsészék és csészealjok halk zöreje szolgált zenei aláfestésül.

Mindenki saját ízléssel és veleszületett hajlamokkal rendelkezik, melyek a teaivás terén is szükségszerűen érvényre jutnak. Jómagam ifjabb koromban erőteljes vonzalmat éreztem a Darjeeling tea zamata és szárnyaló ihletet adó aromája iránt. A Himalája második legmagasabb csúcsa, a Kanchenjunga lábánál elterülő dombokra telepített ültetvények cserjéi olyan leveleket hoznak, melyeknek főzete az én véleményem szerint az összes tea közül kimagaslóan a legjobb minőségű, bár elképzelhető, hogy mások nem feltétlenül fognak egyetérteni ezzel a megállapítással. Az ezen a vidéken termelt tea iránti lelkesedésem kétségkívül összefügg azzal, hogy a gőzölgő teacsészéből felszálló párában lelki szememmel gyakran a Himalája fenséges tájait vélem látni. Ez azonban valóban ízlés kérdése, és gyermekesen hiú cselekedet lenne részemről a világon beszerezhető más, kiváló teafajtákat becsmérelni csak azért, hogy a saját ízléssel kérkedhessem. Hosszú időn át azok alacsonyabb mérgezőanyag-tartalma okán jómagam is a leggyengébb kínai teafajták fogyasztásának odaadó híve voltam. Sok általam ismert író talált élvezetet a teafogyasztásban, és ezzel olyan kiváló példaképek nyomdokaiba lépett, mint Dr. Johnson, aki "elvetemült és megrögzött teaivónak" vallotta magát, vagy mint Charles Lamb, akinek szavait nagy sajnálatomra nem tudom pontosan idézni, vagy akár Addison, aki esszéihez egy csésze tea társaságában igyekezett megtalálni a legmegfelelőbb szavakat.

Egy-két csésze jó tea mindenkor olyan élénkítő hatással van szellememre, amit semmilyen más anyag sem képes nálam előidézni. Úgy tűnik, hogy a tea serkentő hatásának köszönhetően az agysejtek működése jelentősen felgyorsul. Még álmomban sem fognék neki komoly szellemi erőfeszítést igénylő feladat megoldásának anélkül, hogy előzetesen és munkavégzés közben ne kortyolgatnék ebből a nagyszerű, agyműködést serkentő folyadékból. Ha matematikai beállítottságú személy lennék, kiszámíthatnám, hogy hány liter általam elfogyasztott tea esik százoldalnyi kéziratomra. Az a nyugodt és zavartalan élet, amit itt a Himalájában élvezek, lehetővé teszi számomra, hogy maximális teljesítményt érjek el a teafogyasztás révén. Meditációimból az esti szürkületben térek vissza, majd karosszékemben kényelmesen helyet foglalva átadom magam annak a mennyei élvezetnek, melyet a meleg tea nyújt számomra, miközben az éjszaka előkúszó árnyai fokozatosan elborítják hegyi lakhelyemet. Addig kevergetem a barna cukorkristályokat, amíg azok teljesen fel nem oldódnak a nirvánájukat jelentő folyékony nektárban, majd minden egyes kortyot valós értékének teljes tudatában fogyasztok el, mivel itt nem sűrget az idő, nem terhel a sürgősen elvégzendő munka, és az emberek sem háborgatnak mindenféle jelentéktelen és kicsinyes problémával. Ilyen kellemes és nyugodt módon célszerű élvezni mindazt a gyönyörűséget, amit a tea az embernek nyújtani képes!

A világ csak nyugodtan fogyassza nehezebb italait. Az én számomra mindenkor csak egyetlen ital lesz méltó arra, hogy ajkamat érintse és szellememet serkentse. A teaivás ártalmatlan élvezet. Mi jelenthetne kellemesebb felüdülést reggelente, mint egy csésze tea? Milyen más ital lehetne hasznosabb az olyan író számára, aki az éjszakai órák nyugalmaiban szeret kéziratán dolgozni? Másképpen hogyan lenne képes arra, hogy ilyen hatékonyan űzze el magától az álmot? A lelki célokat követő személynek azonban el kell jutnia az önfegyelemnek arra a szintjére, hogy már nem vesz magához serkentőszereket, mivel azok akadályt jelentenének azon a belső csendhez vezető úton, amit ő a meditáció révén keres. A meditáció különleges időszakában még a tea is hátrányos hatást gyakorolhat az elérni kívánt cél szempontjából, és ezért a meditáló személynek őrizkednie kell a túl gyakori teafogyasztástól, illetve a túl erős tea fogyasztásától.

Úgy gondolom, hogy hasznára válna azoknak az embereknek, akik a teakészítésnek csak egyetlen módját ismerik, ha más módszerekkel is kísérleteznének, minek folytán napi italuk elkészítésekor és fogyasztásakor élvezhetnék a változatosságot. Például az ebéd utáni kávé helyett megpróbálkozhatnának egy pohár gyenge, sok forró vízzel felöntött, erősen édesített és egy vagy két citromkarikával ízesített oroszosan elkészített tea elfogyasztásával. Ebéd utáni italként a perzsa módra elkészített tea is kellemes változatosságot jelenthet. Ez a változat is oroszosan készül, azzal a különbséggel, hogy a teát mentával illatosítják, és nem citrommal savanyítják. Másik kellemes változat az egyiptomi módra készült gyenge, cukrozott, tej nélküli tea, amibe illatosított rózsaszirmokat tesznek. A tejjel ízesített teát véleményem szerint a reggelihez és ötórai teaként célszerű fogyasztani, de ebben a tekintetben is mindenki a saját ízlése szerint járhat el, miként azt a régi francia

mondás is tartja. Én mindenesetre ezeket a változatokat részesítem előnyben. Most pedig leülök, hogy egy szelet piritós kenyérrel elfogyasszak egy csészényit "az istenek nektárjából", miként azt egy igen bölcs keleti személyiség nevezte. Hagyom, hogy a tea csodálatos melegsége átjárja testemet, felfrissítse elmémet és felvidítsa szívemet, miközben szobám levegőjét átjárja a leforrázott tea-levelekből felszálló illatos aroma.

Kora reggel baljóslatú, egyre közeledő morajlás hallatszik, amely fokozatosan félelmetes mennydörgéssé erősödik. Az égzengés az özönvízszerű monszunesők előhírnöke, melyeknek beköszöntése Indiában drasztikus időjárás-változást jelent. Nyitott ablakomon át hideg levegő árad szobámba. A régóta várt új évszak meglehetősen hirtelenséggel köszönt be. Mikor öt perccel ezelőtt felpillantottam íróasztalomról, ablakomon kitekintve ragyogó napfényben fürdő tájat láttam. A zöld gyepet fény és árnyék pettyezi, a hatalmas hegyek darabos tömege az örökkévalóság és a rendíthetetlen nyugalom benyomását kelti, az erdővel borított sötétkék hegyvonulatok derűsen mosolyognak a meleg napsütésben, a hósapkás csúcsok primitív szépségükben tündökölnék. Elégedetten folytatom tovább az asztalon elöttem fekvő könyv olvasását. Most, hogy a fenyegető égi invázió zaját hallom, ismét feltekintek. A nap eltűnt. Az ég vészjóslóan morajlik. Meglepődve látom, hogy bolyhos ködfelhők sokasága tűnik elő a semmiből, melyeket a szél sebes iramban sodor a völgyeken át a ház felé. Feljebb, a csúcsok magasában nehéz, ólomszürke viharfelhők tömegei gyülekeznek, melyeknek fekete baldachinja már el is fedte a legmagasabb hegyormokat. A hegláncok között sötét, homályos ködök áramlanak. A leszálló tejfehér pára ugyanolyan tökéletesen fedí el a táj alacsonyabban fekvő részeit a pásztázó tekintet előtt, mint a sűrű szövésű fátyol a vallásuk előírásait szigorúan megtartó mohamedán hölgyek arcát. Rövid ideig még látom a magasabban fekvő hegygerinceket, majd azokat is elfedik a sötét felhők, melyeket egy expresszvonat sebességével száguldó hűvös szél hajt eljűk. A szélroham felém kergeti a felhőket. Ezernyi karcsú fatörzs nyögése hallatszik, amikor a sebesen száguldó szélroham megcibálja az erdő fainak lombkoronáját. A szél szobámon is végigsöpör, hirtelen jött hidege úgy vág bele testembe, mint valami kés, és arra kényszerít, hogy vékony zakóm alá vastag pulóvert húzzak. A köd egyre magasabbra emelkedik, minek folytán kisvártatva az az érzésem támad, hogy a ház parányi szigeteket alkot egy végtelen fehér óceánban. Tíz perc alatt az egész világ elsötétül, a Himalája hegyei pedig úgy eltűnnek a szemem előtt, mintha egy varázsló pálcájával áthatolhatatlan égbolttá változtatta volna azokat. Egy pillanatra felrémlik előttem a sivár londoni köd, de meg kell állapítanom, hogy az itteni sokkal tisztább, és nincs kénes szaga. Ezután a vihar mennydörgés és villámlás kíséretében zúg el a fejem felett. Megnyílnak az ég csatornáit, és sűrű ólmos eső zúdul a tájra. Itt-ott villámok sújtanak le a földre, amely arra ítéltetett, hogy három hosszú hónapra át vihar tomboljon rajta. Az elemek fékevesztetten dühöngenek a szétszakadt égbolt alatt. Az égből a monszun géppuskatűzként zúdítja a kövér esőcseppek milliárdjait a vidékre. Mintha a Természet ezzel az özönvízszerű vízáradattal igyekezne jóvátenni az esőt nélkülöző hosszú száraz évszakot.

A mérsékelt éghajlatú Európában nincs olyan eső, ami a lezúdult víz mennyiségét tekintve vetekedhetne ezekkel a sorozatban bekövetkező trópusi felhőszakadásokkal. Ha ennek a Himalája folyóvölgyeiben lezúduló hatalmas vízmennyiségnek az energiáját vízi erőművekben hasznosítanák, az így nyert árammennyiséggel fél Indiát lehetne villamos energiával ellátni.

A viharos szél óráról órára újabb és újabb esőfelhőket kerget fölénk. Az esővíz áthatolhatatlan függönye szilárd falként veszi körül az épületet. A kezdetben csak bizonyos időközönként felvillanó villámok egyre sűrűbbé válnak, majd a villódzó elektromos fény szinte folyamatosan világítja meg az eget és a földet. Miközben az orkánszerű vihar dühöng, visszhangzó mennydörgés rázkódtatja meg az épületet. Az alkony közeledtével az eső megújult erővel zuhog tovább. Éjszaka ágyamban fekve hallgatom a tetőre zúduló esőcseppek zaját, és figyelem a cikázó villámok falra vetülő visszfényét. Igen, elkezdődött a monszunévszak, és mostantól kezdve legalább egy dologra, nevezetesen az esőre biztosan számítani lehet.

A házat körülvevő zöld gyep néhány nap alatt sáros mocsárrá változott. Az ember bokáig süllyed a szépen zöldellő fű alatt rejtőző dágványba. Én azonban nem bánkódom emiatt. A síkságok csontszáraz talaja mohón nyeli magába ezt a hatalmas vízmennyiséget, miáltal megnő az esélye annak, hogy a szegény indiai parasztok jó termést takaríthatnak be. A monszunesőknek köszönhetően a Himalája vihártépett erdeinek fáit elborítják a különféle mohák, kúszónövények és páfrányok. Az

időjárásnak azonban ugyanúgy megvannak a maga szeszélyes hangulatai, mint egy beteg és mogorva vénembernek. Ebben az évszakban a Himalája vidéke gyakran van kitéve a hőmérsékletnek a sarkvidékitől a trópusiig terjedő rendkívül szélsőséges ingadozásának. Annak ellenére, hogy a nyár közepén járunk, vannak olyan esték, melyek olyan hidegek, hogy a vacogás és didergés elkerülése érdekében téli ruhát kell magamra húznom. Vannak azonban a monszunesők egyhangúságát megszakító két-három órányi napfényes időszakok is, amikor a nap hatására a köd az éjszakai álmok nappal tovatűnő emlékéhez hasonlatosan enyészik el. A nap ilyenkor jóindulatú melegséggel ragyogja be a hegyi világot, és én is szívesen süt kérezem a jótékony fénysugarakban. Ezek a fenyőillatú levegőn élvezett derűs pillanatok kárpótolnak az áztató esők sivár egyhangúságáért. Örömmel fedezem fel, hogy a Himalája még ebben az évszakban is megtartja gazdag ruhatárát, és minden héten legalább tucatnyi alkalommal ölt magára újabb színeket.

Éjjel az orkánszerű szél a hegyekben visszhangzó mennydörgés kíséretében letépte az egyik melléképület tetejét. Most tudom csak igazán értékelni a felhők mögül néha előbújó napot, melynek derűs ragyogása megakadályozza, hogy az egymást követő esős napok szürke egyhangúsága teljesen elfeledtesse velem a szebb idők emlékét. Az évnek ebben a szakaszában a monszun még mindig könnyebben elviselhető, mint a perzselő hőség, amely kiszívja az erőt a fehér emberből, és kényszerű szellemi tunyaságot kényszerít rá. Azt azonban csak sajnálni lehet, hogy a monszun hatására a Himalája Virága összezárja tündöklő szirmait, és szépségét elfedi a szürkésfehér köd meg a lélekölő egyhangúsággal zuhogó eső.

Életem hegyekben töltött utóbbi időszakának története egy férfi szentséges befelé fordulással és önvizsgálattal töltött áhítatos óráinak története. Mostantól fogva a jelen könyv lapjain sem jelenik meg semmilyen külső dolog vagy személy. Egyetlen eseményt sem szükséges a továbbiakban leírni, mivel a történet a továbbiakban az egyre mélyülő csendről szól. Mit is lehetne feljegyezni arról a fenséges úrról, amibe behatolni igyekszem? A szavak és mondatok, melyeket egykor olyan ügyesen fűztem össze, most cserbenhagynak. Gondolataim elhalnak, még mielőtt papírra vehetném azokat. Félreteszem tollamat, hogy naplóm további oldalait a szellem víztükrére írjam. A világot nem vihetem magammal erre a bensőségesen intim területre, és ez nem is áll szándékomban, mivel jobb, ha arra a csend függönye borul.

EPILÓGUS

Miután hátizsákjaimat és utazótáskáimat összecsomagoltam, dél felé fordítottam tekintetemet, és arra készültem, hogy otthontalan vándorként ismét útra kelve elhagyjam a hatalmas égbolt előterében magasló hősipkás hegyormok birodalmát. Az időjárás meg fog változni. A hideg napról napra fokozódik, és hamarosan két méter magas hóbástyák fogják körülölelni a házat, amelyek a késő őszi és a téli hónapok során gyakorlatilag lehetetlenné fogják tenni a ki- és bejárást. Rövidesen sűrűn fog hullani a hó az ismerős tájra, minek következtében a hágók járhatatlanná válnak. Az amúgy is elszigetelt kis királyság téli álmát fogja aludni a Himalája csúcsai alatt, melyek a tavasz eljöveteléig az ember számára teljesen megközelíthetetlenekké válnak.

Nem szívesen cserélem fel ezt a tiszta és üdítő környezetet a déli síkságok perzselő napsütésével és fullasztó hőségével, még akkor sem, ha a síkság peremén hosszú idő után ismét fehér emberekkel találkozhatom. Szomorúan és sajnálkozva mondok búcsút hegyvidéki lakhelyemnek. Valóságos lelki gyötrelmet okoz, ha eszembe jut, hogy újra zajos, ideges és felszínes emberek között kell majd élnem, akiknek fecsegése kábító morajlássá olvad össze, és akik számomra semmit sem jelentenek. Hogyan leszek képes elviselni a városok fülsértő lármáját és a véget érni nem akaró haszontalan fecsegést. Úgy tűnik, hogy ezeknek a hegyeknek a mélységes csendje teljesen átjárta testemet és lelkemet. Az efféle csend megtörése pedig súlyos erőfeszítést és áldozatot követel az embertől. Sajnos, mindenképpen meg kell hoznom ezt az áldozatot. A Felettes Én ékesszóló csendjének meg kell hátrálnia az értelem csacsogása előtt. Mindenkor képes leszek azonban arra, hogy himalájabeli tartózkodásomat felidézsem, melynek emléke kitörölhetetlenül belevésődött emlékezetembe, nem is beszélve az itteni látogatás szavakkal ki nem fejezhető isteni gyümölcséről. Egyetlen utazás sem lehet hasznosabb annál, mint amire azért vállalkozunk, hogy megtaláljuk azt a helyet vagy azt az embert, ami vagy aki az Igazságot képes feltárni előttünk.

Az a barátom, aki kéziratban olvasta el ezeket az oldalakat, és az előszót írta, úgy gondolja, hogy utazásom krónikája nem lenne teljes, ha nem foglalnám össze a Természetnek azt az üzenetét, amit a hegyek között ismertem meg, és nem közvetíteném a Himalája csendjében rejlő bölcsességet a tévelygő emberiség felé. Kritikája jogos. Abban a reményben fűzöm hozzá könyvemhez ezt a néhány sort, hogy a szavak ereje segíthet az emberek számára fogalmat alkotni arról a Szavak Nélküli Hatalomról, amely szerinte a fenséges himalájabeli környezetben testesül meg.

Meg vagyok győződve afelől, hogy a Sors azért küldött át az óceánon, hogy kutatásokat végezzek. Ezért küldtek engem a Himalája magányába. Most pedig a Himalája küld vissza a nagyvilág zürzavarába, amelyet elutazásomkor elhagytam. A kör most bezárul. Ez a három sarokpont tökéletes háromszöget alkot. Hosszú időnek kell addig eltelnie, amíg az emberiséget elhagyván, a társadalmi létezés igényét feladva ismét remetei magányba vonulok vissza. Készen fogok állni, amikor eljön annak a napja, hogy egy, még a Himalájánál is távolibb úti cél elérésére kell majd felkészülnöm. Tudom, hogy az itt megtalált csend el fog kísérni engem a halál világába, és támaszomul szolgál majd egy olyan világban, ahol az e világi gazdagság semmivé válik.

Röviden összefoglalva, a Himalája legfontosabb üzenete a CSEND, mégpedig az a csend, ami némaságában Isten leheletét hordozza. Abban a csendben az emberiség bizonyítékot találhat Isten létezésére, azaz a Természet mögött rejtőző, örökké jelen lévő és örökké aktív, a világmindenség egészére kiterjedő Hatalom valóságára. Számomra a jövőben az élet mindenkor magasztosabb és nemesebb lesz, mivel itt éltem. Azt hiszem, hogy az az Isten valóságáról szóló végső üzenet, amit ezektől a csúcsoktól magammal viszek, szintén ősi. A Felsőbb Hatalom számomra nem hit kérdése, hanem maga a létező, tagadhatatlan és legfőbb valóság, még akkor is, ha az így el van rejtve. Azt hiszem, azt is megtanultam, hogy a legnagyobb bölcsesség ennek a Hatalomnak a megtalálásában és az annak történő engedelmességben rejlik. Megtalálása érdekében azonban mindennap kis időre be kell hatolnunk a Csendbe, és a külső világból vissza kell vonulnunk abba a belső világba, amelyben ez a Hatalom lakozik. Isten nem fog közérthetőbb nyelvezetet használni annak érdekében, hogy a közönséges halandók is megértsék mondanivalóját. Ha meg akarjuk érteni üzenetét, az ő fennkölt nyelvét kell megtanulnunk. Az ő nyelve pedig nem más, mint maga a csend. Ő nincs távolabb tőlünk, mint mi magunk. Ebből az következik, hogy az embernek nem kell saját elmúlásán búslakodnia. A halhatatlanságba vetett remény a felismerés előhírnöke. Az ember legelmélyültebb pillanataiban ráérezhet ennek a gondolatnak az igazságára, és megtapasztalhatja azt.

Ez a gondolat annak ellenére is igaz, hogy azt annak felfogására képtelen személyek közhelyszerűen, az unalomig ismételtették. Biztos, hogy az ember teste ugyanúgy elenyészik, mint az előttem lévő komor hegycsúcsok körül lebegő sápadt ködök, de lelki énjének teljessége fennmarad, mivel az isteni eredetű. Ezt nem a Bibliából, és nem is valamely egyházi személytől tudom, hanem azért, mert én behatoltam a Csendbe. Amikor hegyi szentélyemben ültem, időnként úgy éreztem, hogy elhagyom testemet, és lassan felemelkedem a levegőbe. Láttam a környező ismerős tájat, az erdőt, a hegyeket és völgyeket, és a hófödte csúcsokat. Nem aludtam, és nem álmodtam, mégis amikor az egyik szolgám valamilyen okból el akart hívni, képtelen voltam tagjaimat megmozdítani, annak ellenére, hogy tisztán hallottam szavait. Képtelen voltam megszólalni vagy megmozdulni, bár teljesen kívülállóként tudatában voltam környezetemnek, és tisztán észlelni tudtam annak jelenségeit és eseményeit. Testem halott volt, de én még életben voltam. Ez meggyőzött engem afelől, hogy én ezernyi okos érv ellenére fenn fogok maradni, mivel lehetséges, hogy az elme, a belső ember a születés, az alvás és a halál alkalmával belépjen a testbe, illetve elhagyja azt. Az Isteni Hatalom nem hagyta el alkotását, a világmindenséget. Ez a Hatalom csendben örökké munkálkodik. Ez mindig jusson eszünkbe a világ zürzavarának sötét óráiban. Függetlenül attól, hogy mi történik ma, meg vagyok győződve afelől, hogy pusztán Isten titkos munkálkodásának köszönhetően a jövőbeli történelemben be fognak teljesülni az emberiség legszebb reményei. Én hiszem ezt, és mindenki más is osztozhat velem ebben a hitben, aki behatol a csendbe, és hallja annak hangtalan szavait. A reményhez ragaszkodjunk, ha más dolgok ragaszkodásunkra méltatlanoknak bizonyulnak. Az istenek hódítani fognak, mivel hódítaniuk kell. A Himalája engem erre tanított. Utolsó sorként szeretném itt újra szó szerint leírni a Zsoltáros mondatát:

"Légy csendben, és tudd, hogy Én vagyok - Isten!"

Az apostolok cselekedetei